

הישיבה המאה-ושמונים ואחת של הכנסת התשיעית

יום רביעי, י"ח טבת תשל"ט (17 ינואר 1979)
ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

א. שאלות ותשובות

חבריה, מי היושבי-ראש, מה סמכותה ובאיזו תכנית היא מתכנסת?

5. מי אחראי לרכישות דברי אמנות למוזיאון, ומה הוא תקציב השנה למטרה זו?

6. מה הוא תקציבה השנתי של ספריית המוזיאון לאחזקת ספרים ולרכישתם?

7. באיזו דרך נרכשים ספרים לספריית המחיר? און?

8. האם קיים תיאום כלשהו בין האחראי לספריית המוזיאון לבין מנהל הספרייה העירונית, הסמוכה מאוד למוזיאון?

9. האם קיימת מגמה מיוחדת בספריית המוזיאון? אם כן, מה היא, והאם קיימת מגמה זהה בספרייה העירונית?

10. מי אחראי למינהל במוזיאון, ומה הן סמכויותיו?

שרי-התינוך והתכנית ז. המר:

1. חבר הנאמנים של המוזיאון, שמתוכו נבחרת מועצת המנהלים, המתחלקת לוועדות אמנותיות: ועדת פעולות וועדות מינהליות. יושב-ראש המועצה ויושבי-ראש הוועדות מהווים מינהל מצומצמת.

2. ראש העיר, שהוא יושב-ראש חבר הנאמנים, מוזמן את האסיפה הכללית ואת חבר הנאמנים, ויחד אתו התנהלה קובעת את תכנית מושב החברה.

יושבי-ראש מועצת המנהלים מוזמן את המועצה והמינהל וקובע את סדר-יום הישיבות שלהן.

יושבי-ראש הוועדות מוזמנים את הוועדות וקובעים את סדר-היום שלהן.

3. אסיפה כללית וחבר הנאמנים — אחת לשנה; מועצת מנהלים — אחת לחודשיים, בערך; מינהל — אחת לשבועיים — שלושה שבועות; ועדות — בהתאם לצורך.

4. כן, היא מורכבת משמונה חברים: יצחק אורן — יושב-ראש; י. גבע, א. אבניאון, א. בן-ארי, ר. יגלום, ב. גיטר, ד. תדמור, ש. אלמן, הוועדה מתכנסת 6–10 פעמים בשנה. סמכויותיה: זכות החלטות ואחריות על כל הנושאים הכספיים של המוזיאון כגון: הכנסות, הוצאות, דוחות, מאזנים, ערבויות, חושים וכיוצא בהם.

5. התקציב לשנה זו הוא חצי-מיליון לירות. מנהל המוזיאון רשאי להתחיל בעצמו לגבי רכישה עד סכום של 15,000 לירות, מעבר לסכום זה מתבקשת תחלטה של ועדת הפעולות.

הו"ר פ. שינמן:

הריני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. הסעיף הראשון בסדר-היום: שאלות ותשובות.

2598. פימרי מזרח בשל סיבות בטחוניות

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר התינוך והתרבות ביום כ' בכסלו תשל"ט (20 בדצמבר 1978):

מר מ.מ.ב. מכפר עראבה שבגליל, בעל תואר בגר במדעי הטבע, אשר עבד במשך השנה שעברה כמורה לכימיה בבית-הספר התיכון טורעאן, פוטר ממשרתו במשרד התינוך בשל "סיבות בטחוניות".

שאלותיו הן:

א. מה הן הסיבות הבטחוניות המונעות מלהעמיד אדם לדין ויחד עם זאת שוללות ממנו את הזכות, כאזרח ישראלי, להמשיך ללמד?

ב. מי קבע את מהות ה"סיבות הבטחוניות", ועל סמך מה?

ג. האם פיטורין בשל סיבה זו אינם עומדים בניגוד לדין ולפסיקה (ראה פסק-דין בעניין ה"ר אלדד-שייב)?

תשובת שר-התינוך והתרבות ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: מר מ.מ.ב. מכפר עראבה לא הועסק על-ידי משרד התינוך אלא על-ידי הרשות המקומית.

לקראת שנת הלימודים תשל"ט הודיע משרד החינוך למועצה המקומית כי אין להעסיק את מר מ.מ.ב. מאחר שיש לנו ספקות בקשר לתכונותיו לשמש כמורה וכמחנך במדינת ישראל. עמדתנו זו מתייחסת לשנת הלימודים תשל"ט.

2691. הגדרת התקציב של מוזיאון תל-אביב

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר התינוך והתרבות ביום א' בטבת תשל"ט (31 בדצמבר 1978):

לאור ממצאיו הקשים של מבקר עיריית תל-אביב על מוזיאון תל-אביב אודה לשר אם ישיב לי:

1. אילו מוסדות קבועים, מינהליים ואמנותיים, קיימים במוזיאון?

2. מי אחראי על זימונם ועל קביעת סדר-היום שלהם?

3. מה היא תכנית כינוסו של כל אחד מהם?

4. האם קיימת ועדת כספים? אם כן, מי הם

ארבעה שידורי חדשות בשפה האנגלית בכל יום, בשעות שבע, שתיים, שש ושמונה, ומייד אחריהם שידורים בשפה הצרפתית, וזאת מלבד השידורים בגלים הקצרים המיועדים לחוץ-לארץ.

2701. התקציבים של התזמורות

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום א' בטבת תשל"ט (31 בדצמבר 1978):
אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה הם הקריטריונים שעל-פיהם מקציב האגף לתרבות שבמשרד החינוך והתרבות תקציבים לתזמורת רות השונות בארץ?

2. מי הוא הגוף הקובע?

3. האם נוצלו כל הכספים שנועדו לתזמורות בשנה החולפת?

4. אם כן, האם נוצלו על-פי הקביעה התקציבית שנקבעה בתחילת השנה?

5. אם לא, כיצד ולמי ניתנו?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1. טיב ורמה; גודל התזמורת; אפשרויות ההכנסה העצמית שהן תוצאה של התפתחות היסטורית, גודל אולם העומד לרשות התזמורת, מקום פעולתה; היות התזמורת מקצועית, שחבריה עובדים בתזמורת עבודה קבועה, יציבה ומלאה.

2. ועדת ההקצבות של האגף לתרבות ולאמנות, בהתייעצות עם המדור למסיקה במועצה הציבורית לתרבות ולאמנות.

3. כן.

4. היו תוספות תקציביות בגין ההתייקרויות בשנת 1977/78.

5. נוסף על התקציב הרגיל ניתנו תוספות תקציב לפרוייקטים גדולים, אוראטוריות גדולות, ביקור תזמורות מרוחקות במקומות מרכזיים, סייע לפרוייקטים חדשניים וכו'.

ח"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

האם אפשר יהיה, אדוני השר, לקבל בנפרד פירוט עם רשימת כל אחת מוסדות שקיבלו תוספות, וכמה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

יש לי פירוט של התמיכה השנתית שתמכנו בתזמורות כולן. לא אקרא אותה, אבל תוכלי לקבל אותה.

2702. תקציבו של תיאטרון "הבימה"

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום א' בטבת תשל"ט (31 בדצמבר 1978):

אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה הוא הגרעון השוטף של תיאטרון "הבימה" לשנת 1978?

6. תקציב האחזקה לשנת 1978/79 — 35,000 ל"ר. לרכישת ספרים — 270,000 לירות.

7. לפי הצרכים המקצועיים של הספרייה ועל-פי בקשת העובדים הנזקקים לחומר לצורך עבודתם היושטפת.

8. לא.

9. כן. הספרייה היא מקצועית ועוסקת בספרות מקצועית אמנותית. עד כמה שידוע בספרייה העירונית לא קיימת מגמה דומה.

10. בשנת 1977 מונה מנהל אדמיניסטרטיבי, שהוא המשנה למנהל וכפוף לו בכל דבר. מנהל המוזיאון מאציל לו מסמכויות והוא מטפל בכל דבר אדמיניסטרטיבי בשמו ומטעמו.

ח"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

אדוני שר החינוך והתרבות, מאחר שהספרייה ה"מרכזית" של עיריית תל-אביב נמצאת במרחק של 10 מטר ממוזיאון תל-אביב, ויש מחסור תקציבי גדול מאוד לרכישת ספרים לספרייה המרכזית של עיריית תל-אביב, מדוע אין תיאום בין שתי הספריות האלה? התקציב, שהשר נקב, לרכישת ספרים בספריית המוזיאון, 270,000 לירות, הוא סכום לגמרי לא מבוטל. אולי אפשר היה לחסוך אותו על-ידי איזה שהוא תיאום בין שני המוסדות האלה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לפי מה שנמסר לי ולפי מה שעניתי על שאלה 9 אין כפילות. אינני יודע אם יש תיאום. הרי שתי הספריות נמצאות בקאמפוס אחד, באותו השטח, ויכול להיות שספרייה אחת תהיה פה והשנייה תשלים שם. כיוון ששתיהן קשורות לתל-אביב ונמצאות באותו אזור אפשר שבספריית המוזיאון ירכזו הנושא האמנותי.

2700. שידור חדשות בשפה האנגלית

חברת-הכנסת א. שריר שאל את שר החינוך והתרבות ביום א' בטבת תשל"ט (31 בדצמבר 1978):

תיירים רבים מתלוננים על שאינם יכולים לקבל אינפורמציה באמצעות כלי-התקשורת, במיוחד בטל-וויזיה.

אבקש להשיב לי:

הנכון כבודו לבדוק את האפשרות לשרד חדשות בשפה האנגלית כל ערב כדי שהתיירים המגיעים עים ארצה יוכלו לקבל אינפורמציה באופן שוטף ממקורות ישראלים?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

מרשות השידור נמסר לי כי בהיקף השידורים והאמצעים הקיימים אי-אפשר להוסיף מידור כזה בטל-וויזיה.

ובאשר לראדיו: ברשת ד' (בגלים בינוניים) יש

החינוך והתרבות, בסך של 6 מיליון לירות, אודה לשר אם ישיב לי:

1. מה הוא ייחודה של להקת "בת-שבע" שבגינה היא מקבלת את התמיכה הגבוהה ביותר, בין כל להקות המחול האחרות בארץ, ממשרד החינוך והתרבות?

2. מאז מכתן מנהלה האמנותי הנוכחי של הלהקה — כמה יצירות מחול ישראליות הועלו?

3. כמה כוריאוגרפים ישראלים הועסקו באותה תקופה?

4. כמה פעמים הופיעה הלהקה, מאז מינוי, בארץ וכמה בחוץ-לארץ?

5. כמה הופעות מתוכננות לשנת 1979?

6. האם מתכננת הלהקה מסע לחוץ-לארץ? אם כן, לאן?

7. מה הוא הסכום הכולל שנאסף השנה על-ידי הלהקה בארץ ממכירת כרטיסים וממקורות לא-ממשלתיים, ומאילו?

8. האם נאספים למען הלהקה כספים בחוץ-לארץ? אם כן, על-ידי מי וכמה נאספו השנה?

9. מה הוא גרעונה השוטף והמצטבר של הלהקה, וממה הוא נובע?

10. מה הן התכניות לכיסוי גרעון זה?

11. מה היא החלוקה של מקבלי 43 המשכורות בלהקת "בת-שבע" (לאור תשובת השר על השאלתה שלי מס' 2486 מיום 20 בדצמבר 1978, שבלהקה 18 רק-דנים בלבד)?

12. מה שכרו של המנהל האמנותי של הלהקה (שכר והטבות אחרות)?

13. מה שכרו של הסולן האורח דאגל גילסון? האם נחתם אתו חוזה? אם כן, על-ידי מי, לכמה זמן ומה הם תנאיו?

14. האם מעסיקה הלהקה חברה ליחסי ציבור, או דובר? אם כן, מי הם החברה או הדובר, ועל-פי אילו תנאים כספיים הם מועסקים?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

1. להקת "בת-שבע" היא להקת המחול הקבועה המודרנית הוותיקה ביותר במדינה, בעלת מוניטין בין-לאומי, בעלת רפרטואר של גדולי וחשובי הכוריאוגרפים בעולם ומייטב הכוריאוגרפיות הישראליות שנוצרו ב-10–12 השנים האחרונות.

בהשוואה למה שמקובל בלהקות מחול בעולם ובארץ צוות הרקדנים הוא בעל יציבות יחסית מרשימה, דבר המקנה ללהקה את ייחודה, אשר צויין גם כיחודי ישראלי בנמרצות ובחיוניות של הביצוע על-ידי אחד מגדולי המבקרים בעולם, קליף בארנס. זאת ועוד, הסכום של 6 מיליון לירות כולל גם את ההקצבה ללהקת "בת-שבע-2", שהיא מהווה את העתודה ללהקה וכן מסגרת לנסיגות וחידושים של כוריאוגרפים ישראליים רבים.

2. מה היה הגרעון השוטף בשנה החולפת?

3. מה גבהו של הגרעון המצטבר לסוף 1978?

4. כמה מקבלים משכורות ב"הבימה"?

5. כמה מהם שחקנים?

6. מבין השחקנים, כמה הם קבועים?

7. מה היא שיטת השכר לשחקנים הנהוגה ב"הבימה"?

8. האם נתקבלו ל"הבימה" שחקנים חדשים ב-1978? אם כן, כמה?

9. על איזה בסיס הם מועסקים?

10. מי הפורום המחליט ומקבל שחקנים ל"הבימה"?

11. האם נוספו שחקנים קבועים ל"הבימה" ב-1978? אם כן, כמה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:
1. 3.9 מיליון לירות.

2. לא היה גרעון.

3. כפי שאמרתי הגרעון הוא 3.9 מיליון לירות. הוא נגרם בעיקר בגלל ההתייקרויות בשכר (תשלומי המקדמות על-פי הסכמי השכר).

4. 155.

5. 66.

6. 26 קבועים (40 בחווה).

7. עלימי הדירוג האחד. פרמיה מההצגה השית' בהתאם לחווה השכר של השחקנים.

8. התקבלו 17 במקום אלה שעזבו בשנת 1977.

9. חוות מיוחד.

10. המנהל האמנותי והמנהל הכללי.

11. לא.

חיריץ פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

אדוני השר, לאור הגרעון הגדול של תיאטרון "הבימה", איר מתיישבת העובדה ש-155 איש מקבלים משכורות, ומהם 66 בלבד שחקנים?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

66 הם שחקנים; 43 — צוות טכני; 14 — עוסקים באחזקת הבית; 18 — עוסקים במינהל; 9 מקבלים שכר כפנסיונרים.

2703. פעילותה ותקציבה של הלהקה "בת-שבע"

חברת-הכנסת א. נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום א' בטבת תשל"ט (31 בדצמבר 1978):

לאור העובדה שלהקת המחול "בת-שבע" תקבל השנה תמיכה כספית מהאגף לתרבות ואמנות שבמשרד

ליים בנושא ההפרשות הסוציאליות וכו'. שכרו הכולל הוא 27,500 דולר.

אורה נמיר: (המערכ):
לחודש או לשנה?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:
השכר השנתי הזה משולם במטבע-חוץ על-ידי קרן תרבות אמריקה—ישראל, בהקצבה שהיא נותנת.

13. דאגל. גילסן קיבל מינוי ממנהל הלהקה לש- עבר ביום 16 בינואר 1978, ושכרו ברוטו הוא 4,200 לירות. על סכום זה מיתוספת תוספת הויקר שיש במשק מעת לעת.

14. הלהקה מעסיקה, בחצי משרה, את הגברת אניטה אליס ביחסי ציבור. שכרה ברוטו — 4,000 לירות לחודש. תפקידה — דוברת, קיום יחסי ציבור ובעיקר גיוס מודעות לתכניה.

2704. חסימת הגישה למערות
קבורה שליד צפת

חברת הכנסת מ. פרש שאל את שר החינוך והתרבות ביום א' בטבת תשל"ט (31 בדצמבר 1978):

בעתון "המודיע" מיום כ"ד בכסלו תשל"ט (24 בדצמבר 1978) התפרסמה ידיעה כי משלחת ברא- שותם של הרב מאיר שטרן, רב זאב בית-דין מירון, והרב דוד שמידל, ראש אגודת "אתרא קדישא", ביקרה במערת הקבורה של אביי ורבא ליד צפת ועמדה על הסכנה הנשקפת לה לנוכח עבודות הפיתוח הנמשכות במקום בקצב מלא. בשל עבודות אלו נסגר המקום וגמנעה הגישה אליו, ויש חשש שדרכי הגישה למ- ערות, שבהן קבורים גדולי חכמי הגמרא, ייחסמו לגמ- רי או ייהרסו כתוצאה מכך.

רצוני לשאול:

1. האם הידיעה הזאת נכונה?
2. אם כן, האם יואיל כבודו להורות על הפ- סקה מיידית של העבודות במקום כדי למנוע פגיעה במערה?
3. האם יואיל כבודו להורות על ביצוע עבודות לשימור המערה ודרך הגישה ולהחזרת גל האבנים שהיה במקום וסולק תוך כדי עבודות הפיתוח?
4. האם יואיל כבודו להורות על הכשרת דרכי גישה נוספות למערה, בלי לפגוע בעבודות הפיתוח, אם אין מנוס מביצוען?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: כפי שנמסר לי הרי חוק העתי- קות אינו חל על דרכי גישה אלא על אתרי העתיקות עצמם, ועל-כן כל זמן שאין פגיעה באתר אין אני יכול להורות על הפסקת עבודה, אלא יש לפנות לגוף המבצע את העבודה.

במקרה שהעלה השואל הנכבד אין פגיעה ישירה באתר אלא חסימת דרכי הגישה.

בכל להקה אחרת מתאפשרת עתודה על-ידי סיום בית-ספר לידה. אפשרות זו אינה קיימת בלהקת "בת- שבע", בגלל העובדה שהבעלות על האולפנים היא בידי הגברת בת-שבע דה-רוטשילד, ואי-קיום בית-ספר קבוע ליד הלהקה הוא תנאי להשכרת האולפנים. כאשר הסירה בת-שבע דה-רוטשילד את חסותה מל- הקת "בת-שבע" התקבלו מברקי מחאה מכל העולם ושר-החינוך והתרבות לשעבר, מר אהרן ירלין, היה זה שהחליט שמשרד החינוך והתרבות ישא בחלק מההוצאות שהגברת בת-שבע דה-רוטשילד מימנה עד אז. מכאן שיש גם מחויבות של משרד החינוך וה- תרבות לשאת בתמיכה בלהקה.

2. בעונת ההופעות האחרונה הועלה ערב של כוריאוגרפית ישראלית ויצירה של כוריאוגרף יש- ראלי. כרגע בהפקה 3 נוספות, לקראת חודש פברואר 1979.

3. הועסקו ומועסקים 5 כוריאוגרפים ישראלים.

4. 52 הופעות בארץ ו-29 בחוץ-לארץ.

5. 90 הופעות, לרבות "בת-שבע-2".

6. כמו בכל להקת מחול או תזמורת יש מגעים שוטפים עם אמרגנים בעולם על סיור הופעות. אין כרגע תכנית קונקרטית.

7. האומדן עד לסוף שנת התקציב הוא כדלקמן:
הכנסות עצמיות — 2,995,000 לירות; תרומות וגיוס כספים מחוץ-לארץ — 288,000 לירות; הסוכנות היהוד- ית — 27,000 לירות; משרד החוץ — 166,000 ל- יות; עריית תל-אביב — 25,000 לירות; קרן תר- בות קאנאדה—ישראל — 38,816 לירות; קרן תל-אביב לספרות ולאמנות — 30,000 לירות; קרן תרבות אמ- ריקה—ישראל — 400,000 לירות.

8. נאספו כ-16,000 דולר באמצעות ידידי "בת- שבע" באנגליה.

9. הגרעון השוטף והמצטבר הצפוי ליום 31 ב- מארס 1979 הוא בסך 2,600,000 לירות, והוא כולל את שלוש השנים האחרונות. חלק מהגרעון נוצר בעקבות הסיוע בחוץ-לארץ. בתוך סכום זה כלול חוב של כחצי-מיליון לירות שחייב האמרגן שאירגן את הסיו- בארצות-הברית.

10. כפי שצויין לעיל מגיע ללהקה סכום של כחצי-מיליון לירות מהאמרגן בארצות-הברית. נוסף על כך מקימים בימים אלה אגודת ידידי "בת-שבע" בא- רץ, ששמה לה כמטרה לגייס כספים בשביל הלהקה, וכן יהיה סיוע ממשרדנו.

11. בתשובה מיום 20 בדצמבר 1978 על השאלתה מס' 2486 אמרתי שבלהקה 43 מקבלי שכר, אולם 6 מהם הם עובדים ארעיים, רק לתקופת ההופעות, והם לא חלק מהצוות הקבוע של הלהקה. מקבלי השכר הם: 26 — צוות אמנותי; 4 — עובדי מינהל; 3 — עובדי במה; 11/3 — חוגים למחול מודרני במתנ"סים; 3 — בית-הספר ראשון-לציון.

12. המנהל האמנותי הוא תושב חוץ-לארץ, ויש לו הסכם מיוחד כמו לכל אמן אורח הבא לארץ לתק- פת מוגבלת. ההסכם לא כפוף לתנאי השכר הישרא- לי.

של משרד החינוך והרשות המקומית ובתנאים בלתי-נסבלים.

גם הרשות המקומית, שהיא אחראית לרישום ולה-עברות, לא יכלה לראות את המעשה בשוויון-נפש. העירייה הודיעה למפעיל המסגרת שהוא אינו רשאי להמשיך ולהחזיק את הילדים, שכן המסגרת אינה מוכרת. כן נשלחה הודעה להורים שילדיהם לומדים במסגרת בלתי-חוקית וזכותם לרשום אותם לכל מוסד חינוכי מוכר בהתאם לרצונם.

לאחרונה נמסר לנו שבהתאם להודעת העירייה רש-מו ההורים את ילדיהם לבית-ספר של החינוך העצ-מאי "בית יעקב".

2706. איכסון בני-נוער דתיים מחוץ-לארץ
באכסניה הפועלת ללא הכשר

חבר-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר החינוך וה-תרבות ביום א' בטבת תשל"ט (31 בדצמבר 1978):

בעתון "המודיע" מיום כ"ד בכסלו תשל"ט (24 בדצמבר 1978) פורסם כי קבוצה של 19 תלמידי תי-כון דתיים, מבני הקהילה היהודית בבירת הולאנד, באו לסיור לימודים בירושלים ושוכנו באכסניית נוער חילונית, הפועלת ללא הכשר, בשכונת בית-יוגן בעיר. הסיור נערך מטעם הסוכנות היהודית, שדאגה לכל מחסורם בעת הביקור מלבד נושא הכשרות. בירור אצל הרב הראשון-לציון הרב עובדיה יוסף, ברבנות בירושלים ובמועצה הדתית העלה שאין לאכסניה תעו-דת כשרות כלשהי.

התלמידים האורחים נדהמו מהתופעה, שדווקא ב-עיר הקודש הם נאלצים להתגנל במאכלות אסורות, כיוון שלא ניתנה להם כל אכסניה אחרת, ואילו בהר-לאנד לא היה עולה בדעתם שכך הם פני הדברים בישראל.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים המתוארים לעיל נכונים?
2. אם כן, מי האחראי או האחראים למחדל חמור זה?
3. האם יואיל כבודו להורות על הענשה מתאימת של האחראי או האחראים הנ"ל?
4. האם יואיל כבודו להורות לאלו, שאירוח תל-מידים מחוץ-לארץ מופקד בידם, לדאוג לאכסניה כש-רה בשבילם כדי למנוע מקרים דומים בעתיד?
5. מה בדעת כבודו לעשות כדי שתופעות כאלו לא יישנו בעתיד?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. חמר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: פעולות מחלקת הנוער של הסוכ-נות קהילתיות אינן נתונות לפיקוח משרד החינוך וה-תרבות, ואף-על-פי-כן הנושא נבדק במשרדנו, ול-הל הממצאים:

אכסניות הנוער רובן ככולן נמצאות תחת פיקוח המועצות הדתיות ומקבלות הכשר מן הרבנות. על

העבודות בשטח ולגירת האתר מבוצעות על-ידי משרד הבטחון וצה"ל למטרות בטחוניות.

על-כן אני מציע לשואל הנכבד לפנות בנדון במישרין למשרד הבטחון.

2705. סגירת בית-הספר שברחוב
נגבה בבאר-שבע

חבר-הכנסת מ. פרוש שאל את שר החינוך והתרבות ביום א' בטבת תשל"ט (31 בדצמבר 1978):

בעתון "המודיע" מיום כ"ד בכסלו תשל"ט (24 בדצמבר 1978) פורסמה ידיעה על התנכלות מצד עיריית באר-שבע לבית-הספר של החינוך העצמאי בעיר, מתוך מגמה להביא לחיסולו. העירייה אינה מעמידה לרשות בית-הספר דיור או ציוד אחר — נאמר בידיעה — ואף הודיעה להורי 70 הילדים שנרשמו לכיתה א' של בית-הספר כי הוא לא ייפתח בכלל ללימודים. תוך מסע לחצים על ההורים לא עמדו בכך 40 מהם והוציאו את ילדיהם מבית-הספר.

בשבוע שעבר — מסופר בידיעה — אירע מקרה חמור, כאשר כל-ירכב עם עובדי מחלקת החינוך של עיריית באר-שבע הגיעו בשעות הבוקר המוקדמות לבית-הספר, נטלו את הילדים שהגיעו למקום וה-עבירו לבית-ספר ממלכתי חילוני, בניגוד לרצון ההו-רים. הידיעה על המעשה גרמה סערה בקרב הציבור החרדי בעיר, והנהלת החינוך העצמאי תובעת בירור מידי בפרשה — נאמר בידיעה.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים המתוארים לעיל נכונים?
2. אם כן, מי הוא האחראי, או האחראים, למ-עשה החמור של חטיפת ילדים דתיים מבית-ספרם והעברתם לבית-ספר חילוני בניגוד הוריהם?
3. האם יואיל כבודו להורות על העמדתם לדין של האחראי או האחראים הנ"ל?
4. האם יואיל כבודו להורות על החזרתם המ-יידית של הילדים שנחטפו מבית-הספר של החינוך העצמאי לבית-ספרם?
5. האם יואיל כבודו להורות למחלקת החינוך של עיריית באר-שבע להפסיק מייד את מסע ההתנכלות כלפי בית-הספר של החינוך העצמאי ולדאוג לדיור ולציוד מתאים בשבילו?
6. מה בדעת כבודו לעשות כדי למנוע בעתיד תופעה דומה של התנכלות לבית-הספר?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. חמר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לכל השאלות: הובא לידיעת משרדנו ש27 תל-מידים לומדים במסגרת חינוכית לא מוכרת בבניין ברחוב נגבה בבאר-שבע. נציג המשרד שביקר במקום התרשם מהתנאים הקשים שבהם למדן הילדים. הת-ברר שהתלמידים נאספו והוסעו, בעיקר משכונת י"א, על-ידי אדם פרטי, אשר הפעיל את המסגרת שלא כחוק, מחוץ לבית-הספר העצמאיים, ללא פיקוח וחיתר

2724. ידיעה בדבר תכנית להקמת הוצאה לאור ליד רשות השידור

חבר-הכנסת י. יצחקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ב' בטבת תשל"ט (1 בינואר 1979):

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

1. האם נכונה הידיעה כי רשות השידור עומדת להקים הוצאה לאור?

2. אם כן, במה אמורה לעסוק הוצאה כזאת?

3. מה יהיה התקציב להוצאת ספרים זו?

4. האם לא ייפגעו המוציאים לאור הישראלים פגיעה קשה מהקמת רשות כזו, שתתחרה בעסקיהם מתוך עמדה של עליונות?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

לכל השאלות: הידיעה איננה נכונה. כפי שנמסר לי מקורה, כנראה, בדיונים שהיו ברשות השידור על אפשרות לעניין מו"לים קיימים בפירסום חומר משו-דר.

2725. נתונים על עתונים, שבועונים וכתבי-עת אחרים המתפרסמים בארץ

חבר-הכנסת י. יצחקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ב' בטבת תשל"ט (1 בינואר 1979):

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

1. כמה עתונים יומיים, שבועונים וירחונים מתפרסמים בארץ, ומי הם המוציאים לאור של עתונים אלה?

2. מה הוא תקציב משרד החינוך והתרבות לפירסום הבטאונים השונים?

שר-החינוך והתרבות ז. המר:

התשובה מבוססת על השנתון הסטטיסטי ביש-ראל לשנת 1978, והנתונים מעודכנים ל-1976:

לשאלה 1: המר"לים הם שונים, פרטיים וציבוריים; 126 עתונים מופיעים יותר מפעם בחודש; 176 פירסומים מופיעים 5—12 פעמים בשנה; 153 פירסומים מופיעים 2—4 פעמים בשנה; 48 שנתונים מופיעים פעם בשנה; 150 פירסומים בשנה מופיעים בצורה בלתי-סדירה.

לשאלה 2: המשרד תומך רק בכתבי-עת בסכום של 719,000 ליריות.

2726. דרישה לשיתוף פעולה של בית-הספר הישראלי בפאריס עם תנועות נוער ציוניות מקומיות

חבר-הכנסת ש. עשרון-קפן שאל את שר החינוך והתרבות ביום ב' בטבת תשל"ט (1 בינואר 1979):

בפרברי פאריס קיים בית-ספר ישראלי בסיקוח משרד החינוך והתרבות, אשר תלמידיו בני שליחי ישראל בנכר, ותכנית הלימודים שלו זהה עם זאת הקיימת בארץ.

בפאריס קיימות 5 תנועות נוער ציוניות העושות

סמך מידע זה קיימה הסוכנות את פעולותיה באכסניית בית-יוגן זה שנים, וכן נעשה גם השנה.

לאחרונה ביטלה הרבנות את ההכשר לאכסניה, כיוון שלא העסיקה גוי כפקיד קבלה בשבת. משגיחי הכשרות ממשיכים לעבוד באכסניה ולהשגיח.

הדבר נודע לאחראי מטעם הסוכנות ביום הראשון לשהות הקבוצה באכסניה והוא מייד דאג להעביר את הקבוצה לאכסניה אחרת.

ראוי לציין כי אכסניית בית-יוגן מסונפת לאי-גוד אכסניות הנוער, אך פועלת בנייהול עצמאי, והיא מחפשת דרך לפתור את הבעיה.

2707. היקף הגבייה של אגרת הראדיו והטלוויזיה

חבר-הכנסת א. רובינשטיין שאל את שר החינוך והתרבות ביום א' בטבת תשל"ט (31 בדצמבר 1978):

על-אף המיבצעים התכופים וההתראות החוזרות ונשנות בראדיו ובטלוויזיה לגבי תשלום של אגרת הראדיו והטלוויזיה נראה כי היקף הגבייה אינו מתרחב, והוא מקיף כיום רק כמחצית מכלל המחזיקים במקלטים.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. כמה מקלטי טלוויזיה לקליטה בשחור-לבן מצויים היום, על-פי אומדן המשרד או הרשות, ביש-ראל?

2. מכמה בעלי מקלטי טלוויזיה גובה רשות השידור אגרה?

3. כמה מקלטים לקליטה בצבע מצויים כיום בישראל?

4. כמה מכשירים לקליטת שידורי ישראל בצבע (אנטי-מחיקון) מצויים היום, להערכת המשרד או הרשות, בידי אזרחים בישראל?

תשובת שר-החינוך והתרבות ז. המר:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לפי אומדן מגיע היקף הגבייה לכ-80%, ולא ל-50% כהשערת השואל.

לשאלה 1: אין לרשות השידור אומדנים משלה בעניין זה. לפי סקרי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה יש בארץ כ-830,000 מקלטי טלוויזיה בכ-88% מבתי-האב.

לשאלה 2: הרשות מקבלת אגרה בעד 650,000 מקלטים. אם ההנחות של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה נכונות, אלו 78.3% ממספר המקלטים בכלל.

לשאלה 3: אין אומדן מהימן. לפי אומדנים חלקיים מגיע מספר המקלטים בצבא לרבבות. ההנחה לצרכי חיכוך, המקובלת ברשות השידור — כ-70,000. אומדן זה גובע מאומדן מספר הצופים שראו שידורים בצבע.

לשאלה 4: אין מידע בדוק. לפי מידע חלקי: שקיבלה הרשות מיצרני המכשירים — 9,000—10,000.

אם כן, מה יעשה כבודו כדי שצה"ל אכן יבצע זאת?

שר החינוך והתרבות ז. המר:

1. עקרונית אני מסכים עם חבר הכנסת שילנסקי שמוטב ועדיף להשקיע משאבים ומאמצים לחוק ול- השביח את החינוך מלתכחילה במקום להשקיעם בשי- קום ובתוספות בדיעבד. מעשית, הרי מסיבות רבות, שחובתנו להתמודד אתן תמיד שוב ושוב, יש ויהיו בוודאי כאלו שייתכן שלאחר שירותם הצבאי יהיו נכונים ובשלים ללמוד, ותבוא ברכה על צה"ל העוסק בכך, דומני, מתחילת קיומו.

2. כן. אנו פועלים בכיוון המוצע — בחיפוש דרכים נוספות להשגחת חינוך החלשים, בחינוך ה- מוסדות לטעוני טיפוח במיטב המורים, בהכנת תכ- ניות מיוחדות לכך, וכן בתיכנון יום חינוך ארוך קר- דם כול בשכונות וביעירות הפיתוח, וכן בחינוך החי- נוך הפנימייתי.

ביקשתי עכשיו לבדוק מחדש את נושא הטיפול בתלמידים החלשים מבחינה כלכלית, משפחתית וכו', ואקווה שנתרום לתיקון מצבם.

ח"ר פ. שינמן:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת שילנסקי.

דב שילנסקי (הליכוד):

האם כבוד השר יהיה מוכן לתאם את הדבר עם צה"ל באופן שצה"ל יעשה את הפעולה הזאת תקופה מסויימת לפני הגיוס, ולא לאחר שהם מת- גייסים, או תקופה מסויימת בתוך הגיוס עצמו, היינו בתחילת הגיוס, והפעולה הזאת תהיה שלובה בטי- רונות? אני מקווה שזה לא ייעשה תקופה מסויימת לאחר ששירתו בצה"ל וקיבלו תדמית שלילית בצה"ל ובציבור. הפסקה זו אינה תורמת להם מבחינת יחסי חברה וכדומה.

שר החינוך והתרבות ז. המר:

אינני מכיר את כל המרכיבים של הבעיה, אבל אני מוכן ברצון לבדוק זאת עם קצין חינוך של צה"ל.

2793. ידיעה בדבר תכנית להקמת סוכנות

להפצת אמנות ישראל בחוץ-לארץ

חברת הכנסת א. נמרז שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ט' בטבת תשל"ט (8 בינואר 1979):

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם החליט משרד החינוך והתרבות על הקמת סוכנות להפצת אמנות ישראל בחוץ-לארץ?

2. אם כן, לשם מה?

3. האם אחראי משרד החינוך והתרבות להפצת אמנות ישראל מחוץ לגבולות ישראל?

4. מי תהיה אותה סוכנות (פרטית או ציבו- רית)?

5. מה מידת הקשר בין סוכנות זו לבין "אמנות לעם"?

מאמץ להציל את הנוער היהודי מהתבוללות על-ידי הקניית לשון עברית, יהדות ואהבת ארץ-ישראל, ול- מרבה הצער והאבסורד מנותק בית-הספר הישראלי מתנועות הנוער. כשהוצעה להנהלת בית-הספר ולוועד ההורים הצעה לבטל את מחנה החורף ולהציע לתל- מידים הישראלים להתפזר בין התנועות השונות ולש- דות בפעולות החורף עם הנוער היהודי המקומי, כדי להיות שגרירים לישראל ולעם ישראל, החליט ועד ההורים שלא להיענות בחיוב להצעה, "מאחר שאחת המטרות העיקריות של החופשה היא לימוד סקי בהר- רכה מקצועית מעולה".

מאחר שמדובר בבית-ספר שבפיקוח משרד כבו- דו, ובוועד הורים של שליחים ישראלים, אודה לכ- בודו אם ישיב לי:

א. הידועים לו הפרטים דלעיל והנכונים הם?

ב. מה בדעת השר לעשות על-מנת שבית-ספר זה יראה בשיתוף פעולה עם התנועות הציוניות חלק מייעודו בגולה?

תשובת שר החינוך והתרבות ז. המר:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. ידוע לנו שילדי בית-הספר הישראלי בפא- ריס יוצאים בחורף לסקי באלפים. אך פעולה זו אי- ננה כלולה בתקציב בית-הספר, איננה ממומנת במידה כלשהי על-ידינו, ואיננה כלולה בתכנית הפעולות שהן בפיקוח משרד החינוך. הפעולה היא פרטית, של ההו- רים, וזאת נקבע במפורש עם הנהלת בית-הספר ועם ועד הנאמנים שלו.

לא ידוע לנו על ההצעה לקיים פעולות חברה עם התנועות של הנוער היהודי המקומי ועל סי- רובו של ועד ההורים להיענות להצעה זו.

ב. משרדנו יפנה לוועד הנאמנים של בית-הספר ולהנהלתו ונמליץ על שיתוף פעולה בין תלמידי בית- הספר לבין תנועות הנוער הציוניות בפאריס.

2735. ניצול מקדמ יתר של משאבי צה"ל להעלאת השכלתם של חיילים הטעונים טיפוח

חברת הכנסת ד. שילנסקי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ד' בטבת תשל"ט (3 בינואר 1979):

בעתון "הארץ" פורסמה ידיעה, ולפיה החליט צה"ל להעמיק את הקף פעילותו לקידום חיילים בשירות חובה הטעונים טיפוח חברתי ונפשי. לפי אותה ידיעה מגייס צה"ל כל שנה כ-6,000 חיילים וחילות שרמת השכלתם נמוכה ביותר. עתה ישקע צה"ל, בעיקר לקראת שיחרורם משירות, משאבים להעלאת השכלתם.

שאלתי הן:

1. האם לא יהיה זה נכון שהמשאבים האלה למתן השכלה לחסרי ההשכלה בצה"ל יוצאו על אותם נערים לפני גיוסם לצה"ל, דבר שיהיה לברכה גם לנערים, גם לצה"ל וגם לחברה?

2. האם אין התופעה המצויינת לעיל מחזקת בעיני כבוד את דרישות המתמדת להקמת מוסדות חינוך נוספים?

שר-ההיגיון והתרבות ז. המר :

לכל השאלות : על-פי חוק מירשם מילגות, תשל"ז
— 1976, והתקנות שהותקנו ב-11 במרס 1977, רשאי
שר ההיגיון והתרבות לצוות על רישום הקרן והמ-
צאת דו"חות שלה למרכז הקרנות — הכוונה לקרנות
למילגות או הלוואות במוסדות חינוך, בתאגידים, ש-
עיקר מטרתן מתן מילגות, או כל גוף המעמיד כספים
שלא באורח חד-פעמי לצורך מתן מילגות או הל-
וואות לתלמידים, החל מכיתה ז' וכלה בסטודנטים.
הלומדים לקראת תואר אקדמי מוכר ראשון.

מרכז הקרנות יפרסם מדריך קרנות רשומות, שיכ-
לול פרטים על סכומי המילגות, מטרת המילגות,
המבחנים להענקתן ופרטים נוספים על טיבן.

מרכז הקרנות במשרדנו עוסק עתה באיסוף האינ-
פורמציה על הקרנות הקיימות, לצורך רישומן במרכז
הקרנות, קבלת דו"חות ופירסום מדריך קרנות.

בשבועות אלה יבוצע הרישום הראשון של כ-40
קרנות שצנעו לפניית מרכז הקרנות ומסרו את האינ-
פורמציה המבוקשת.

מדריך הקרנות, שיפורסם על-ידי מרכז הקרנות
לקראת שנת הלימודים הבאה, יכלול פרטים על סוגי
המילגות — ההלוואות, דרך הפניות לכל קרן וקרן, וכ-
יוצא בזה.

המדריך יעמוד לרשותם של כל המעוניינים.

2835. העדר מיפרטים במכרזים לרכישת
ציוד ומיחקני ספורט

חברי-הכנסת ח. קופמן שאל את שר ההיגיון והתרבות
ביום ט"ז בטבת תשל"ט (15 בינואר 1979):

נודע לי כי רוב ציוד הספורט והמיחקנים הנקנים
על-ידי גופים רשמיים במשרדך נקנים במכרזים ש-
אינם כוללים מיפרטים טכניים. העדר מיפרטים ושי-
טותים מנע ומונע תחרות הוגנת בין המציעים. ועדה
שהוקמה לצורך קביעת התקנים נפגשה לשיבה אחת,
ועקב פטירת היושב-ראש שלה הפסיקה את פגישו-
תיה. מצב זה גורר קנייה ישירה מספקים על-ידי
רשויות מקומיות וגופים ממלכתיים אחרים.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי :

מה בדעת משרדך לעשות למען עריכת מיפרטים
מתאימים לציוד ומיחקני ספורט ?

תשובת שר-ההיגיון והתרבות ז. המר :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כפי שנמסר לי המיפרטים הטכניים של ציוד ה-
ספורט שבידי המשרד אמנם אינם מושלמים, אך
הדבר אינו מונע או משפיע על תחרות הוגנת בין
המציעים. במקרים שאין מיפרטים מלאים מצייגים המ-
ציעים דוגמאות של הציוד המוצע על-ידם, וועדה
מורכבת ממומחים — מן הטכנים בארץ — בודקת
ובוחנת את ההצעות הטובות ביותר.

ברור לנו כי רצוי להכין מיפרטים טכניים בכל
מקרה של פנייה לספקים. עקב פטירת היושב-ראש
של ועדת-התקנים התעכבה העבודה בנושא זה. בא-

6. מי יעמוד בראשה ?

7. מה יהיה תקציבה ?

8. מי יכסה תקציב זה ?

שר-ההיגיון והתרבות ז. המר :

1. לא.

2-8. קיים רעיון כזה. הנושא נמצא בשלבי בדי-
קה ראשוניים. הוא חלק מן הרעיון והתפיסה של
התעניינותה ומעורבותה של מדינת ישראל, ביחד עם
הסוכנות, בחינוך יהודי וישראלי בעולם.

הדיר 5. שינמן :

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת נמיר.

אורה נמיר (המערך):

נמסר לי, אדוני היושב-ראש, שאיש "אמנות לעם"
יצא או עומד לצאת לארצות-הברית ליצירת מגעים
בעניין סוכנות כזאת בחוץ-לארץ.

שר-ההיגיון והתרבות ז. המר :

לא ידוע לי. לא על דעתי.

אורה נמיר (המערך):

עדיין לא גמרתי את השאלה ואת המשאלה אם
אפשר לדאוג ש"אמנות לעם" תתמסר, קודם-כול, לה-
פצת האמנות בארץ, ואחר-כך בקהילות היהודיות ב-
חוץ-לארץ.

שר-ההיגיון והתרבות ז. המר :

גם אני הייתי אומר שיש לי תשובה ומשאלה.
את התשובה נתתי, כלומר אינני יודע על כך שהוא
יוצא ואינני יודע מי החליט שהוא יוצא. אינני יודע
על הדבר הזה, אבל העניין העקרוני, שמדינת יש-
ראל יש לה עניין גם במה שקורה בחינוך יהודי
בעולם, מקובל עלי ואני חושב שאין זה רק עניין לגי-
טימי אלא גם עניין רצוי.

יש לנו משימות רבות במדינת ישראל ומשימות
רבות לחינוך במדינת ישראל, ועיקר המאמץ ייעשה
בכיוון זה, אבל זה חלק מהאחריות שלנו כלפי העם
היהודי. נדמה לי שזה גם טוב למדינת ישראל, ש-
תהיה המשכיות של חינוך יהודי בעולם, וצריך לתמוך
במגמה הזאת באופן כללי. אין זה קשור לדבר הספ-
ציטי שאת שאלת עלי. לשאלתן הספציפית ענתי
שאינני יודע מגיין בא אותו אדם.

אורה נמיר (המערך):

אבקש לבדוק.

2833. פירסום פרטים על

הקרנות למילגות לימודים

חברי-הכנסת י. יצחקי שאל את שר ההיגיון והתרבות
ביום ט"ז בטבת תשל"ט (15 בינואר 1979):

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי :

1. כמה קרנות והקדשים למילגות קיימים בארץ
ובחוץ-לארץ ?

2. האם ניתן לקבל את רשימת הקרנות ?

3. מה היא דרך הפנייה לקרנות ?

שרי-החינוך והתרבות ז. המר :
אני חושב שמשרד החינוך והתרבות יקבל עליו את כיסוי הוצאות הסעתם של אלה שהוא מכסה אר-תן ב-100%, הוא יקבל עליו את ההעלאה של 50% החינוך המיוחד, שהוא כל-כך חשוב, גם לשאלת הרשויות תצטרכנה לעזור לו.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
האם יכולה אני לבקש מהשר להשיב על השאלה-תה שלי?

ד"ר פ. שינמן :
בבקשה.
(שרי-החינוך והתרבות ז. המר) קרא את התשובה לשאלתה מס' 2598. ראה לעיל, עמ' 1031.

ד"ר פ. שינמן :
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
מה פירוש "ביחס לתכונותיו"? הרי אדם צריך לקבל הנמקה. נאמר לו שזה מטעמי בטחון, ושה מוגדו לפסכידיו של בית-המשפט העליון בעניין הד"ר אלוד-שייב. כיצד הוא יכול לערער אם לא מגדירים את הטענות?

שרי-החינוך והתרבות ז. המר :
זאת התשובה שקיבלתי. לאור השאלה שלך. אבדוק את העניין.

2478. הגשת דו"חות שנתיים על הכנסות על-ידי עצמאים וחברות

חברת-הכנסת ה. זיידל שאל את שר האוצר : ביום ד' בכסלו תשל"ט (4 בדצמבר 1978):

אבקש לדעת:

1. מה הוא מספר האזרחים העצמאים במדינה שאינם מגישים דו"ח שנתי למס הכנסה?
2. מה הוא מספר החברות שאינן מגישות דו"חות שנתיים?
3. אילו אמצעים נוקט משרד כדי לבדוק את ההכנסה האמיתית של העצמאים והחברות, ומה הן התוצאות?
4. מה הוא אחוז העלייה בהכנסות המס מה-חברות, העצמאים והשכירים?

פנן שר האוצר י. פלומין :

1. 43,912 גישומים עצמאים, המהווים כ-19% ממ-צבת תיקי עצמאים, טרם הגישו דו"ח על הכנסתם לשנת המס 1976. ממספר זה יש להפחית כ-5,000 תיקים המתייחסים לגישומים אשר הפסיקו את פעי-לותם העסקית אך יש להם עדיין סיווג של תיק פעיל. במיבצע לגישור רשת הגישומים, הנמצא עתה בעיצומו, נמצא עד היום כ-4,500 תיקי עצמאים בלתי-פעילים, ויש להגיש שיימצאו לפחות עוד מאות אחדות של תיקים כאלה. כמובן יש לציין כי במספר הנקוב לעיל של 43,912 גישומים כלולים גם כ-10,000 גישומים בני-מיעוטים, אשר לגביהם נערך בנפרד מי-צע לגישור הרשת ולאכיפת תגביה.

חרונה נתקבלו במשרד מיפרטים של מכון התקנים הגרמני, והמומחים שברשותנו יבדקו באיזו מידה ניתן להיעזר בתקנים אלה לצורך קביעת המיפרטים. אנו מקווים שלקראת, המכרז החדש יורחבו המי-פרטים של פריטים רבים.

2846. העלאת דמי הסעתם של תלמידים מוגבלים

חברת-הכנסת ת. אשל שאלה את שר החינוך והתרבות : ביום ט"ז בטבת תשל"ט (15 בינואר 1979):

הסעת תלמידים נכים, מפגרים וממשפחות מעוטות אמצעים היא מתפקידן של מחלקות החינוך העירו-ניות.

בסוף חודש נובמבר 1978 הועלו מחירי הנסיעה בתחבורה הציבורית, על-פי החלטת הממשלה, ב-25% בממוצע. לגבי הסעות תלמידים, לעומת זאת, הועלו המחירים, על-פי החלטה זו, ב-50%, כאשר בעבר היתה העלאה זו תמיד מוצמדת לשיעור ההעלאה הכללית.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

1. האם עמדה מאחורי החלטה זו הידיעה שמ-דובר בהסעות של תלמידים מוגבלים, הן פיסית והן כלכלית?
2. אם כן, מה הצידוק שעמד בבסיס ההחלטה להעלות דווקא את מחיר הסעתם של אלה ב-50%?
3. אם לא, האם יפעל כבוד השר לשינוי הח-לטה זו לנוכח הנתון הגל?

שרי-החינוך והתרבות ז. המר :
לכל השאלות: ההחלטה נתקבלה על-ידי משרד התחבורה משיקולים כלכליים, בהתחשב בהתייכרות שחלו במשק, אולם היא אינה פוגעת בתלמידים מוג-בלים. בחינוך המיוחד שהשאלת שאלה לגביה, כי משרדנו מכסה את הוצאות הסעתם, בחלק גדול מה-מקרים ב-100%, וביתר - ב-50%.

במקרים שהמשרד משתתף ב-50% מכסה הרשות המקומית את יתרת ההוצאה.

ד"ר פ. שינמן :
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת אשל.

המר אשל (המערך):

מה ההצדקה שרואה השר בהעלאה מעבר לה-עלאה שנקבעה במשק בכלל? מדוע יעלה סכום ה-תקציב הנדרש למטרה זו גם מהרשויות המקומיות?

שרי-החינוך והתרבות ז. המר :
לא הייתי שותף כל-כך בשיקולים של העלאת מחירי הנסיעות. הבינותי שבאותו קשר צריך הייתי להיות מודע לנושא שלא יפגעו תלמידי החינוך המ-יוחד המוסעים.

המר אשל (המערך):

לא ענית על שאלתי, שבה ציינתי כי על-ידי כך אתה מטיל עומס נוסף. האם תוכל לקבל עליך כיסוי כל ההעלאה הנוספת מעבר ל-25%?

משרד החינוך והתרבות ו/או משרד הדתות אשר מקבלים ממון רב לצרכים אלה?
ב. מתוך איזה סעיף בתקציב מזוהם הכסף למוסדות האמורים?

ג. מי החליט על מתן כספים אלה ומה היא ההנמקה לכך?
(צורפה רשימת המוסדות והסכומים שקיבלו).

סגן שר האוצר י. פלומין:
א. תקציבי משרדי החינוך והדתות למטרות של בניית מוסדות ציבור — מוגבלים, ואין בהם פתרון למימון בניית מוסדות מהסוג המוזכר בשאלתה.

ב. ההלוואות הנדונות ניתנו מאמצעי בנקים מסחריים, ולא באמצעות התקציב. לפיכך גם תנאי ההלוואות קשים יותר מאלה של הלוואות תקציביות.

ג. ההחלטה לתת ביטוח הצמדה על הלוואות שהמוסדות הנדונים גייסו מבנקים נתקבלה במשרד האוצר במסגרת הסמכויות המוענקות לו לתת התחייבויות לשיפוי כנגד שינויים במדד המחירים לצרכן.

ד"ר פ. שינמן:
רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
האם תנאים אלה ניתנים גם לאוניברסיטאות?

סגן שר האוצר י. פלומין:
לאוניברסיטאות ניתנים סכומים תקציביים משמעותיים ביותר באמצעות התקציב ובאמצעות הסכנות היהודית.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
למה זה לא באמצעות התקציב?

ד"ר פ. שינמן:
זו שאלה נוספת שנייה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
לא. סגן השר לא השיב על שאלה משאלות השאלתה: מדוע זה לא נעשה באמצעות תקציב משרד החינוך והתרבות או משרד הדתות אלא על-ידי האוצר ולפי החלטות האוצר? הרי אלה מוסדות חינוך — — —

ד"ר פ. שינמן:
חושבני שסגן השר השיב על שלוש השאלות.

סגן שר האוצר י. פלומין:
התשובה על שאלה א' ניתנה גם במסגרת התשובה על שאלה ג'.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
מה התשובה?

סגן שר האוצר י. פלומין:
אמרתי אותה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
לפי החלטה שרירותית.

2. 5,838 חברות — כ-22% ממצבת תיקי החברות במס הכנסה — טרם הגישו דוחות לשנת המס 1976. ממספר זה יש להפחית לפחות 500 תיקים של חברות אשר במיבצע לגיטימי הרשות נמצא כי הפסיקו את פעילותן.

3. לגבי הנישומים אשר הפסיקו את פעילותם בעשות הפעולות הכרוכות בסגירת התיק. פעולות הנישומים באגף מס הכנסה מתמקדות במישורים מספר: (א) בדיקה מעמיקה ויסודית של כ-7,000 תיקי עצמאים וחברות הנכללים במידגם. במסגרת בדיקה זו נערכים ביקורים במקום העסק, נבדקים הספרים, נדרשות הצהרות הון ונבדקת רמת החיים של הנישומים; (ב) עריכת ביקורת מקוצרת אצל כ-40,000 נישומים אשר הכנסתם המדווחת אינה סבירה. ביקורת זו נועדה לאמת את ההכנסות וההוצאות המדווחות; (ג) עריכת שומות המבטאות מלא ההכנסה לנישומים סרובני ניהול פנסים או לנישומים שנחפסו באי-רישום תקבולים בעקבות ביקורות ניהול ספרים שני ערכו בעסקים רבים, בהתאם לתיקון 32 לפקודת מס הכנסה. לגבי נישומים הנחפסים פעמיים באי-רישום תקבוליהם ניתן גם לפתוח את השומות משנים קודמות.

במישור הפלילי — מועברים מדי שנה למחלקת החקירות כ-10,000 תיקים טכניים על אי-הגשת דוח, על אי-הגשת הצהרת הון ועל אי-ניהול ספרים כנדרש. כן נפתחת חקירה בכ-150 תיקים על העלמת הכנסות מאטריאליית.

4. בעקבות הפעולות המתוארות לעיל ופעולות אחרות עלתה ההכנסה הממוצעת של נישומים עצמאים לסוף נובמבר 1978, לעומת התקופה המקבילה אשר תהיה בכ-52%, והמס הממוצע המגיע על-פי השומות עלה בכ-63.6%. לנוכח הכמות הבלתי-מספקת והבלתי-מייעצת של שומות שהסתיימו לגבי חברות אין אפשרות בשלב זה לקבוע את שיעור העלייה בהכנסות שנת 1977 לעומת 1976. אין גם ברשותנו נתונים על השומה הממוצעת אצל כלל תיקי השכירים. לאחרונה הפסקנו הזמנת עיבוד הנתונים המת-ייחסים לגבי שכירים מועדפים, משום שהכנסה זו אינה משקפת את הכנסת כלל השכירים, וכן על-מנת למנוע טעויות אפשריות.

2504. סיכום מוסדות חינוך דתיים
על-ידי האוצר

חברת-הכנסת ש. אלוני שאלה את שר האוצר ביום י"א בכסלו תשל"ט (11 בדצמבר 1978):

בתקופה שבין 1 באפריל 1978 ל-30 בספטמבר 1978 אישר משרד האוצר ביטוחי הצמדה למוסדות ציבור בסך 17 מיליון לירות. כל המוסדות, ללא יוצא מהכלל, הם מוסדות דתיים, ופירוש הדבר שהאוצר מסבסד בניית מוסדות אלה ללא אישור פארלאמנטארי מוקדם ומחויב ומעבר לחוק התקציב. שאלותי הן:

א. מדוע מוסדות הדת האמורים, שהם כולם מוסדות חינוך, ענייניהם אינם מוסדרים במסגרת תקציב

ולכן גם לא נקטנו שום פעולה נגד המבטחים הבודדים שעדיין מוכנים לתת שירות זה.

ראוי לציין כי בסני ישראל הנוסע לחוץ-לארץ פתוחה האפשרות לבטח את עצמו בכל נמל שאליו הוא מגיע, וכי הביטוח בנמל היעד הוא לעתים קרובות זול יותר מאשר הביטוח המוסדר בארץ.

2581. מנעת ריכוז רוחים ממכירות ומי

עבודות שיחוייבו על-ידי הסכם השלום

חבר-הכנסת א. שריר שאל את שר האוצר ביום כ' בכסלו תשל"ט (20 בדצמבר 1978):

בעקבות הסכמי השלום, כאשר ייחתמו, תהיה הורמה מאסיבית של כסף ציבורי לפרויקטים שונים. הוצאת כספים אדירה זו בזמן קצר ובצורה מאסיבית חייבת להיות מלווה בנהלי פיקוח מתאימים לאי-ניצול לרעה של כספים אלו, ומה שחשוב הרבה יותר מבחינה חברתית-סוציאלית — יש למנוע היווצרותם של כיסים בודדים של התעשרות קלה של "גוברים-ריש".

ריכוז כספים בידי בודדים על-ידי קבלת עבודות גדולות ששכר רב בצדן, תהינה לו השפעות חריגניות על החברה והוא יגרום לתופעות-לוואי של ראוותנות שלילית, ביובו וכי. בחברה קטנה כמו בישראל תהיה לכך השפעה מוראלית קשה.

אי לכך אבקש להשיב לי:

א. מה הם הצעדים שנקטו על-מנת למנוע תופעות אלו?

ב. הנכון כבוד השר לבדוק את האפשרות של פיזור הזמנות ועבודות בידי בודדים וגופים רבים, על-מנת למנוע ריכוז ויצירת תנאים כמוכרז לעיל?

ג. הנכון כבודו לקבוע תיקרת סכום לגבי הורמנות או עבודות שתימסרנה לגוף או לבודד כדי למנוע ריכוז יתר?

תשובת כנן שר האוצר י. פלומין:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. ועדת המנכ"לים בראשותם של סגן שר הבטחון ושרי הביטחון גבייה מלאה ומהירה של הסכומים שגייסו לאוצר המדינה על חשבון התשלומים לקב-לנים: חלה חובה על משרד הבטחון לנכות במקור 10% מכל תשלומים לקבלנים ולספקים, ולהעבירם לשל-טונות מס הכנסה ביום ביצוע התשלום. בנוסף מת-כוונת נציבות מס הכנסה להקים, בעת הצורך, מדור מיוחד אשר תפקידו יהיה לפקח על כך שהניכויים יבוצעו במועד, המידע יורום כפי שדרוש והשומה תהיה מהירה.

2583. יריעה בדבר הורדה מתוכננת של מסים ומכסים המוטלים על מצרים מיובאים

חבר-הכנסת מ. כחן שאל את שר האוצר ביום י"ח בכסלו תשל"ט (18 בדצמבר 1978):

לאחרונה פורסמו באמצעי התקשורת ידיעות של-פיהן יש בכוונת משרד האוצר לגרום לחשיפה נוספת של מצרי תעשייה ישראלים, וזאת על-ידי הורדת מסים ומכסים המוטלים על מצרי צריכה מיובאים.

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

1. האם אכן יש אמת בידיעות אלה?

2. אם התשובה על שאלה מס' 1 חיובית — א. האם החלטה זו לא תגרום אבטלה בקרב עובדי הייצור?

ב. האם החלטה זו לא תביא בהכרח לסגירת מפעלים באזורי פיתוח?

ג. האם אין בהחלטה הזאת כדי להגדיל את הגרעון במאזן התשלומים של מדינת ישראל?

ד. האם אין בהחלטה הזאת כדי לפגוע בתדמית תוצרת ישראל ופגיעה ביצוא?

תשובת כנן שר האוצר י. פלומין:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אין במשרד האוצר כל החלטה בנדון.

2. ראה תשובה על שאלה 1.

2577. נוכח הפרמיות הנגבות לביטוח רכבם של היצאים לחוץ-לארץ

חבר-הכנסת פ. גרופר שאל את שר האוצר ביום י"ח בכסלו תשל"ט (18 בדצמבר 1978):

על-פי מידע שהגיע לידי, אורחי המדינה היוצאים לחוץ-לארץ עם רכבם לטיולים, נתקלים בקשיים רבים בביטוח רכבם. זאת משום שחברות הביטוח אינן מוכנות לבטח את רכב הנוסעים, מלבד מספר מצומצם של חברות. חברות אלה מנצלות לרעה עובדה זו ומפריזים במחירי הביטוח.

יואל כבוד השר להשיב לי:

האם נוקט משרד פעולות למניעת הפרזה במחירי הביטוח של הנוסעים לחוץ-לארץ עם רכבם?

תשובת כנן שר האוצר י. פלומין:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חברות ביטוח רבות הפסיקו לבטח את הרכב של הנוסעים לחוץ-לארץ בגלל ההוצאות הגבוהות הכרוכות בבחינה וביישוב של תביעות המוגשות בקשר למה שקרה מעבר לים. עצם העובדה שחברות עסקיות מוותרות על עסקים ועל לקוחות מצביעה על כך כי הפרמיות המקובלות הן נמוכות מדי במידה משמעותית.

ואמנם בבדיקה שערכנו לפני חודשים מספר לא שוכנענו כי הפרמיות הנגבות בארץ הן מופרזות,

* השאלות והעברה מלשכת שר התחבורה לשר האוצר, לתשובה.

חוברת י"ב, ישיבה קפ"א
— שאילתות ותשובות ; מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת —

3. מצב ציוד הטיס.

חוות-דעת המבקר תשמש לצורך הנחיית נציגי ה-
ממשלה בדירקטוריון החברה.

הו"ר פ. שינמן :

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת הדר (הור-
ביץ).

עמום הדר (הורביץ) (המערך):

אדוני סגן השר, מאימתי ממונה מבקר המדינה
על תכניות הצטיידות, פיתוח קווים וייעול בחברת "אל
על" ?

סגן שר האוצר י. פלומין :

בשאלתה נאמר במפורש שהמבקר נתבקש לחוות
דעה ; אין זו קביעת מדיניות אלא חוות-דעת מק-
צועית — — —

עמום הדר (הורביץ) (המערך):

מאימתי הוא בעל מקצוע בעניין זה ?

סגן שר האוצר י. פלומין :

בכלים המקצועיים, הכלכליים והאחרים שעומדים
לרשותו בקשר למדיניות חברות.

2786. ידועה בדבר מגעים עסקיים פר-

מיים של שר האוצר בעת שליחותו הממ-

לכתית בארצות-הברית

חבר-הכנסת א. יגורי שאל את שר האוצר ביום ט'
בטבת תשל"ט (8 בינואר 1979):

הוא לידיעתי כי השר ערך, בעת שליחותו ה-
ממלכתית האחרונה לארצות-הברית, פגישות עסקיות
פרטיות אחדות הנוגעות למפעל האופטיקה של משפחת
השר.

יואל גא כבודן להשיב לי :

1. האם מידע זה נכון ?

2. אם כן, האם חושב כבוד השר כי מן הראוי
ליצור מגעים עסקיים פרטיים בעת שליחות ממ-
לכתית ?

סגן שר האוצר י. פלומין :

1. המידע אינו נכון.

2. ראה תשובתי על שאלה 1.

ב. אנו נעביר את ההצעה לבדיקתה של ועדת-
המשנה לעבודות עפר ובנייה המוזכרת לעיל.
ג. גם הצעה זו נעביר לעיונה של ועדת-המשנה.

2582. פניית הממשלה למבקר המדינה

בעניין תכניות הפיתוח של "אל על"

חבר-הכנסת ע. הדר (הורביץ) שאל את שר האוצר
ביום כ' בכסלו תשל"ט (20 בדצמבר 1978):

גודע לי שמבקר המדינה נתבקש עליידי הממשלה
לבדוק ולחוות את דעתו על מדיניות הפיתוח של
חברת "אל על". למיטב ידיעתי תפקידו של מבקר
המדינה הוא לבדוק פעולות שבוצעו בפועל ; אין
זה עניינו ואין הוא בנוי לבדוק תכניות פיתוח של
המוסדות הנתונים לביקורת.

אודה לשר אם ישיב לי :

1. האם אמנם נתבקש מבקר המדינה לבדוק את
תכניות הפיתוח של "אל על" ?

2. אם כן, מה היתה הסיבה לכך ?

3. האין השר סבור שתכניות הפיתוח של החב-
רות הממשלתיות הן באחריות הישירה של השרים
הממונים ?

סגן שר האוצר י. פלומין :

1. כן.

2-3. המבקר נתבקש להכין חוות-דעת בדבר
הקו שעל הממשלה לנקוט בעניין היקף הפעולות
הרצוי של חברת "אל על", נתיבי אוויר לישראל בע"מ,
בשנים הקרובות, זאת על-פי החלטת ממשלה מיום
29 באוקטובר 1978 ועל-פי סעיף 21 לחוק מבקר
המדינה (נוסח משולב), תשי"ח-1958, שבו נאמר בין
היתר : "המבקר חייב בהכנת חוות-דעת בכל עניין
שבתחום תפקידיו אם יתבקש לכך מאת הכנסת, מאת
הוועדה או מאת הממשלה."

מאחר שמבקר המדינה מקיים ביקורת שוטפת ב-
חברת "אל על" מצאה הממשלה לנכון לבקש את חוות-
דעתו בנושאים הבאים :

1. מצבה התיפעולי, הכלכלי והפיננסי של ה-
חברה.

2. מצבת כוח-האדם בחברה וניצולו היעיל, לר-
בות בעיות בתחום יחסי עבודה וניהול כוח-האדם
בחברה.

ב. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מזכיר הכנסת נ. לורץ :

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע שהיום
הונחו על שולחן הכנסת מסקנות ועדת העבודה וה-
רווחה בנושא "מעון המפגרים 'הכפר השבדי'".

הו"ר פ. שינמן :

כעת נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על
שולחן הכנסת.

ג. הצעות לסדר-היום

1. הצורך בבלימת האינפלציה

בעבר שלושה פיתוחים מאסיביים: הפיחות ב-1952, שהיה תולדת קשיים כלכליים עצומים של מדינה נר-לדת וקולטת עלייה המונית; הפיחות ב-1962, לאחר תקופה רצופה מאמצים אדירים בהקמת מאות כפרים ברחבי הארץ, בביסוס עיירות פיתוח ובבניית תשתית תעשייתית ענפה; והפיחות ב-1974, לאחר מלחמת יום-הכיפורים, מלחמה כבדה שעלתה לנו שנת תוצר שלמה כמעט, מלחמה שבעקבותיה פרץ משבר הנפט והיתה עליית מחירים תלולה בעולם, ואנו נקלענו לגרעון של 4.2 מיליארד דולרים במאון התשלוי-מים, לעומת מיליארד דולר אחד לפני המלחמה. של-שה פיתוחים מאסיביים אלה היו מחוייבי המציאות, ולא היה מנוס מהם. אך הפיחות המאסיבי האחרון באוקטובר 1977, במשק שנע במסלול תקין, היה מיו-חר לחלוטין וחסר-תכלית, והוא שהמיט עלינו פור-ענות גדולה, שלא במהרה יתחלץ ממנה.

והסיבה השנייה שהבעירה את אשה המכלה של אינפלציה סוחפת היא אולת-היד המדהימה של ה-ממשלה וכשלונה לנהל מדיניות מרסנת מיד לאחר הפיחות המאסיבי. כל פיתוח מאסיבי, אם אינו מלווה בצעדים חריפים ומרסנים בשני תחומים עיקריים, בת-חומי התקציב והשכר — שכרו יצא בהפסדו.

חברי הכנסת, הבה נשווה את האמצעים שנ-קטו ואת הקורית במשק לאחר הפיחותים ב-1974 וב-1977. לאחר הפיחות ב-1974 נקטו צעדים חריפים, שהתמקדו בשניים: בצימצום משמעותי של הביקו-שים המקומיים ובמורצת היצוא. ב-1975 ירדה הצרי-כה הפרטית לנפש ב-2%. הצריכה הציבורית צומ-צמה. רווחיות היצוא עלתה והיצוא זנק לשיעורים שערורי השתאות, ל-13%—14%, ריאלי, לשנה. הי-בוא פחת, הרוכבות במטבע-חוץ גדלו והגרעון במ-און התשלומים הוקטן ב-1.5 מיליארד דולר, ועל-הכול — האינפלציה ב-1975 היתה 23% בלבד; ואילו ב-1978, בעקבות כשלונה של הממשלה לנהל מדיניות מרסנת לאחר הפיחות המאסיבי באוקטובר 1977, נפרצו סכרים במשק. הצריכה הציבורית גדלה ב-14%; הצריכה הפרטית לנפש גדלה ב-4%. היבוא גדל ב-10%, והיצוא הואט וגדל ב-4% בלבד. הגר-עון במאון התשלומים יגדל השנה, והגרעון מכול — שנת 1978 נחשיתמה באינפלציה של 48%, והיא תגאה עד סוף העשור הזה בשיעורים הגבוהים אף מאלה של השנה הזאת.

יוזקאל וסאי (המערך):

מטיבים עם העם — — —

יוזשע רבינוביץ (המערך):

ב-1978 ביטאו שני התקציבים: שאושרו בכנסת את כשלונה של ממשלת הליכוד בתחום הכלכלי. התקציב הוא מוקד התורפה של ההתרחשויות הכל-כליות במשק, המחמירות והולכות. אנו התרענו בעת הדינוים על התקציב ועל התקציב הנוסף כי ההנ-חות היסודיות שעליהן הושתו התקציבים מופרכות מעיקרן. אנו התרענו כי התקציבים שהוגשו מטעים

ד"ר פ. שינמן:

נעבור להצעות לסדר-היום. הראשונה, של חבר-הכנסת יהושע רבינוביץ: הצורך בבלימת האינפלציה. רשות הדיבור לחבר-הכנסת רבינוביץ.

יוזשע רבינוביץ (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, עליית המדד בחודש דצמבר ב-3.4%, לאחר העלייה התלולה במדד בשיעור של 12% בחודשים אוקטובר-נובמבר, מורה כי אנו שרויים בעיצומה של אינפלציה ב-קש חמורה. האינפלציה דוהרת ומועזת אשיות חב-רה, מוסר ומשק, והממשלה נביכה ואובדת עצות.

הממשלה איבדה את השליטה במשק, המיטלטל בגלים סוערים, ללא הגה, ואינה מסוגלת עוד להת-מודד עם המשימה המרכזית הניצבת לפנינו בשעה קשה זו, והיא בלימתה והדברתה של האינפלציה. בנאומו בכנסת באוקטובר 1977, בהביא את החכ-נית הכלכלית החדשה, אמר שר האוצר: "התכניה הכלכלית תנוע על-פני התחנות הבאות: יותר עבודה יצרנית, יותר יצוא יחד עם צימצום היבוא, פחות תלות בגורמי חוץ, שיפור במאון התשלומים והק-טנת קצב האינפלציה".

עתה, יותר משנה מאז בשורת הישע של ממ-שלת הליכוד בתחום הכלכלי, אנו יכולים לקבוע בצער ובדאגה עמוקה כי לא זו בלבד שמטורות אלה לא הושגו אלא אף חלה נסיגה מכאיבה בדרך להשגת היעדים המקריבים אותנו לעצמאות כלכלית.

הממשלה היתה צריכה להבין ולדעת, כי למהפך הכלכלי היו חייבים להקדים מהלכים כלכליים חיו-ניים אחרים, ובעיקר מאמץ אדיר להדברת האינ-פלציה. אך אצה לה הדרך, לממשלה, להופיע כמ-שיח כלכלי המסלק עיוותים במחוי יד ומחולל נפ-לאות בריפוי מדויי המשק, ובפתוחה גרמה להחמרה מסוכנת במצבו של המשק, החמרה שתוצאותיה חשים בכל בית בישראל, כי מהלכים כלכליים הבאים שלא בעתם, בטרם זמנם, השפעתם היא לא אחת הרסנית ומועזת. זהו מה שקרה לנו השנה. הביקושים המ-קומיים גוברים, היבוא גדל, היצוא הואט והמשק נל-כד בסיחורו אינפלציוני הרה-סכנות, וכבר ברור כי השנה יגדל הגרעון במאון התשלומים, ובשנה הבאה צפויה הרעה נוספת, עוד בחצי-מיליארד דולר, לערך. זו חוות קשה ומדהימה, כי מאון התשלומים, חברי הכנסת, היה, הווה ויהיה מוקד הבעיות הכל-כליות שלנו.

חברי הכנסת, ברצוני הפעם להתרכז ולנתח את הסיבות העיקריות לאינפלציה הדוהרת אצלנו, ואגע בשלוש סיבות עיקריות בלבד, שחברו יחד וגרמו לסיחורו האינפלציוני החמור שאנו לכודים בו. ואלה מלבד הזון השחור, המערער אשיות חברה ומוסר.

הסיבה הראשונה היא שהפיחות המאסיבי, שהיה אבן-ראשה במהפך הכלכלי, היה מיותר לחלוטין, והש-פעתו במשק היתה הרסנית, והוא אבי-החטא. היו לנו

המוניטארית והחיש את התהליכים האינפלציוניים ב"משק. הליברליזאציה הבלתי-מבוקרת והמוחלטת ב"מטבע-חזק, שאין משלה במדינות גדולות, עשירות ומבוססות יותר מִישראל, פגעה פגיעה אנושה ביכולתו של בנק ישראל לנהל מדיניות מוניטארית יעילה, מאוזנת ונחרצת, כמתחייב שעה שעה מהמצב הכלכלי החמור שנדחפנו לחוכו וממדיניות מבולבלת של ממשלה גבוכה ותועה בדרכי החיים. בנאומי על המהפך הכלכלי בכנסת אמר שר האוצר כי "הממשלה הח" ליטה לבצע ליברליזאציה מקפת בתחום עסקי מטבע-חזק, ופירושה — ביטול אפקטיבי של הפיקוח על מטבע-חזק והפיקחה של הלירה למטבע בתי-המרה כבמחוקקות שבמדינות. הליברליזאציה תאפשר זרימה חפשיה של מטבע-חזק אל ישראל ומחוצה לה. ישראל עתידה ליהפך למרכז פיננסי בחלק זה של העולם, ובעיקר לעם היהודי. כל אלה יביאו להגשמת יעדינו, שיפור במאזן התשלומים שלנו שיבטיח כי תלותנו הכלכלית תלך ותקטן."

חברי הכנסת, אלו היו משאלות חסודות ומאוויים ערטייליים שסודם בהכנה לקויה, הווה ובלתי-ירי-אלית של מגבלות המשק שלנו, הפועל בתנאי אינפלאציה סוחפת והכבול בנחשתיים של הצמדה כור-ללנית, רבת-אנפיו. אינולת היתה ההחלטה להשתיי את שער המטבע על משחק חפשי של החוק, על כוחות הביקוש וההיצע בלבד.

הזהרנו והתרענו שלא לשגות בהזיות מנחם-מנ-דליות כי הלירה שלנו יכולה ליהפך, בהבל-פה, למטבע בתי-המרה כבמחוקקות שבמדינות וכי זרימה חפשיה של מטבע-חזק אל ישראל ומישראל הופכים את ישראל, בן-לילה, כבמטה קסם, לשווייץ של המזרח-התיכון. רבותי, המטבע הישראלי היא בתי-המרה רק בישראל וזרימה חפשיה ובלתי-מבוקרת של מטבע-חזק לארץ היתה בין המניעים העיקריים להתרחבות מוניטארית מהירה וללחצי ביקוש אדירים שהחמירו את הסיחרור האינפלציוני אצלנו.

תבינו, חברי הכנסת, מאז המהפך זרמו לארץ הלוואות במטבע-חזק למוסדות, למפעלים ולפרטים ב"גודל של כ-80,000 עד מיליארד דולר. זרם הלוואות אדיר זה מנע עליית שער החליפין של הדולר ופגע פגיעה קשה ברווחיות היצוא. פגיעה שהגבירה את אי-הוודאות הגדלה והולכת בתחום היצוא, שריפתה יזמות וחדוות פיתוח של ציבור היצואנים ומסכנת את הר-חבתו וגידולו של היצוא בעתיד. על גודל הפגיעה ביצוא מורים המספרים האלה: בעוד ששער הדולר, שבו מבוצעים 60% מכלל היצוא שלנו, עלה ב-1978 בכ-24% בלבד, עלה מדר המחירים לצרכן בשנה זו ב-48%. זה צד אחד של המטבע. זרם אדיר זה של הלוואות במטבע-חזק שיתק במידה מרובה את המדיניות המוניטארית של בנק ישראל. המרתן של הלוואות אלו ללירות ישראליות, המרה שהוריימה למשק כ-10 עד 10 מיליארד לירות, הוינה לחצי ביקוש עצומים, שהאיצו ביתר-שאת את האינפלציה המש-תוללת. חברי הכנסת, היה זה משגה חמור לבטל ביטול מוחלט במצבנו שלנו, במשק מוכה אינפלציה מהירה, את הפיקוח על מטבע-חזק. מדינות עשירות, שמשקן הלאומי גדול פי כמה משלנו, לא העזו ולא התירו לעצמן ליברליזאציה בקנה-מידה כזה.

את הציבור וזורים חול בעיניו, אך הממשלה המ-שיכה בהפרחת אשליות מרגיעות, שעד מהרה הת-נפצו כבועות סבון, והמשק שקע יותר ויותר אל תוך המערבולת האינפלציונית הסוחפת.

באוזנינו עדיין מהדהדת אוזרתו של נגיד בנק ישראל, בימי החינגא שלאחר פירסום דבר המהפך הכלכלי ברבים, ובשורותיו המטיבות עם העם היושב בציון. וכך אמר הנגיד: "הממשלה נטלה על עצמה סיכון רציני ביותר, והוא — שאם לא תעמוד במג-בלות התקציב, עלול להיווצר מעגל סיחרור אינפלאציוני הרה-סכנות." והממשלה לא עמדה ולא היתה מסוגלת לעמוד במגבלות התקציב הראשון והתקציב הנוסף והתקציב השלישי שעוד יבוא ויעלה ויגיע אלינו, אס-ירצה-השם. הממשלה קרסה, חסרת-אונים, תחת משאו הכבד של המהפך הכלכלי והנחתה למשק להדר למדרון ללא בלמים.

ולא רק במדיניות מרוסנת בתחום התקציב שנת-חיבה מהצד המר והנמנה של הפיחות המאסיבי מאוקטובר 1977, אך גם במדיניות השכר הלכה המ-שלה מדחי אל דחי. היתה זו אשליה מסוכנת לה-אמין כי ניתן לנהל מדיניות שכר מרוסנת, הפוגעה ברמת החיים של השכירים, כשהממשלה עצמה במהל-כיה הכלכליים המעוותים מוניקה, ללא צורך וללא תכלית וללא כל הירבדות עם ההסתדרות, את האינפלאציה לשיאים מסוכנים. ואכן היינו עדים למשא-ומתן אומלל על השכר בשירות הציבורי, משא-ומתן ששבר לרסיסים את אמינותה המעורערת בלא-הכי של הממשלה ועבר, מההכרזה הנודעת של שר האוצר כי לא תשולם כל תוספת שכר בשירות הציבורי השנה, רק תוספת יוקר ו-3% תוספת שכר וזחל, עד להתקפלות הבלתי-מכובדת, הגרוטסקית צעד אחד צעד, מתוספת שכר של 3% ל-9%, ל-15%, ל-22%, ל-25% ויותר.

כשלונו של הממשלה לנהל מדיניות מרסנת בת-חום התקציב והשכר מבלית בחדות בלתי-יריגלה את פגיעתו הקשה של הפיחות מאוקטובר 1977 במשק, ואת תוצאותיו ההרסניות; פיחות שהדהיר את האינפלאציה לשיאים והבטיח משכה עד סוף העשור הזה; פיחות שהקפיץ את חובות המדינה בן-לילה בכ-80 מיליארד לירות, על כל ההשלכות הקשות הנובעות מכך. שימו לב, חברי הכנסת, למספרים אחרים. ל-31 במאס 1977, שבעה חודשים לפני המהפך הכלכלי, היו כלל חובות המדינה כ-200 מיליארד לירות, ואילו ל-31 במאס 1978, חמישה חודשים לאחריו, הם הגיעו קרוב ל-400 מיליארד לירות. לסוף שנת תקציב זו הם גיעו ל-600 מיליארד לירות, בערך.

ומכאן לסיבה השלישית, למקור השלישי שהזין את האינפלציה הדוהרת אצלנו, והוא ביטול הפיקוח המוחלט, המרחיק-לכת, על מטבע-החזק. שתי זרועות לכל מדיניות כלכלית: הפיסקאלית והמוניטארית, והן חייבות להשלים אחת את רעותה, במאמץ משותף לשמור על איזונים רגשיים בהתפתחויות הכלכליות במשק ובחתייה עקבית ומתמדת להשגת היעדים הלי-אומיים הניצבים לפנינו.

המהפך הכלכלי, שהורחו ולידתו במבחנה המש-תפת של האוצר ובנק ישראל, עירער את המדיניות

סנת מאוד ונחרצת מאוד, תחום שבו נכשלה הממשלה כשלון כה חרוץ.

חברי כנסת נכבדים, בהתמודדות ההכרחית לצימ-צום האינפלצציה זקוקה הממשלה לכתף הרחבה של ההסתדרות, אך, להוותנו, אין המדיניות הנקוטה ביד הממשלה מסייעת לגיבוש כוח משותף במשק להדברת האינפלצציה. המלחמה באינפלצציה מחייבת אסטרטגיה כוללת, מקפת. המלחמה באינפלצציה מחייבת חלוקת עולה הכבד ועומסיה בצורה צודקת. היא אינה יכולה להיות נישאת על גבו של ציבור השכירים בלבד. כל מגזר במשק חייב לתרום את חלקו במלחמה הכ"בדה עם האינפלצציה. אך כל עוד תוסיף ממשלה זו ללכת בדרכה, כנועה ומתחמקת מכל עימות עם בעיותיו הבערות והאקוטיות של המשק, יוסיף המשק להתדרדר וגלי האינפלצציה יוסיפו לגאות ולסכן את קידומה ופיתוחה של המדינה.

על כל אלה אני מציע, אדוני היושב-ראש, לקיים דיון במליאת הכנסת.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לסגן שר האוצר, לתשובה.

שר האוצר אריאל אזולאי (המערך):

היכן שר האוצר? למה לא ישיב הוא לשר האוצר לשעבר?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
למה שר האוצר אינו משיב?

סגן שר האוצר י. פלומץ:
אני "מודה" לחברי הכנסת על חוסר האמון ביכולת לענות לשר האוצר לשעבר.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
הממשלה שלך לא מינתה אותך לשר האוצר.

חייקה גרוסמן (המערך):
לא רוצים שתציל את שר האוצר.

סגן שר האוצר י. פלומץ:
תשאיר את הבעיות שלי לעצמי.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, תיתי לו לחבר הכנסת יהושע רבינוביץ, אני משתתף בצערך, שכל ההצגה תיפת שהוא תיכנן לעשות היום, בגין עלייה צפויה, דוהרת, של המדד לחודש דצמבר, השתבשה לו.

עריאל אזולאי (המערך):
האם לא היתה עלייה במדד? היתה עלייה של 3.4%. אצלכם כאשר יש עלייה של פחות מ-7% יש שמחה גדולה, אבל אצלי זה משוער.

סגן שר האוצר י. פלומץ:
כאשר חברי הכנסת רבינוביץ אמר את דבריו הק"שבתי בשקט ולא הוצאתי הגה מפי. היה לי הרבה מה לומר גם באמצע דבריו. תסמוך על חברי הכנסת רבינוביץ שמה שהיה לך לומר, חברי הכנסת אמרו-אי, גם הוא אמר. אני מבקש לפחות אותה מידה של נימוס שהיה בחיסונו כלפי חברי הכנסת רבינוביץ. אנחנו זכאים לה, לא יותר אבל גם לא פחות.

ועוד הערה אחת לגבי המתרחש בתחום המכירה המוגברת של איגרות-חוב צמודות. אדוני סגן שר האוצר, אני רוצה שתקשיב לי בנקודה זו. יותר ויותר מתברר כי מכירת איגרות-חוב, ששבו להצ"מדה מלאה של 100% ואולי אף ליותר מזה — ומלבד העובדה המעציבה שתמורתן משמשת במידה גדלה והולכת למימון הוצאותיה השוטפות של הממשלה, ולא לצרכי פיתוח — אינה מצמצמת באופן מש-מעוטי את אמצעי התשלום במשק אלא מחליפה או-תם בצורה חדשה, שאף היא נוזילה ברובה. מתרח-שת, אפוא, מעין החלפת נכסים שבידי הציבור, ממוז-מנים לאמצעים נוזלים אחרים המגבירים לחצי ביקוש ומאצים את ההתייקרות. ולאלה יש עוד להוסיף את גרעונות הנוזלות העצורים בבנקים, שהגיעו לפי-קים ל-3 מיליארד לירות ויותר והיוו גורם רבי-הש-פעה ביצירת עודפי ביקוש במשק.

כל אלה, חברי כנסת נכבדים — הפיחות המא-סיבי המיותר וחסר התכלית, במצב של משק שנע במסלול תקין אל עבר יעדי העיקריים; הנחשולים העצומים של מטבע-חוץ ששטפו את המשק השנה בעקבות ליברליזציה פרועה ובלתי-מבוקרת; איג-רות-חוב הצמודות ב-100% ששימשו כאמצעים נוז-לים, גרעונות נוזלת אדירים בבנקים — עירערו ופוררו השנה את המדיניות הפיסקאלית והמוניטארית כאחד ויצרו לחצי ביקוש עצומים שהדהירו אינפלצציה המ-שבשת יחסי עבודה תקינים, המחלקת מחדש את ההכנסה הלאומית לרעת השכר ולטובת הרווחים, המ-רוששת ציבורי שכירים רבים ומעשירה עשירים, המ-ערערת אשיות חברה, מוסר ומשק והמגבירה, ללא נשוא, את תלותנו הכלכלית בזרים.

אילו היה אומץ-לב בין הסגולות שבהן נחנו קברניטי המשק היו צריכים לקום ולהודות בכשלון החרוץ של המהפך הכלכלי ובחלואות שבאונו בגללו, והיו משנים כיוון, ללא דיחוי, ומונעים החרפה מסו-כנת במצבנו הכלכלי שעורער מאז המהפך.

ולסיום, אין מנוס, רבותי, מלחזור לתמריצי יצוא. במשק שלנו, המבוסס על הצמדה מקפת שאין משלה בעולם, כל מהלך להיטיב עם היצוא על-ידי שער הלירה בלבד מפעיל מייד קשת רחבה של ייקורים והוצאות המנטרלים כל הטבה המיועדת ליצוא. אם לא נעשה זאת תיאלץ הממשלה ללכת בדרכים מעור-רות בעזרתה ליצואנים שנפגעו, ויווצרו — ונוצרים כבר — עיוותים קשים פי כמה משיטת התמריצים שהיתה מקובלת אצלנו, גם אם לא היתה כליל הש-למות, שיטת תמריצים המקובלת בארצות רבות, עשי-רות ומבוססות יותר מישראל.

אין מנוס, רבותי, מביטול הביטול המוחלט של הפיקוח על מטבע-חוץ. הליברליזציה הבלתי-מבו-קרת יצרה מקור בלתי-גדלה כמעט לאשראי במטבע-חוץ, והמרתו ללירות היתה בין הגורמים העיקריים שהאיצו את ההתייקרות המשחללת. ספק רב אם ההפקדה בשיעור של 20% על הלוואות במטבע-חוץ, נוכח ריבית מרקיעה ומתגבהת ללא הרף, תחסום בעילות את הפרצות המלכות את האינפלצציה אצלנו.

אין מנוס, רבותי, מניהול מדיניות תקציבית מר-

(חבר-הכנסת י. זכאי קורא קריאת-ביניים)

סגן שר האוצר י. פלומצ'ן:

איני מוכן לקבל שיטה כזאת, שדובר המערך לא שומע אפילו בקריאת-ביניים אחת. והנה מה לומר לו. לא יעזור לך, חבר-הכנסת זכאי, תשמע בסבי-לנות את הדברים, אפילו תשבו עד שעה שלוש אחר-הצהריים. יש מה לומר. תשמע את הדברים, ובשקט תשמע אותם.

שר-העצה ארבל-אלמזולינו (המערך):
מה זה?

חיים קופמן (הליכוד):
חבר-הכנסת משל, מדוע לא הגשת את ההצעה לסדר-היום?

סגן שר האוצר י. פלומצ'ן:

אדוני היושב-ראש, בין חודש דצמבר 1977 לחודש ינואר 1979 עלה המדד ב-48.1%. המרכיבים העיקריים בעליית המחירים באותה תקופה, לפי משקלם, היו: בראש-הראשונה — הדיוור, שעלה ב-57.4%, ופירות —

ירוחם משל (המערך):

הדיוור הוריד את האינדקס בחודש דצמבר.

סגן שר האוצר י. פלומצ'ן:

אם היית לומד את נושא המדד היית יודע שמר-כיב הדיוור בא לידי ביטוי — — —

ירוחם משל (המערך):

אתה מנסה להטעות את הציבור.

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, אין זה מקובל כך. אפשר לקרוא קריאת-ביניים, אבל לא סתם להפריע.

סגן שר האוצר י. פלומצ'ן:

חבר-הכנסת משל, אתה יודע היטב שמרכיב ה-דיוור במדד בא לידי ביטוי אחת לשלושה חודשים בצורה מאסיבית.

ירוחם משל (המערך):

תגיד בכמה הוריד מרכיב הדיוור את המדד.

(חבר-הכנסת ח. קופמן קורא קריאת-ביניים)

(קריאה: ההבדל הוא שאתם דואגים לשר האוצר

וחבר-הכנסת משל דואג לעובדים.)

סגן שר האוצר י. פלומצ'ן:

בשנת 1978 המרכיבים העיקריים לעליית המדד היו: הדיוור, שעלה ב-57.4% ופירות, שעלו ב-69.7%.

אינני רוצה לנגח, אבל מעניין לדעת מה קרה בשני המרכיבים העיקריים האלה מבחינת התשומות. מדד התשומות לבנייה בדצמבר 1978 לעומת דצמבר 1977 עלה ב-62.7%; מדד התשומות בחקלאות עלה בממוצע ב-46%, אבל מתוך זה שכר העבודה עלה ב-83.3%.

חבר-הכנסת אמוראי, אני יכול לצטט תגובה של אחד החברים המובילים בסיעה שלך. כאשר הוא שמע שהמדד עלה רק ב-3.4% הוא אמר: מה, רק 3.4%? האם לא נגיע ל-50%? הוא ישב קודם כאן באולם.

(קריאה: באמת הישג.)

אינני אומר שזה הישג, אבל זה פחות מהציפיות שלכם ומן הרצון שלכם לנגח את הממשלה.

שלמה הלל (המערך):

מה היו הציפיות שלכם?

עדיאל אמוראי (המערך):

האינפלציה היא בשיעור של 50.6%.

סגן שר האוצר י. פלומצ'ן:

אם חבר-הכנסת אמוראי מדבר על עלייה של 3.4% בחודש דצמבר, זה נכון. אנחנו מדברים על עלייה של 48.1% — מינואר עד דצמבר. 50.6% זה הגידול בממוצע של שנה אחת לעומת שנה שנייה. אני מקווה שחבר-הכנסת אמוראי אינו רוצה להוליך שולל את חברי הכנסת. מדובר בשני מישורי הת-ייחסות שונים.

(קריאה)

המספרים מדויקים. העלייה היא של 48.1% מי-נואר עד דצמבר. 50.6% זה הגידול בממוצע.

אבקש שחבר-הכנסת רבינוביץ יהיה הגון ויגיד כמה היתה העלייה בממוצע של 1975 לעומת 1974.

עדיאל אמוראי (המערך):

או היתה מלחמה.

סגן שר האוצר י. פלומצ'ן:

ומה היתה הממוצע ב-1976 לעומת 1975?

ירוחם משל (המערך):

אדוני סגן שר האוצר, שתי שאלות.

חיים קופמן (הליכוד):

חבר-הכנסת משל, כמה אתה תרמת לאינפלציה על-ידי העלאת השכר? התרומה שלך מסחררת את האינפלציה. תרמת לא מעט לאינפלציה. אתה אי-שית תרמת לסיחורור האינפלציוני.

(חבר-הכנסת י. משל קורא קריאת-ביניים)

חוסר השליטה שלך — — —

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, אין לכם רשות דיבור. רשות הדי-בור לסגן שר האוצר.

סגן שר האוצר י. פלומצ'ן:

חשבתי שאסייע להבנת הנושא אם אשיב לחברי הכנסת מן המערך על שאלותיהם. אני מודיע שלא אשיב עוד על שום שאלה שתבוא מטעם המערך.

(חבר-הכנסת י. משל קורא קריאת-ביניים)

היו"ר פ. שינמן:

חבר-הכנסת רבינוביץ דיבר באריכות כמו האינפ-לאציה. כמה אפשר עוד? למה תפריעו לדברי התשובה?

ההתפלגות של התרומות השונות לעליית מרכיבי המדד, וההתפלגות מעניינת מאוד: ביטול סובסידיות — 7%, החלטות חקציות — חינוך דואר — 4%, דלק — 7%, השפעת שינוי שער בחוץ-לארץ — 18%, שכר — 27%, דיור — 25% ושאר הגורמים — 12%.

הייתי מציע, לפני שעושים חשבון — והחשבון הוא קשה, אינני מוכח שיש לנו בעיה קשה — לבדוק מה היו הגורמים לתוצאה של 48% אינפלציה.

עדיאל אמוראי (המערך):

אתה מדבר על התוצאות ולא על הגורמים.

בן שר האצור י. פלומין:

אני מדבר על הסיבות.

עדיאל אמוראי (המערך):

הסיבות הן: גידול שער המטבע וכל מה שעשויים בהם.

בן שר האצור י. פלומין:

שינוי שער המטבע והשפעת שינוי השער היוו 10%.

עדיאל אמוראי (המערך):

10 מיליארד לירות הלוואות במטבע-חוץ. אתם אינכם יודעים מה אתם עושים. החטא ועונשו — דוסטובסקי. קיבלנו אתכם כעונש.

בן שר האצור י. פלומין:

חבר-הכנסת רבינוביץ מציע לנו לחזור למדיניות הסובסידיות ליצוא, כאשר משרדי הממשלה דאו הציעו ליצואנים לכוון בכל הנוגע לנתונים של הערך ה-מוסף כדי לקבל פרמיה גבוהה יותר. חבר-הכנסת רבינוביץ מציע לנו לחזור לשיטה שבה היינו צריכים לתקצב 17 מיליארד לירות ליצוא, שיטה שבה היצואנים הרוויחו מסובסידיות, לא מעמלם. אנו, השבח לאל, התפטרו מהשיטה הזאת.

עדיאל אמוראי (המערך):

ומה קרה ליצוא?

בן שר האצור י. פלומין:

רווחיות היצוא — — —

עדיאל אמוראי (המערך):

מה קרה בתוצאות? גידול של 5% לעומת גידול של 14%.

הד"ר ס. שינמן:

חבר-הכנסת אמוראי, אתה מתבקש להפסיק לקרוא קריאות-הביניים.

עדיאל אמוראי (המערך):

מדוע? הוא מדבר דברים ללא שחר.

בן שר האצור י. פלומין:

רווחיות היצוא בממוצע עלתה השנה, חבר-הכנסת אמוראי.

עדיאל אמוראי (המערך):

אבל מה התוצאות?

אני מציע לכם לבדוק, קודם-כול, את הנתונים שגרמו לעליית בשני המרכיבים האלה.

שר-ההקלאות א. שרון:

עליית התשומות בהקלאות היא מעל 58%.

בן שר האצור י. פלומין:

לא, הנתון שבידי הוא אחר. אבל תלוי לאיזו תקופה אתה מתייחס.

עדיאל אמוראי (המערך):

שישו ושמחו בני מעי. יש אינפלציה של 48.1%, ואתה חוגג. מה אתה חוגג?

יחזקאל זכאי (המערך):

קשה לו להגן על המדיניות הזאת. אני מציע שלא להפריע לו.

בן שר האצור י. פלומין:

הנתונים שבידי הם הנתונים שנתקבלו מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. מה שקרה הוא שהיתה עליית המחירים של פירות וירקות לצרכן מעל ומעבר לעליית תשומות בתקופה שבין דצמבר 1977 ודצמבר 1978. יכול להיות שאנו מדברים על מערכות נתונים שונות.

שר-ההקלאות א. שרון:

מחירי הפירות והירקות בשנה האחרונה גרמו למיתון עליית המדד, לא לעלייתו. אילולא מחירי הפירות והירקות היה המדד עולה ב-57%, לעומת 50%.

עדיאל אמוראי (המערך):

שר-ההקלאות שרון צודק הפעם. הוא צודק במאה אחוז.

בן שר האצור י. פלומין:

צר לי לומר, אבל נראה שאנו מדברים על מערכת נתונים שונות, כיוון שבתקופת דצמבר 1977 עד דצמבר 1978 עלה המרכיב הפירות והירקות במדד ב-69.7%. אם המדד הכללי עלה ב-48.1%, הרי ללא פירות וירקות היה עולה ב-46%. אלה הנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

הערה נוספת, אדוני היושב-ראש, לגבי רווחיות היצוא. דיבר כאן חבר-הכנסת רבינוביץ — שר האוצר לשעבר — בנוסטאלגיה על הסובסידיות ליצוא. מה מציע לנו חבר-הכנסת רבינוביץ? לחזור למדיניות שלפיה משרדי הממשלה — — —

שר-ההקלאות א. שרון:

בירקות ופירות בשנת 1978 עלה המדד ב-44.8%. לא בגלל עליית מחירי הפירות והירקות עלה המדד.

מיכאל חריש (המערך):

אני מציע שסגן השר ידחה את תשובתו עד לבי-רור העובדות.

בן שר האצור י. פלומין:

כל אשר התכוונתי לו הוא להתראות — ואין לי כל רצון לעשות ויכוח מעל במת הכנסת — מה היה המרכיב העיקרי שדחף עליית המחירים בירקות ובפירות ובדיוור. אני יכול לתת נתון נוסף — מה היתה

בשירותים וביבוא סחורות, אנחנו נמצאים במצב של שיפור יחסי בגרעון, לעומת החשש שהיה לנו באמצע השנה שאנחנו הולכים להתמרה.

אם אנחנו, חברי הבית מכל הסיעות, מעוניינים באמת ובתמים בטובת המשק, אם אנחנו מעוניינים באמת ובתמים בהצלחת כלכלת ישראל, אני מציע שיחדלו להטית דברי כזב מצד אחד וחצי-אמיתות מצד שני.

מיכאל חריש (המערך):

האם אתה מתכוון לדברים של שרים נגד שר האוצר?

משה שחל (המערך):

אדוני היושב-ראש, הוא מדבר כבר חצי שעה.

פנן שר האוצר י. פלומץ:

אני מדבר נטו חצי הזמן שדיבר חבר-הכנסת רבינוביץ.

היור' פ. שינמן:

חבר-הכנסת שחל, אל תעיר ליושב-ראש. התקנון אומר שאם ההצעה היא להסיר את הנושא מסדר-היום אין הגבלה.

פנן שר האוצר י. פלומץ:

אני נענה לקריאת התגר של חבר-הכנסת שחל. אני רק מודיע שלהבא, בכל פעם שדובר המערך יעבור בדקה אחת על הזמן המוקצב לו, אעיר את תשומת-לב היושב-ראש. תודה רבה, חבר-הכנסת שחל.

אני מציע, כמובן, להוריד את ההצעה מסדר-היום של הכנסת.

משה עמאר (המערך):

אדוני היושב-ראש, ממקומי אני מציע להעביר את ההצעה של חבר-הכנסת רבינוביץ לוועדה.

היור' פ. שינמן:

חבר-הכנסת רבינוביץ, האם אתה מסכים להעביר את ההצעה לוועדה, ועדת הכספים או ועדת הכלכלה?

יהושע רבינוביץ (המערך):

לא, אני מציע לקיים דיון בנושא במליאה.

היור' פ. שינמן:

לפנינו שלוש הצעות: האחת — שלא לכלול בסדר-היום את ההצעה של חבר-הכנסת רבינוביץ; השנייה — לדון בה במליאת הכנסת; השלישית — להעבירה לוועדה. אני מעמיד להצבעה שתי הצעות זו מזו: דיון במליאה מול הסרה מסדר-היום. אני מבקש מאת חבר-הכנסת קופמן ויגורי למנות את קולות המצביעים.

הצבעה

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-

היום של הכנסת 38 —

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא

בסדר-היום של הכנסת 41 —

פנן שר האוצר י. פלומץ:
התוצאות הן גידול ריאלי ביצוא.

עדיאל אמוראי (המערך):

התוצאות הן ירידה של 9% בגידול הריאלי. 5% לעומת 14%. אלה נתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

פנן שר האוצר י. פלומץ:

חבר-הכנסת אמוראי, ממך הייתי מצפה שתדייק בנתונים.

עדיאל אמוראי (המערך):

אלה נתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

היור' פ. שינמן:

חבר-הכנסת אמוראי, למה לא הגשת הצעה לסדר-היום? למה נתת לחבר-הכנסת רבינוביץ להגיש הצעה?

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני סגן השר, זה כבר לא מכובד לענות להם.

היור' פ. שינמן:

חבר-הכנסת אמוראי, אתה מתבקש להפסיק את קריאות-הביניים.

פנן שר האוצר י. פלומץ:

אתה יודע יפה מאוד את התנודות בכמויות של התלומים והשפעתם על גידול היצוא.

יוסי שריר (המערך):

ליתר בטחון אני מציע לכם, בכל-זאת, לקחת את חבר-הכנסת רבינוביץ בתור יועץ כדי שתצאו מהבוקר.

פנן שר האוצר י. פלומץ:

חבר-הכנסת שריר, אם ההצעה של חבר-הכנסת רבינוביץ מסתכמת בהחזרת הפיקוח על מטבע-חוץ ובהחזרת המדיניות המושחתת על פרמיות, אני יכול להגיד לך בידיש צחה: מוחל טובות.

עמם הדר (הרביץ) (המערך):

איך תאפשר את היצוא, אדוני?

פנן שר האוצר י. פלומץ:

בחודש זה היצוא גדל בצורה שלא היו לה תקדים ורע. שער הדולר אשר סבל מקפאון מסויים עלה ונמצא היום מעבר ל-19 לירות. העיסקה האחרונה אחמול נקשרה ב-19.08 לירות. ויש להניח שאותה תקלה שקרתה במערכת הבנקאית, ונסתמה, תתוקן במהרה.

עמם הדר (הרביץ) (המערך):

זו לא תקלה, זו תוצאה של מדיניות.

פנן שר האוצר י. פלומץ:

זו תקלה שנחסמה, ולא תוצאה של מדיניות. והייתי מציע לכולכם לבדוק גם את התוצאות בשטח. אלי-מלא הליבראליזציה לא היינו מגיעים למצב שבו רמת ההשקעות במטבע-חוץ הגיעה השנה לרמה שהיתה רק פעם אחת, וזה בשנת 1972. ורבותי, למרות כל התחזיות, במאזן הכלל האורחי, כלומר עודף

היו"ר פ. שינמן:
אני מעמיד עכשיו להצבעה את ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לדיון
בוועדה — מיעוט
נגד — רוב
ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה
לא נתקבלה.

יגאל הורביץ (הליכוד):
מי נמנע?

היו"ר פ. שינמן:
מי נמנע?

הצבעה

נמנעים — 1
ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
של הכנסת נתקבלה.

2. תחנת הכוח באילת

ידי פתח בדרום, באחד הוואדיות דרומית מאילת, כאשר הרוח היא בדרך-כלל צפונית, ולא היה בזה משום מפגע אקולוגי אלא יתרון כלכלי ובוודאי גם יתרון בטחוני, הרי עקב החלטת הממשלה על נסיגה מכל סיני גם הצעה זו נפגעת.

זו שורת דברים שבהם אילת מוצאת עצמה כיום במצוקה גדולה מאוד. אבל למה לנו לחפש מצוקות הנובעות מהתפתחות האחרונה בלבד? עברו על אי-לת מצוקות לגמרי לא פשוטות גם קודם לכן, בגין צימצום או כמעט חיסולו של מפעל "תמנע" ובגין צימצום גדול וקשה מאוד של הנמל באילת. כל זה מביא לפיטורים, כל זה מביא לכך שגם אם יש עלייה בתיירות. אילת נמצאת במצב כזה שלא רק אפשרויות היחס בין כלל ענפי התעסוקה והתיירות, שהיא מטבע הדברים נושא מאוד מאוד רגיש, ומספיק עניין של מה-בכך — כפי שכמעט היה באילת — כדי לפגוע בתיירות. אילת נמצאת במצב כזה שלא רק אפשרויות העבודה נחמטט, אלא גם ההרכב הפנימי של התעסוקה נפגע בצורה מסוכנת. כולנו יודעים שמא-יימת סכנה גדולה של חיסול, או לפחות של צימצום, בקו צינור הנפט באילת, דבר שיכול לפגוע מחדש באנשים הרוצים לגור באילת, לחיות בה ולמצוא בה את ביתם.

לפיכך נושא זה של אילת מצדיק שהכנסת, מוסד דתיה וועדותיה ידונו בו ויבחנו אותו בחון היטב, על-מנת שלא תתקבל החלטה שיש עמה חסכון וחשי-בון רווח והפסד של חברת החשמל, מתוך קלות חמור שיקול ואני לא אומר שיקול בלתי-נכון. הפסד חמור וגדול עלול להיגרם לאילת ולתנועת הפיתוח שלה.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להפנות את תשומת-לבו של השר מודעי ואת תשומת-לבה של חברי הבית לכך כי בחודש מארס 1977 הסתיים דיון בור-עדת הכלכלה של הכנסת, אשר התקיים בעקבות הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת אמיר מילוי 1975. היה דיון בוועדת הכלכלה, ולאחר מכן הוקמה ועדת-משנה אשר דנה בעניין אילת והניחה את המלצותיה על שולחן הכנסת, כאמור בחודש מארס 1977. אגב, בראש ועדת-המשנה עמדו שני אנשים נכבדים מאוד — חבר-הכנסת יגאל הורביץ, שהיה בהמשך הזמן לשר התע-שיה, המסחר והתיירות, וחבר-הכנסת יצחק מודעי, שיענה היום על ההצעה לסדר-היום. ועדת-המשנה וור-עדת הכלכלה, במסקנות שהניחו על שולחן הכנסת, אמרו דברים ברורים מאוד, תריפים מאוד, תקיפים מאוד ומשמעתיים מאוד. אצטט משפטים מספר, ולו

היו"ר פ. שינמן:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת שלמה הלל, בנושא: תחנת הכוח באילת. רשות הדי-בור לחבר-הכנסת הלל.

שלמה הלל (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אלמלא היה מדובר באילת, ואלמלא היה מדובר בעת הזאת, לא הייתי מהין להציע להלאות את הכנסת בדיון על החלטתה של חברת החשמל לסגור אחת מתחנותיה הקטנות הממוקמת באילת. אבל באילת עסקינן, ובת-קופה הזאת עסקינן, כאשר ממילא נחתות מכות כב-דות על אילת מן הבחינה הכלכלית, ולצדדי גם מה-בחינה המוראלית. כוונתה זו של חברת החשמל, יש עמה לא סתם צעד כלכלי שנעשה מתוך חישובים ענייניים של אחד המשרדים הכלכליים בתל-אביב, שהגיע למסקנה כי מטעמי חסכון כדאי לסגור את תחנת החשמל באילת ולספק את החשמל לאילת על-ידי קו מתח גבוה מהצפון; להתלטה זו של חברת החשמל עלולה להיות השלכה חמורה ומסוכנת לאי-לת. החלטה כזאת, יש עמה משמעות של פיטורים של עשרות רבות של עובדים בחברת החשמל באילת — אם אינני טועה, אדוני השר, מדובר ב-60 איש — וזה אומר 60 משפחות שראשיהן עובדים בחברת החשמל, ובני-הזוגות ממלאים תפקידים כלכליים וחב-רתיים אחרים, במיוחד כמורים, כנגנות וכיוצא באלה. בשל המשמעות החמורה והמסוכנת שיכלה להיות להת-פתחות זו לאילת חושבני שגם אם יש הצדקה לחשבון הכלכלי של רווח והפסד של חברת החשמל — ואינני בא לחלוק על זה, אפילו אינני מכיר את הנתונים — יש גם הצדקה ששאלה זו תיבחן על כל היבטיה בכנסת, משום שעניין אילת אינו כעניינה של כל עיר אחרת, והזמן הזה אינו ככל זמן אחר.

רבותי חברי הכנסת, אפשר לומר בצורה פארא-דוקסאלית שכל שאנחנו מדברים על כך שבחס-מים עם מצרים יהיה כדי לפתח את הנגב הרי אילת כבר יוצאת נפגעת מכמה צדדים הנעשים או הלא נעשים היום. לדוגמה, אם היתה פעם מחשבה להקצות חלק משדה-התעופה עציון לטיסות-שכר ולה-טיסות של מטוסים גדולים, ולהקים שם בית-נתיבות לאנשים הבאים והיוצאים, הרי הצעה זו מוקפאת לח-לוטין בגלל חוסר הבטחון באשר לגורל שדה-התעו-פה, או, לדוגמה, המחשבה שהיתה קיימת — לדעת, אחת החשובות — להקים תחנת-כוח המופעלת על-

הפיתוח, לדווח לה תוך שישה חודשים על ביצוע ההמלצות. כאמור יושב-ראש הוועדה או היה חבר-הכנסת יגאל הורביץ, שלאחר מכן, תוך שישה חודשים, היה לשר התעשייה, המסחר והתיירות.

(קריאה: ולאחר מכן התפטר — — —)

עד כמה שאני יודע, או שלא היה כלל דיווח או שהוא לא היה משמעותי. כאמור, יושב-ראש ועד-תמישנה באותה תקופה היה גם השר מודעי. אני חושב שתינתן לו האפשרות, אם אמנם ירצה בכך, להופיע באחת מוועדות הכנסת שאליה יועבר הנושא. ואולי גם חרף העובדה שהוא כבר אינו חבר ועדה ויושב-ראש ועדת-המשנה, אלא הוא אחד השרים הבכירים כיום בממשלה, יוכל ברוח אותם הדברים שהציע או לחפש אתנו יחד דרכים לחוק את אילת.

אני רוצה לומר במפורש: בעיני הבעיה איננה בעיית החשמל ואיננה בעיית חברת החשמל בלבד. יש צורך לבחון בעיה זו על כל היבטיה ואני מרשה לעצמי, אדוני היושב-ראש, להציע כי בכל-זאת תיבחן ותישקל הבעיה אם טוב הדבר שכל החשמל שצריך להגיע לאילת, על מיתקניה החשובים, החשמל שים, אכן יהיה כולו חשמל המועבר עליידי קו מתח גבוה מצפון תאריך לדרומה. אני מרשה לעצמי לומר שאני חש כי יש צורך — ואולי לא רק כלכלי — כי דווקא באילת ובסביבתה תהיה ממוקמת תחנת חשמל, ויש לחפש כל דרך כדי שתהיה רנטאבילית, על-מנת שכל אספקת החשמל לעיר המרוחקת החשובה הזאת לא תהיה מותנית בקו מתח גבוה שמידת הפגיעות שלו, מסיבות אלו או אלו, ברורה לעין. קודם לכן היתה מחשבה — האמנתי שיש מקום לבצע אותה — להקים תחנת חשמל המופעלת על-ידי פחם באחת הוואדיות בסביבת אילת. היינו עושים בכך דבר גדול גם לאילת, גם לחשמל, גם לאקולוגיה. לצערי העמוק אינני יודע מה מידת הריאליות של הצעה זו כיום. לאחר שויתרנו על שדה-התעופה עציון אינני רואה שאנחנו יכולים לשמור ואדי אחד קטן, לרטרואה, כדי להקים בו תחנת חשמל המופעלת על-ידי פחם. אך אפילו אם הכול יחממש כפי שהחלט בהחלטות הממשלה בהסכם עם מצרים, יש מקום לשקול אפשרות של הקמת תחנת חשמל המופעלת על-ידי פחם, אם כי בתנאים פחות טובים מאשר ניתן הדבר קודם.

חושבני שיש צורך כי יתקיים דיון בכנסת תוך שיקול-דעת רחב וענייני באמת. כולנו שותפים לחי-רדה לעניינה של אילת וכולנו שותפים ברצון לעזור לאילת. יכול להיות כי תינתן גם אפשרות לאנשים מאילת, כמו ראש העיריה ומזכיר מועצת הפועלים, להופיע. גם לאחר שיחתי עמך, אדוני השר, חזרתי ישמעתי מהם ואף קיבלתי מהם מברק על כך ששט מוטרים מאוד מהמגמה להביא לסגירת תחנת החשמל באילת, כל עוד לא נמצא פתרון הולם אחר. ומשום שמדובר באילת ומשום שמדובר בעת הזאת הרשיתי לעצמי לבקש כי הנושא הזה יידון בכנסת.

הד"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לשר האנרגיה והתשתית, לתשובה. בהודמנות זו אני מאחל לשר הצלחה עם קבלו, בנוסף

רק כדי לרענן את זכרוננו של השר מודעי לגבי דברים שוודאי היה אחראי לניסוחם. באותן ההמלצות של ועדת הכלכלה נאמר: "לאור מצבה המיוחד של אילת חייבת היא להימצא בראש סולם העדיפויות של ערי הפיתוח, זאת בעיקר על-ידי הבטחת תע"סוקה מלאה גם להבא בהתאם למבנה הגילי-מיני המיוחד של העיר, כדי למנוע עזיבת תושבים מבני הדור השני את העיר." אדוני השר, אני בא לומר שעניין זה של חברת החשמל יכול להביא לעזיבה קשה של ציבור חשוב שצריך להישאר שם. לכן הדבר מחייב שיקול כללי וציבורי מעבר לשיקוליה של חברת החשמל.

ועוד נאמר בהמלצות: "כיום, עם סגירתם של מכרות הנחושת בתמנע ממד והתרחבותו חסרת התקדים של ענף התיירות מאידך, שנו הפרופורציות ויש צורך למצוא מקורות חדשים שיסייעו בשמירת איזון כלכלי, מדויק יותר, לעיר." לא ארחיב את הדיבור. גם זה יופר במידה תמורה אם יתגשם מה שחברת החשמל מתכוונת לעשות. ואולי אצטט עוד משפט אחד מההקדמה: "הוועדה קובעת כי למרות הצהרות חוזרות בדבר חשיבותה של העיר אילת לא טרחה הגורמים הנוגעים בדבר להעניק לעיר תנופת פיתוח ראויה לשמה." אני חושש מאוד שתנופת הפיתוח לא גדלה במשך השנה-יחצי או כמעט שנתיים שעברו מאז הוגחו ההמלצות הללו על שולחן הכנסת.

לאחר ההקדמה, שציטטתי ממנה, מפרטת ועדת הכלכלה של הכנסת את המלצותיה. אחת מהן: "צור כח המצב הכספי הקשה, שאליה נקלעה העיריה, מטילה הוועדה על משרד הפנים לבדוק את מצבה הכספי, הסיבות שגרמו לכך, ולהציע דרכי פתרון."

לפני דקות מספר ראיתי כאן את שר הפנים ואני חושב שזו אירוניה שאנחנו שמענו אתמול על שבתות עובדים בעיריית אילת ועל כך שהיה צורך לכנס מסיבת עיתונאים לאור הבר, משום שמשרד הפנים אינו נותן לאילת את התקציב הדרוש כדי ש-תוכל לקיים את עצמה — כל זה לאחר ההמלצות המנוחות על שולחן הכנסת. עניין התקציבים לרשויות המקומיות הוא גרוע וחמור בכל המקומות, אבל הוא גרוע וחמור שבעתים דווקא במקום כזה כמו אי-לת. ועוד שומעים אנו כי חברת החשמל הואילה להפסיק את אספקת החשמל — אני מקווה שלתקופה קצרה בלבד — משום שאין לאלידה של העיריה לשלם את החובות. כל זה באילת, עיר הדרום שלנו. זה דבר חמור מאוד.

להלן המשך ההמלצות: "להתחיל בהקדם בבניית נמל-תעופה בין-לאומי בקרבת אילת." לא בוצעה. "לזרז את פיתוח תחנת הרכבת עד אילת." לא בוצעה. "על משרד המסחר והתעשייה לגבש תכנית להרחבת התשתית התעשייתית של העיר." עד כמה שאני יודע, לא בוצעה. "הוועדה רושמת לפניה את הודעת מנכ"ל המשרד על הקמת מפעלים מספר באילת, אולם קור-בעת כי אין די בכך." היו מפעלים מספר שאמנם הוחל או בהקמתם, והם קיימים בצורה יפה; אבל מה שנבקע, כי אין די בכך, בוודאי חמור היום שבעתים.

וכדי לקצר ולא לגזול את זמנה של הכנסת אסיים רק בהמלצה האחרונה, המלצה מס' 16: "הוועדה מבקשת משר המסחר והתעשייה, כשר הממונה על אזורי

נכון שהיא מעסיקה קרוב לשישים איש, ואינני רוצה לפגוע באנשים עמלים, אבל העבודה שלהם, בחלקה הגדול, היא סיועית ואף שהם משקיעים את מלוא המאמץ והתוצאה היא דלה, ולא באשמתם. היום אנחנו מפסידיים בתחנה זאת 17 מיליון לירות לשנה, וזאת כשלא מטילים עליה הוצאות אדמיניסטרטיביות והוצאות אירגוניות ומקלים את התחשיב עד כמה שאפשר.

יגאל אלון (המערך):

כבוד השר, האם ניתן לשקול החלפת מכונות מיושנות בחדשות?

שר-האגריגיה והתשתית י. מודעי:

לא. קודם-ככול הקושי הוא בגודל. מה שאילת נזקקה לו ב-1965 כבר אינו הולם את צרכיה היום. אבל גם אילו הקימונו באילת תחנה מודרנית לצריכה של אילת כיום הרי היעילות שלה — בהשוואה לתחנות-ענק מאותו טיפוס, מונעות דלק נזולי — היא בערך חצי, כי היום הנטייה בעולם היא לבנות תחנות גדולות יותר ויותר, הכול בהתאם לסוג הדלק שמשמשים בו.

(חבר-הכנסת ש. הלל קורא קריאת-ביניים)

אנע בשאלה שאתה העלית לגבי תחנת-כוח מוסקת בפחם. אנע בשאלה זו, עוד רגע.

אילו לפחות יוכלנו לצפות שהתהליכים שהשתמשו בהם ב-1965 יהיה להם, באמצעות מודרניזציה, שימוש בעתיד באילת — היינו רוצים לעבור את תקופת המעבר ולהגיע לאותו מועד שבו אפשר יהיה לעשות בה שימוש. אבל אני צריך לומר כאן שעל-פי השיקולים הטכנולוגיים של שני המוצרים הללו — חשמל ומים מתוקים — ועל-פי שיקולים של מקדמי עומס וגודל הצוותות היחסיים הדרושים אין, ולא תהיה, הצדקה לבניית תחנת-כוח באילת, אשר תספק את צרכי החשמל והמים המתוקים של אילת עצמה.

לכן, לפני שאישרתי לחברת החשמל, עקרונית, את ההחלטה על חיסול תחנת-הכוח, ביקשתי ממנה ללכת בשתי דרכים אפשריות: האחת — להעביר את תחנת-הכוח לחברת "מקורות" להפקת מים בלבד, כי מיתקן חד-תכליתי. חברת "מקורות" עשתה את חישוביה והגיעה למסקנה שאפילו בתנאים השוליים הלו התחנה הזאת איננה כדאית. ביקשתי מחברת החשמל לבדוק גם אפשרות שנייה, שעניינה הרבה מעבר להפקת חשמל ומים מתוקים באילת — אולי של עידודה של אילת מבחינה כלכלית כוללת. זה הרעיון שחברת-הכנסת הלל דיבר עליו כאן — הקמת תחנת-כוח שעניינה ותכליתה אספקת חשמל ללבה של הארץ מאילת. יש לכך כמה יתרונות ברורים: פריקת פחם מכיוון נכון שממנו עתיד הפחם, להגיע למדינת ישראל. בעיות אקולוגיות — כן ולא, מפני שאילת לא עמדה במבחן של השאלה האקולוגית. עוד זכור לכולנו, חברי הכנסת והכבדים, שאילת אכן קיבלה על עצמה להקים בית-דיוקן גדול שגם לו היו אותן ההצדקות, אולי עד לשלושת החודשים האחרונים, ואילת סירבה מטעמים אקולוגיים, כי היא עיר תיירות. הבעיה הזאת היתה עומדת לפנינו אילו הצענו תחנת-כוח מסוקת במים אידיאליים. אילו הי-

על תפקידו כשר האגריגיה והתשתית, גם את התפקיד של שר התקשורת.

שר-האגריגיה והתשתית י. מודעי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה לך, אדוני היושב-ראש, על דברי ברכתך, ואני מקווה ש-אצדיק את המינוי החדש שקיבלתי אתמול. אני מודה גם לחברת-הכנסת הלל על שהעלה לדיון בהצעה לסדר-היום נושא הקרוב ללבי ושלדעתי צריך להיות קרוב ללבם של כל פרנסי האומה הזאת. נושא אילת, עם שלום וכלי שלום, צריך להיות אחד הנושאים המרכזיים החייבים להישאר על סדר-יומנו תדיר, לא כל-כך כדי לתחוק את אילת אלא כדי לקבל מאילת את היתרונות שהיא יכולה להקנות למדינת ישראל, מעבר לשיקולים מדיניים ובטחוניים. לפיכך נשארתי נאמן לאותן המלצות שעזרתי בניסוחן ובגיבושן, ואני מצטער על שההמלצות הללו נשארו במשך ארבע שנים — למעשה מאז העלה חברת-הכנסת יוסף תמיר את הנושא לסדר-היום של הכנסת — ועד היום הוזה בגדר המלצות בלבד.

אינני מוסמך לדבר כאן בשם הממשלה אבל אני מבטיח לכנסת כי ככל שהדבר נוגע לתחומי האחריות שלי אשתתף במאמצים לא רק לשמור על מצב הנוכחי של אילת אלא גם לדאוג לפיתוחה ולשיגשוגה, לטובת תרומתה ולטובת המדינה כולה. אף-על-פי-כן עלי להבהיר שחברת-הכנסת הלל מצא וו קטן מדי כדי לתלות את שאלת אילת כולה עליו. אני מעמיד את הו לרשותו, כי זו הודמנות פארלאמנטא-רית להעלות את הנושא, אבל צריך שאנחנו נדע ונבין מה הוא הו הקטן הזה: תחנת-כוח קטנה, מיר-שנת, יקרה מאוד בתיפעולה, חסרת שימוש למעשה. וגם אם אני שלם עם ההמלצות ותקיף בעמדותי שה-המלצות חייבות להיות מוגשמות הלכה למעשה לא יהיתי רוצה לראות את העיר אילת כעיר הנשענת על תעסוקת דחק. לא זו הדרך הנכונה לפתור בעיות של אזורי פיתוח במדינת ישראל. נתנסינו בדרך הזאת, אך במהירות האפשרית ובתעוזה המאקסימאלית הת-אמצנו להשתחרר גם מן המהות וגם מן הפסיכולוגיה של תעסוקת דחק. לפיכך צריך לבחון את הנושא לגופו גם בלי להתנער מהשפעתו על המצב הכלכלי באילת.

ומה הוא הנושא לגופו? בשנת 1965 הוקמה תחנה דו-תכליתית קטנה, שיעדה היה להפיק חשמל ולייצר מים מתוקים, השניים גם יחד בשיטה טכ-נולוגית אנאכרוניסטית. היום אנחנו מספקים את שני אלה לאילת בכמות הרבה יותר גדולה ובמחיר הרבה יותר כלכלי. את החשמל אנחנו מספקים באמצעות שני קווי מתח עליון; שניים, במקביל, המספקים את כל צריכה של אילת בחשמל כיום וצרכי אילת ב-חשמל העתידיים — להוציא הנושא הבטחוני, שעוד אנע בו — ובמחיר קטן בהרבה ממחיר הפקת אותה כמות חשמל בתחנה הקטנה הזאת. גם מים מתוקים כבר איננו מייצרים בשיטה ההיא של שנת 1965. היום בנויים המיתקנים על אוסמוזה הפוכה. היעילות הרבה יותר גדולה, צריכת האנרגיה הרבה יותר קטנה, ואי-אפשר להסתכל על תחנה זו ועל קומפלקס דו-תכליתי זה אלא כעל תופעה אנאכרוניסטית.

לפיכך, אדוני היושב-ראש, אין לי שום התנגדות להצעת המציע שהכנסת תקיים דיון בנושא, כאשר עיקרו — כך אני מקווה — לא יתמקד סביב התחנה הקטנה והעלובה הזאת שפותרת שולי שוליים של הבעיה, ולא את הבעיה עצמה, אבל אשמח מאוד להעמיד את התחנה הזאת כמפתח לרשות הכנסת, על-מנת לפתוח את הטרקלין הגדול והלא-סימפאטי של בעיות אילת.

היו"ר פ. שינמן:
רשות הדיבור לחברת-הכנסת שושנה ארבל-אל-מוזילינו.

שדשנה ארבל-אלמוזילינו (המערך):
נראה לי שמוטב שנושא כזה יידון בוועדה, לאור הנימוקים שהשמיע השר.

היו"ר פ. שינמן:
איזו ועדה?

שדשנה ארבל-אלמוזילינו (המערך):
ועדה שוועדת הכנסת תקבע.

היו"ר פ. שינמן:
אני שואל את חברת-הכנסת הלל: האם אתה מסכים להעביר את הצעתך לוועדה?

שלמה הלל (המערך):
מסכים, אדוני.

שדשנה ארבל-אלמוזילינו (המערך):
השר אינו מתנגד.

היו"ר פ. שינמן:
לפיכך לפנינו הצעה אחת — להעביר את הצעתו של חברת-הכנסת שלמה הלל לוועדה שוועדת הכנסת תחליט עליה. נצביע עליה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

צענו לתושבי אילת, בחוף הצר העומד לרשותם, שנים שם תחנת-כוח גדולה של 2,000 מגאוואט, למשל, אינני בטוח שתושבי אילת היו מקבלים זאת. למרות דחקם הכלכלי ולמרות הבעיות שיש להם. אבל השאלה הזאת ירדה מן הפרק אחרי בדיקה יסודית, שארכה יותר משנה, בנסיון לעקוף את הבעיות של חיפה-חדרה. השאלה ירדה מן הפרק בלחץ של התנגדות בטחוני, ולא ארחיב את הדיבור על כך.

המצב ייעשה הרבה יותר חמור אם אמנם נחתום על הסכם שלום. או אנחנו נכנסים לרצועה צרה, וצדק חברת-הכנסת הלל באמרו שלא נותר ואדי אחד לפליטה. זה המצב העובדתי בשטח.

אני רוצה להעיר עוד הערה אחת, והיא: הבטחת אספקת החשמל לאילת. היום הצריכה של העיר אילת היא כזו שתחנת-הכוח הקטנה הקיימת שם איננה יכולה לשמש אפילו רורבה מספקת לחירום, וזאת משני טעמים: (א) בגלל אופייה אין זו תחנה שאפשר להפעיל אותה לעת חירום, מפני שההפעלה שלה כרוכה בהכנות רבות ובתחזוקה יקרה מאוד; (ב) התחנה הזאת, בעת חירום ובעת ניתוק מהצפון, אין בכוחה לספק את צרכי החשמל של אילת, כי צרכי החשמל של אילת משמשים גם לחשמל וגם להמתכת מים שכל תושבי העיר צורכים אותם, לרבות התיירים והתעשייה.

פתרון לשאלת החירום של אספקת חשמל לאילת יהיה בדרך של הקמת תחנת-כוח של דיזלים וטור-בינות גאז לעת חירום. המבנה של התחנות הללו מאפשר הפעלה מהירה, בהשקעות הוניות קטנות ובגמישות-רבתי, לאספקת חשמל ולפי הצרכים המשתנים.

אדוני היושב-ראש, אם כי אמרתי באורח חד-משמעי שלתחנה זו אין הצדקה כלכלית, דיברתי מבחינת צרכיה הכלכליים והטכנולוגיים של מדינת ישראל. כאשר התעלמתי ממצבה המיוחד של אילת. האמת היא שאסור להתעלם ממצבה המיוחד של אילת. אילת נמצאת במצוקה, והפתרונות הנראים באופק אינם מידיים ואינם קלים, ואינני מוכן לפטור את משרדי מלחמה יד לפתרון בעיותיה של אילת, הכול עד לגבול מסויים ובהגיון מינימאלי.

3. הברחה מכלא רמלה

שלושה — לתקופות מאסר של 10, 16 ו-20 שנה. היקף המעשה וביצועו מדהימים. חלקם גיסו, ואף הצליחו, להימלט בעבר. אחד מהם נידון על נסיון לרצח של שוטר.

בנתונים אלה ראוי שהיה שנוצב בתי-הסוהר יש-מור על מה שקרוי פרופיל נמוך ולא הוא ימנה ועדה, שצריכה לחקור לא רק את הכופים לו אלא גם אותו ואת חבריו.

לעומת זאת נתפרסמו דבריו של נציב השירות בעתונות, שהוא איננו בא, חלילה, להצדיק את המעשה. והרי ציטוט: "ברחה נובעת תמיד מרשלנות, ואינני מצדיק אותה. המקרה לא נעים, אבל הכי קרית תלושה מן המציאות". אדוני היושב-ראש, זה

היו"ר פ. שינמן:
חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה לסדר-היום ש-הוכרה כדחופה על-ידי יושב-ראש הכנסת והסגנים: הברחה מכלא רמלה. הצעה זו מוצעת על-ידי חמישה חברי כנסת, והראשונה היא של חברת-הכנסת גדעון האוזנר. רשות הדיבור לחברת-הכנסת האוזנר.

גרעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בריחות מבתי-סוהר, ואפילו מבתי-סוהר שמורים, מתרחשות במקור מות שונים בעולם, אבל לא מעשה שיגרה יומיומי הוא ששמונה אסירים מסוכנים, מן המסוכנים ביותר בבתי-הכלא בישראל, יצליחו להימלט כתוצאה מפעולה מאורגנת יפה. שלושה מהם שפוטים למאסר עולם,

ביררתי מה אירע לדו"ח, אדוני היושב-ראש. על דיווחשבון זה, שהוגש ביוני 1978, לא התקיים עדיין דיון. בנסיבות אלה, אדוני היושב-ראש, אין לי כל אמון בדיווחשבון שיוגש על-ידי קציני שירות הכפוף פים למי שצריך להחקר. מסקנותיהם, מטבע הדבר, לא יוכלו בשום אופן להיות אובייקטיביות.

בהודמנות עצובה זו, כשעדיין מסתובבים שישה מן המסוכנים שבפושעי ישראל חפשיים, צריך לבדוק את הדברים מיסודם. אכן נתמנתה ועדה בראשותו של שופט בית-המשפט העליון לבדוק את תנאי חייהם של האסירים. טרם שמענו דבר על פועלתה של ועדה זו. מה שקרה בשירות בתי-הסוהר והמדיניות הפרסונאלית של גנצי שירות בתי-הסוהר, גם הם צריכים לעמוד לחקירה דחופה ומיידית, וזה איננו כלל בתחום הסמכויות של הוועדה הקיימת.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע שהכנסת תדון בכל ההקדים בנושא רציני זה. קשה למשטרה ללכוד עברייני ולנהל את החקירה נגדו, קשה לפרקליטות לתבוע בבית-המשפט. גם מלאכת השפיטה איננה קלה. לאחר שמנגנון גדול זה של חקירה, בירור, תביעה ושיפוט עשה מלאכתו ואדם מסוכן נשלח לבית-הסוהר, מפני שבטחון הציבור דורש זאת — בא גנצי שירות בתי-הסוהר, ובגלל מדיניות פרסונאלית שאי-ננה מתקבלת על הדעת מפקיד שמירתו של איש זה ביד מי שאינו יכול לעמוד בכך, האסיר בורח, ומתחיל הגלגל מחדש וצריך לחפש אותו ולשפוט אותו. זהו מצב שהדעת אינה סבבלתו.

צריך לדון בכך, צריך למנות ועדת חקירה ממי לכתית בכל ההקדים כדי ששירות עדיין זה, שאיננו מרבים לעסוק בו בכנסת אבל חשיבותו מרובה, יעמוד על רמה נאותה.

הד"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יגורי, להצעה באותו נושא.

אסף יגורי (יעד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, גונדר חיים לוי אומר בראיון לעתון מאתריך 15 בינואר 1979: "היה מחזל ואין לכך כל הצדקה". המצב בבתי-הסוהר בישראל ממשיך זה תקופה ארוכה לעורר דאגה עמוקה בקרב חוגים רחבים ולאחרונה הפך להיות מוקד לחרדה ציבורית.

בריתחתם של שמונה אסירים מסוכנים מכלא רמלה גרמה לכך שלא רק שנפגמה בצורה משמעותית ביותר אמינותו של שירות בתי-הסוהר, של רמת מפקדיו, של כשרם לנהל את המערכת הסבוכה הזאת, אלא גם הוצאו מיליונים רבים של לירות בחיפושם אחרי הבורחים; ולא רק זאת אלא גם מאמץ עליון של כוחות משטרה, צבא, היחידה המיוחדת למלחמה בטור, בנוסף על כך הכניסו אזורים שלמים בישראל לחרדה עמוקה. למעשה, עד עצם היום הזה, מצויים שישה אסירים חמושים ומסוכנים מחוץ לכתלי בתי-הסוהר, ייתכן גם מחוץ לגבולות המדינה, וממשיכים לאיים על השקט של בתים רבים בישראל.

סיפור מעלליהם של כל אחד מהאסירים הבורחים הרי הוא ידוע, ויכתב בקורות העתים של ה-

לא רק הוסר טעם אלא הדבר גובל גם בעזות-מצח, לומר שביקורת ציבורית על בריחתם של שמונה אסירים מסוכנים אלה "תלושה מן המציאות". הנסיון להיחלץ מאחריות על-ידי מינוי ועדת חקירה הכפופה לגנצי שירות בתי-הסוהר הוא בדיחה גרועה.

הביקורת והחקירה צריכות להיות מכוונות כלפי המדיניות של הנציב וחבריו בצמרת השירות. במשך השנתיים האחרונות הועברו מתפקידיהם, אם מסיבה של העברת אנשים בשנות ה-40 לגימלה מוקדמת ואם מסיבות בריאות אמיתיות או מדומות, בעלי התפקידים האלה: מנהל בית-הסוהר רמלה, מנהל בית-הסוהר דמון, מנהל בית-הסוהר באר-שבע, מנהל מחנה מעשיות, מנהל בית-הסוהר כפר-יונה, מנהל בית-הסוהר הר שכם ומנהל בית-הסוהר ג'נין. בין אלה ששוחררו מתפקידיהם כאמור מצויים גונדר-משנה אחד, 3 תת-גונדרים, 9 סגני גונדרים, 2 רב-כלאים ו-2 כלאים. כל הנסיון שצבר המנגנון הגדול במשך שנים, בתפקיד העדין והקשה של ממונה על בתי-הסוהר, ירד לטמיון בגלל מדיניות פרסונאלית גלווה.

תפקיד עדין מאוד הוא להיות סוהר טוב. זכורים לי דבריו של הנציב הקודם אריה ניר המנוח: איש שירות זה צריך להיות מחנך, פסיכולוג ואיש בטחון כאחד. הוא צריך להיות אדם הפתוח לבעיותיו האנושיות של האסיר, מצד אחד, וחקיק ללא רתיעה בעניינים בטחוניים, מצד שני. רק נסיון עשיר שנרכש במשך שנים יכול להכשיר אדם לתפקיד כזה, ובפרט לתפקיד מרכזי.

למנהל בית-הסוהר רמלה נתמנה אדם אשר שירת בשירות בתי-הסוהר חודש אחד בלבד. הוא הופקד על בית-הסוהר הקשה והמסוכן ביותר במדינה. הוא איננו אשם. אשמים אלה שמינו אותו, אשמים אלה שהפקידו בידיו הבלתי-ימיונות כאיש שירות בתי-הסוהר את התפקיד האחראי והקשה הזה, כשלא היה לו כל נסיון לעמוד בו.

כל מי שבקיא בענייני שירות בתי-הסוהר ידוע שהקמת רשת מודיעין פנימית עדינה היא אחד הדברים הכרחיים כדי לשמור על הבטחון בבתי-הסוהר. כנראה היה ידוע למנהל כלא רמלה איך להפעיל את הדבר הזה. הן היו אותות אזהרה מוקדמים, עוד ביום הבריחה, שהיו מעמידים כל אדם מנוסה במצב הכן ומדליקים אצלו נורה אדומה. אך זה לא קרה, ואין פלא בדבר. האיש איננו מנוסה, והטענות לא אלו. לכן הנסיון למנות עכשיו ועדת חקירה ולמצוא שיער לעצא, כדי לפטר או להאשים כמה אנשי סגל מכלא רמלה, יהיה רק כיסוי לרשלנותם של אחרים לגמרי, כיסוי למדיניות שאינה טובה.

בשנת 1978 נשלחו שני קצינים למסע לימודים והגישו דיווחשבון ביוני 1978. הדיווחשבון הזה גלוי וידוע. אני קורא בעמ' 5 על אמצעי שבטחון בבית-הסוהר את הדברים האלה: "במשך השנה האחרונה אירעו 15 מקרי רצח וחיסול חשבונו. מרכיב הבטחון נוטל חלק ניכר מהתקציב של בתי-הסוהר. אמצעי הבטחון הנהוגים בבתי-הסוהר לרבות אמצעי קשר ואלקטרוניקה הם... כאן באה רשימה, ולאחר מכן באות ההמלצות שהוצעו כתוצאה ממסע הלימודים שהקצינים האלה נשלחו אליו מטעם השירות.

נדעון האגודה (המפלגה הליברלית העצמאית):
צריך לגנוז את הדין-וחשבון הזה לפני שית-
פרסם. אינני מאמין בו.

אסף יגורי (יעד):

ייתכן שאם חלק ממנו ייגנוז ויחבא, יהיה דינו
כמו דין של דין-וחשבון אחר, שגם ממנו זכינו לראות
רק חלקים מקוטעים.

תמוה ביותר מה טעם, אם כך, ראה השר להס-
כים — אני מניח שהדבר נעשה על דעתו ובהס-
כמתו — שהגונדר לוי ימנה ועדת חקירה פרטית.
האם זה בא כדי לחפות על מחול ומנהל בתי-הסוהר
קובע שאמנם היה כזה?

בראיון לעתון אומר הגונדר חיים לוי: "התנאים
הגרועים לא מושכים אנשים טובים, והרמה הנמוכה
מקשה עוד יותר את התנאים". אני מוכן להסכים
לקביעה פסקנית זו. השאלה היא האם אין ביכולתו
לתמודד עם קשיים אלה, ואם כך הדבר — שי-
סיקו מסקנות.

אדוני שר הפנים והמשטרה, האם נבדקו כישוריו
של מר דוד פלד, שהוא מופקד על בתי-הכלא השמור
ביותר במדינה? האם נבדקו מקומות העבודה ה-
קודמים שלו וכישוריו לעמוד בתנאי לחץ? בדיקה
אמיתית בנושא זה, אין ספק שהיתה מעלה ספקות
רציניים ומביאה למסקנות שהיו יכולות למנוע בעבר,
ובודאי בעתיד, אירועים כפי שהתרחשו. יש מי שאח-
ראי לנושא זה, והציבור זכאי לקבל תשובות מוס-
מכות.

בעתון "מעריב" מ-12 בינואר 1979 נכתב: "קצין
מודיעין לא דיווח לממונים עליו על תנועות ומצבים
שיכלו להדליק 'נורה אדומה' בקרב בתי-הסוהר". אני
ממשיך לעצט: "ותאיש נמצא כמי שאינו יודע —
זה תקופה ארוכה — לקלוט נתונים מהשטח, להע-
ריכם ולהסיק מהם את המסקנות המתחייבות". זה
הקצין שהיה צריך לתת למערך בתי-הכלא את ההת-
רעה המתאימה. תקופה ארוכה מותרע ומוטרד, נמ-
סרים סימנים, ואין מי שקולט אותם.

חברי הכנסת, האם אין סיפור זה מזכיר לנו
סיפור דומה מגזירת אחרת, באוקטובר 1973, מה ש-
קרוי מחול יום-הכיפורים?

יצחק יצחקי (הליכוד):
להבדיל אלפי הבדלות.

אסף יגורי (יעד):

חברי הכנסת, האם יש אחריות מיניסטריאלית?
האם יש משמעות לדברים האלה? גם כאן נמצא
קצין מודיעין שעיר לעזאזל. האם שוב יימצאו קצינים
מספר שיתנו את הדין, והחגיגה תימשך?

לדעתי, צריך להחליט אחת מהשתיים: או להס-
ריר בין משרדי הפנים והמשטרה, או להחליף את
האחראים בתחום זה. אני מציע לקיים דיון על כך
במליאה ואני קורא לשר הפנים והמשטרה שביזמ-
ת, ובדחיפות, יקים ועדת חקירה ציבורית.

ח"ר מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת עמאר, להצעה באותו
נרשא.

פסע בישראל. תמונותיהם מפורסמות, מעשיהם ידו-
עים ועל כך נערך בעקבותיהם מאמץ עליון של מע-
רכת מורכבת ומסועפת של בתי-משפט, של בתי-
דין, של בתי-סוהר, של מערכת שתמצא ראיות והר-
כות עד שנוכה לשימם מאחורי צוהר וברית.

חברי הכנסת, לאמיתו של דבר, אם לא ינוהלו
בתי-הכנסת. כהלכה וביסודיות — — —

שרי-הפנים י. בורג:

בתי-הסוהר ולא בתי-הכנסת. אני מסכים גם שב-
תי-הכנסת ינוהלו כהלכה.

אסף יגורי (יעד):

באיון שהיא צורה היה פה אינצידנט. כנראה בגלל
הקשר שכבוד השר ממלא בשני תפקידים, קרובים
אולי באיון שהיא צורה זה לזה.

אם לא ינוהלו בתי-הכלא כהלכה וביסודיות עלו-
לים, חס-יחלילה, אזורים שלמים בישראל להפוך לב-
תי-סוהר.

נראה לפנינו אירגון מתוחכם, הנשען על שלוש
זרועות משולבות: (1) עולם הפסע המאורגן בי-
רל; (2) אירגוני החבלה שמקורם אש"פ. התבשרנו
שיש שיתוף פעולה בין מחבלים שמקדם בלבנו לבין
אנשי העולם התחתון בישראל; (3) אירגוני הפסע
המאורגן בעולם. מולם — מול המכונה המשוּמנת
והמתוחכמת הזאת — מתייצב מערך רופף וחסר תו-
שה. ייתכן שלא באשמתו בלבד, ואני מראש רוצה
לומר בתוס' לב שאני מניח שהעושים במלאכה עו-
שים כמיטב יכולתם. השאלה היא האם ניתנה למאמץ
הזה מיטב היכולת של המדינה. המערך הזה לקוי
ומצומצם, ואם כך, תמוה מדוע מחכים ליום פור-
ענות במקום לפתור בעיות.

הטלוויזיה הישראלית עשתה עבודת מחקר חשו-
בה. במסגרת התכנית "מבט שני" חשפה בארבע
סדרות את המתרחש בבתי-הסוהר. בעקבות התכנית
זכינו להופעה מרשימה — אני אומר זאת בלי מרכאות
כפולות — הופעה מרשימה של שר הפנים והמשטרה
במסגרת התכנית "מוקד", שבה הוא פירט את מח-
שבותיו, השגותיו, תכניותיו. באו לידי ביטוי מח-
שבה, בטחון עצמי ושכל טוב; אך מייד לידם נחשפה
אולת-ידיה של המערכת המבצעת.

חברי הכנסת, האם הושתלו בין הסוהרים נציגים
של עולם הפסע? אם לא — כפי שגרמו בדין-וחש-
בון, שהוא עדיין חסוי, עד הרגע הזה, ונאמר כי
הוא עומד להתפרסם בימים הקרובים — אם לא היה
שיתוף פעולה במקרה זה של סוהרים ואסירים, מה
נעשה כדי למנוע סכנה כזאת בעתיד? אדוני שר
הפנים והמשטרה, אולי יוסבר לנו כיצד נמצא אקדח
בכלא משנת 1974, אקדח שנגנב מסוהר? האם מערך
כוח-האדם ורמתו הולמים את הייעודים והבעיות הק-
יימות בבתי-הכלא בישראל?

נמסר כי הוקמה "ועדת כלא רמלה" החוקרת
בנושא. האם ממצאיה יפורסמו בציבור במלוא היקפם,
ללא מסווה?

משה קמאר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום שלישי, 9 בינואר 1979, בשעה 20:45 לערך יצאו 8 אסירים מהשער האחורי של בית-הכלא רמלה: 5 שפוטם על רצח, 2 — על שוד מזויין ו-1 אסיר בטחוני. הם לא שוחררו, כי עדיין לא סיימו את מיכסת עונשם — כלאם. הם לא הורשו לצאת את שער בית-הכלא, הם פשוט ברחו. מעשה הבריחה לפרטיו פורסם בעתון-נות. נציב בתי-הסוהר מינה ועדת חקירה לחקור ולברר דוק על שום מה לא נתפסו נכונה אותות מבשרי הבריחה; איך האשגב הכפול למטבח היה פתוח; איך נעלמו שמונה אסירים בחדר-האוכל ולא נראו לשומר-הסוהר האחראי; מדוע לא הרגישו השומרים במגדלים כאלה ההולכים בשטח בין החומות; ואיך זה אירע שהשער החיצוני היה סגור במנעולים שפוטם וכה קלים לשבירה.

הוועדה חוקרת, והחקירה תגלה רשלנות מצד סוהר מלוני וחוסר ידע ותבונה מצד אחר, וכיצא באלה מעשי הונחה ורשלנות.

אבל לא בכך נדרשה הכנסת לדון בדחיפות. אסיר, ובייחוד אם הוא שפוט למאסר עולם, ינסה לברוח. אסירים ברחו אף מאי-השדים. השאיפה לחופש וחי-רות טבועה באדם, וקשה לדכאה. יתירה מכך, אין בית-כלא שיהא לחלוטין סגור ולא יאפשר בריחה ממנו, והאדם הכלוא יחפש תחבולות להשתחרר. לא על כך נסב הדין.

מעשה בריחה זה חשף שוב לעיני כול את מצבם של בתי-הכלא, בצורה גלעגת אך באופן חמור ביותר. הוא גילה את השיטות ואת תנאי האחזקה של הכלואים ואת המטטר השורר בבתי-כלא אלה. נתגלה עתה בבהירות מי השולט בבתי-הכלא — השומרים או הנשמרים; עד היכן הגיע חוסר-האונים ואזלת-היד ולאיוה שיעור הגיעה אטימות המחשבה.

עוד בתחילת כהונתה של כנסת זו עלה נושא זה של בתי-הסוהר ונדון בכנסת ובוועדת הפנים. ב-5 באוקטובר 1977 הגשתי דו"ח מפורט לוועדת הפנים ובו ציינתי את התנאים הקשים ופירטתי הצעות לשיפורים ולתיקונים. חברי ועדה אחרים גם הם עשו זאת. חברי-הכנסת שילנסקי העלה נושא זה בכנסת בהצעה לסדר-היום שהועברה לוועדה. ועדת-משנה של ועדת הפנים עוסקת במיוחד בענייני משטרה ובתי-סוהר, והיא דנה, הציעה והמליצה והביעה דעות. נשמעו בה דעות חבריה, בנוכחות אנשי משרד הפנים ופיקוד בתי-הסוהר — והכול לשוא.

בעתונות היו כתבות, הטלוויזיה שידרה סידרה שלמה על בתי-הסוהר. השופט חיים כהן התריע ולא חסך במלותיו — ואין תזוזה. והכול על מתכונתו ממשך ומתמשך. נוהגים לסעון כלפינו: חובתנו הראשונה ומשימתנו העיקרית לשמור על האסיר שלא יברח. נמצא עתה כי גם חובה זו לא מולאה והי-משימה נכשלה.

ומניין הכשלון? הכשלון הוא תוצאה של שמי-רנות במחשבה וחוסר נכונות לראות, לבדוק ולבצע שינויים מוצעים; של התעלמות הממשלה מנושא זה וחוסר התעניינות או עניין בנושא מצד השר האח-

ראי. אלה ואלה חברי יחד, ובהתחברם הרו מצב חמור זה. בבתי-הסוהר כלואים כ-3,000 אסירים. כמחציתם בגילים 22–30 שנה; כ-18% בגילים 20–21; כ-20% בגילים 30–39, היינו רובם אנשים צעירים, בגיל עבודה, בעלי יכולת פיסית, לא חולים, בעלי מרץ רב שאין אפיק להוציא; אינם עובדים וכפויים לחיי בטלה, דחוסים בצפיפות נוראה של 2.5 מטר לאסיר; מעורבבים יחד פושעים מועדים ועבריינים שזו להם עבירה ראשונה, אסירים בטחוניים ועברי-יינים פוליטיים. כל אלה מכונסים יחד במאותיהם בשטחים חים ובתצורות צרים. בתנאים הללו כבוד האדם מושפל עד עפר, אישיותו נמוגה, צלם אנוש אובד. ובהגיעו לאותו שפל מדרגה, שולט בו "המנהיג" האלים.

במציאות זו של חיים תת-אנושיים, מה תועלת תביא עובדת סוציאלית? מה יכול לעשות סוהר ולא יתיאש, ומה מצפה החברה מאותו אדם שריצה את עונשו ויצא מכלאו, כאשר שגאת החברה ומוסדו-תיה טבועה בלב? ת

בדו"ח שצינתי לעיל אמרתי: אילו היה אותו אסיר מרים את ראשו בהיכנסו בפתח בית-הכלא היה יכול לקרוא את הכתובת שעל הפתח — אותה כתובת שדאגה קרא בפתח התופת: "הנכנס בפתח זה מאבד כל תקווה".

הצעתו היצעו אחרים: הבה נערוך שינויים במדיניות הענישה, הבה נכלול סוגי עונשים שאינם נהוגים עתה, כדי שנמנע כליאה בכלא. הבה נבצע רפורמה בדרכים ובשיטות של הענישה והכליאה בבתי-הסוהר.

שרשנה ארבל-אלמזלינו (המערך):
לרבות עונש מוות.

משה קמאר (המערך):

הבה נקבע דרגות וסיווג באחזקת האסיר, נקטין קבוצות אסירים בכל חצר, ננהיג עבודה יצרנית כחובה בשכר עבודה מלא וריאלי, כשכר עובד רגיל, והכסף ייחסך בשביל האסיר לעת צאתו מבית-הכלא. הבה נקים מחנות עבודה מחוץ לכתלי בתי-הסוהר, מחנות עבודה קבועים, תקופתיים ועונתיים, לביצוע עבודות נדרשות במקומות שונים בארץ.

במקום זאת, מה עושה השר האחראי? מה עושה הממשלה? במקום זאת מחששים תקציב לבנות מבנים נוספים לבתי-הסוהר. יש תכנית בתיכנון לבניית בתי-הסוהר באופקים. חברי הכנסת, האם ידוע לכם כמה יעלה מקום לכל אסיר בתכנית הזאת? מקום לכל אסיר צריך לעלות 700,000 לירות. אלה סכומים שאינם בתקציב, ולא יהיו בו. לא נקציב סכומים כאלה. יש תחומים חיוניים יותר בחיינו לשימוש בכסף פים כה רבים. במקום לבנות מבנים מבוצרים הבה נוציא את מרבית האסירים למחנות עבודה שיעבדו, יחיו באהלים, בקבוצות, לדוגמה — להבדיל — כמו יחידה צבאית. הם לא יברחו. לא יהיה כדאי להם לברוח. הבורחים יחזרו לבתי-כלא סגורים. הם יעבדו, ישתחררו וישקמו. נדלל את בתי-הכלא, ולא יתא צורך בבנייה נוספת.

עליכן אין להטיל את האחריות דווקא על נציב בתי-הסוהר. אני גם לא רואה שיש לייחס את כל

נדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
גם זה חשוב לקבוע.

דב שילנסקי (הליכוד):

זה חשוב. אבל אל נמקד את הכול בנקודה זאת. לכן אינני מתלהב מכל האווירה של "עליהם", אשר קמה בציבור. ואני מפרד מך, כי היתה לנו דוגמה של נציב שירות בתי-הסוהר הד"ר צבי חרמון. אני מכיר את פעולותיו מקרוב, הוא היה נציב שירות בתי-הסוהר טוב מאוד. כשהוא קיבל את התפקיד בשירות בתי-הסוהר שלטה או בו השיטה התורכית. הוא התחיל לשנות. או בא עניין בית-שאן, ברחו אסירים, ושוב קמה אותה היסטריה, כפי שיש בציבור עכשיו, של "עליהם". ובא הפתרון: לסלק את הד"ר חרמון, לשנות את שיטת בתי-הסוהר; שיטת המקל שהיתה פעם תחזור ותהיה קשה יותר. ביטלו את הטיפול האינדיבידואלי באסיר, באופן גרסיבי. נציב שירות בתי-הסוהר החדש, שלא היה בעל נסיון אלא כעבור שנים למד שעשה שגיאות, עשה מאמץ לתקן אותם דברים, ולא יכול היה. אני חושש פן עכשיו יקרה אותו דבר, פן תהיה בארץ אווירה של "עליהם" ופן נשנה את קצת הקידמה שיש ונעשה גרסיה.

אני לא חוסך את שבטי משירות בתי-הסוהר ומ-השיטה בכללותה. אבל החרדים לקידמה של בתי-הסוהר היום צריכים לדעת: אם הם לא יגעו בנקודות האמיתיות הם ישיגו את ההיפך ממה שהם רוצים להשיג. אנחנו צריכים להשיג היום מחשבה חדשה. כבר אמרתי ואסביר מה היא הבעיה. רבותי, הבעיה מתחילה לא בבתי-הסוהר, הבעיה מתחילה בעוני בישראל. העוני הוא חממה לפשע. חוסר החינוך בישראל הוא המגדל האשף ואת הפשע ואת העבריינות. שר הפנים רוצה לבנות בתי-סוהר חדשים, כי הוא חרד לצפיפות בבתי-הסוהר, ואני מבין אותו. הבעיה התנגדות לכך. ושר הפנים מעל במה זו שאל אותי: אתה מוחה על התנאים בבתי-הסוהר ומתנגד לבניית בתי-סוהר חדשים? אני חושב שבאופן עקרוני אין בינינו חיל-ליקידעות במחשבה העיקרית. הוכחתי ואכתי שלבנות בתי-ספר ומוסדות חינוך — זה זול יותר מאשר לבנות בתי-סוהר. לגדל נערים ותלמידים בתנאי מעונות — זה זול יותר מאשר להחזיק אסיר. כדי להחזיק תלמיד בבית-ספר, במעון הטוב ביותר במדינת ישראל, עם אוכל, עם לינה, אפילו עם דמי כיס לנסוע הביתה, צריך 52,000 לירות לשנה. בדקתי את זה. שר החינוך והתרבות אימת את הנתונים שלי. להחזיק אסיר עולה 90,000 לירות לשנה.

יחזקאל זכאי (המערך):

להחזיק צעיר בפנימייה לא מוכרחים, אבל אסיר מוכרחים להחזיק.

דב שילנסקי (הליכוד):

כן, ידידי חברי-הכנסת זכאי. אני טוען שאותו ילד שבגיל 14—15 נזרק לרחוב, והדרך הפתוחה לפי ניו היא הדרך לבית-הסוהר, אם נחזיק אותו במעון הטוב ביותר ונשקיע בו תוך שלוש שנים 90,000 לירות — בגיל 18 הוא ילך לצבא, במקום שבגיל 18 ילך לבית-הסוהר.

האחריות למנהל בתי-הסוהר ברמלה. אני חושב שה-אחריות למדיניות מוטלת על השר האחראי. יש למנות ועדת חקירה כדי לבדוק לא רק את הפרטים אלא ברחו אלה, ועל שום מה ברחו. צריך לבדוק מה ניתן לעשות עכשיו, מייד, לצורך רפורמה ושינוי יסודי במתכונת בתי-הסוהר כפי שהם קיימים.

עלי-כן אני מבקש שהכנסת תדון ותחליט לחייב את הממשלה ואת השר האחראי לבצע רפורמה זו.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת שילנסקי, להצעה באר-תו נושא.

דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהרבה מקרים, כאשר עולה חבר כנסת לדבר והוא חושב שהנושא הוא חשוב, והמליאה היא ריקה, הוא מוסיף לעתים את הביטוי "כנסת ריקה". אני אוסיף הפעם את ה-ביטוי "כנסת אדישה". והייתי אומר זאת גם אם המליאה היתה מלאה ממש.

אבל לא רק הכנסת היא אדישה. לצערי הישוב בארץ אדיש לכאב ולסבל. אינני יודע מה גרם לכך שרגישות זו, שהיתה גדולה אצל העם היהודי כל השנים, נהיתה פחותה ופחותה מיום ליום. יש בעיה של בתי-סוהר. ואינני רוצה לומר: טוב שהיתה הבריה-זה כדי שיתנו לה תשומת-לב. אבל אם היתה הבריה, אולי נוכל באמצעותה להפנות את תשומת-לב הציבור לבעיה בכללותה.

חברים אחרים ואנוכי וזעקים במשך כל תקופת הכנסת הזאת ביחס לבעיה, ואין היענות ואין הבנה. הטלוויזיה הראתה סרטים וקמה התעוררות, אבל תוך ימים מספר נשכח הדבר. עכשיו קמה סערה — ברחו מבית-הסוהר. אני חושש ששוב נשכח, מבלי להפיק איזה שהוא לקח.

ובעצם על מה נועקנו? תמיד ברחו מבתי-סוהר ויברחו מבתי-סוהר. יברחו מבתי-סוהר השמורים ביותר. אבל כאן ברחו מבתי-סוהר שהם בסטאנדארד שן, שבהם יש 2.1 מטר לכל אסיר ואסיר; בתי-סוהר שבהם לא עובדים, ואני מתכוון לעבודה ממש, בתשלום; בתי-סוהר שבהם לא לומדים, אין בהם חינוך. היחידים שלומדים בבתי-הסוהר במדינת ישראל הם האסירים הבטחוניים. אין בבתי-סוהר טיפול אינדיבידואלי-על-ימנת לחשוף את הבעיה של האסיר, מדוע הגיע לבית-הסוהר, ולרפא אותו כדי שיהיה אורח מועיל. מערכת בתי-הסוהר היא מערכת ממלכתית שבה אין שיקום לאסיר, היינו — כאשר הוא יוצא, הוא נתון לחסדי החברה שממנה הוא הגיע לבית-הסוהר.

צועקים פה על ועדת חקירה. חברי, חברי הכנסת, כאשר הוחלט על ועדת חקירה ממלכתית, חברי הכנסת וירשובסקי היושב פה ואנוכי פנינו והבענו את דעתנו שאין צורך בכל ועדת חקירה. מה יש פה לחקור? המצב הוא ברור. יש לתקן ויש לשפר. אני אמנם תמכתי, הצטרפתי לחברי בוועדת הפנים בהצעתם לצרף נציג ציבור לוועדת החקירה הזאת. אבל לא קיבלו זאת. אני חושב שזה מושגה גדול, כבוד השר. אבל זו הבעיה? ואם כבר היה נציג ציבור והיינו מוצאים שטוהר זה או זה אשם?

מתחת ביקורת כלפי השר החדש — יצר את הבעיה. זו טענתי אליכם. טענתי כלפינו היא שאין אנחנו עושים די על-מנת למגר את הבעיה שאחם יצרתם.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

חברי-הכנסת שילנסקי, אלה שברחו אומרים: כא-שר היינו בפנים היינו שייכים לליכוד. המהפך מייצג את אלה שבפנים. עכשיו אנו רוצים להיות בחוץ.

היור' י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת עטשי.

יוראן עטשי (התנועה לשנינו ויזומה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אילו היו מרגשות הצעות דחופות לסדר-היום על המצב בבתי-הסוהר לפני בריחתם של שמנות האסירים, הצעות אלה היו נדחות או מוסרות מסדר-היום לאחר דברי ההגנה או ההסבר של השר המשיב. אבל עצם העובדה שהמשיה חברי הכנסת מגישים הצעות דחופות לסדר-היום מראה שאיכתפת לחלק מחברי הכנסת או לכולם, כנציגי ציבור, והם רוצים לשמור על בטחוננו של הציבור ואיכותו.

נענף מבט על בתי-הסוהר במדינת ישראל. צדק חברי-הכנסת שילנסקי באמרו שיש להקים בתי-סוהר אי שם במדבר. כלא שטה, כלא דמון, כפרייגה, מעשיהו, רמלה ואפילו זה שבבאר-שבע — כולם באזורים מאוכלסים. זה מהווה תמריץ, פיתוי, לבריחת אסירים. אם נסתכל על בתי-הסוהר במדינות מפותחות נראה שלא כל בתי-הסוהר נמצאים בתוך תוכה של האוכלוסייה. בריחת אסירים מבתי-סוהר לא החלה ביום שני שעבר, לפני עשרה ימים. היו בריחות. הפעם היתה בריחה של עבריינים מסוכנים, אחד מהם בט-חוני. מה היינו עושים ומה היתה תדמיתנו אילו שמנות האסירים היו אסירים בטחוניים, והם קשורים עם אייגונים עוינים, או שיש להם קשרים בארצות השכנות?

בשנה-יוצא האחרונות היו תלונות רבות וכתבות ביקורתיות בעתונות על המצב בבתי-הסוהר. לא אחת התבטא נציב שירות בתי-הסוהר, מר חיים לוי, בנושאים כאובים אלה: מצוקת הדיור בבתי-הסוהר, שאין דוגמה בעולם כולו; השיטות והגישות השונות והמישנות לטיפול באסיר; דרכי שיקומו לקראת שית-ורו; והיחס למשפחתו.

בבתי-הכלא יש כיום כ-6,000 אסירים, מחציתם על עבירות פליליות מסוכנות וחמורות, אסירים יש-ראלים, ומחציתם על עבירות בטחוניות, בעיקר מן השטחים, או כאלה שהיו חברים באיגונים עוינים ונתפסו כאשר זממו לפגוע בבטחון המדינה או במוסדות ישראלים. כ-85% מן האסירים הישראלים באים משכונות מצוקה ועוני, ומוצאם לרוב מעדות המזרח. בחלק לא מועט אשמה החברה הישראלית, המוסדות הממשלתיים ומשרדי הממשלה השונים שכתוצאה מטי-פול הכושל הגיעו מאות אסירים לבתי-הכלא. כדי לטפל בצורה נאותה בציבור האסירים צריך ליצור תנאים נאותים בבתי-הסוהר שיספקו את הדרישות והצרכים. זה כולל תנאים נאותים לסוהרים המופ-דים על בטחון האסיר, על חייו ועל שמירת בית-הסוהר. יש לדעת שהסוהרים עובדים בתנאים ירודים לעומת סוהרים אחרים בעולם, מבחינת המשכורת, שעות

אלה הן הבעיות העיקריות. אבל מה עושים בי-נתיים בקשר לצפיפות? הצעתו ואני חוזר ואומר: נבנה מקומות דוגמת "מעשיהו", והרבה יותר מתקד-מים. עכשיו מדברים על בניית מסילת רכבת לאילת — נבנה מחנות ונחזיק בהם אסירים שיש להם עוד שנה לשבת וכבר ישבו חמש שנים בבתי-סוהר. אין סיכוי שיברחו מבתי-הסוהר האלה אסירים מסוג זה, ניתן להם לעבוד, נשלם להם תשלום מלא וריאלי. חלק מהכסף ילך לפקדון. כאשר ישתחרר אסיר, יהיה לו במה להמשיך ולא יצטרך ללכת לחברים שלו מבית-הסוהר, שיתנו לו כמה גרושים אבל כעבור זמן הם יאמרו לו: חבולת, כמה זמן אתה יכול להיות פאראויט? צריך לעבוד. ולעבוד משמעותו לגנוב.

רבתי, ברחו מבית-הסוהר. אני רוצה להפנות את תשומת-לבכם לגקודה נוספת. האם אתם יודעים מה רבה היתה השמחה בבתי-הסוהר כאשר אלה ברי-חו? אבל לא רק זה, בחוגים מסויימים במדינת יש-ראל היתה שמחה. רבתי, זו כתובת על הקיר. היתה הודות אתם בחוגים מסויימים. אינני יודע כמה מכם מכירים את החוגים האלה. אינני יודע כמה חברי כנסת נאבקים לבוא אתם במגע. נבעטו כמה שאחם רוצים, בכך לא תפתרו בעיה. אולי נבעט הרבה, אבל נשלם הרבה מאוד אם לא נטפל בבעיה, בשרוש הבעיה. האם מישוה חושב שעליידי מקל תפתרו בעיה בבתי-הסוהר? אם תרביצו לאסיר במקל, הוא יצא מבית-הסוהר ויהיה אלים יותר, פושע מסוכן יותר.

אני מכיר את בתי-הסוהר. אני מכיר הרבה חוגים שמחם מגיעים לבתי-הסוהר. היתיי גם אסיר — כולכם יודעים בוודאי. באותה תקופה כתבתי יומן על המת-רחש בין החומות. הוצאתי אותו במסגרת של ספר. לפני שנתיים, כאשר הוצאתי מהדורה מחודשת, ערכת מחקר מחודש. ציינתי במבוא למהדורה המחודשת: "אמנם פאר שוחרתי מבתי-הסוהר התרבו בארצנו אזורים מאו משופעים כל טוב, חווילות וגינות גוי, בריכות שחייה ובתי-ספר יוקרתיים, אך בד-בבד התי-רחבה באזורי העוני הדלות המנוונת שמביאה רבים ליאוש, חוסר אונים ותוחלת לפרוץ את מעגל הקסמים שסובב אותם, ששולל מהם את כבודם העצמי או גאותם האנושית, מגוון אותם, ממוטט מסגרות משפח-תיות. בעוד שבתקופה בה שהיתי אני בבתי-הסוהר הישראליים היתה אוכלוסייתם מורכבת ברובה מאנשים שזה מקרוב באו, הרי עתה מהוות שכונות העוני האלה את המגזר האנושי המספיק את רוב דרי בתי-הסו-הר, דור שני ואף שלישי לעולים אלה. הוא גולד בישראל, אך אינו מוצא בה את מקומו, ללא הווה וללא עתיד, ללא אמונה בלבו המלא עד גדותיו יאוש המכרסם ללא הרף, נתנו לדור זה חינוך לקוי ומוגבל בבתי-ספר שכונתיים, וגם בבתי-הסוהר לא תשכלנו להחזירו למוטב ולהכשירו לקראת חיים חדשים. אין לבנו פתוח די למענו ואין זמננו פנוי לטפל בפצע פתוח זה של החברה הישראלית, ועל כך הלב דווי."

כתבתי זאת לפני שנתיים. אני עושה לעצמי חש-בון אם היום, לאחר המהפך, עם השלטון החדש, האם השתנה המצב. אני אומר זאת כלפי עצמי, כלפי חברי הסיעה שלי וכלפי החטיבה שלי, לנועת החי-רות. הבה נדע לקרוא את הכתובת על הקיר. המשרת הישן — שאחם, חברי-הכנסת עמאר, שייך אליי, ואתה

רב שילנסקי (הליכוד):

השטח הממוצע בעולם הוא 7 מטרים רבועים.

ידיאן עמשי (התנועה לשינוי ויוזמה):

ואני אמרתי: 8—12 מטרים רבועים. אין בכך סתירה.

מדרכי וירשזבסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):

חבר-הכנסת שילנסקי, ואתה אינך רוצה לוותר על שטח — — —

ידיאן עמשי (התנועה לשינוי ויוזמה):

אנו מדינה, שגם על אסירים אסור לה לוותר. צריך ליצור להם את התנאים, להנכס ולשקמם מחדש ולהחזיר אותם לחיים אזרחיים יצרניים בחברה הישראלית. שטח כזה בוודאי אינו נותן אפשרות למנהל, ולו יהיה הגאון, ולא לעובדת הסוציאלית ולא לעובד השיקומי לחנך ולהחדיר באסיר תרבות וערכים.

אלה הם, כאמור, תנאי המגורים של האסיר. יש עובדות, בשטח המראות שהם חיים בתנאים תת-אנושיים. ברוב המקרים אין מסווגים את האסירים לזרזים לעומת חודשים, עבריינים מסוכנים לעומת עברי-ינים קלים. לכן במקרים רבים ובבתי-כלא רבים במדינה מביאים אסיר חדש ומשכנים אותו עם האסיר הוותיק. מביאים עבריין שעבר עבירה קלה ומשכנים אותו עם אסיר שעבר עבירה מסוכנת; מביאים אסיר חלש ומשכנים אותו עם החזק. זה המצב ברוב בתי-הכלא. למה זה גורם? זה גורם להרס עתידו של אותו אסיר, שבא לחודשם מספר והחזק משתלט עליו. שלא לדבר על נזקים בריאותיים ומוסריים הנגרמים בתוך בתי-הכלא ולעולם אי-אפשר להינצל מהם.

מחלקת האסיר אינה מתירה חופשות לאסירים בעלי התנהגות טובה, כדי שיוכלו להיפגש עם משפחותיהם וכדי לדאוג ולשמור על המבנה והמסגרת המשפחתית, שתתקיים גם אחרי שיחזרו האסיר. הרבה משפחות נהרס בגלל יחסה של מחלקת האסיר למשפחותיהם של האסירים, לילדיהם, לנשותיהם, לאבותיהם ולאמותיהם. מה עשינו אנו, כחברה ישראלית, כדי לשנות דברים בתחום זה? אני מצטרף לדברי חבר-הכנסת שילנסקי ודבריהם של חברי כנסת אחרים שמצב זה בבתי-הכלא עלול להוליד להתפוצצות. שמעתי שמי שעומדת בראש מחלקת האסיר מגלה קשיחות כלפי פניותיהם של אסירים ומשפחותיהם. דבר זה טעון בדיקה יסודית, כי מאחורי האסיר יש משפחה, קטנה או גדולה, ויש ילדים שבוודאי מושפעים מהיחס אליהם.

אני קורא מעל במה זו לשר הפנים ולכל האחר-ראים לנושא לאמץ את השיטות הקיימות בארצות כמו אנגליה, ארצות-הברית והולאנד. אחת השיטות היא בתי-סוהר פתוחים לאסירים העומדים להשתחרר. שישה חודשים לפני שיחזרום יוצאו לבתי-סוהר פתוחים לעבודה וליצירה כדי לאפשר להם שיקום נאות ומוזרז בעזרת מומחים, לאפשר להם להשתכר עלימנת שיוכלו להתחיל בעוד מעד בחיי יצירה ותמיכה במשפחותיהם ולהסתגל לחיי חופש ואחריות. מדוע צריך לשחרר את האסיר מבית-הכלא ישר לעבודה? וכי

העבודה וסמיגת עלבונות. חוסר ההכשרה המקצועית אצל הסוהרים, ולא אחת אצל קצינים ומפקדים, גורם חסיסה בבתי-הסוהר. אין ספק שהתחלופה בסוהרים, בקצינים ובמנהלי בתי-סוהר תורמת לא מעט לחוסר מקצועיות והכשרה מתאימה לטיפול באסיר. כתוצאה מכך יש חסיסות, התארגנויות בין אסירים, הברחות ובריחות כדוגמת זו שהיתה לאחרונה.

בשנה האחרונה בלבד יצאו לפנסיה, או הוצאו לפנסיה, מנהלים של חמישה בתי-כלא: מנהל כלא שטח, מנהל כלא דמון, מנהל כלא שכם, מנהל כלא כפר-יונה, מנהל כלא באר-שבע ומנהל כלא רמלה אשר מנהליו והחלפו פעמיים במשך השנה שחלפה. האם מישוה בדיק מה קרה כאן? האם כולם יצאו לפנסיה או הוצאו לפנסיה במשך שנה אחת? אם רצו לצאת לפנסיה מוקדמת, מדוע לא עשו זאת לפני כן? אם יצאו מטעמי מחלה, מדוע לא חלו לפני כן? חמישה מנהלים מתחלפים במשך שנה אחת, שניים מהם באותו בית-כלא, שהוא הקשה והרגיש מכולם, כלא רמלה. מנהל כלא רמלה הנוכחי, מר דוד פרי, לא התנסה כלל בניהול בתי-הסוהר אלא הובא מן האוניברסיטה העברית. כל הכבוד לכישורים שלו, אבל מנהל טוב חייב לגדול בשירות.

יחזק יצחקי (הליכוד):

רצוי שלא להזכיר שמות מעל במת הכנסת.

(קריאה: לגנאי — לא; לשבח — כן.)

ידיאן עמשי (התנועה לשינוי ויוזמה):

אינני יודע מדוע, אבל אני מסכים אתך, חבר-הכנסת יצחקי.

גם מנהל כלא מעשיהו לא גדל כסוהר והוא הובא מבחוץ. וכן, לפי הידוע לי, גם מנהל כלא תל-מונד.

מדוע אין נציבות שירות בתי-הסוהר מכינה עתידה של קצונה בכירה, שתעמוד בראש השירות ובראש בתי-הסוהר? מדוע צריך להביא קצונה ממשמר-הגבול — שלושה, ומנהל — אחד, ומדוע איש כמו מר צבי גבעתי, עובד ותיק שצבר ניסיון רב בשירות, נאלץ להתפטר רק משום שהיה חילוקי-דעות בינו ובין הנציב שבא ממשמר-הגבול בנושא המדיניות של שירות בתי-הסוהר? האם מה שקורה היום בבתי-הסוהר, והאם הברירה מכלא רמלה, שהכחה בתדהמה את הציבור בישראל — ואלפי שוטרים גויסו למיבצע החיפושים אחרי הבורחים — אינם סימפטום לכל מה שאמרתי?

השיטות הנהוגות עד היום בבתי-הסוהר הן שיטות ישנות שאינן מתאימות לתנאים הקיימים, והן מורכבות, לפי כל העדויות, שישנן נמצאות בתחתית הסולם מבחינת הטיפול באסירים. במדינה מתקדמת כמו ישראל, אסור שתהיה נסיגה והתמרה בטיפול ובשיקום האסיר, כפי שקרה הדבר בשנים האחרונות.

אדוני הישעבר-ראש, כנסת נכבדה, אמר חבר-הכנסת שילנסקי מה הוא השטח במטרים רבועים לכל אסיר; בממוצע השטח הוא 2.1 מטרים רבועים לעומת 8—12 מטרים רבועים בארצות אחרות.

שרי־הפנים י. בורג :

הדו"ח צריך להגיע אלי. אני השר הממונה, ולכן אתה מחקיף אותי. אני אומר כאן מעל במה זו ש־אדאג שלא יהיה טיוח בנושא זה.

בתודמנות זו אני רוצה לומר שהממשלה הח־ליטה להקים ועדה אשר תבדוק את כל הקומפלקס. השופט זוסמן טרם התליט על הרכבה; מתוך שיחה אתו אני מבין שזה עניין של ימים מעטים. דאגתי שבועדה זו יהיה משהו ממערכת המשטרה, לא רק משירות בתי־הסוהר. אנשים עבדו ללא משוא־פנים, אשר על־כן גם הלכו למכונת האמת. וכל מידע שוו־עדת הפנים של הכנסת ו/או ועדת־המשנה שלה חב־קש, אין לי נפקותה, היא תקבל מתוך רוח של ש־חוף פעולה, כפי שאנחנו עושים כל הזמן.

לא אתייחס מעל הבמה הזאת לשמות של יח־דים שאינם יכולים לענות כאן. הרשימה שקיבלנו מחבר־הכנסת האזנר, היו בה האשמות בסיטונות, עם תוספת פילפל של מלים בוטות. אתייחס לזה במס־גרת אחרת, ואם יהיה צורך גם נפרסם את שמות האנשים. חלק גדול גם התפטר מטעמי בריאות, הש־חיקה גדולה, התחלופה גדולה.

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

התפטר או התפטר? אתה יודע יפה את ה־הבדל.

שרי־הפנים י. בורג :

אני יודע את כל שבעת הבניינים של הדיקדוק, ובכלל זה אפילו עוד פתח.

אני רוצה לומר שחמישה סוהרים עברו את הב־דיקה במכונת האמת. גם שני האסירים הערבים שבר־חו ונתפסו עברו את מכונת האמת. לא נמצא שום סימן לשיתוף פעולה איזה שהוא בין סוהר כלשהו לבין הבורחים.

צדקו חברי כנסת שדיברו כאן כשהרחיבו את היריעה, כי צריכים לראות את מקרה הבריחה של שמונת האסירים בקשר לתמונה בכללותה. אדבר עד כמה שאני יכול באופן חפשי. פרטים הנוגעים לענ־ייני בטחון חלקם בוועדה. אבל עד כמה שאני יכול אעשה זאת מעל הבמה הזאת. ואני מקווה שאלה שהת־קיפו גם יהיו הוגנים דיים כלפי המשטרה וכלפי שירות בתי־הסוהר כדי להכיר בעובדות שאביא עכ־שיו לפניהם. עובדות ומספרים אלה מוכיחים, לדעתי, התקדמות שחלה במשך השנה—שנתיים האחרונות.

כלל ידוע, שלא צריך להתווכח עליו, הוא שה־צפיפות בבתי־הסוהר היא אם כל חטאת. לכן, עד שיקיימו כל הדברים הטובים של מזמור השיר לע־תיד לבוא, של ייתמו חטאים, בינתיים אנחנו צריכים לדאוג לכך שיהיו מקומות. אם בתי־המשפט עובדים יותר מהר, אם המשטרה מצליחה יותר, באותה מידה הצפיפות בבתי־הסוהר גדלה, מעין צבת בצבת עשויה. בכל־אופן אני יכול לומר לבית הגבות הזה שתוך פחות משלוש שנים, עם שנת התקציב שבאה לק־ראתנו, אנחנו הוספנו ומוסיפים כבר את רוב התו־ספת, 600 מקומות. זה דבר שבכל־זאת יש לו חשי־בות.

אשר אין עבודה, התוצאות המיידיות הן גניבה ושיבה אל הכלא.

אני מציע בתי־כלא פתוחים, מעונות לשיקום בצו־רת בתי־כלא, שיהלמו את הדרישות העתידיות של האסיר, בארצות־הברית מתכוונים עכשיו להוציא 42% מהאסירים לבתי־סוהר פתוחים, מעין בתי־שיקום לק־ראת סוף תקופת המאסר. מדוע אנו איננו יכולים לעשות זאת במדינת ישראל, שהיא מדינה מפותחת ומתקדמת בשטחים רבים?

לגבי אסירים אחרים הייתי מציע להוציאם לע־בדות פיתוח בנגב, לעבודות במסגרת צה"ל, ובמקו־מות אחרים, כפי שעושה היום צה"ל בחיילים אסי־רים, ובחצולה רבה. את יקבל האסיר יחס כזה, לא תהיה לו ברירה אלא לשתף פעולה ולהתנהג היטב. אפשר "לעבוד" על האסירים, לחנכם ולהביא לכך שעתידים יהיה בטוח נטוב יותר.

לא אוכל לסיים דברי מבלי להתייחס — כפי שהתייחסו קודמי — לוועדת החקירה שמונתה לחקור את סיבות הבריחה של שמונת האסירים, ולא אוכיר שמות, כפי שביקש חבר־הכנסת יצחקי בקריאת־בי־ניים. אבל בראש הוועדה עומד קצין בכיר, וקצין אחד משירות בתי־הסוהר הוא חבר הוועדה. את מי תבקר הוועדה? את מי תחקור? האם אלה יחקרו את עצמם? את נציב שירות בתי־הסוהר? את שר הפנים והמשטרה? זה לא יכול להיות. עם כל הכ־בוד, זוהי ועדה פיקטיבית, שנתמנתה בצורה ספינטא־נית ואולי מתוך חוסר אונים. לכן אני מציע לשר הפנים — כפי שאמר חבר־הכנסת האזנר בקריאת־ביניים — לפזר את הוועדה, לגנוז את המסקנות, ולמ־נות ועדה פארלאמנטאריה או ממלכתית שתחקור את הבריחה, ולא רק אותה אלא גם את התנאים בב־תי־הסוהר, את האפשרויות שהצבעתי עליהן לגבי שיקומו של האסיר.

ולבסוף, אני חייב לסיים בקריאה שאותה ועדה — אם תתמנה — תבדוק את מצב הסוהר, את התדמית שלו, את העלבונות שהוא סופג אל החיים הקשים שהוא חי, אם הכנסת תתן דעתה על כך ותחליט על כך, אולי, אם־ירצה־השם, המצב ישתנה.

הד"ר י. מ. אברמוביץ :

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שרי־הפנים י. בורג :

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, בניגוד למה שאמר קודמי אני אמליץ, לפני סיום דברי, לפרסם את הדו"ח של הוועדה. עם זאת אני מקבל את ההצעה שהציעה חברת־הכנסת אשל, יושבת־ראש ועדת־המשנה של ועדת הפנים ואיכות הסביבה לענייני המשטרה ובתי־הסוהר, שבמכתבה אלי כותבת שוועדת־המשנה ביקשה כי הדו"ח המפורט של ועדת החקירה יובא לידיעתה, והיא תתווך לחקור בפרטי הנושא והדר־כים למנוע הישנותו — הישנותו של המקרה, לא של הדו"ח. אני מקבל זאת. אני בדעה שאנו מוכרחים לפרסם את דו"ח הוועדה, ואדאג שלא יהיה שום טיח בנושא זה.

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

איך תדאג? אתה לא מינית את הוועדה.

חברת י"ב, ישיבה קפ"א — הצעות לסדר-היום —

ברחה. מייד אפרט כמעט את כל בתי-הכלא, כדי שבדע את מידת העניין, בלי לגרוע משהו מהמקרה שקרה לפני יותר משבוע.

באנגליה — חבר-הכנסת שילנסקי, אינני יודע אם בתי-הסוהר שם הם מהטיפוס הישן או החדש — הסטאטיסטיקה שם מלמדת שיותר מ-1% מהאסירים בורחים במשך שנה.

יודאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):
אבל שם יש 60 מיליון תושבים, אדוני השר.

יצחק יצחקי (הליכוד):
לא כולם בבית-הסוהר.

שר-הפנים י. בורג:
אני מדבר עכשיו על היחס בין אחוז הבורחים לעומת האסירים. ההערה שלך, חבר-הכנסת עטשי, איננה לעניין, עם כל הכבוד.

יודאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):
היא כן לעניין, אבל לא משנה, לא נתווכח.

שר-הפנים י. בורג:
אולי לעניין אחר שאתה יודע, על-כל-פנים לא לעניין שאני מדבר עליו.

יודאן עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):
כמה סוהרים יש פה וכמה יש שם, זו הכוונה.

שר-הפנים י. בורג:
אני מדבר עכשיו על אחוז הבורחים. באנגליה אחוז הבורחים הוא יותר מ-1%; אצלנו בכל שנת 1978 ברחו מכל בתי-הסוהר גם יחד 18 איש, שזה 0.28% מכלל האסירים, מ-6,000 אסירים.

אני רוצה למסור עכשיו את המספרים. ב-1974 ברחו מכל בתי-הכלא 24 אסירים. באותה שנה היו פחות מ-6,000 אסירים; בשנת 1975 ברחו מכל בתי-הכלא 11 אסירים; בשנת 1976 ברחו 5 אסירים; ב-1977 ברחו מכל בתי-הכלא 12 אסירים; בשנת 1978 ברחו מכל בתי-הכלא 18 אסירים. בשנת 1979, אילו היינו צריכים לסכם את הסטאטיסטיקה ברגע זה, היא לא היתה משמחת בהשוואה למה שהיה בעבר. ברם אני בכל-זאת חושב שיש בזה משום עובדה חשובה, אני כמעט הייתי אומר מרגיעה, אבל אסור שהיא תהיה מרדימה, שאם בשנת 1978 ברחו בסך-הכול 18 מתוך 6,000 אסירים, והאחוז הוא בערך 0.25, אין אנו יכולים או זכאים להגוים במשקל הבריחות.

מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה):
התחלנו טוב את השנה.

יצחק יצחקי (הליכוד):
אדוני השר, כמה מאלה שברחו חזרו לבית-הכלא? כי בינתיים בינואר 1979 ברחו, נמצאו רק 2.

שר-הפנים י. בורג:
הסטאטיסטיקה ידועה. היות שזה פחות מעשרה, כל אחד מאתנו יודע לספור.

אנחנו מוסיפים גם בתקן. ושוב אני רוצה לומר שבמשך שנתיים — עם השנה הבאה, כמעט שלוש שנים — הגדלנו את תקן הסוהרים בשליש. ב-31 במאוס 1977 היה התקן 1,955. עוד בשנת 1977 הורספנו, הוספנו גם בשנה הנוכחית, ובשנה התקציבית הבאה יהיה התקן 2,601 איש, כלומר תוספת של שליש.

אלה מספרים האומרים משהו. כמובן קשה מאוד להוסיף בני-אדם לשירות הזה, אבל עוד יותר קשה לבנות באותו קצב.

דב שילנסקי (הליכוד):
אלה בתי-סוהר מהסוג הישן, לא מסוג הפתוחים, עם מקומות עבודה וכדומה.

שר-הפנים י. בורג:
אתייחס לזה. נדמה לי שאתמול עניתי על שאלתה שלך, או של חבר כנסת אחר, תוך פירוש של כל המקומות, אבל אגיע לזה.

אני רוצה להתייחס עכשיו לעניין הבריחה והבריחות. קראתי בעתון אחד שהיו, כאילו, אוהרות. אוהרות יש תמיד. ההערכה של האוהרות היא מהתפקידים. הקשים ביותר. חבר-הכנסת יגורי אינו צריך ללמוד בדיק גזירה שווה ממה שקורה בינואר 1977 למה שקרה ביום-כיפור 1973.

אפי יגורי (יעד):
חס-וחלילה, שלא יקרה.

שר-הפנים י. בורג:
אמנם באופן כמעט טכני, הייתי אומר, יש כמה אסטימאציות, אבל הדברים לגמרי לא דומים. ידוע שמהרגע שאסיר נכנס לבית-הסוהר הוא חושב כיצד לצאת משם. ובאותה מידה שהעונש שהוטל עליו הוא לתקופה יותר ארוכה, הרצון שלו להשתחרר גדול יותר. במקרה שלפנינו — ואני מקווה שכל הפרטים יימסרו — היה ניצול של חולשת השיגרה בתוך בית-הסוהר. אהנו יודעים שהשיגרה בעניינים הללו של פיקוח ושל השגחה היא אחת הפרצות הקוראות לברוח.

אני רוצה לומר — דיברתי על כך בהרבה הזדמנויות — שבית-כלא רמלה הוא בית-כלא קשה עד מאוד; מנקודת מבט הבטחון הוא בית-סוהר מהטובים והשמורים ביותר.

גרעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
ולכן, הופקד בידי איש ששירת חודש אחד בשי-רות.

שר-הפנים י. בורג:
אתה תשמע גם על זה, הכול לפי הסדר שלי. בבית-כלא רמלה יש כ-150 איש שגידונו למאסר עולם; היתר, רובא דרובא, גידונו לחמש שנים ומעלה. וברור שהעניין הזה קשה.

עכשיו אני רוצה לדבר על סטאטיסטיקה, ואני מבקש שכל אחד ישם לב לעניינים. הבריחה האחרונה מכלא רמלה היתה בשנת 1974. ב-1974 ברחו מכלא רמלה שני אסירים. עד ינואר 1979 לא היתה שום

באופן הגיוני משרד משטרה יכול להיות או בתוך משרד מסוים הממונה על הבטחון הפנימי, וגם זה לא תמיד מן הדברים הסימפאטיים במדוקראטיה מת-קדמת, או במשרד המשפטים או במשרד הפנים. לפי תורת המדינה כל האפשרויות נתונות.

אני רואה מתוך העבודה במשך השנה-וחצי האחרונות שיש יתרונות גדולים בשיתוף בין משרד או רחי לבין משרד המשטרה. אני רואה הרבה שטחים שבהם אנחנו משתפים פעולה משני הצדדים, לא של המתרס ולא של הסורג. אלא של מה שהיה משרד המשטרה ומה שהיה משרד הפנים והוא היום משרד אחד. אני רואה בזה תועלת, ובדמיה לי שהמספרים אשר הבאתי, גם בנוגע לחוספת התקן וגם לגבי תר-ספת מקומות, יש בהם משום התקדמות גדולה, ואני מרוצה ממנה. עדיין יש הרבה מה לעשות.

אני מקווה שהסוהרים, העובדים בתנאים קשים עד מאוד, ישמעו את הוויכוח הזה, ישמעו ביקורת, אבל ישמעו גם עידוד. דברי העידוד נחוצים גם כאשר קורה מה שקורה. וכאן אני רוצה להעיר של מעשה יש שתי גישות, וכיון שתי הגישות צריך למצוא את שביל-הזהב. יש גישה אחת, שנקראת לה "בטחונות", לחמרה, ליד חזקה; ויש גישה שנייה שנקראת לה לקולא, הומאניסטית, הומאנית, פרוגרסי-בית. אני, לפי השקפת העולם שלי ולפי ההנחיות שאני נותן לשירות. בתי-הסוהר, מנסה למצוא את שביל-הזהב בין הגישה הבטחונית מתד-גיסא לבין הגישה הפרוגרסיבית וההומאנית מאידך-גיסא.

אדוני היושב-ראש, אני מציע שהנושא אשר הוצע כאן על-ידי חמישה חברי כנסת, נושא בעל משקל חשוב ביותר, יועבר לדיון בוועדת הפנים, והיא תוכל, לאור הדו"ח, לאור כל נתון שהיא תבקש, לדון בנושא ברמה המגיעה לו.

הד"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי-הכנסת האזכור, האם אתם מסכים להצעת השר, להעביר את הנושא לדיון בוועדה?

נדעון האזכור (המפלגה הליברלית העצמאית):

בלית ברירה, כן.

הד"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי-הכנסת יגורי, האם אתם מסכים להצעתו של שר הפנים, להעביר את הנושא לדיון בוועדה?

אסף יגורי (יעד):

כן, בלב כבד.

הד"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי-הכנסת עמאר, האם אתם מסכים להעברת הנושא לדיון בוועדה?

משה עמאר (המערך):

כן.

הד"ר י. מ. אברמוביץ:

חברי-הכנסת שילנסקי, האם אתם מסכים?

דב שילנסקי (הליכוד):

כן, בחפז-לב.

נדעון האזכור (המפלגה הליברלית העצמאית):
ולכמה זמן הם שפוטים, אדוני השר? איות מין אסירים הם אלה? יש אסיר שהוא שקל, בסכנה שהוא מהווה, כנגד 20 אסירים.

שר-הפנים י. בורג:

גם זה ידוע.

אני רוצה להתייחס לכמה דברים. המספרים נש-ארים מספרים והם בדוקים ומדויקים. אני רוצה לומר שלפי השקפת עולמי — ואני לא מדבר על השקפת עולם של אדם דתי היודע שאסור לחטוא אלא אני מדבר על השקפת העולם ההומאניסטית וההומאנית שלי — ביקשתי, הדרכת, הוריתי, ללכת לקראת צעדים של ליבראליזאציה, ואמנח עתה כמה מהדברים שבהם החילוני וכמה מהדברים שאנו מתחילים לעשותם: הגברת תדירות חופשות וקיצור פסקי זמן בין חופ-שה לחופשה; ריבוי ביקורים ללא רשת; טרנוים-טורים לאסירים; הארכת שעת הצפייה בטלוויזיה; עבודות חוץ ועבודות יצרניות בין כתלי בית-הסו-הר, בשכר הנהוג במשק היצרני. החילוני — עדיין יש הרבה מה לעשות — בהקמת מחנה ג' במעשיהו, על-פי העקרון של מחנות פתוחים, תוך הקניית תנאי חיים נוחים ביותר. בתקציב הבא כללנו הקמת בתי-שיקום לאסירים, שאפשר לקרוא להם "half-way home" אבל זה לא בדיק אותו דבר. הרשינו אספקת ספרים לאסירים על-ידי המשפחות, ובעניין זה אנו הולכים לקראת ליבראליזאציה.

כאן אני רוצה לומר אחד הדברים הקשים ביותר: עם כל זה אין מועמדים רבים לעבודה בשירות בתי-הסוהר. קשה גם למצוא תמיד את שביל-הזהב בין הוותיקים לבין החדשים, אבל אנחנו הכנסנו לשר-רות במשך שנה-וחצי 36 אקדמאים, ולא נתקבל שום אדם אשר לא הגביו ידיו מטעם שירותי הבטי-חון. אני מתפלא על עתון מסוים שידע כבר להביא את כל הרכילות ממסד אקדמי, בלי לבדוק אתנו את העובדות קודם לכן.

אסף יגורי (יעד):

השאלה היא אם רמת אקדמית ובדיקות בטחו-ניות הן הקריטריונים היחידים הקובעים.

שר-הפנים י. בורג:

סליחה, לא הבינתי.

אסף יגורי (יעד):

אדוני השר, ציינת בדבריך שנכנסו לשירות בתי-הסוהר אנשים בעלי רמת אקדמית אשר עברו בדי-קות בטחוניות. אני שאלתי אם אלה הם שני הקרי-טריונים היחידים.

שר-הפנים י. בורג:

בהחלט לא. הוכרתי זאת באשר עתון מסוים כתב שזה לא נעשה. ברור שאין אלה הקריטריונים היחי-דים. הם קריטריונים חשובים, ואסור בלעדיהם, אבל איך ואיך אם אלה היו היחידים.

בשבילי הוויכוח נשמעו כמה הערות בנוגע לפי-לוסופיה של איחוד המשרדים וכדומה. אני רוצה לומר שבמדינה מודרנית לא קיים משרד משטרה fersa.

חוברת י"ב, ישיבה קפ"א
— הצעות לסדר-היום —

דוד גולומב (התנועה לשינוי ויזמה):
הכול קשור בלב.

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

חבר-הכנסת עשתי, האם אתה מסכים?

זיראן עשתי (התנועה לשינוי ויזמה):
כן, אדוני היושב-ראש.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

4. מצבן הבריאותי של כמה אסירות ערביות בבתי-הסוהר בישראל

היו"ר י. מ. אברמוביץ:

אנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום, בנושא:
מצבן הבריאותי של כמה אסירות ערביות בבתי-הסוהר
בישראל. את ההצעה יעלה חבר-הכנסת מאיר וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מה שהניע אר-
תנו להגיש הצעה מיוחדת זאת בנושא המצב בבתי-
הסוהר במקרים קונקרטיים הוא הידיעות שהגיעו אלינו
על כך שמצבן של כמה אסירות הוא בחזקת סכנת
מוות. מצאנו לנכון להזעיק את הכנסת כדי להביא
לידי שינוי מידי. על המצב הכללי בבתי-הכלא בארץ
דובר כבר הרבה בכנסת. היו גם ארבע כתובות בנושא
זה שהוקרנו בטלוויזיה. הסיעה שלנו התריעה לא
אחת על הצפיפות, על התנאים התת-אנושיים בבתי-
הכלא בארץ ועל היחס הבלתי-אנושי כלפי האסיר-
רים.

(קריאה: לסיעתכם יש הרבה נציגים שם —)

הצד העקרוני הוא בכך שהאסירים — אם הם
פליליים או פוליטיים או תקראו להם "בטחוניים"
— כבר קיבלו את עונשם, בצדק או שלא בצדק,
אבל הם כלואים בבתי-כלא. אולם בשום ארץ דמוקרטית
שית בעולם, שבה מדובר על זכויות האדם, אין כל
הצדקה להעניש את האסירים פעם שנייה על-ידי
תנאים אכזריים ותת-אנושיים. רבות נכתב על כך,
נאמר הרבה, ושופטים קבעו לא אחת עובדות אלה.
ואם כך המצב בכלל בבתי-הסוהר, ודיברו על זה גם
עכשיו בכנסת לגבי אסירים יהודים, נחאר לעצמנו
מה המצב לגבי אסירים פוליטיים ערביים גרוע פי
כמה.

אשר לצפיפות בבתי-הסוהר: הממוצע לכל אסיר
בארץ הוא 2.5 מטרים רבועים; בשטחים הכבושים
מגיע המטר-רצף ל-1.5 מטרים רבועים בלבד לכל א-
סיר; הממוצע בעולם — 7 מטרים רבועים. המוון
ניתן בכמויות כאלה ובאיכות כזו שבקושי מחזיקים
אנשים חיים בבתי-הסוהר. השירות הרפואי — מתחת
לכל ביקורת.

אביא כמה מקרים קונקרטיים שעוררו אותנו להז-
עיק את הכנסת ואת הממשלה: האסירה עא'שה עודה,
שהיא עכשיו בת 34, תושבת דיר-ג'ריר, יושבת כבר
9 שנים בבית-הסוהר. היא מרצה את תקופת מאסרה
בכלא נווה-תרצה וסובלת מכמה מחלות קשות: אול-
קוס, רבמאטיסם קשה, מחלת לב ומחלת כליות. בת-
קופה האחרונה היא רחוקה למיטתה ולעתים קרובות
שרויה במצב של חוסר הכרה. כאשר ביקרה אצלה

עורכת-הדין שלה היא ביקשה: אל תתנו לי למות
בכלא. עובדה שנייה — האסירה עפ'פה בנורה ממורת-
ירושלים. היא עכשיו בת 40 וכבר יושבת בכלא זו
השנה העשירית. גם היא בכלא נווה-תרצה. סובלת
מתקשרות דם ומרבמאטיסם שהתפשט והגיע ללב.
בתקופה האחרונה הוחמר מצבה, וסימנים רבים מעי-
דים על סרטן דם. במצב איום נמצאות גם האסירות
מרים שקשיר וטרו הלסי ואחרות. מקרה חמור נוסף
הוא זה של עא'דה סעד, שנשפטה ב-1968, זאת אר-
מרת שהיא כבר השנה ה-11 בכלא. גם היא נמצאת
בכלא נווה-תרצה. מצבה הבריאותי חמור ביותר. היא
מקיא דם בלי הרף, דבר המעיד על מחלת שחפת
חמורה. העציר נאדר עאפורי — אפילו לא אסיר אלא
עציר שלא נשפט כלל ולא הוגש נגדו גם כתב-א-
שום — הוא עציר מינהלי בכלא שכם. מצבו זומור
ביותר. הוא סובל משיתוק במוח, אינו שולט במע-
רות הגופניות, אינו מדבר ואינו שומע, ומחזיקים אותו
במעצר אדמיניסטרטיבי בלא כל אשמה וללא כל
משפט. או האסיר בדר דענא, היושב גם הוא זאת השנה
העשירית בבית-הסוהר. אחרי שנתיים בכלא נפגע במ-
חלת נפש, חושי מעורפלים לגמרי. כשנכנס לבית-
הסוהר היה בן 19 ובריא, עכשיו הוא חולה במחלת
נפש קשה. איך מחזיקים אדם כזה?

עובדות אלה הן רק חלק קטן ממגמת הסבל והיי-
סורים העוברים על האסירות הערביות ועל האסירים
בבתי-הכלא בשטחים הכבושים, או על אלה שהם
מן השטחים הכבושים. עוד ברצוני לציין שבנוסף
על העציר האדמיניסטרטיבי שהזכרתי קודם נמ-
צאים עשרות עצירים מינהליים במעצר תקופות ארו-
כות מבלי שיוגש נגדם כתב-אישום. למשל, העציר
המינהלי ג'מל עוואד נמצא במעצר מיד במאי 1975,
כלומר עברו שלוש וחצי שנים עד היום מבלי ש-
הוגש נגדו כתב-אישום. כל חצי-שנה מאריכים את המעצר.
אין לכך כל הצדקה, ויש להחריר מידי את העצירים
האדמיניסטרטיביים. מצבם החמור של האסירים וה-
אסירות, אלה ואחרים, נובע מתנאי מאסרם, מההזנחה
התברואית, מחוסר טיפול רפואי ראוי לשמו. נודע
שהנהלת בית-הסוהר אוסרת אפילו על רופאות העצו-
רות יחד עם האסירות לטפל באסירות הנזקקות לסעד
רפואי באופן דחוף, כדי שלא ימותו בכלא. המשרד
המצב הנוכחי של האסירות הנ"ל ושל כמה מן הא-
סירים שהבאתי כדוגמה יכול להביא לסכנת מוות
ואני מתריע בכל לשון של התרעה על מצב זה.
מכאן הדרישה שלנו לקיים בכנסת דיון כדי להציל
את חיייהם של האסירות והאסירים הנזנחים בסכנת
מוות.

שים הפסקת המעצרים המינהליים ושיתרום של העצירים המינהליים הנמצאים עדיין במעצר.

הנושא שהעליתי הוא בעל חשיבות גדולה, ואם מדברים על הומאניזם — זו שאלה הומאנית ביותר. על-כן אני מציע לקיים דיון בכנסת בנושא זה.

הר"ר י. מ. אברמוביץ:
רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לא אעסוק בדברי שם שהזכיר, דרך-אגב, חבר-הכנסת וילנר. אם העניין הספציפי הובא אל היועץ המשפטי לממשלה, בוודאי כולנו סקרנים לדעת מה הוא יפסוק. אשר להתעללות, אמרתי בכמה וכמה הזדמנויות שאני שולל זאת, וההוראות הן בהתאם לכך.

עכשיו אני רוצה לומר לכנסת שביקשתי מחברי הכנסת וילנר וטובי שלא להעלות את הנושא כאן, מפני שאם מדובר בעניין הומאני, הרי הודעתי, ואני מודיע מכאן, שגם אם אתמול התחלנו לבדול את העניינים, נבדוק אותם שוב.

העניין הועלה כאן בנושא פוליטי, ולפיכך אני מציע להוריד את הצעתו של חבר-הכנסת וילנר מסדר-היום. אבל על-מנת שיהיו כמה דברים ברורים — אני שולל ייחוס כאן על מצב בריאותה של גברת זו או זו, אם היא נידונה לחודש מאסר או למאסר עולם, אם היא נידונה בגלל עניין פוליטי או אחר; הכנסת לא המקום שאתה, חבר הכנסת, תודיע בו שלמישהו יש סרטן והשר יקום ויאמר או שיש לו או שאין לו. אני חושב שזאת לא הבמה, ואינני מוכן לדבר על מצבים פסיכוסומאטיים. אבל היות שנאמרו דברים אני קורא מתוך מה שנמסר לי שלשום: אף לא אחת מארבע האסירות חולה במחלה מאמרת.

אני רוצה לומר לכנסת מה המערך הטיפולי-רפואי הקיים בבית-הסוהר נווה-תרצה. אני מקווה ש-חבר-הכנסת וילנר ישים לב לכך שאינני מזכיר לא משך זמן המאסר ולא סיבת המאסר. אני מדבר ישר, רות על הנושא הטיפולי-רפואי ולא על האספקט הפוליטי. כאשר למצב בבית-הסוהר, העברנו נושא זה, מתוך הבנה הדדית, לדיון בוועדה, אחד מתוך לב כבוד יותר ואחד מתוך לב כבוד פחות. ואשר למערך הטיפולי-רפואי: א. רופא כללי — פעמיים בשבוע; ב. רופא שיניים — פעמיים בשבוע; ג. חובשת — 24 שעות המרפאה פתוחה; ד. גינקולוג — אחת לשבוע; ה. טיפולים אמבולטוריים יומיומיים — על-פי הצורך; ו. אישפוזים חיצוניים — על-פי הצורך; ז. פסיכולוג — פעמיים בשבוע; ח. פסיכיאטר — אחת לשבוע. אסיף כי בבית-הסוהר רמלה הסמוך מצוי צוות רפואי קבוע, המספק שירותים רפואיים במידת הצורך. אין שום קשר ישיר בין התנאים של המאסר ובין המחלות של הנשים האלה. נוסף על כך רשאית כל אסירה להזמין על חשבונה רופא פרטי, ואכן כך קורה לא אחת.

באשר להונחה תברואית — לא היו דברים מעולם. בית-הסוהר נווה-תרצה קומפאקטי מבחינת היקפו וקטן מבחינת גודל האוכלוסיה. נוסף על כך מת-

חברי הכנסת, אני רוצה להדגיש עוד אספקט אחד. אדבר לא רק על הצפיפות, על מצב האוכל שאינו אוכל ועל המצב התברואי והטיפול הרפואי, אלא גם על העינויים. לא אחת התרענו על כך, והנה שוב עובדות שאי-אפשר להכחיש אותן. דוגמה: סמיר עבד אל-פתח וזידייה מכפר פרכה שליד סלפית נעצר באשמה שהוא קומוניסט. ועל מה הוא נחקר? — על יחסו לאוטונומיה, על יחסו לזימת סאדאת. ובהזדמנות זו הוא הוכה מכות אכזריות בראשו ובגבו, התיזו עליו חומר חריף הדומה לספירט, וכך נשנה הדבר. ימים על ימים. אחר-כך אמנם עובו אותו, אבל הוא פצוע ואינו עוד אותו אדם שהיה. ומה בדבר המעצרים של הסטודנטים באוניברסיטת ביר-זית, שנעצרו אחרי הסכמי קמפ-דייוויד והואשמו בדבר אחד בלבד — בפעילות פוליטית? ארבעה מהם עונו קשות וגם כאן נשאלו בחקירה רק שאלות פוליטיות. בצורה כזאת "מטפלים" גם באסירים יהודים, אבל מצב האסירים הערבים הפוליטיים, הבטחוניים כפי ש-קוראים להם, מהשטחים הכבושים גרוע עוד יותר.

מישהו יכול לטעון שהעינויים האלה הופסקו, ועל-כן אביא עובדה לגבי אסירים יהודים מהתקופה הנוכחית. אני קורא ידיעה בעתון מ-15 בינואר, לפני כמה ימים, ובה נאמר שהוגשה תלונה על-ידי עבד רח' הדין צבי לידסקי ליועץ המשפטי לממשלה הפרו-סאד יצחק זמיר, והעתק שלה נשלח גם ליושב-ראש ועדת החקיקה, חוק ומשפט של הכנסת חבר-הכנסת דוד גלס. בתלונה זו נאמר: "ביום 12 בינואר 1979 הוצאה נגד מרשי" — הכוונה לאחד מהאלה שנעצרו במלחמת-העופה בן-גוריון בשנת שנתנו ה'תשמ"ב, דכי סאפאשווילי — "בבית-המשפט פקודת מעצר ל-12 יום. לפני הדיון סיפר לי מרשי על חקירה אכזרית מלווה עינויים שעבר. הוא גלח ביום 9 בינואר 1979 מבית-המעצר באבו-כביר והובא למטה משמר-הגבול בלוד כשעניני חושות. הוא הוכה על-ידי מספר שוטרים באלות ז/א, במקלות, וכן חבטו בו השוטרים בידים ובעטו בו בנעליהם. הוא הופשט ערום. תוך כדי מסע העינויים, בהיותו ערום, המ-שוכן להכותו. אחר שפכו עליו מים קרים. השוטרים התיזו גזא מדמיע לתוך עיניו, תקעו מקל של מטאטא בכוח לפיו, וכן געצו בפיו קנה של רובה... מרשי סיפר לי כי במהלך מסע העינויים נטלו השוטרים סכין, קירבו אותה לאשכיו ואבר מינו ואיימו לחת-כם. מרשי אף טען כי לאחר העינויים הוא הושלך לאנחות לחדר שריצפתו רטובה ממים."

ציטטת ממכתבו של עורך-הדין צבי לידסקי אל היועץ המשפטי. מדובר בעצירים יהודים מגמל-התעופה לוד, נמל-התעופה בן-גוריון, בשעת שעדיין לא הוכה שהם אשמים, אם הם אשמים — צריך להרשיע אותם, אבל גם אז יש להתקומם נגד התעללות.

בסיכום אני רוצה לומר שאני יודע שיש גישה פוליטית עוינת אל עצירים פלשתינאים. אבל עכשיו אני פונה אל חברי הכנסת בלי הבדל השקפה פוליטית, למנוע מוות של אסירים ואסירות הנתונים בסכנת מוות. אנחנו דורשים לשחרר מייד את האסירים והאסירות שסכנת מוות נשקפת לחייהם. אנחנו תובעים הטבת התנאים של כל האסירים. אנחנו דור-

להעביר את ההצעה לוועדה, והצעתו של שר הפנים שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת. אעמיד אותן להצבעה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
באופן פורמאלי קיימת גם ההצעה שלי. אתה צריך לשאול אותי.

הד"ר י. מ. אברמוביץ:
אשאל, רק קצת סבלנות. אני שואל את חברי הכנסת וילנר: האם אתה מסכים להצעתו של חבר הכנסת פעיל להעביר את הצעתך לדיון בוועדה?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מסכים.

הד"ר י. מ. אברמוביץ:
נעבור להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה
לא נתקבלה.

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
של הכנסת נתקבלה.

5. השתתפות הממשלה בתקציב קופת-החולים

1979, ומספר גדול של רופאים יפוטרו, ואין זה נכון שצימצומים אלה הם תוצאה של מחסור באחיות, כפי שניסו להסביר, יש בעיה של אחיות, אבל לא זוהי הסיבה לצימצומים. לכך יש אישור ממקורות של בית-החולים.

ברור שצימצומים דראסטיים אלה יפגעו קשה ב"אוכלוסיה גדולה של קרוב ל-250,000 נפש, כאשר בית-החולים בעפולה הוא בית-החולים היחיד הנותן להם שירותי אישפוז. הפגיעה תהיה קשה מאוד גם באוכלוסיה הערבית, המהווה 50% מהאוכלוסיה הקשורה עם בית-החולים בעפולה.

צימצומים גדולים וקשים אלה בשירותי קופת-החולים הם התגובות הראשונות של קופת-החולים של ההסתדרות להפחתת ההשתתפות של הממשלה בתקציבה של קופת-החולים בשיעור של שליש.

חברי הכנסת, צימצומים גדולים כאלה בשירותי קופת-החולים, שבהם תלויים 80% ויותר מתושבי המדינה, הם מכה גדולה להמוני התושבים, לציבור העובדים והמעמלים.

היחסים בין קופת-החולים לבין הממשלה, גם בין ממשלות המערך לפני ממשלת הליכוד, לא התנהלו מעולם על מי מגווחות. בהעדר ביטוח בריאות ממלכתי הקימו חברי ההסתדרות על גבם את קופת-החולים ואת שירותי הבריאות שלה, כשהם משלמים כיום 4.5%—5.6% מהכנסתם הפנויה להבטחת הטיפול הרפואי בקופת-החולים. זהו סכום גבוה מאוד כשהוא משתלם בנוסף על כל יתר התשלומים הסוציאליים, כמו ביטוח לאומי ועוד. זהו כשלעצמו עומס גדול. מעטות הן הארצות המפותחות שבהן ציבור העובדים משלם מהכנסתו חלק כה גדול כדי לקיים ביטוח בריאות, כאשר המדינה מטורה מחובתה המלאה.

קיימת ביקורת תמידית של תברואן השירות במקום. לפי מיטב ידיעתי אין רופאות בקרב האסירות בנווה-הצדעה.

עליזבט אני אומר, אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שאת האספקט הבריאותי-פרסונאלי אורה לבדוק עוד פעם, אבל בגלל האספקט הפוליטי של ההצעה אני מציע להסיר אותה מסדר-היום.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
יש לי הצעה נוספת, אדוני היושב-ראש.

הד"ר י. מ. אברמוביץ:
בבקשה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
ממקומי. לנוכח המצב שתיאר חברי-הכנסת וילנר השורר בחלק מבתי-ההסוהר, לנוכח העובדה שרק קודם הסכמנו להעביר לוועדה הצעה העוסקת בבתי-ההסוהר, אני מציע לצרף את ההצעה הזאת להצעות הקודמות ולהעביר גם אותה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הד"ר י. מ. אברמוביץ:
לפנינו שתי הצעות: הצעתו של חברי-הכנסת פעיל

הד"ר י. מ. אברמוביץ:

אנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום: השתתפות הממשלה בתקציב קופת-החולים. הצעה זו הועלתה על-ידי ארבעה חברי הכנסת. רשות הדיבור לראשון המציעים, חברי-הכנסת טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב"ב בינואר 1979 הודיע יושב-ראש קופת-החולים, הפרופסור חיים דר-רון, כי נוכח הגרעון הכספי בקופת-החולים, שיגיע השנה ל-839 מיליון לירות, ונוכח סירובה של הממשלה למלא את התחייבויותיה, תיאלץ קופת-החולים לעשות צימצומים דראסטיים. שיפגעו קשה בציבור הנזקקים לשירותי קופת-החולים. צעדים אלה יכללו צימצומים ניכרים בהפניית חולים לאישפוזי-חיר, אי-סתיחת של 5 מרפאות חדשות, של בית-הספר לא-חיות ושל מעון לקשישים, הקפאת בנייתן של 7 מרפאות נוספות, וכן סגירתן של 40 מעבדות ועוד 20 מרפאות הפועלות כיום. הנהלת קופת-החולים הודיעה גם על הקפאת בנייתם של בתי-חולים חדשים, שא-פילו החלו בבנייתם, ועל איסור קבלת עובדים חדשים ואף צימצום כוח-האדם. הפרופסור דורון הזהיר כי המבטחים יחלו לסבול כתוצאה מצימצומים אלה כבר בחודש פברואר.

אחד הקרבנות שייפגעו קשה בגלל הצימצומים שיונהגו הוא בית-החולים בעפולה. לפי צו של הנהלת קופת-החולים תיסגר מחלקת העיניים, אף אוזן וגרון, מחלקת מחלות העור, יבוטלו 36 מיטות במחלקה הפנימית, המהוות 50% מקיבולת המחלקה הזאת; יבוט-לו 36 מיטות במחלקת נשים וילדים, שגם הן מהוות 50%. בהתאם לצו הצימצומים לא תיפתח המחלקה החדשה לכירורגיה. שעמדה להיפתח ב"ב בינואר

יונית של הממשלה שהביאה להאמרת מחירים. כך נוצר גרעון של קרוב ל-900 מיליון לירות שאין מהי-כן לכסות אותו. גרעון זה הוא אשר גרם היום למשבר הפוקד את קופת-החולים ומזעזע את שירותי הבריאות לציבור.

יש הטוענים שהצימצומים שגזרו שר האוצר ושר הבריאות על קופת-החולים, מקורם בחישובים פסולים של החנקת קופת-החולים, כדי שהם יצליחו להעביר את מה שנקרא חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שממז אחד מתכוון לחסל את קופת-החולים כאירגון עצמאי של ציבור העובדים בישראל, ומצד שני, מגמתו לגבות תשלומים גדולים יותר מציבור השכירים בעד ביטוח בריאות. התוצאה של כל התמרונים האלה של הממשלה תהיה פגיעה ברמת השירותים הרפואיים שמקבלים העובדים, וכן הכבדה נוספת על כיסו של הציבור הזה ופגיעה ברמת חייו.

שר האוצר ושר הבריאות מציעים לפתור את הבעיה של הגרעון בתקציב קופת-החולים על-ידי העלאת התיקרה של המס האחיד ועל-ידי הגדלת התש-לומים בעד התרופות. הם גם חושבים לחייב את המבוטחים בתשלום בעד בקררים ברפאה. הפירוש המעשי הוא ביטול הדרגתי של עקרון הביטוח הקיים לגבי שירותי הבריאות באמצעות קופת-החולים.

חברי הכנסת, גזירות קשות אלה על שירותי הבריאות של קופת-החולים, שגורה ממשלת הלי-כוד ושיפגעו קשה מאוד ברמת השירות הרפואי ובבריאות הציבור, הן חלק מהמדיניות החברתית-כלכלית של ממשלת הליכוד, שתקציבה השנה יפסיון בצימצומים דראסטיים בכל השירותים הסוציאליים, בבריאות, בחינוך, בסעד; ושכר הלימוד בגני-ילדים הגיע, בחסותה של ממשלת הליכוד, לסכום של 800 לירות לחודש.

מדיניות הנצחת הכיבוש, הסיפוח וההתנחלויות, מדיניות המרחיקה את השלום, מנפחת מצד אחד את התקציבים הצבאיים והוצאות הכיבוש, ופוגעת מצד שני בשירותים לעם וברמת חייו.

מה סכום הסובסידיה שמשרד החינוך והתרבות יתן בתחום החינוך? היום התבשרנו בדיעה המדהימה על אישור תביעתה של הממשלה בוועדת הכספים לתקציב קרוב ל-750 מיליון לירות להתנחלות חדשה בגדה המערבית, להרגעת קנאותם של "גוש אמונים", קור-אים לזה עיבוי ההתנחלויות. להתנחלות קולוניאליסטית כואת המכשילה את השלום ושממילא תלך לטמיון, בסופו-של-דבר — לכך יש כסף; אבל למנוע סגירת מרפאות וביטול מיטות בבתי-חולים; למנוע העלאת שכר הלימוד בגני-ילדים — אין כסף. גוזלים מבריאות העם, מפת לחמו ומחינוך ילדי כדי להנציח כיבוש, להזין את ההתפתחות של "גוש אמונים" בניגוד לאינטרס השלום, בניגוד לאינטרס של המוני העם.

אנו באים היום בהצעתנו הדחופה לגבי הקיצו-צים בשירותי קופת-החולים הנובעים מצימצומי תמיכת הממשלה כדי להעלות את תביעתם וזעקתם של אלפי החולים שיסבלו, של מאות אלפי האזרחים שבריאותם עומדת בסכנה, ובתביעה שהממשלה תשלם את חו-בותיה ותתחייביותיה כלפי בריאות העם.

אני יודע שלציבור העובדים יש הרבה מה לומר בקשר לשירותי קופת-החולים. חלקים גדולים בקרב האוכלוסייה, יש להם בקורת קשה והם תובעים לשפר את רמת השירותים ואת רמת הטיפול האישי בחולה. אני יודע שפועלים ערבים רבים חסרי ביטוח רפואי בקופת-החולים ואין בכפריהם מרפאה, ורמת השירותים בהם היא ירודה. גם הפגיעות הקשות בבית-החולים עפולה, שהן גדולות, יחסית, מכל צימצום אחר, פוגעות במיוחד בציבור החקלאים בקרב האוכ-לוסייה הערבית. אך יחד עם זה קופת-החולים ממלאת את החלל שמשאירה המדינה מבחינת מילוי חובתה בהבטחת טיפול רפואי להמוני העם.

קופת-החולים וחבריה נושאים על גבם מה שממ-שלה במדינה מתוקנת היתה צריכה להבטיח לתו-שביה, כשמשלה זו פוטרת עצמה בתשלומים, שעד כה הגיעו לקרוב ל-30% מהתקציב של קופת-החולים — וכל אחד יודע שאילו הממשלה היתה מקיימת בעצמה את השירותים הרפואיים האלה לתושבי המדינה היא היתה חייבת להוציא סכומים הרבה יותר גבוהים מאלה שהיא שילמה עד כה לקופת-החולים. לציבור העו-בים, להסתדרות ולקופת-החולים היו תמיד תביעות כלפי הממשלה שתגדיל את תמיכתה בקופת-החולים. באוקטובר 1977 מונתה על-ידי הממשלה ועדה, הידועה בשם "ועדת-לאור, שהוטל עליה לבדוק את היחסים הכספיים בין הממשלה לבין קופת-החולים. הדין-וחש-בון של הוועדה, שנתקבל פה-אחד, המליץ כי תס-ציב קופת-החולים יהיה מאוזן ויהיה טעון אישור הממשלה. בקשר לחלוקת הנטל הכספי בין חברי קופת-החולים, המעסיקים והממשלה קבעה הו-ר עדה: א. תיקרת המס לגבי חברי קופת-החולים תו-עלה; ב. מס המעסיקים בשיעור של 3.65% ישולם על כל השכר, ללא תיקרה; ג. חלקה של הממשלה יוצמד לתשלומי המעסיקים באמצעות מס מקביל. לפי זה יהיה חלקה של הממשלה כ-35% במקום 30% ששולמו עד כה.

בעקבות הדין-וחשבון העלתה ההסתדרות את תי-קרת המס מ-5,000 ל-6,000 לירות. בראשית אפריל 1979 צפויה העלאה נוספת של התיקרה עד ל-7,500 ל-ירות. זוהי הגדלת העומס על ציבור העובדים.

הנהלת קופת-החולים הרחיקה לכת עוד יותר וה-חלה לגבות תשלומי חובה בעד תרופות. הממשלה, שר הבריאות ושר האוצר דחו את ההמלצות בעניין נוסחה קבועה שתשלומי הממשלה יהיו צמודים לחש-לומי המעסיקים.

בחודש פברואר 1978 הוגשה הצעת התקציב של קופת-החולים בגודל של 6.9 מיליארד לירות, כש-הממשלה היתה אמורה לשלם 30.8% מכלל התקציב. במשך עשרה חודשים היה התקציב של קופת-החולים בידי הממשלה, והוא לא זכה לתגובה מצדה. בינתיים חלה התייקרות והאינפלציה הגדילה את התקציב לסכום של 7.8 מיליארד לירות. הממשלה לא התייחסה לתקציב ולא אמרה דבר בקשר לתשלום החלק שלה בתקציב עד חודש דצמבר, כאשר הודיעה שלא תשלם יותר מאשר 20.8%, וזה, למעשה, אותו סכום אשר שולם גם בשנה הקודמת. זוהי התעלמות מהשינויים ההכרחיים שחלו בתקציב בתוקף המדיניות האינפלצ-ית.

ההצעות של שר הבריאות להנהגת ביטוח בריאות ממלכתי, המבוסס על העקרון של הפיכת קופת-החור לים לקבלן לאספקת שירותי בריאות. אתרכו בדברי על המגמה להקטין את התמיכה הכספית הממשלית תית בקופת-החולים בניגוד לכל הגיון ובסתירה למס-קנות ועדת-לאור.

חמור הוא שהממשלה לא מקיימת את מסקנות ועדת-לאור, ועדה שהוקמה לפני שנה בהסכמתה של הממשלה ובהשתתפות הוועד הפועל של ההסתדרות ומרכז קופת-החולים, והוטל עליה על-ידי שר הבריאות ושר האוצר לגבש הצעות ולקבוע קריטריונים קבועים לבניין תקציבה של קופת-החולים והשתתפות הגורמים השונים במימון. שר האוצר הצהיר אז שיש חשיבות גדולה לקביעת קריטריונים, כדי למנוע מדי שנה התמקחות מבישה על גודל תמיכת הממשלה בתקציב קופת-החולים, וקבע כראש הוועדה את נציגו האישי מר אורי לאור.

עוד בראשית דיוניה קבעה ועדת-לאור הנחות יסוד שהתקבלו על-ידי הצדדים, והן: (א) שהתקציב יהיה מאוזן; (ב) שהתקציב יהיה מאושר על-ידי משרד האוצר ומשרד הבריאות, ועל-ידי כך תינתן אפשרות לשני משרדים אלה לפקח על מבנה התקציב והפעלתו; (ג) שסעיפי ההוצאה יתבססו על תקנים מוסכמים; (ד) שמימון התקציב לפי המלצות הוועדה יבוא ממקורות אלה: (1) הממשלה — לפחות בשליש; (2) המעסיקים — באמצעות מס מקביל; (3) המבורחים — באמצעות המס האחיד. יש לציין שהמס מקביל הקיים במדינת ישראל הוא מן הנמוכים ביותר הקיימים בעולם הדמוקרטי וברוב ארצות מערב אירופה. זאת אפשר להסביר לאור העובדה שכל ההוצאות לבריאות בישראל מהוות 7% מההכנסה הלאומית, כאשר בארצות שהחזיקו הן מהוות יותר מ-10%.

בוועדה נקבע שהשתתפות הממשלה תכסה שליש מהתקציב, וכעקרון נוסף נקבע שהשתתפות הממשלה תהיה זהה עם ההכנסות ממס מקביל. לפי תקציב המסגרת, שהוגש על-ידי מרכז קופת-החולים לשנת 1978 ועודכן לדצמבר 1978, נערך אומדן ההכנסות המעודכן במסגרת התקציב של 7 מיליארד ו-790 מיליון לירות, והוא מפורט כדלהלן: הכנסות ממבוטחים — 2 מיליארד ו-445 מיליון לירות; הכנסות ממס מקביל — 2 מיליארד ו-786 מיליון לירות; הכנסות מהשתתפות הממשלה — 2 מיליארד ו-559 מיליון לירות.

הממשלה איננה מוכנה לתת סכום זה, ועל-כן יש התדיינות מורטת עצבים זה כמה חודשים. יש לציין כי ההסתדרות התחייבה וקיבלה עליה לבצע את העלאת התיקרה של המס האחיד, הקטנת עלות הגבייה של לשכת המס. בנוסף על כך התחייב מרכז קופת-החולים להנהיג חסכון. ברצוני לציין שההסתדרות מילאה במלואן את ההתחייבויות שקיבלה עליה. תיקרת המס האחיד הורעלה פעמיים בשנת 1978. באפריל 1979 תועלה מ-6,000 לירות ל-7,500 לירות — עלייה ב-25%. באוקטובר — עלייה ל-9,000 לירות, עוד 25%. כך שתיקרת המס האחיד תעלה ב-50%; בו בזמן שתחזית שר האוצר לעליית המדד בשנה זו היא 37%. נאמר לי שבהצעת התקציב של הוועדה

הד"ר י. מ. אברמוביץ:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו, להצעה באותו נושא.

שרשנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, שבינת האזהרה של עובדי קופת-החולים, שהתקיימה ביום שני, ותכנית צימצום שירותים מסוימים, שהוחלט עליה במרכז קופת-החולים מיום 2 בינואר 1979, הן ביטוי לחרדה ולדאגה המשותפת להנהלת קופת-החולים ול-28,000 עובדים במוסד זה נוכח מגמות הממשלה לפגוע בקופת-החולים, לערער את היכולת לאספקת שירותים נאותים על-ידיה, כאשר המגמה הסופית היא לנתק אותה, באמצעות חוק ביטוח בריאות, מההסתדרות הכ"לית, לשלול ממנה את עצמאותה ולהפוך מסגרת וולונטארית זו למוסד ממלכתי הכפוף למשרד ממשלתי.

הממשלה הנוכחית מראשית דרכה פתחה בהתקפת מלקחיים על קופת-החולים, שהיא אחת היצירות המופלאות של ציבור העובדים בארץ-ישראל וממלאת אחד התפקידים החשובים ביותר בדאגה לבריאות האדם. היא רשמה בתולדותיה דפים מהירים והתברכה בהישגים מפוארים. בזכותה ניתנו לרוב רובם של תושבי הארץ שירותי בריאות מעולים במשך כל תקופת קיומה; מתקופת התורכים ובמשך תקופת המאנדאט ועד ימינו היא ממלאת תפקידים ממלכתיים חלוציים, מלווה כל התיישבות חלוצית, והיא עמדה בכל המבחנים שהישוב והמדינה התנוסס בהם: אבטחת שירותי בריאות לרובבות העולים החדשים בתקופה הראשונה לשהותם בארץ; אבטחת שירותי בריאות לכל ישוב המרוחק והנידח ביותר; קיום רשת מסועפת של מוסדות בריאות במגזר הערבי, והתארגנות בימי מבחן בכל מערכות ישראל.

לא מקרה הוא שהממשלה העבירה לטיפול של קופת-החולים את נחמכי הסעד ומקבלי קיצבאות מהביטוח הלאומי, כ-140,000 במספר — האוכלוסיה הקשה ביותר, והיא הנהנית מטיפול רפואי כמו כל יתר המבוטחים.

חברי הכנסת, אמרתי שהממשלה פתחה בהתקפת מלקחיים, כאשר הזרוע הראשונה, בראשה ניצב שר הבריאות, מנסה באמצעות סיכה לנתק את קופת-החולים מההסתדרות ולהגשים על-ידי זה את הרעיון הרביזניסטי של נישול ההסתדרות ממקשה העובדים וממוסדות העזרה ההדדית והפיכתה לפדרצציה של איגודים מקצועיים. הזרוע השנייה של המלקחיים היא האוצר, המנסה על-ידי קיצוצים בתקציב לערער את יכולת הפעולה של קופת-החולים, לגרום לשיבושים בתפקודה, ועל-ידי כך לגרום גם למרידות בקרב המבוטחים ולהקל את המלאכה לחקיקת חוק ביטוח בריאות ממלכתי, שמגמתו איננה הדאגה לבריאות הציבור, אין בו דאגה להחלת שירותי הבריאות, אין בו שום בטחון להגברת היעילות ושיפור הטיפול בנזקק, אך יש בהצעת החוק סיכוי להחלשת ההסתדרות, לעירעור כוחה ולנישולה מתפקידיה וסמכויותיה.

אין בכונתי הפעם לעמוד על הסכנות שביישום

שר-הבריאות א. שופטק:
לא אמרתי.

עושה ארבל-אלמזלנו (המערך):
תכחיש זאת. תכחיש מעל במת הכנסת. זה נמסר
לי על-ידי יושב-ראש מרכז קופת-החולים, ואם הדב-
רים אינם נכונים תכחיש אותם.

שר-הבריאות א. שופטק:
מרכז קופת-החולים פירסם למחרת הכחשה בעת-
נות, שלא היו דברים מעולם.

עושה ארבל-אלמזלנו (המערך):
אדוני שר הבריאות, האחוזים שנקב השר אינם
נכונים, והתעלמות מהתמיכה שקופת-החולים מקבלת
על מתן שירותים לנתמכי סעד המורת פרוטות שהיא
מקבלת, אינה גובעת מתוך חוסר ידיעה אלא מתוך
רצון לפגוע בקופת-החולים.

יש לי שאלה אליך, אדוני שר הבריאות: אולי
תמסר לכנסת מה האחו בתקציב קופת-החולים הלא-
מית המכוסה על-ידי חברי הקופה. אתה ואני יודעים
שהוצאות קופת-החולים הלאומית הן יותר קטנות,
היא אינה נותנת שירותים באזורים המרוחקים וב-
ישובים בספר ובהתיישבות העובדת, ואינה מקיימת
שירותי אישפוז וכו'.

הזכנה מוחשית נוספת למגמותיה של הממשלה
הזאת לגבי קופת-החולים היא האחוז היורד ותולך
של השתתפות הממשלה בתקציב הרגיל של קופת-
החולים. בשנת 1977/78 עמדה ההשתתפות על 30.8%,
ואילו בשנת 1978/79 עמדה על 22.1%, אין מה לדבר
על תקציב הפיתוח, אין מה לדבר על הצרכים הרבים
והחיוניים הקשורים בכך.

למה, אדוני השר, השיתם את תשובתכם לגבי
השתתפות הממשלה עד 20 בדצמבר 1978? ואם נגזר
לקצץ בשירותי הבריאות בכלל, חייבים היו משרד האוצר
ומשרד הבריאות לבדוק סדרי עדיפויות לגבי כולם
— גיאוגרפית, ענפית, שירותים חיוניים כאלה וכ-
אלה — אם לקצץ בהם והיכן; אבל לא להוריד 9%
מתקציב הרגיל של קופת-החולים המסתכם ב-839 מיליון
לירות.

נמסר לי שבדיונים שנתקיימו בין שר האוצר
ושר הבריאות ומרכז קופת-החולים הושמעה טענה קשה
מצד מרכז קופת-החולים על כך שמשרד הבריאות
מחייב את קופת-החולים בתשלום מוגזם על חשבון
אישפוזי בבתי-חולים ממשלתיים, סכום המס-
תכם ביותר מ-300 מיליון לירות. אני מגיחה שה-
טענה צודקת, אך חובה מוטלת על משרד הבריאות
לעדכן את החשבונות, לזכות את קופת-החולים על
התשלומים הנתבעים ממנה. דבר אחד אינו מוטל
בספק — האישפוזי בבתי-החולים של קופת-החולים
הוא זול מזה שבבתי-חולים ממשלתיים. אני אומרת
וזאת בלי להתעלם מהעבודה המסורה והנאמנה של
הרופאים, האחיות וצוות העובדים, אשר לא אחת
עובדים בתנאים פסיים קשים בבתי-חולים מיו-
שנים שאינם תואמים צרכי רפואה מודרנית. אך
עובדה היא שהתפוסה בבתי-החולים של קופת-
החולים גדולה יותר וימי השעות מצומצמים יותר,

הפועל של ההסתדרות חלקה של קופת-החולים במס-
האחיד בשנת 1979 יהיה 61.84%, לעומת 60.75%
בשנת 1978. כמו-כן הסכימה ההסתדרות להוריד את
עלות הגבייה של לשכת המס המוטלת על קופת-
החולים ל-5.7%, לעומת 7.1% בשנת 1978, תוך הת-
חייבות שתוך שנתיים תרד עלות הגבייה מתחת ל-4%.

בשיחה עם הפרופסור דורון נמסר לי שמרכז
קופת-החולים מילא את התחייבותו והנהיג חסכוניות
בסעיפי ההוצאה השונים. מרכז קופת-החולים החליט
על הקפאת כוח-אדם, על הקמת ועדת חסכון ליעול
האישפוז, והיעול כבר מתבטא ב-21 מיליון לירות
לעומת בתי-החולים ממשלתיים.

תתפלא לשמוע, חברי הכנסת, המלצות שנתקבלו
פה-אחד בוועדת-לאור, שבה ישבו נציגי משרד האוצר
ומשרד הבריאות ולבטח התייעצו עם שריהם — הגורם
היחידי שלא עמד בקיום המלצות אלה הוא הממשלה,
ומכל הקריטריונים שנקבעו לא נשאר זכר. מה היו
המניעים של שר האוצר ושר הבריאות כשהתכחשו
לסיכומי נציגיהם בוועדת-לאור, לא הוסבר לציבור.
אך בטוחני שנימוקים אלה לא ניוונו מהדאגה להב-
טיח שירותי בריאות תקינים וגם לא מתוך אהבה
לקופת-החולים. נוצר מצב ביש ומביש שמשאומת
על שיעור השתתפות הממשלה בתקציב קופת-החולים
נפסק באמצע. חלפו חודשים מאז הוגשה החוברת
על התקציב השוטף בפברואר 1978, עם כל פרטיה
והוצאות והכנסות, לשר הבריאות. שר האוצר אמר
פעמים מספר, בנוכחות מזכיר ההסתדרות ויושב-ראש
מרכז קופת-החולים, שאין ויכוח על ההוצאות. אם
מכירים בהוצאות צריך לדאוג גם להכנסות, לכיסוי
החוב.

חלפו חודשים וההקצבות לקופת-החולים עוכבו,
וכתוצאה מכך גדל הגרעון של קופת-החולים. בזמן
זה היתה אינפלציה, מעבר לתחזית של שר האוצר,
שלא נעצרה בשערי מרכז קופת-החולים. ואם התקציב
היה מבוסס על אינפלציה של 25%—30%, כפי ששר
האוצר ביקש כנאום התקציב בכנסת, הרי כיום ידוע
שהמדד בשנת 1978 הסתכם ב-48.1, דבר שגרם להי-
וצרות גרעון גדול בתקציב קופת-החולים, ובמקום
תקציב משוער של 6.9 מיליארד לירות, כפי שהע-
ריכו בתחילת השנה, בדצמבר 1978 התוצאה המשר-
ערת היא 7,790 מיליון לירות. נוצר מצב מעניין,
שמשרד האוצר מתעלם מהגרעון שנוצר בעקבות ה-
התייקרות, בו בזמן שלגבי שירותי הבריאות של
המדינה הוא מכיר בהתייקרות ומכסה את ההוצאות
הנוספות באמצעות תקציב ב', שאושר על-ידי הכנסת.

התנהגות זו של משרד הבריאות ומשרד האוצר
יצרת אפליה מכוונת לגבי קופת-החולים, אשר פיי-
רושה התכחשות של הממשלה להתחייבות אלמנטרית
להבטיח שירותי בריאות לאזרחי המדינה המשתתפים,
רקוב, לקופת-החולים הכללית — באמצעותה מרב-
לים שירותים יותר מ-75% של כלל האוכלוסיה. הת-
נהגות זו של הממשלה לגבי קופת-החולים גובעת
מגישה פוליטית, גישה שבאה לביטוי בדברי ההשמצה
של שר הבריאות, שאני מתקוממת נגדם ודוחה אותם.
הוא אמר שיש משהו רקוב בקופת-החולים כשהמבר-
טחים מכסים רק 20% מהתקציב.

עזשנה ארבל-אלמזולינו (המערך):
זה לא הנושא.

הח"ר ח. גרופמן:

הנושא של ההצעות שהוכרו כדחופות הוא: השתתפות הממשלה בתקציב קופת-החולים. זהו הנושא, ואני מבקשת לשמור על מסגרת הנושא.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
מקובל בכנסת שאין מגבילים את הייבוא. הנושא הוא קופת-החולים, ואני חושב שהשבתה בקופת-החולים קשורה גם בהשתתפות בתקציב.

הח"ר ח. גרופמן:
אני מודה לך על העצה. מה שאמרתי קביל.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
אם יש בעיה של הצעה לסדר-היום אנחנו מוכנים להתיר את אליה כאל הצעה רגילה ולאפשר לחברי-הכנסת שרה שטרן-קטן לדבר.

הח"ר ח. גרופמן:
ההצעה על נושא השביתה נידונה בישיבה של היושב-ראש והסגנים ולא אושרה כדחופה. אחרי-כך בא עירעור בפני ועדת הכנסת, תוך שינוי הנושא, ואז הוכרה ההצעה כדחופה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
מוחר להזכיר את המלה "שביתה".

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית):
גם בתחום זה חלו הידרדרות ושיטוש בין המ-
הותי והצודק לבין הגישה הגובלת עם איטור. אולם
כל זאת לגבי מוסדות ומפעלים בעלי אופי עסקי בעי-
קרו. שונה המצב כאשר מדובר בהכרות שביתה
במערכת שעניינה סבלם של בני-אדם וחיי אדם.

בומנים כתיקונם היה העובד במערכות אלה, שחש
עצמו מקופח, שוקל וחוזר ושוקל לגבי ההחלטה להכ-
ריו על שביתה. אביא לדוגמה את חברי למקצוע —
העובדים הסוציאליים, אשר במשך שנים הרגישו עצמם
מקופחים, כי לא קיבלו את התמורה המגיעה להם
בעד עבודתם הקשה. לא אחת נמנעו מלהשתמש באמ-
צעי זה של השביתה, שכן שיקולם היה כי האדם
החוקק לסייעם עלול להיפגע.

אני מודה שקיימים מצבים המאלצים שימוש באמ-
צעי זה, ונכון להיעזר בו. בשעה שהעובד עומד מול
עובדות קיימות ואין לו דרך אחרת — הוא מתמודד
אתו באמצעות שביתה. שונה העניין שאנו עוסקים
בו היום. אנו עדים תימם לתופעה שהיא בבחינת דבר
שטרם בא לעולם. עובדי קופת-החולים הכריזו על
שביתה — וקדמו לה שבועות של עיצומים — על
כוונה לחוקק חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

הח"ר ח. גרופמן:
הערתך לך לגבי הנושא, חברת-הכנסת שטרן-
קטן.

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית):
אני עוברת עוד מעט לחלק השני של הנושא.
מתבקשת השאלה: להכריז שביתה על כוונה? כל-כך

דבר המזויל את הוצאות האישוף באחוזים ניכרים
למדי.

שר הבריאות היה צריך לברך השכם והערב על
קיומה של קופת-החולים, על יעילות, התייעלות וכושר
פעולתה של קופת-החולים, על השיכלולים והשיפור-
רים המבוצעים מדי שנה, ועל הבטחת שירותי ברי-
אות נאותים ל-75% מהאוכלוסיה. במקום זאת הוא
יום הצעת חוק שיכולה להביא להתמוטטות שירותי
הבריאות, לייקור עלות השירותים באחוזים גדולים,
להגדלת הנטל הכספי המוטל על המבוטחים, וכל זה
מתוך דבקות ברעיון סרק שהוא דבק בו מאז שחר
נעוריו, בלי להתחיל וללמוד מהעולם הנאור, המעודד
מסגרות וולונטאריות בתחום אספקת שירותי בריאות
למבוטחים.

כבוד היושבת-ראש, על הממשלה מוטלת החובה
לקבוע קריטריונים קבועים בקשר להשתתפות במי-
מון תקציב קופת-החולים וליישם את המסקנות של
ועדת-לאור. חובה מוטלת על הממשלה לדאוג ולהב-
טיח שירותי בריאות משופרים לאוכלוסיה, ואין ויכוח
שקופת-החולים מוכיחה יום יום את יכולתה וכשרה לס-
פק שירותים אלה.

חובה מוטלת על הממשלה להיענות להחלטת המר-
כו של קופת-החולים מיום 2 בינואר 1979, שאשרה
עליידי הוועד המפקח הארצי של קופת-החולים ביום
3 בינואר 1979, ובה תובעים מהממשלה לעמוד בהת-
חייבותיה הנובעות מהתקציב השוטף והמאוזן לשנת
1978/79, שהוגש למשרדי האוצר והבריאות עוד בחו-
דש פברואר 1978, ולהעמיד את השתתפותה בתקציב
קופת-החולים באותו שיעור שהיה בשנה הקודמת.

ובסעיף 6 להחלטות, אדוני שר הבריאות, של
מרכז קופת-החולים נאמר: אם עד לתאריך 1 בפב-
רואר 1979 לא יחול שינוי משמעותי בשאלת מימון
שירותי קופת-החולים, תיאלץ קופת-החולים לסגור בת-
אריך זה המעבדות והמרפאות, לפי רשימה שההנהלה
קבעה.

ובכן, גברתי היושבת-ראש, על הממשלה ועל שר
הבריאות להטות אוזן לזעקתה של קופת-החולים, להב-
טיח לה את ההשתתפות הדרושה ולאפשר קיומם של
שירותי בריאות ללא זעזועים, שלא יביאו תועלת
לכולנו.

הח"ר ח. גרופמן:
רשות הייבוא לחברת-הכנסת שטרן-קטן, להצעה
באותו נושא.

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית):
כבוד היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים, בראשית
דברי אני רוצה לציין שאני מודה עם קודמתי, חב-
רתי-הכנסת שושנה ארבל-אלמזולינו, ומצטרפת לדברי
ההערכה שנאמרו על-ידה על זכויותיה ותרומתה של
קופת-החולים. דווקא מתוך תחושת הערכה זו אני
באה להציע את הצעת לסדר-היום, שהיא מכוונת
לשביתה עובדי קופת-החולים נגד הכוונה לחוקק חוק
ביטוח בריאות ממלכתי, שהוא מכשיר דמוקרטי לגי-
טימי בחברה שלנו. זוהי זכותו של העובד, ובה הוא
משתמש להגנתו חשלה הוא חש עצמו סובל ומקופח.
אם כי גם בתחום זה חלו הידרדרות.

חייבים גם לראות את הבעיה לכל עומקה. אחד הגורמים למצבה של קופת-החולים הוא חוסר יעילות של המערכת. יש, לדעתי, מקום לצימצומים ניכרים בהוצאות ויחד עם זאת היה מקום, במשך זמן רב, להגדלת ההכנסות.

אנו עדים לביזבוז הרב בקשר עם התרופות. הרופא רושם, והחולה מקבל, ללא כל ביקורת. המבוטח מגיע למרפאה יום אחד, מקבל תרופות בסכום סמלי, וחוזר לאחר שבוע, וחוזר חלילה. התמורה הנהוגה בתקופה האחרונה היא סמלית בלבד, ואין בה כדי לחייב את מקבל התרופות לחסוך. לקופת-החולים הוצאות מיותרות על תרופות, והמצב כמעט ללא מוצא.

גם בתחום אחר יכלה קופת-החולים להקל על עצמה ועל תקציבה — עלידי גבייה, אף של סכומים מועטים, בעד ביקורים אצל רופאים. גבייה כזאת היתה תורמת בשני כיוונים — מצד אחד להגדלת ההכנסות, מצד שני להקטנת המעמסה על הרופאים. במקום להיות טכנאי המקבל חולים אחד אחרי השני, יוכל הרופא להתייחס ביתר רצינות לוחל, ולחולה ממש. זה כשלעצמו הישג בלתי-מבוטל. עם זאת זה יקטין את הוצאות המסייע לרופא — הוצאות הרפואה, האחות והחיות המינהלי.

גם בבתי-חולים ניתן לייעל בתחומים שונים, בעיקר בצידוד, במיכשור ובמינהל. אפשר היה להוזיל במידה ניכרת את עלות האישפוז. כיום המצב רע, לכל הדעות. לא מצאתי איש שיכול להוכיח את ההיפך או שתחושתו שונה משלי. אם כך המצב, שומה עלינו, על כולנו — גם על מרכז קופת-החולים וגם על הממשלה — למצוא דרכים לפתרון כדי להיטיב את המצב.

אני רוצה להדגיש שאין קדושה במסגרת. אין מסגרת שאסור לשנותה ואסור לייעל אותה. אם שינוי רה"אירגון של המערכת עשויים להיטיב עם האזרח ולהביא לשירות טוב יותר, בלי לפגוע חלילה, במגיש השירות, מצווה עלינו לעשות זאת. עלידי רה"אירגון של המערכת — באמצעות חוק ועלידי ביצוע החוק לטובת האזרח והעובד באותה מסגרת — ניתן למנוע כפילויות, ויש אפשרות לניצול יעיל יותר של הציוד והמיכשור. בוודאי ניתן גם לייעל את המינהל, לתכננו ולכוונו בצורה כלכלית יותר.

כיום, למרות המאמצים וההשקעות המרובות שמרכז קופת-החולים השקיע — והוא השקיע — המצב בלתי תקין. אני אומרת זאת בלשון המעטה. עלינו כולנו מחייבים — הממשלה יחד עם קופת-החולים — לחפש דרך לפתרון. במקום להכביד על האזרח ההולה ובאמצעותו להילחם איש ברעהו — ויש גורמים המעוניינים בזה, כאשר היוקרה היא המרכז — מוטב לחבור יחד ולהביא לתוצר מתוקן יותר למען כולנו.

הד"ר ח. גרשמן:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת זיידל, להצעה באותו נושא.

הלל זיידל (הליכוד):

כבוד הישיבת-ראש, כנסת נכבדה, אני אמנם מתכוון לדבר על מצבה הכספי הקשה של קופת-החולים,

קלים בעינינו חיי אדם? גם אילו היה כבר בהצעת החוק משהו של ממש והיא היתה כבר נתונה בהליכים של חקיקה, גם אז — ויודעת זאת היטב ניציגות קופת-החולים — התהליך של החקיקה איננו מיידי כל-כך ויש מקום רב למעורבות, השפעה ושיכנוע.

אני, ואולי רוב רובם של חברי כנסת, חברים בקופה, ואין ספק כי יש לנו עניין ישיר וכלל-חברתי בנושא. ודאי לא נהיה מוכנים לתת יד לפגיעה, חלילה, בשירות ובאלה שנותנים אותו לכלל אזרחי המדינה. עם זאת מעוררת התופעה שאנו דנים בה היום דאגה בלבי, כאשר המוסד מוכן כל-כך בנקל להכריז ולעודד עובדים לשביתה בענף שעיסוקו בפיקוח-נפש.

שדשנה ארבל-אלמזולינו (המערך):
הנושא הוא לא השביתה.

הד"ר ח. גרשמן:
חברת-הכנסת ארבל-אלמזולינו, אין לך מה לפנות אל השר. השר לא אישר את ההצעה. זה שייך לכנסת.

שדשנה ארבל-אלמזולינו (המערך):
אליך אני פונה.

הד"ר ח. גרשמן:
אני פניתי פעמיים אל חברת-הכנסת שטרן-קטן.

מאיר פטיל (מחנה שלי):
אפשר לקבוע שזה לא יירשם בפרוטוקול.

זלמן שובל (הליכוד):
חברת-הכנסת ארבל, גם את לא דיברת על הנושא. את דיברת על נושא ביטוח בריאות ממלכתי ועל החוק. זה לא הנושא שאושר היום לדיון. את דיברת על נושא פוליטי, אני שמעתי אותך.

שדשנה ארבל-אלמזולינו (המערך):
אני דיברתי על הנושא.

זלמן שובל (הליכוד):
דיברת על נושא פוליטי של ביטוח בריאות ממלכתי. את הכול אתם מוכנים להלאים, בתנאי שהוא לא שלכם.

הד"ר ח. גרשמן:
כיוון שהנושא הזכר כדחוף, צריך לשמור על הנושא.

שרה שטרן-קטן (חזית תחתית לאומית):
עם כל מה שאמרתי עד כה אינני פטורה מלהתייחס לבעיות הקשות שבפניהן עומדת קופת-החולים היום.

הקופה עומדת במצב יספסי של הפסדים קבועים בגודל של מאות מיליוני לירות לשנה. עלי-מנת שלא למוטט את המוסד מורימה הממשלה לעתים קרובות סכומים מכובדים לכיסוי ההפסדים; שאם לא כן, מוזמן היתה קופת-החולים נאלצת לנעול את שעריה בפני המבוטחים הזקוקים לעזרה. רק לפני חודש הורה שר האוצר להעביר לקופת-החולים 300 מיליון לירות כדי להקל את מצבה התקציבי החמור, אף שהחשב הכללי טען כי קופת-החולים חייבת לממשלה סכומים ניכרים מאוד. אין ספק כי חייבים לעזור, אבל

דומאניה" בבנייה, שהתחיל בה היושבי-ראש הקודם של קופת-החולים. לא אחת את ואנוכי ויושבת-ראש ה" ישיבה הזאת התרענו, עוד בקאדנציה הקודמת, נגד הדבר הזה. ומה שאני אומר היום, כאשר אני נמצא בליכוד, אמרתי גם כאשר הייתי בקואליציה הקודמת. רבותי, כבר מזמן הגענו למסקנה שתכנון הבנייה לא יכול להיות נתון אך ורק בידי קופת-החולים.

שדשנה ארבל-אלמזולינו (המערך):
אמרת שתציע מקורות חדשים לתקציב קופת-החולים.

הלל זיידל (הליכוד):
קודם-כול הצעתי שינוי היחס והחלוקה של המס האחד. חבל שחבר-הכנסת משל איננו כאן. אינני יודע מדוע שומרים על החלוקה הקיימת ומחזיקים בה כבקרנות המזבח. תשאל את בעלך, חברת-הכנסת ארבל-אלמזולינו, והוא יגיד לך שאפשר לשנות חלוקה זו. תשאל את אנשי הקיבוצים והמושבים הנלחמים שנים בעד הגדלת האחוז לקופת-החולים והקטנת האחוז להוצאות אירגוניות.

שדשנה ארבל-אלמזולינו (המערך):
ציינתי זאת בדברי, והבאתי נתונים סטטיסטיים.

הלל זיידל (הליכוד):
אני רוצה להציע הצעה נוספת, הצעה שהצעת אותה בזמנה, ההסתדרות הסכימה לה, אלא שהיתה ממשלה אחרת. אני מציע הקמת גוף אחד לגבייה סוציאלית, שיכלול את הגבייה של הביטוח הלאומי, הפנסיה הממלכתית — שעוד תבוא — וביטוח בריאות. ואפשר למצוא פתרון לנושא של גביית המס האחד של ההסתדרות. גם היום כל עובד משלם מס אירגון להסתדרות הכללית או להסתדרות אחרת לפי חוק מס אירגון, והחוק מחייב את התשלום הזה. לכן אין להסתדרות לחשוש שתפסיד הכנסה, כי כל עובד יצטרך לשלם, לפי בחירתו, להסתדרות הכללית או להסתדרות העובדים הלאומית. להנציח שהורב, כמו בעבר, ימשיך לשלם להסתדרות הכללית.

חוק ביטוח בריאות מופיע בקווי-היסוד של הממשלה, בקווי-היסוד של מפלגות הקואליציה ובמצע של חלק ממפלגות המערך. אין זה סוד שהוויכוח על נושא זה הוא ויכוח רעיוני, שלא החל בתמול. והוויכוח הרעיוני הזה לא החל בנושא הבריאות, הוא החל בנושא החינוך. היו אנשים שאמרו שהחינוך ייפגע אם יהיה חינוך ממלכתי, ועובדה היא שהיום יש חינוך ממלכתי — — —

אמרי רון (המערך):
אתה בטוח שזה טוב?

הלל זיידל (הליכוד):
אינני קובע אם זה טוב או רע.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אני קובע שזה רע.

(קריאה: אתה תמיד צודק — — —)

אבל היות ששני הפתחים בהצעה הזאת — חברת הכנסת טובי וחברת-הכנסת ארבל-אלמזולינו — דיברו על נושא השביתה, לכן גם אני אגע בנושא זה.

שדשנה ארבל-אלמזולינו (המערך):
לא דיברתי על נושא השביתה. אני מצטערת.

הלל זיידל (הליכוד):
רק משפט אחד. אחר-כך אגיע לנושא העיקרי. את דיברת על סימפטום. אני רוצה לדבר על אותו סימפטום. יכול להיות שבאיוז נקודה אני אפילו מסכים אתך.

באסיפת העובדים שנערכה בבית-החולים "בילינגטון" טען יושב-ראש הוועד כי הוא חושב שחוק בריאות בריאות יגרם לפיטורי עובדים. אנחנו יודעים שאין זה נכון. אני רוצה לבקש משר הבריאות שיוודע היום מעל הבמה הזאת ששום חוק סוציאלי, לרבות חוק ביטוח בריאות, אין בכוחו לפגוע בציבור העובדים. הדבר חשוב מאוד, כי אנחנו יודעים שהיו סיבות אחרות לשביתה. אבל אם זו הסיבה הפורמאלית לשביתה — חשש מפני פיטורי עובדים — חובתה, אדוני השר, להודיע היום לציבור שאין כוונה — לא של הממשלה הזאת ואפילו לא של הממשלה הקודמת, שתיכנסה את חוק ביטוח הבריאות, ושל כל ממשלה המתכננת חוק לביטוח סוציאלי כלשהו — להרע לציבור העובדים. לפיכך אני רואה בחומרה רבה את השביתה שהיתה. זו שביתה נגד חוקי המדינה.

חברי הכנסת, קופת-החולים נמצאת במצוקה כספית קשה. הבה ננסה לבדוק מה הגורם לגרעון הכספי הגדול, והאם הממשלה, יחדיה, חייבת לדאוג לכיסוי הגרעונות של קופת-החולים או שיש למצוא דרכים אחרות להוציא את קופת-החולים מן המצוקה הכספית. הנקודה החשובה ביותר היא: מה יהיה על קופת-החולים בעתיד?

כמו חברת-הכנסת ארבל-אלמזולינו קיבלתי היום את החלטות המרכז והוועד המפקח של קופת-החולים; אבל הודעתי ממשו אחר — מכך שכל הזמן של שני המוסדות של ההסתדרות מופנה רק לממשלה, כאילו הממשלה היא המקור היחיד לגביית כסף. אני אומר לך, חברת-הכנסת ארבל, לשר ולחברי הכנסת, וגם להסתדרות, שיש מקורות אחרים לגביית כסף. ראשית, אני רוצה להציע להסתדרות שינוי היחס של חלוקת המס האחד. במקום 60% לקופת-החולים ו-40% לאירגון ולמפלגות אני מציע חלוקה של המס דהיינו: 70% לקופת-החולים ו-30% לאירגון ולמפלגות. במצב קשה של קופת-החולים לא יהיה אסון אם יוקטן גם מימון המפלגות ואם יקטינו את ההוצאות האירגוניות.

הדבר השני — את יודעת כמוני שהיום המנגנון בקופת-החולים בנוי על מפתח מפלגתי, והמנגנון המרכזי בנוי על מפתח מפלגתי. אני בעד ביטול המנגנון המפלגתי. אני בעד קימה של שותפות הנוכחית איננה אשמה במצב הקיים. אני יודע שזו מסורת של שנים.

הדבר השלישי — אני מציע להפסיק את ה"גראנט"

הלל ויידל (הליכוד):

העובדה היא שאף אחד אינו מציע היום לחזור אל הורמים בחינוך. אותו ויכוח היה לגבי חלוקת עבודה. הרוב בהסתדרות אמר שיעלה על באריקא- דות אם תועבר חלוקת העבודה למדינה, ובן-גוריון הכריע. היום ברור שחלוקת העבודה היא בידי המ- דינה, וקשה להאמין שחלוקת עבודה היתה פעם מס- לגתית. הוא הדין לגבי ביטוח בריאות ולגבי ביטוח פנסיה. חובתה של המדינה לדאוג לאזרח בארבעה תחומים עיקריים: חינוך, עבודה, בריאות ופנסיה. ואין לשלול כהנאות מוזכרות ציבור העובדים, שהן רבות, ובכל הגופים הוא יהיה מיוצג בכבוד.

אני חושב שהיבטים לעזור לקופת-החולים כל זמן שהיא קיימת במתכונת הנוכחית. אני דוחה את הט- ענה שהמשלה איננה רוצה לעזור לקופת-החולים כדי לאלץ את ההסתדרות להסכים לביטוח בריאות. חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו, היום הגיעה לידי ביקורת של מבקר המדינה על חלקים שונים של קופת-החולים. אני מציע לך לקרוא ביקורת זו. אני האחרון שרוצה לפגוע בזכויות העובדים. אולם כדי שלא לחזור על שגיאות שהיו בעבר בקופת-החולים, וא- שר כולנו אחראים להן, אנו צריכים להיות בעד ביי- קורת רחבה יותר, תוך מתן סיוע לקופת-החולים.

הד"ר ח. גרוסמן:

רשות הדיבור לשר הבריאות, לתשובה.

שר-הבריאות א. שופסק:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני חייב להע- דים ולומר שאני רואה בהצעה שהוצעה עלי-ידי חב- רת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו הצעה שיש בה משום הת- גרות. חברת-הכנסת ארבל אמרה שאנו, משרד הב- ריאות, טועלים כלפי קופת-החולים מתוך התגרות. אני חושב שהצעה זו שהיא הציעה היום, יש בה מן ההת- גרות. אינני מאשים אותה. אני חושב שהיא קיבלה חומר ממי שקיבלה וקראה אותו כאן.

בשבועות האחרונים מתנהלת מערכה מאורגנת ומ- תוחכמת, מגל ודביונים, מערכה שיעדה הוא הכשלת חוק ביטוח בריאות, העומד להיות מוגש לכנסת. לצורך השגת יעד זה מנהלים מערכה שיש בה אי-אמת ואי- כבוד. ולמערכה זו, מערכה בלתי-מכובדת זו, הכניסו גם עניין התמיכה של המשלה בתקציב קופת-החולים השנה. באולם זה יושבים חברי ועדת הכספים הדנים כעת בבניה זו, שהועלתה בוועדה עלי-ידי קופת-החו- לים. הם יודעים מה מידת הרצינות שאנו מייחסים לבעיה זו של קופת-החולים, למצבה הכספי ולגודל התמיכה. בכל-זאת עולים על במה זו ומעלים שרשרת של אי-דיקום ואי-אמיתות ודברים שאין בינם ובין המציאות כל קשר.

אי-הדיקום הראשון הוא — ואני משתמש בלשון המעטה — באמירה שהמשלה החליטה לפגוע השנה בקופת-החולים על-ידי כך שאינה נותנת לה הקצבה בשיעור של 30% מתקציבה, כפי שנתנה לה אשתקד, והדבר מכוון לפגוע בקופת-החולים.

רבותי חברי הכנסת, מתי היה קיים בשלושים שנות המדינה עד כה קריטריון אחוזי, שהמשלה צריכה לפיו לתמוך בתקציב קופת-החולים?

אמרי רון (המערך):

אבל 30% היו גודל התמיכה כל השנים.

שר-הבריאות א. שופסק:

מעולם לא היה דבר כזה. כל שנה יש דיון עם קופת-החולים ויתר המוסדות הרפואיים המקבלים תמי- כה. המשלה מחליטה בראשית שנת התקציב מה יהיה גודל הסכום של התמיכה במוסדות הרפואיים, בקופת-החולים. החלטה זו מופצת ומונחת על השולחן בראשית השנה. במסגרת זו תמיד היו ויכוחים בין קופת-החולים ובין המשלה על החלוקה האחוזית של הסכום ביניהם. פעם היה אחוז כזה לקופת-החו- לים ופעם היה אחוז אחר לקופת-החולים, אבל כל זה בחלוקה שבין קופת-החולים לבין עצמן.

הכנסת יודעת, וחברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו יו- דעת, מה הוא הסכום שהמשלה תיתן השנה לכל המוסדות הנתמכים. נדמה לי שהשנה הסכום הוא 1.8 מיליארד לירות, אינני זוכר בדיוק. בתוך המס- גרת הזאת לא שר האוצר וגם לא ועדת הכספים אינם חפשיים לעשות יותר, אלא אם מביאים תקציב נוסף. אם המשלה, המדינה והכנסת קיבלו תקציב כזה, ושם כתוב שסעיף התמיכה הוא בסכום כזה וכוה, הרי רק בתוך המסגרת הזאת צריך לחלק את הסכום. ואי-אפשר להתקיף את המשלה על דבר שלא היה ולא נברא, ולומר שהמשלה התחייבה להשתתף השנה בתקציב קופת-החולים ב-30% מפני שבשנה שעברה זה היה 30%.

בשנה שעברה, 1977, התקציב הרגיל של קופת- החולים — אם לנגל את המספרים — היה 3.75 מילי- יארד לירות. חוץ מזה היו עוד כמה מיליונים לתקציב הפיתוח. כלומר זה היה 27.5%. מהסכום שהכנסת איש- רה כתמיכה למוסדות רפואיים קיבלה קופת-החולים 1.04 מיליארד לירות והסכום הזה שניתן לקופת-החולים היווה 27.5% מהתקציב שלה.

תקציב המסגרת שהוגש על-ידי קופת-החולים בשנה זו, כלומר 1978, הוא 6.9 מיליארד לירות. עוד אדבר על תוכן התקציב שהוגש. אינני רוצה את הוויכוח הזה ולא רציתי אותו. אמרתי לאחד החברים בוועדת הכספים לאחר הדיון שהיה שם: אני חושב שחברת- הכנסת ארבל-אלמוזלינו אינה משרתת שירות טוב את קופת-החולים בזה שהיא מביאה את העניין הזה לדיון בכנסת. אבל היא הביאה אותו וצטרכה להת- מודד עם זה. ובכן תקציב המסגרת שהוגש לנו בשנה זו — ולא בפרטים כאלה שאפשר יהיה להתווכח — הוא 6.9 מיליארד לירות. היה על זה ויכוח עם הממ- שלה. מהסכום הזה של תמיכות במוסדות רפואיים שהכנסת אישרה — וועדת הכספים עוד קיצצה בחק- ציב 290 מיליון לירות — כלומר מהסעיף של תמיכות במוסדות רפואיים החליטה המשלה שהיא יכולה לתת 1.7 מיליארד לירות. וסכום זה באחוזים השנה בחק- ציבה של קופת-החולים יהיה 24.6%. האם על זה אפ- שר לטעון כלפי המשלה שהיא מקפחת, מפלה, פו- געת, אינה מקיימת את ההתחייבות שלה לקופת-החו- לים? האם יש התחייבות של המשלה על 30% והיא אינה מקיימת אותה? איפה יש דבר כזה?

מה עושים בממשלה, בדיון בכל תקציב בכל שנה, לגבי קופות-החולים? — עושים זאת כמו שעושים לגבי כל משרדי הממשלה. יושבים אנשי אגף התקציבים ומתמקחים עם כל משרד ומשרד. משרד ממשלתי מגיש תקציב כזה וכוה, הוא זקוק לתקציב הוצאות מסויים, לפי צרכיו, אנשיו יושבים עם אנשי אגף התקציבים ומתמקחים איתם. אנשי אגף התקציבים אינם מתביי- שים לומר שאת זה וזה הם אינם מאשרים. ואחר- כך מביאים את התקציב שאושר.

ששנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
האם הוגשה לך החוברת הזאת?

שר-הבריאות א. שופטס:
בוודאי. מה את מראה לי? הרי זו החוברת של מרכז קופת-החולים.

ששנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
באמת, מרכז קופת-החולים, זה עניין של-מה-בכך?
ממתי לועגים כך למרכז קופת-החולים?

שר-הבריאות א. שופטס:
לגבי התקציב של השנה אמרתי שהובא תקציב מסגרת. אנשי אגף התקציבים נפגשו עם אנשי משרד הבריאות, כמו שעושים לגבי כל משרד ממשלתי, ודנו על התקציב, על כל הפרטים שבו. הסוף הוא, חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו, שהממשלה, אגף התקציבים ומשרד הבריאות, בוויכוח עם קופת-החולים, לא איש- רן את התקציב הזה שהוגש, וגשאר פער של 785 מיליון לירות. כלומר שמלכתחילה אגף התקציבים, משרד הבריאות ומרכז קופת-החולים נשארו בוויכוח על הפרש של 785 מיליון לירות. כלומר לא אישרו את התקציב של 6 מיליארד ו-900 מיליון לירות.

ששנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
ומה על ההתייקרויות?

שר-הבריאות א. שופטס:
הוויכוח אינו רק עם קופת-החולים אלא עם כל המשרדים. הממשלה הכירה השנה בסכום מסויים של התייקרויות, וזה שולם גם לקופת-החולים. אני מספר לך את הדברים האלה, ואת אומרת: משכו את זה עד דצמבר. והנה, בחודש אוגוסט, אחרי כל הדיונים הי- תקציביים, הודיע מר לאור מאגף התקציבים, שאת כל-כך הסתמכת על הוועדה שלו, למרכז קופת-החול- לים: אל תשלו את עצמכם, לא תקבלו. אתם מבקשים השנה 2 מיליארד ו-125 מיליון לירות, אבל לא תקבלו. איננו מאשרים את התקציב שאתם הגשתם, תקציב המסגרת, בלי להיכנס לפרטים, שיוכלו עוד לבוא גם בשלב שני, ובלי להתווכח עם עצם ההוצאה, אם היא רצויה ונכונה. מבלי להתווכח הודיעו לקופת-החול- לים כבר בחודש אוגוסט שאין על מה לדבר.

ששנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
מה על המסקנות של ועדת-לאור, אדוני השר?

שר-הבריאות א. שופטס:
את כבר שמעת שלא היתה הסכמה על התקציב, כפי שאין הסכמה עם משרדים ממשלתיים. לא היתה כאן כל אפליה, אלא הסכום הגדול הזה לא אושר. יפה מאוד שקופת-החולים מסדרת לעצמה תקציב, ואני

אלך קצת יותר רחוק. ב-1974 — לא ב-1978, הליכוד לא היה בשלטון — התקציב של קופת-החול- לים היה 1.17 מיליארד לירות; הממשלה נתנה לה 301 מיליון לירות, כלומר 25.7%. זה היה ב-1974. את הנתונים האלה אני לוקח מהדו"חות של החשב הכללי הנמסרים לכל חברי הכנסת. בשנת 1975 התק- ציב של קופת-החולים היה 1,694 מיליון לירות; זו ממשלה נתנה לה 430 מיליון לירות, כלומר 25.4%. בשנת 1976 הליכוד עדיין איננו במשרד הבריאות — התקציב של קופת-החולים היה 2,360 מיליון לירות; הממשלה נתנה רק 437 מיליון לירות, בערך אותו סכום שנתנה שנה קודם לכן, וזה יצא 18.5% הש- תתפות הממשלה בתקציב קופת-החולים. על 1977 כבר דיברתי. וב-1978 זה יוצא 24.6%.

ששנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
אינני יודעת מאין אתה לוקח את המספרים ה- אלה.

שר-הבריאות א. שופטס:
את לוקחת את המספרים ממרכז קופת-החולים, אני לוקח אותם מהדו"חות של החשב הכללי של מדינת ישראל.

ששנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
אני הבאתי מספרים שהוגשו לוועדת הכספים.

שר-הבריאות א. שופטס:
קראתי את כל החומר הזה, הוא איננו מהימן עלי, אם את רוצה לדעת, הוא אינו מתאים למצי- אות. אני מביא מספרים מהדו"חות של החשב הכללי על התשלומים ששולמו. אני חוזר: המספרים שאני מוסר לקוחים מהדו"חות של החשב הכללי על התש- לומים שבוצעו בפועל.

לכן אני אומר: אין התחייבות במונחי אחוזים מצד הממשלה, זה הדבר היסודי הראשון, ואין אנהנו צריכים לעמוד במערכה ולהצטרף על שהממשלה לא מקיימת את התחייבויותיה — איך אמרה חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו? — בגלל כוונות לא נקיות, בגלל חשבוניות לגמרי לא טהורים, וכי הממשלה מתנכלת לקופת-החולים ואינה נותנת לה את הכסף.

אי-הדיוק השני, החמור יותר, הוא על עצם התק- ציב ועל הדיון על התקציב. חברת-הכנסת ארבל- אלמוזלינו עומדת פה ואומרת: הגישו את התקציב, דנו בתקציב, התקציב אושר, ההוצאות אושרו, שר האוצר אמר שהוא מאשר את ההוצאות, ובכל-זאת לא נותנים. אני קובע: לא היו דברים מעולם.

ששנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
לא אמרתי "אושר". אמרתי שההוצאות הוכרו.

שר-הבריאות א. שופטס:
לא היו דברים מעולם.

ששנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
אתה אומר לגבי מה שאמר שר האוצר שלא היו דברים מעולם?

שר-הבריאות א. שופטס:
מה הקשר? אנהנו מדברים על התקציב של קו- פת-החולים. הוגש תקציב של 6.9 מיליארד לירות.

(ד) הכנסה משירותים — 640 מיליון לירות. מה זאת אומרת שירותים? הכוונה היא לאישון יולדות. למשל, המסד לביטוח לאומי משלם בעד כל יולדת סכום של 4,400 לירות. כמו-כן מקבלת קופת-החולים תשלום בעד טיפול בנפגעי תאונות עבודה. ואת עוד אומרת, חברת-הכנסת ארבל, שהיא איננה קבלן? חכי, חכי.

שלמה הלל (המערך):
ולבית-חולים ממשלתי אתם לא משלמים? ו"ל"הד"ס"ה אתם לא משלמים? אם מאשפוזים יולדת ב"ה דסה", אתם לא משלמים? אתם לא משלמים בעד טיפול בנפגעים? הרי אתם משלמים גם ל"הדסה" ולבתי-חולים ממשלתיים.

שרי-הבריאות א. שרפסק:
מי אומר שלא? ודאי שמשלמים.

שלמה הלל (המערך):
אז למה אתה מציג את זה כאילו זה משהו מיוחד רק לגבי קופת-החולים?

שרשנה ארבל-אלמחולני (המערך):
מה זה, אתה עושה טובה לקופת-החולים?

שרי-הבריאות א. שרפסק:
אני אינני מגנה, אני אינני שולל. אני רק מראה לכם מה הוא התקציב המאוזן שקופת-החולים מגישה. ובכן, אלה הן ארבע הפוזיציות העיקריות שמהן בנוי תקציבה של קופת-החולים. עדיין לא ראיתי שום דבר האמור להיכנס מהמקורות של קופת-החולים עצמה. כל ההכנסה היא ממקורות חוץ.

שלמה הלל (המערך):
סלח לי, זה שירות ולא מקור מימון. אני מצטער מאוד.

שרי-הבריאות א. שרפסק:
ועכשיו אנו מגיעים לפוזיציה החמישית והסופית: (ה) ההכנסות מהחם שמשלמים חברי קופת-החולים — 970 מיליון לירות. בתקציב של 6 מיליארד ו-900 מיליון לירות השתתפות החברים מגיעה ל-970 מיליון לירות בלבד. כמעט 6 מיליארד לירות באות בקבלנות ממקורות חוץ.

ועכשיו באה קופת-החולים וצועקת שלא מתאים לה האיוון הזה; אם הממשלה לא ממלאת את הסכום של 2 מיליארד ו-125 מיליון לירות — חסר לה האיוון הזה של התקציב.

ובכן, חברת-הכנסת ארבל, את רואה? אמרת לי שאת אינך משרתת שירות טוב את קופת-החולים הכללית בזה שאת מעלה את הנושא. אתם אפילו אינכם חושבים ואינכם מרגישים שכך הוא המצב.

שרשנה ארבל-אלמחולני (המערך):
ואתה חושב שאתה משרתת מרגישים כמה אהבה יש לך לקופת-החולים.

אמרי רון (המערך):
הנתונים שאותה מסתמך עליהם, המקורות של מס מקביל ושל החברים, מתקרבים ל-60%, והשתתפות ה-

לא רוצה ללעוג לה, אבל בואו ונראה איך כותבת קופת-החולים בפירוטמים שלה: "אנו השנה הגשנו תקציב" מאוזן, והממשלה לא מכסה את הגרעון".

חברי הכנסת, כדאי אולי פעם לשים לב — ואני מדבר רק על הסכם המסגרת — אולי גם חברי סיעת המערך ישימו לב, כי ייתכן שאיננו חשים ואיננו מרגישים כמה איר-צינות יש בעניין הזה.

קופת-החולים הגישה השנה לממשלה הצעת תקציב בסכום של 6 מיליארד ו-900 מיליון לירות. כיצד בנוי תקציב ההכנסות שלה? ממה רוצה קופת-החולים לאזן את תקציבה השנה? ניקח, קודם-כול את הסעיף פים הגדולים: (א) הכנסות ממס מקביל — 2 מיליארד ו-660 מיליון לירות. את הסכום הזה היא חושבת לקבל השנה, אולי היא תקבל קצת יותר, אבל זהו חשבונה. ההכנסה מסעיף זה היא בטוחה, והביטוח הלאומי הוא הגובה את הכספים. הוא גובה את הכסף מהמעסיקים בכל מקומות העבודה, מעביר את הסכום מים חשקים, טבין ותקילין, לקופת-החולים. קופת-החולים בונה על כך שהיא תקבל את הסכום הזה, היא עושה זאת קביל, גברת שרשנה ארבל-אלמחולני, לינו, קביל של ספק שירותים. היא לא מקבלת חשבון בעד כל עזרה הניתנת במקומות עבודה, אלא קביל. אם יש וכך שכירים במדינה הרי כך וכך גובה הביטוח הלאומי, והקביל הגדול ששמו קופת-החולים מקבל בקבלנות סכום של 2 מיליארד ו-600 מיליון לירות. קופת-החולים היא קביל — דעי זאת, חברת-הכנסת ארבל — ספק שירותים.

שרשנה ארבל-אלמחולני (המערך):
היא לא קביל, אתה רוצה להפוך אותה לקביל.

שרי-הבריאות א. שרפסק:
אני לא הופך שום יוצרות — היא קביל. זה התקציב שקופת-החולים הגישה.

(ב) קופת-החולים מקבלת סכום של 500 מיליון לירות מביטוח לאומי, בקבלנות, בעד 84,000 נתמכי סעד ומקבלי הטבה סוציאלית. בכל שנה משלם המוסד לביטוח לאומי לקופת-החולים בעד 84,000 איש, חיים או לא חיים, בין שהיא מגישה להם עזרה ובין שלא, בין שהם יהיו זקוקים לעזרה ובין שלא. היא מקבלת בקבלנות סכום של 500 מיליון לירות.

תופיק טרבי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה ביטוח בריאות. הם מורידים את הסכום הזה מהביטוח שהם מקבלים.

שרשנה ארבל-אלמחולני (המערך):
בבקשה, אדוני השר, תעביר אותם לקופת-החולים הלאומית. אתה חושב שאתה עושה טובה לקופת-החולים הכללית? מה זה? כל הווקנים, כל החור לים, כל הנכים. בבקשה, תעביר אותם. אתה עושה טובה לקופת-החולים? הרי פרוטות משלמים לה. איך אפשר לדבר עליה כך?

תופיק טרבי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הרי מורידים את זה מהביטוח שנותנים להם.

שרי-הבריאות א. שרפסק:
(ג) השתתפות הממשלה — 2 מיליארד ו-125 מיליון לירות.

הרי זו שערוריה שעובדים שאין שום סכנה של פגיעה בהם, אפילו לפי חוק ביטוח בריאות שאני עומד להציע — אין אנו מלאימים את קופת-החולים, אין אנו לוקחים את מוסדות קופת-החולים, אין אנו נושבים לפגוע באיזה שהוא עובד, הכול נשאר על כנו והמוסד שינהל את קופת-החולים שייך להסתדרות, והיא מוסד הסתדרותי, והאחריות לעובדים תהיה למרכז קופת-החולים ואין שמץ של איזו שהיא פגיעה בעובד כלשהו — עובדים אלה בקופת-החולים, שהם עובדים מינהליים החוששים לפגיעה, החוששים שמא ייפגעו, שמא יפוטרו איזה שהוא עובד אדמיניסטרטיבי על-ידי צמיצומים, על-ידי ייעול, ושמשפסם מגיע ל-2,900 מתוך 27,000, מרשים לעצמם להשביט 7,000 אחיות, 1,100 עובדי מעבדה, 1,000 רוקחים, 4,000 עובדי משק, 3,600 רופאים ולמנוע אותם מלתת כל שירות רפואי. האם אתם לא מוסרים לעצמכם דיון-וחשבון למה מביאה כל אותה מערכת של הסתה ותעמולה נגד ביטוח בריאות? האם זה מותר? לא שמעתי מכך אפילו גיבוי לדבר הזה. אפילו מתפר-ארים בזה. באותו ערב טילפנתי למוכיר ההסתדרות מר משל ואמרתי לו: איך אתה מרשה שיפסיקו שירותים רפואיים בגלל ביצה שלא נולדה, בגלל עניין שאינו קיים? והוא אמר: הם לא ביקשו רשות. זו היתה התשובה של משל. ובמקום לגנות את המעשה הזה פותחת חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו את הנאום שלה ואומרת: "שביתת אוהרה של עובדי קופת-החולים".

(חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו קוראת קריאת-ביניים)

הד"ר ח. גרופמן:

אם השר מציע להסיר את הנושא מסדר-היום אין לו הגבלת זמן.

(קריאה: זה לא כתוב בתקנון.)

שר-הבריאות א. שופסק:

חלק אציע להסיר מסדר-היום וחלק אציע להעביר לוועדה.

הד"ר ח. גרופמן:

אני לא מתווכחת אתך, אני מסבירה לחברי הכנסת. היתה פה הערת מצד חברי הכנסת שעברת על הומו, ולכן אני מסבירה לחברי הכנסת שאם השר מציע להוריד נושא מסדר-היום יש לו יותר מרבע שעה.

שר-הבריאות ארבל-אלמוזלינו (המערך):

את כל ההצעות הוא מציע להסיר מסדר-היום?

הד"ר ח. גרופמן:

חלק כן וחלק לא.

שר-הבריאות ארבל-אלמוזלינו (המערך):

איזה הצעות הוא מציע להסיר?

הד"ר ח. גרופמן:

זאת תשמעי מייד, השר יגלה בסוף דבריו.

שר-הבריאות ארבל-אלמוזלינו (המערך):

הוא צריך לומר בתחלה מה הוא עושה בה-צעות.

ממשלה ירדה ל-40%. האם אתה מכיר עוד משרד שירד השנה ב-40%?

שר-הבריאות א. שופסק:

איזה קשר יש לזה עם המשרדים? (קריאה)

אמרי רון (המערך):

הוא מייצג את משרד הבריאות והוא אינו צריך לייצג את משרד האוצר. הוא שר הבריאות, לא שר האוצר.

שר-הבריאות א. שופסק:

אני שואל את חברי הכנסת: האם יש עוול באיזו שהיא ממשלה האומרת: את עושה לך תקציב כזה ואף אחד אינו יכול להתערב באופן ניהול המוסד, אף אחד אינו מתערב כיצד את מוציאה את ההוצאות, אף אחד לא יכול לומר לך שום דבר, את מסדרת לך תקציב ואת אומרת שאת רוצה לקבל מהממשלה כך זכך, ממס מקביל כך וכך, מביטוח לאומי כך וכך, ואם לא נותנים לך — זה התגרות, פגיעה, חתי-רה והרס קופת-החולים? האם יש איזה שהוא הגיון בטענה הזאת? זאת מבלי ללול בעצם היסוד, שקופת-החולים וכאית לקבל את התמיכה המאקסימאלית שהממשלה יכולה לתת. משום שהיא ממלאה תפקיד חשוב כל-כך בבריאות הציבור. אבל לבוא אל הבמות, לצעוק מעל דפי העתונות שממשלת הליכוד, מאז קמה, רוצה להרוס את קופת-החולים, מתנכלת לך-יומה, פוגעת בתקציביה ואינה נותנת לה מה שהת-חייבה לתת, היא או איזו שהיא ממשלה, ולאיים באיומים של סגירת מרפאות פה וסגירת מרפאות שם? זה כל-כך דוקר עיניים, כל-כך בולט שיש במערכה הזאת יעד אחר לגמרי.

חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו. הזכירה את הפסקת העבודה לשלוש שעות. אני חושב שאין ש-רוריה גדולה ממה שקרה השבוע.

מאיר פעיל (מתנה שלי):

יש שערוריה יותר גדולה: מה שאתה עומד לעשות בקופת-החולים.

שר-הבריאות א. שופסק:

אין שערוריה יותר גדולה.

רבותי, היות ויש סכנה שיהיה פעם במדינת יש-ראל חוק ביטוח בריאות — שעדיין לא הוגש, שעדיין לא גובש, שעדיין לא ידוע מתי יוגש ומתי הכנסת תקבל אותו, הרי על-יסוד סכנה זו שמישו מן העובדים ייפגעו יש להכריז על הפסקת השירות בקופת-החולים? ומי עושה את זה?

שר-הבריאות ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אתה אמרת שאתה עומד להגיש. אתה אמרת שהחוק יהיה בקרוב.

הד"ר ח. גרופמן:

חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, אי-אפשר זה מפרע.

שר-הבריאות א. שופסק:

חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו, אפשר לטאטא ה-כול מתחת לשטיח.

אבל, כבוד שר הבריאות, אני פונה אליך: על-פי המציאות של היום, בפועל, קופת-החולים של ההסתדרות, האם היא בסדר מבחינתך, כשר הבריאות, כקבלן שירותי רפואה במדינתנו? אין ויכוח שהמוסד הזה נותן שירותי בריאות, שלדעתך הם אפילו טובים ויש גם האומרים טובים מאוד. קופת-החולים נותנת שירותי בריאות ל-80%, בערך, מאורחי ישראל. כבוד שר הבריאות, אני מדבר אליך. אתה מסכים שהמוסד הנקרא קופת-החולים של ההסתדרות הכללית של ה"עובדים בישראל נותן שירותי בריאות סבירים ל-80% מאורחי ישראל, שהוא המוסד הרפואי הגדול ביותר, ושהוא נמצא במשבר. יש מסורת של מתן סיוע כספי לו על-ידי המדינה. אתה מופקד על הבריאות. אני לא רוצה להתווכח אתך אם כן נותנים או לא נותנים לקופת-החולים, אבל כעת חיה יוצאת זעקה וצעקה: "גזול", העבר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה. אם אתה צודק — לא יתנו 2 מיליארד לירות, אם הם צודקים — כן יתנו, אם אתה והם צודקים — תהיה פשרה ויתנו מיליארד אחד, אבל כך, להסיר את ההצעה מסדר-היום, כשעוסקים במוסד רפואי רא"שון-במשלה, הנותן שירות ל-80% מאורחי המדינה? שאני.

נדמה לי שהיה טוב אילו אמרת: יש לי ויכוח נוקב אתם, אציג את הדברים בוועדה.

אני פונה אליך להסכים שגם שתי ההצעות האלה, משמע כל ארבע ההצעות, תועברנה לוועדה והכול יבוא, אם-ירצה-השם, על מקומו בשלום.

שר-הבריאות א. שופט:
אמרתי בדברי שהעניין הזה גדון עכשיו בוועדת הכספים.

הד"ר ת. גרשמן:
אדוני השר, לא שומעים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אם כך, הסכים-נא, להעביר את כל ההצעות לזו-עדה.

שר-הבריאות א. שופט:
זה גדון בוועדת הכספים.

הד"ר ת. גרשמן:
אדוני השר, אי-אפשר מהמקום כך לצעוק. אדוני השר, אינני מסכימה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
תעבירו איפוא את כל ההצעות לוועדה.

שר-הבריאות א. שופט:
אני מסכים.

הד"ר ת. גרשמן:
הדבר היחיד שהרווחת זה עוד עשרים דקות, אבל עיני איננה צרה. אני שואלת את בעלי ההצעות. חבר-הכנסת טובי, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לדיון בוועדה?

תופיק מרבי (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מסכים.

הד"ר ת. גרשמן:
לי הוא אמר.

שר-הבריאות א. שופט:
ליושבת-ראש אמרת קודם.

שרשנה ארבל-אלמזולי (המערך):
הכנסת צריכה לשמוע.

הד"ר ת. גרשמן:
חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמזולי, די. עוד מעט תדעי. השר יגלה מה הוא מציע.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
סוף סוף שומעים סיפור מתח.

שרשנה ארבל-אלמזולי (המערך):
זכותנו לדעת מהתחלה מה השר מציע.

יגאל כהן (הליכוד):
לא אומרים בהתחלה, אומרים בסוף.

שלמה יעקב גרם (אגודת ישראל):
מה ההצעה?

שר-הבריאות א. שופט:
אני מכריז ומודיע: יתר-על-כן, נפגשתי עם ועד העובדים של מרכז קופת-החולים במשך שעות והורחתי להם שלא רק שאין סכנה לפגיעה בהם אלא עוד יהיה צורך, אולי — כתוצאה מכך שבאמצעות חוק ביטוח בריאות נרצה לשפר שירותים שהם ברמה נמוכה באזורים מסוימים בארץ — בתוספת עובדים. הדעתי להם, אבל האם זה הועיל? כל זה גחון למע-רכה התעמולתית. הם יודעים את האמת. איך זה יכול לפגוע בעובדים? איך?

אני חושב שלא היה בכלל מקום לדון בנושא הזה, מפני שהכנסת עצמה קבעה מלכתחילה את המסגרת של התמיכות במוסדות הרפואיים ורק בתוך המסגרת הזאת אפשר לתת את העזרה. באופן קונקרטי אני מציע להסיר מסדר-היום את ההצעה של חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמזולי ואת ההצעה של חברת-הכנסת מאיר וילנר; ולהעביר לוועדה את ההצעה של חברת-הכנסת הלל זיידל ואת ההצעה של חברת-הכנסת שרה שטרן-קטן.

הד"ר ת. גרשמן:
רשות הדיבור לחברת-הכנסת פעיל, להצעה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע לה-עביר גם את שתי ההצעות — זו של חברת-הכנסת תופיק טובי וזו של חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמזולי — לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, ולהלן הסיבות:

אינני רוצה להיכנס לוויכוח על חוק בריאות ממלכתי. כבוד שר הבריאות, כשהיה מה פעם דיון על ביטוח בריאות ממלכתי, תוכל למצוא בי אדם שאמר לבן-אהרן, כשהיה מוכיר ההסתדרות, כי צריך להפוך את קופת-החולים לרשות בריאות ממלכתית. אבל אני לא רוצה לדבר על הנושא הזה. אני לא תושב שצריך לעסוק בו עכשיו. כשהממשלה תציע חוק בריאות ממלכתי — גדון על הנושא.

היו"ר ח. גרופמן:

יש לפנינו רק הצעה אחת. אדוני השר, האם אתה מציע להעביר את הנושא לוועדת הכספים?

שר-הבריאות א. שופטק:
כן.

היו"ר ח. גרופמן:

לפנינו הצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה. יש הצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה, ועוד הצעה — להעביר את הנושא לוועדת הכספים. אם תתקבל ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים ועדת הכנסת. אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את ארבע ההצעות לוועדה שוועדת הכנסת תחליט עליה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת תתקבלה.

היו"ר ח. גרופמן:

חברת-הכנסת שטרן-קטן?

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית):
כן.

היו"ר ח. גרופמן:

חברת-הכנסת הלל זיידל?

הלל זיידל (הליכוד):
מסכים.

ד. שאלות ותשובות

היו"ר ח. גרופמן:

(3) חברת החשמל החלה בחיבור הכפר לרשת ה-חשמל הארצית.

היו"ר ח. גרופמן:

רשות לשאלה נוספת לחברת-הכנסת עמאר.

משה עמאר (המערך):

אדוני השר, כידוע לך, עליפי דין אין חברת ה-חשמל יכולה לקבוע איזה צרכן גר בביתו בהיתר ואיזה צרכן גר בביתו שלא בהיתר. בהיותה גוף ציבורי היא חייבת ליתן חשמל לכל אורח. לדעתי יש כאן מעשה שרירותי. מה אתה אומר על זה?

שר-החקלאות א. שרון:

אני חושב שהשאלה הזאת צריכה להיות מופנית לשר האנרגיה והתשתית, אבל אענה לך — וזו הסיבה שאני עונה על השאלה — שהיתה פה התנגדות של המינהל. המינהל הוא זה שבידיו המידע הברור אם הבנייה בוצעה בהתאם למיתאר או לא. לכן היה מגע בין המשרדים. אינני חושב שמישהו נהג בנושא זה שרירות-לב. אין זה ממנהגה של הממשלה הזאת.

2212. דברי המנהל של מינהל מקרקעי

ישראל על תכנית בנייה בירושלים

חברת-הכנסת מ. ספירור שאל את שר החקלאות ביום כ"ה בתמוז תשל"ח (30 ביולי 1978):

ב"הארץ" מיום 11 ביולי 1978 מצוטטים דברי המנהל של מינהל מקרקעי ישראל אשר "התריע על תכניות הבנייה האטיות של משרד הבינוי והשיכון בירושלים ואמר כי לפי הידוע לו מתכנן המשרד לבנות בבירה רק 6,000 דירות בשלוש השנים הקרובות."

לאור הנתונים שמסר שר הבינוי והשיכון בכנסת על בניית 5,800 דירות בשנת 1978 בלבד מתמיהות השגותיו הפומביות של עובד המדינה, הסותרות את דברי השר האחראי לנושא.

חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו, האם את מס-כימה?

ענתה ארבל-אלמוזלינו (המערך):
כן.

היו"ר ח. גרופמן:

חברת-הכנסת שטרן-קטן?

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית):
כן.

היו"ר ח. גרופמן:

חברת-הכנסת הלל זיידל?

הלל זיידל (הליכוד):
מסכים.

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: שאלות ותשובות.

2077. חיבור הכפר עילוט לרשת החשמל

חברת-הכנסת מ. עמאר שאל את שר החקלאות ביום י"א בתמוז תשל"ח (16 ביולי 1978):

בשידורי הטלוויזיה נמסר כי בשל התנגדותו של מינהל מקרקעי ישראל אין חברת החשמל מעבירה קו חשמל לכפר עילוט, אף שתושבי הכפר הפקידו זה מכבר 2 מיליון לירות למטרה זו.

אבקש להשיב לי:

א. האם נכון הדבר?

ב. אם לא, המוכן הנך להכריז כי אין למינהל התנגדות לחיבור הכפר לרשת החשמל?

ג. אם קיימת התנגדות, מה סיבותיה?

ד. המוכן הנך לפעול למניעת כל עיכוב מצד המינהל לחיבור הכפר לרשת החשמל ולמניעת סבל מיותר מאלפי תושביו?

שר-החקלאות א. שרון:

(1) מינהל מקרקעי ישראל התנגד לחיבורו של כפר עילוט לרשת החשמל בשל ההיקף הרב של בנייה בלתי חוקית בכפר. עם זאת הציע המינהל למשרד האנרגיה והתשתית לחבר את הכפר לרשת החשמל הכללית, אולם לא לחבר לרשת את אותם בתים שנבנו באופן בלתי חוקי כדי למנוע את הענשת כל הכפר.

(2) הוחלט שהנושא יובא, עליידי היועצים המשפטיים של מינהל מקרקעי ישראל ושל משרד הא-נרגיה והתשתית, להכרעתו של היועץ המשפטי לממשלה, ועד קבלת חוות-הדעת יימשכו תהליכי החיבור של הכפר לרשת החשמל, פרט לאותם בתים שנבנו באופן בלתי חוקי.

מוסף, ב'1 באוקטובר 1978 — 19.60 לירות, ומגיע היום ל-24.42 לירות. עדיין קיים סיבסוד באחוזים גבוהים. אם לא תחול התייקרות נוספת במחיר העוף הקפוא, הרי שעקב התייקרות בהוצאות הייצור תגדל הסובסידיה ויימשך ביקוש גואה שלא יהיה ביכולת היצרנים להדיבוק.

2466. שמעיה בדבר תכנית להעברת מי הנחל דן לצינורות

חברת הכנסת י. תמיר שאל את שר החקלאות ביום כ"ו בחשוון תשל"ט (26 בנובמבר 1978):

הגיעו לידי שמועות בדבר תכנית להעברת מי הנחל דן לתוך צינורות. והיה ותכנית כזו תצא לפועל התוצאות תהיינה:

א. הפיכת אפיקי הנחלים דן וחצבני לחרבים בכל חודשי הקיץ, והם אף יוכלו לשמש מוליכי מי שופכין.
ב. רוב הצמחייה הנפלאה והייחודית של שמורת הטבע תיעלם מהשטח, שהוא מהיפים בארץ.

אבקש מאת כבוד השר להשיב לי:

מה אמת בידיעות אלו?

תשובת שר החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אין כל אמת בידיעה על החלטה להכניס את מימי הדרן לתוך צינור.

2493. המצוקה הכספית של המושב תלמי-ביל"ו

חברת הכנסת מ. קצב שאל את שר החקלאות ביום ד' בכסלו תשל"ט (4 בדצמבר 1978):

חושבי המושב תלמי-ביל"ו מקוננים כי בגלל הלולים שהקימו בהנהיית משרד החקלאות הם שקעו בחובות.

קיימת סכנה כי חושבי המושב לא יקבלו שירותים מקופת החולים, מאירגוני הקניות ומהבנק לחקלאות.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

1. מה הסיבה למשבר הכספי החמור הפוקד את מושב תלמי-ביל"ו?

2. מה בדעת משרד החקלאות לעשות כדי לסייע למושב להתגבר על מצוקתו הכספית?

תשובת שר החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בקאדנציה הקודמת הוקמו במושבים מספר בנגב, ובכלל זה בתלמי-ביל"ו, לולים, ללא קבלת מיכסות ייצור.

משרד החקלאות מעבד תכנית משקית לתלמי-ביל"ו, הכוללת פיתוח ענפי משק שונים. כמו-כן יקבל המושב, החל משנת התיכונן הקרובה המתחילה ב'1 באפריל 1979, פתרון לבעיית מיכסות הייצור ללולים, שלא יכול היה להפעיל עד כה.

הנני מבקש להשיב על השאלות דלקמן:

א. האם הכרות המנהל של מינהל מקרקעי ישראל נעשתה באישור?

ב. אם לא, האם אתה מוכן לבקש את נציגי שירות המדינה לנקוט צעדים משמעותיים נגד המנהל הנ"ל אשר מתח ביקורת פומבית על השר והטיל ספק באמינות הכרויותיו?

תשובת שר החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1) הופעת המנהל של מינהל מקרקעי ישראל נעשתה באישור.

2) הציטוט מדברי מנהל המינהל סולף. מנהל המינהל התייחס בדבריו למצוקת הדיור אשר נגרמה עקב האטת הבנייה החל משנת 1973. באשר לשנת 1978 העלה מנהל המינהל על נס את תכנית משרד הבינוי והשיכון להתחלת בנייתן של 6,000 יחידות דיור בירושלים.

3) לאור האמור אין שום הטלת ספק באמינות הכרויות של שר הבינוי והשיכון עליידי מנהל המינהל.

האמינות תיקבע לא עליידי אמירה כזאת או כזאת אלא עליידי ביצוע תכניות הבנייה שעליהן הכריז משרד הבינוי והשיכון.

2381. מחיר העוף הקפוא

חברת הכנסת ש. פלאט-שרון שאל את שר החקלאות ביום ט"ז בחשוון תשל"ט (16 בנובמבר 1978):

הגיעו אלי מאות תלונות של עקרות-בית מכל אזורי הארץ המתלוננות על כי אינן יכולות להשיג עוף קפוא, וכאשר הן כבר מצליחות להשיגו, מחירו גבוה ביותר.

רצוני לשאול:

א. מה היא הסיבה למחסור בעופות קפואים?

ב. בכמה עלו מחירי העוף הקפוא?

ג. מה בדעת השר לעשות כדי להביא להורמה של כמויות של עוף מהשווקים ולפקח על מחירי העוף, המהווה לרבות מן המשפחות תחליף לבשר בקר?

תשובת שר החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

השנה מייצרים יותר עופות מאשר ייצרו ביש-ראל אי פעם. הייצור בשנה הנוכחית יסתכם בכ-128,000 טון לעומת מאקסימום 120,000 טון לשנה בעבר. במועד הגשת השאלות היה ביקוש לכמות שעלתה על יכולת האספקה של הענף. רמת ביקוש מה גבוהה נובעת מסיבסוד גבוה מדי, ואנו חותרים לצמצמו. מחירי העוף עולים על-פי החלטות הממשלה. העוף הקפוא נמצא בסיקוח ונמכר במחיר שנקבע מפעם לפעם עליידי הממשלה.

לשאלה בכמה עלה מחיר העוף הקפוא, התשובה היא: מחיר עוף קפוא ממוצע לצרכן, לרבות מס ערך

זכויות ביבול בשדה. לפיכך הנחיתי את היועצת המשפטית של משרד החקלאות לפעול לשינוי סעיף 4 לתוספת, באופן שימנע העברת זכויות בשדה כאמור לעיל, ותוספת סעיף 6 שיאסור הקניית זכות מגורים. לצורך זה כונסה הוועדה העליונה לביצוע חוק ההתיישבות החקלאית, בראשותי, בתאריך 5 בינואר 1979 ודנה דיון ראשוני בהצעת התיקונים.

הצעת התיקונים לחוק ההתיישבות החקלאית טובה לאישור ועדת הכלכלה של הכנסת, וזאת בהתאם לסעיף 16 בחוק, בקרוב.

2602. הפקעת המחירים של דגי בקלה

חברת הכנסת ה. זיידל שאל את שר החקלאות ביום כ' בכסלו תשל"ט (20 בדצמבר 1978):

לאחרונה פורסם בכלי התקשורת שחברת "אט-נטיק" ר"תנובה" הפקיעו מחירי סוגים מסויימים של דגי בקלה, דגים המיועדים לאוכלוסיה רחבה. הדגים נמכרים ב-27 לירות במקום ב-15 לירות כפי שנקבע בצו.

הנני מתכבד לשאול:

1. האם נכון הדבר? ואם כן — מה הוא היקף ההפקעה?

2. האם נמכרו הדגים במחירים מופרזים אחדים לסקטור הפרטי, ההסתדרותי ומערכת הבטחון?

3. מה היתה צריכת דגי בקלה בשנת 1978?

4. האם ידוע לשר שהיתה עלייה בלחי מרוסנת של מחירי הדגים האלו לעומת אותה תקופה אשתקד?

5. האם חברת "אטלנטיק" היא הספק היחידי והבלעדי של דגים ממין זה לשוק הישראלי?

6. האם היא נהנית מהגנה מינהלית שלא מתירה יבוא מתחרה?

7. האם בדעת המשרד לאפשר אספקת מיני דגים אלו לגורמים אלטרנאטיביים מתחרים כדי למנוע שליטה מוחלטת מונופוליסטית?

8. אילו צעדים בדעת המשרד לנקוט על-מנת שחברת "אטלנטיק" ו"תנובה" יתקנו את המעוות וימכרו את הדגים כפי שנקבע בצו?

9. כיצד יפצו את ציבור הלקוחות על הפקעת המחירים עד כה?

10. כיצד בדעת המשרד למנוע הישנות מקרים דומים בעתיד ולהבטיח אספקת שוטפת של הדגים המיועדים במחירים סבירים לשכבות רחבות?

שר החקלאות א. שרון:

1. חברת "אטלנטיק" מכרה במשך תקופה מסויימת דגים במשקל 100–150 גרם במחיר של 27 לירות לקילוגרם בשעה שלפי הצו המורמאלי היו דגים אלה צריכים להימכר במחיר של 15 לירות הקילוגרם.

2. הדגים נמכרים במחיר אחיד, למעט מיבצעי החלה הנחות לגושים חקונים בכמויות גדולות.

2519. מניעת גניבת מים מן המוביל הארצי על-ידי הברזאים בנגב

חברת הכנסת ח. קופמן שאל את שר החקלאות ביום י"א בכסלו תשל"ט (11 בדצמבר 1978):

בעקבות פירסום בעתונות בנושא שאיבת מים על-ידי הברזאים ממוביל המים הארצי, בהיקף של 4.5–4 מיליון מ"ק, אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

1. מה בדעת משרד החקלאות לעשות כדי למנוע את גניבות המים?

2. האם המשרד מתכנן תכנית שלפיה יוכלו הב"דואים הנזקקים למים להשתמש בהם בדרך חוקית ולשלם בעדם?

שר החקלאות א. שרון:

(1) חברת "מקורות" הקימה יחידה ממונעת לשמירה על קווי המים מפני גניבות מים.

(2) במסגרת תכנון יישוב הברזאים בנגב פועלים נציבות המים ומשרד החקלאות, בשיתוף עם מינהל מקרקעי ישראל ושאר משרדי הממשלה, למתן אפשרות לברזאים להשתמש במיני בצורה חוקית ומסודרת.

2563. מניעת שימוש חורג בקרקע ובמים

חברת הכנסת ע. הדר (הורביץ) שאל את שר החקלאות ביום י"א בכסלו תשל"ט (18 בדצמבר 1978):

זאק ההתיישבות נועד למנוע שימוש לרעה בקרקע ומים שהועמדו לרשות המתיישבים.

מתברר שהחוק אינו סגור לגבי האפשרות לעקיר פתח, ויש צורך להתקין תקנות שתמנענה עקיפת כוונת תקנות אלו מתייחסות לאיסור מכירת היבול בשטח המכונה בשם "מכירת דמאן" וכן לאיסור מסירת עברות חקלאיות לקבלנים שאינם מוכרים.

לאחרונה מתברר שתקנות אלו חיוניות עד כדי למנוע העלמת הכנסות משלטונות מס הכנסה.

אבקש להשיב לי:

1. האם בדעת השר להתקין תקנות אלו?

2. אם כן, מתי יתקנו התקנות?

3. אם לא, מה הם הנימוקים?

תשובת שר החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חוק ההתיישבות החקלאית (סיניגים לשימוש בקרקע ובמים), תשכ"ז–1967, אוסר על המחזיק בקרקע חקלאית לעשות בה שימוש הנוגד את העקרונות המנחים את ההתיישבות. הפעולות האסורות כונו על-ידי המ"חוקק "שימוש חורג" ופורטו בתוספת הראשונה לחוק. בסעיף 4 לתוספת נאסרה הקניית זכות ביבול כשיהוא בשדה (דמאן). יחד עם זאת פורטו בסעיף זה מקרים מיוחדים שבהם מותר להקנות זכות רכישה ביבול בשדה. אותם מקרים מיוחדים, המותרים על-פי הנוסח הקיים, פתחו פתח לתחבולות שונות להעברת

שלילית, לאחר ביקור במקום וביירוים עם יועצים משפטיים, וזאת כיוון שלא עמדו בקריטריונים של חוק מועצת הפירות.

3. למועצת הפירות יש קריטריונים במתן רשיון לשיווק, והם: (א) עומד לרשות המבקש מחסן מתאים לשיווק פירות מבחינת המיקום, היקף השיווק החוזי שלו ותנאי גיהות. (ב) יש לו או לעובדיו ידע מקצועי בשיווק פירות מהמין שלגביו מבוקשת ההרשאה. (ג) הוא ערוך לנהל חשבונות מסודרים ומעודכנים בהתאם לנתולי החשבונות המקובלים. (ד) יש בידיו אמצעים כספיים לקיום חובותיו והתחייבויותיו כמשווק מורשה.

2679. פיגור בתשלום הסובסידיות לחקלאים

חבריהכנסת מ. עמאר שאל את שר החקלאות ביום א' בטבת תשל"ט (31 בדצמבר 1978):

"תנובה" החליטה לצמצם, החל מיום 21 בדצמבר 1978, את אספקת תוצרת החלב ב-10% — כך נודע ופורסם. הנימוק לכך — ירידה בשיווק שבאה בשל ירידת הרווחיות שנגרמה עקב אי-תשלום סדיר של הסובסידיות המגיעות לחקלאים על-ידי האוצר, אף שאושרו על-ידי משרד החקלאות, וזאת בסך 230 מיליון לירות.

סאנקציה זו היא רק הראשונה, ואנשי הנהלת ה-מרכו החקלאי הודיעו על סאנקציות נוספות שבאמ-תחתם אם החוב הנ"ל לא ישולם לחקלאים.

סאנקציות אלו יפגעו בציבור, ובעיקר במשפחות מרובות ילדים ובאלה מעטות היכולת, ויגבילו בהכרח את ההוצאה המשפחתית למצרכים אלה על-ידי הקטנת ההיצע; והרי לא קיים פיקוח ממשי על המחירים.

אבקש להשיב לי:

א. על שום מה לא שולמה הסובסידיה לחקלאים במשך זמן ממושך?

ב. מה נעשה על-ידי משרדך לעזור לחקלאים בגין תשלום הסובסידיה?

ג. מה הנך מתעתד לעשות ואילו פעולות הנך רואה לנכון לנקוט למניעת הסאנקציות הללו?

שר-החקלאות א. שרון:

א. הסובסידיה לחקלאים על תוצרת בעלי-חיים משולמת באופן סדיר בכל 22 לחודש בעד החודש השוטף.

כאשר משתמשים במושג "סובסידיה" לחקלאים צריך להבין שבעצם הסובסידיה איננה לחקלאים. אני יכול להצהיר מעל במה זו שכל החקלאים היו מוכנים לוותר על הסובסידיה הזאת. החקלאים היו שמחים למכור את תוצרתם במחירי העלות בתוספת רווח סביר. חבל שהמושג הזה השתרש.

ב. המשרד דואג לכך שהסובסידיה המגיעה לחק-לאים תשולם בזמן. במשך השנתיים האחרונות לא היה פיגור אפילו ביום אחד בתשלום הסובסידיה. זה היה אחד הנושאים הראשונים שטיפלתי בהם כאשר נכנסתי למשרד החקלאות.

3. צריכת דגי הבקלה בשנת 1978 היתה 4,300 טונה.

4. בשנת 1978 חלו שתי העלאות מחירים בלבד: (א) בינואר 1978 — ב-20%; (ב) ביוני 1978 — ב-18%; וזאת לעומת עליית המדד הכללי ביותר — מ-50%.

5. חברת "אטלנטיק" היא החברה הישראלית הי-חידה המבצעת דיג במרחקים באזור דרום-אפריקה ומ-ספקת בקלה קפואה. קיים יבוא בהיקף נרחב של פילה בקלה, של פילה מסוגים אחרים ושל דגים קפואים אחרים עד להיקף של 2,000 טונה לשנה.

6. יש הגנה מינהלית רק לגבי בקלה קפואה.

7. ההיתר ליבוא דגים קפואים בהיקף של 2,000 טונה לשנה איננו לחברת "אטלנטיק" בלבד כי אם לכל היבואנים הפרטיים. ההיקף עשוי לגדול בעתיד.

8. הצו חוקן בדצמבר 1978, ומחיר הדגים הקטנים ירד לעומת הדגים הגדולים יותר.

9. טיצוי הלקוחות עד עכשיו. בא לידי ביטוי בחישוב העלות המחירים החדשה לדגי "אטלנטיק", ובמשך 7 חודשים לא שינתה החברה את המחירים האלו. החברה הגישה כעת תביעה להעלאת מחירים ומהתביעה הזאת קוצץ הסכום שבו יש לפצות, לדעת משרד החקלאות, את הציבור.

10. משרד החקלאות מתכוון לקיים פיקוח ומעקב שוטף אחר ביצוע הצו ואחר התאמת מחירי הדגים לסוגיהם. כן ימשיך המשרד לקבוע את המחירים לדגי "אטלנטיק".

2646. בקשתו של תושב המושב גבע-כרמל לרשיון לשיווק בננות

חבריהכנסת מ. עמאר שאל את שר החקלאות ביום כ"ה בכסלו תשל"ט (25 בדצמבר 1978):

ידוע לי על תושב המושב גבע-כרמל, אשר בנה מכון להבחלת בננות, וזאת במטרה לצמצם את פער התיווך, שיכול להגיע לכדי 30%-40%, ולשווק ישר-רות לשווקים. תושב זה הגיש למועצת הפירות בקשה לקבלת רשיון לשיווק עוד לפני כחודשיים, אך עדיין לא קיבל תשובה, לא לחיוב ולא לשלילה.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם דברים אלה נכונים?

2. אם כן, מדוע לא נענה הפונה ולא קיבל רשיון שיווק?

3. האם למועצת הפירות יש קריטריונים במתן רשיון לשיווק? אם כן, אילו הם?

תשובת שר-החקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. שני תושבי המושב גבע-כרמל הגישו בקשה לרישיון כמשווק מורשה לבננות, בתאריך 24 באוק-טובר 1978.

2. בתאריך 17 בדצמבר 1978 ניתנה להם תשובה

רצוני לשאול:

1. האם יש בכוננת מינהל מקרקעי ישראל לקבוע מועד סופי ומחייב לגבי אישור תכנית המגרשים בחל-קה הנ"ל בטבעון?

2. האם תשובת המינהל בנוסח הנ"ל (האישור יקח "לא פחות משנה") נראית לך קבילה וסבירה (זאת לאחר שכבר פעם הובטח לסיים את הטיפול)?

3. האם יש לדעתך טעם וצידוק למדיניות של משלוח מכתבי תשובה עליידי המינהל לפניות בחוץ-לארץ בדואר רגיל?

4. האם יש בכוננת המינהל להימנע ממשלוח מכתבי תשובה לחוץ-לארץ בדרך הים להבא?

תשובת שר-התקלאות א. שרון:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1) לצערנו הרב לא ניתן לקבוע מועד מדויק לאישור תכנית המגרשים בטבעון, וזאת משום שהתכנית נמצאת בדיון בוועדות התיכנון המוסמכות לי, כך, ורק הן מוסמכות לקבוע מתי תאושרנה התכניות.

2) נציגי המינהל בוועדות התיכנון עושים את מירב המאמצים לאישור התכניות בהקדם.

3) תשובות המינהל לפונים אליו מחוץ-לארץ נשלחו בדרך-כלל בדואר אוויר. ייתכן כי מתוך טעות נשלחו התשובות האחרונות למר שניידר, שהתכתבות שלו עם המינהל ענפה למדי, בדואר רגיל. מינהל מקרקעי ישראל הודיע כבר למר שניידר שעם אישור תכנית המגרשים בטבעון יקבל על כך הודעה בדואר אוויר.

ה. הצעות לסדר-היום

1. המצב בענף הפרדסנות

השטח המעובד בהשקיה. ייצור שנתי של 1.5—1.6 מיליון טונות.

ב. ערך הייצור בשנת 1977/78 — 3.7 מיליארד לירות; בשנת 1976/77 — 2.4 מיליארד לירות, 26% מערך הייצור של כלל הגידולים החקלאיים בארץ. האומדן לשנת 1978/79 הוא מעל 5 מיליארד לירות.

ג. הענף מפרנס כ-35,000 משפחות ומספק כ-4 מיליון ימי עבודה בשנה, ללא אריות, הנתונים האלה אינם כוללים את העובדים בבתי-אריות, העושים גם הם מאות אלפי ימי עבודה.

ד. 63%—65% מתפוקת הענף מיועדים ליצוא, כ-6% — לתצרוכת השוק המקומי למאכל, היתר — לתעשיית שימורים ומיצים.

ה. 82%—85% מערך התפוקה של הענף מקורם מיצוא פרי טרי, כ-7% משיווק פרי טרי למאכל ו-7% הנותרים משווקים לתעשייה. כלומר יותר מ-90% מערך התפוקה באים מיצוא ישיר ועקיף.

ג. חוב הסובסידיות נוצר כתוצאה מהתחשבות חצי-שנתית. בגלל האינפלציה היה צורך לשנות את ההסדר הקיים ולקצר את תקופת ההתחשבות, ואכן הושג הסדר בין משרד החקלאות והאוצר, שלפיו: א) קוצר הפער בין עריכת החשבון והתשלום מחוץ-דש-חצי לחצי-חודש; ב) התשלום בעד שכן העבודה לחקלאים מקביל לזה של כל השכירים במשק; ג) ההתייקרות תעלה על 15%. פרט לסעיפי מספוא ועבודה יקבלו החקלאים פיצוי ללא המתנה של חצי-שנה.

2853. מנחם תמורה למר שניידר על

מגרש שהופקע ממנו

חברת-הכנסת מ. ל. מרץ שאל את שר החקלאות ביום ט"ז בטבת תשל"ט (15 בינואר 1979):

הנני מתכבד להגיש בזה לכבוד שר החקלאות שאלתה כדלקמן:

לפני כארבע-עשרה שנה הופקע מגרש, הנמצא בחלקה 16 בגוש 11739 ביערות הכרמל והשייך למר הנרי שניידר, עליידי מינהל מקרקעי ישראל. תמורתו הובטח למר שניידר מגרש בטבעון.

מאז הובטח המגרש בטבעון ועד היום נדחה אישור תכנית המגרשים בטבעון, ועד למועד זה לא נעשה דבר לסיום העניין. מר שניידר שלח מכתבי בירור ובקשה לזירוז העניין לסניף מינהל מקרקעי ישראל בחיפה, אולם פניותיו נדחו בטענה שהאישור יקח "לא פחות משנה". כמו-כן נשלחו מכתבי התשור בה מטעם המינהל למר שניידר, המתגורר בחוץ-לארץ, בדואר רגיל (במקום בדואר אוויר), דבר שגרם לעיכוב של שבועות במסירת התשובה למענה.

הד"ר ח. גרופר:

הכנסת תעבור להצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת פסח גרופר: המצב בענף הפרדסנות.

רשות הדיבור לחברת-הכנסת גרופר.

פסח גרופר (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, ההצעה לסדר-היום באה בעקבות המצב החמור שאליו נקלע ענף ההדרים, ענף המתקרב לגיל 90 שנה. הוא שימש כענף מוביל בחקלאות וביצוא החקלאי בארץ-ישראל. השאלה המכרעת העומדת על הפרק לפי שעה היא האם ענף זה ימשיך להתקיים, או שמא, חלילה, נגזר דינו להיכחד. כמו-כן אי-אפשר להתעלם מהעובדה כי אלפי משפחות תלויות בפרנסתן מהענף, ולא ייתכן לגשל עובדים אלה מעבודתם.

כמה פרטים ונתונים על היקף הענף ומשקלו ב-משק:

א. שטח של כ-380,000 דונאם, כ-21% מכלל

השינוי מאמצע דצמבר 1977 לאמצע דצמבר 1978 הוא ב-32%, בעוד שעלות האינדקס של הוצאות הייצור היא 60% ויותר. זהו סל מטבעות טוב, אשר בו חלקם של הדולרים הוא רק 13%.

— העדר סיוע ממשלתי מתאים בסעיפי הוצאות שבהם זוכים ענפי יצוא סלקטיביים אחרים, כגון פרי-סומת לקידום מכירות, המצאות סעיף נכבד, הוצאות הכרוכות בפיתוח והובלת פרי לשווקים חדשים — יאפאן, המורת הרחוק ועוד, יצוא לשווקים מיוחדים שבהם התמורה נמוכה, אולם הכרחי להקטנת לחץ כמויות במערב-אירופה.

— השוק המשותף. ההצטרפות העתידה של ספרד ויוון מהווה סכנה מוחשית לעתיד יצוא ההדרים לאר-צות השוק המשותף ובעיקר לתפוזי-ההב, וזאת מאחר שלשוק המורחב יהיה הכושר לאספקה עצמית של הדרים. כיום מספקות איטליה, ספרד ויוון 50% מצ-ריכת תפוזי-ההב בשוק, 88% מצריכת הלימונים ו-71% מצריכת הקליפים.

אם עקרונות המדיניות החקלאית הקיימת יופעלו לגבי ספרד ויוון — והם אפס מכס, תמיכות מחירים, מחירי פרנס "מוחאמים" להגבלת מדיניות — ייווצר מצב של הגדלת הייצור בארצות המצרפות, אמנם באזורים שוליים, ו/או תנאי תחרות מסחרית שלא נוכל לעמוד בהם. אפשר שתהיה גם הפעלת אמצעים אד-מיניסטראטיביים להגבלת היבוא בכמות ובתקופות שלא נוכל לעמוד בהן. דרישתנו היא להגיע למצב של סחר חופשי בהדרים בארצות הקהילה לכל ארצות הים התיכון. עד אז — אי הפעלת עקרונות המדיניות החק-לאית לגבי ספרד ויוון ואפשרות להציג את עמדתנו בפני מוסדות השוק.

— פגיעות הענף לכל אורך השרשרת והדרך. אני רוצה לקרוא לפגיתכם כמה דברים מעניינים. כע-נף גדול המבוסס, כאמור, רובו על יצוא עלינו להת-מודד באופן מתמיד בנקודות פגיעות רבות לאורך-כל השרשרת. להלן כמה דוגמאות: בתחום הייצור — רוחחיות אלטרנאטיבית גבוהה יותר ליחידת קרקע ומים בגידולים אחרים; עלייה תלולה בהוצאות ייצור; כוח-אדם — בענף הרבה עבודה ערבית, בפרט בקטיף ובאריזה, על כל המשתמע מכך; שינוע — יחסי עבודה בנמלים. כולנו עדים וערים למה שקורה תמיד בעונת שיווק ההדרים; שיווק — היצע גדול של מת-חרים, מוצר זול בשוק האירופי שאינו יכול לשאת הוצאות נוספות כגון פרסומת, שירותים למסחר, שיכ-לולים באריזה וכו'.

התשובה לכך היא: איכות, אמינות באספקה, הת-אמת מיגוון זנים לדרישות השוק — כל זאת לשמירה על המוניטין הקיים וחיוקו.

אני מציע להעביר הצעה זו לסדר-היום לוועדת הכלכלה למען מציאת דרך ומתן עזרה לענף, שיוכל לצאת מהמשבר החמור שאליו נקלע.

הד"ר ח. גרנצמן:

חבר הכנסת המציע הצעה לסדר-היום לא יכול להציע להעביר את הצעתו לוועדה. משהו אחר צריך להציע להעביר את הנושא לוועדה.

1. בשנת 1977/78 התמורה מיצוא פרי טרי היתה 191 מיליון דולר פ"ב, כ-50% מכלל היצוא החקלאי הטרי, כאשר 75%-80% הם ערך מוסף. בנוסף על כך חרם הענף כ-35-40 מיליון דולר מיצוא פרי מעובד.

2. בין השנים 1972/73 עד 1977/78 היה גידול ב-80% בהכנסה פ"ב בדולרים, בעוד שהכמות ש-יוצאה גדלה ב-20% בלבד.

מעמדנו בין יצרני פרי הדר בארצות הים התיכון:

א. תפוזים — בייצור אנו נמצאים במקום שלישי בכמות לאחר ספרד ואיטליה, בעיקר לצריכה מקו-מית, ומהווים כ-12% מכלל ארצות הים התיכון. ביצוא אנו נמצאים במקום השני אחרי ספרד (32%), ומש-קלנו — 23%; מארזוק — 18%.

ב. אשכוליות — אנו מובילים בייצור — 77%, וביצוא — 75%. מלבדנו רק ספרסין מהווה גורם.

ג. יעדי היצוא: תפוזים — 57% לשוק המשותף, 27% לארצות מערב-אירופה אחרות; אשכוליות — 82% לשוק המשותף ו-12% לארצות מערב-אירופה אחרות; זנים אחרים — 36% לשוק המשותף ו-25% לארצות מערב-אירופה אחרות.

ד. חלקנו ביבוא תפוזים לארצות השוק המשותף מתבטא ב-22% מכלל היצוא מארצות הים התיכון. אלה הם נתונים לחודשים אוקטובר-יוני 1978.

תכנית ל-1978/79 — יצוא 48 מיליון תיבות, גי-דול ב-5.2% לעומת 1977/78: תפוזים — 31.7%, אשכוליות — 14%, לימונים — 1%, קליפים — 1%, שונים — 0.1%. עד היום שלחנו 12.5 מיליון תיבות.

מגמות עיקריות השנה הן עלייה ביצוא תפוזי "שמוטי", לרבות "הדר", עלייה באפילים, יציבות ב-אשכוליות, לימונים וטבוריים. בקליפים — גידול של 100%.

אומדן ההכנסה לעונת 1977/78 — 225 מיליון דולר מיצוא ישיר ועוד 60-70 מיליון דולר ביצוא עקיף של מוצרי תעשייה.

הבעיות העיקריות של הענף במצב הנוכחי ובטווח הבינוני:

— רוחחיות הענף. באופן אבסולוטי היתה בשנים האחרונות עלייה מסוימת במונחים ריאליים, בגלל שיפורים ביכול ליחידת שטח, הגדלת אחוז הפרי ליצוא ועלייה במחירי המכירה בתוך-לארץ, וזאת למרות בע-יות ותקלות קשורות בכספים, עיצומים בנמלים, שבי-תות ב"צים" ופגעי טבע. אולם רוחחיות נמוכה בהש-וואה לאלטרנאטיבות כגון כותנה, אבוקאדו, פרחים, ומכאן המשך התהליך של עקירות: "שמוטי" — 10%-12% בשלוש השנים האחרונות; אשכוליות — 8%-9% בתקופה זו, ואפילים — 4%-5%.

— פיגור בשינוי שער החליפין של סל המט-בעות של המועצה כלפי הלירה, בהשוואה לעליית הוצאות הייצור. בהתבסס על הסל של עונת 1977/78

פמח גרופר (הליכוד):
סליחה.

דודי'ר. ה. גרופמן:
רשות הדיבור לשר החקלאות, לתשובה.

שר-החקלאות א. שרון:

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, שטח הפר-
דסים הנוכחי קטן יותר מ-420,000 דונאם, כתוצאה
מעקירות בשיעור של 8%—12% שנעשו בשלוש השנים
האחרונות. מאידך גיסא היו גם נטיעות חדשות והח-
לפת זנים, בעיקר קליפים, אפ"כ בהיקפים קטנים
בהרבה מהעקירה. בשתי העונות האחרונות חל שי-
פור מסוים ברווחיות למגדלים כתוצאה מגידול בפור-
יות, עלייה באחוזי הפרי ליצוא ועלייה מסוימת במחירי
הפרי.

עם זאת יש לציין שתי תופעות, שהן בעיות היסוד
של ענף ההדרים כיום: 1. פגיעה ברווחיות כתוצאה
מעליית תולדה בהוצאות הייצור ופיגור בשינוי שער
החליפין שיפצה את היצרן; 2. הצטרפותן הוודאית
של ספרד, פורטוגאל ויוון לשוק המשותף. הפגיעה
הצפויה המזוהה במיוחד בהיות הענף ענף יצוא מובזק
אשר 90% מהכנסתו גובעים מיצוא ישיר ועקיף, וה-
ערך המוסף בו הוא כ-75%. בקשר לבעיות עם השוק
האירופי המשותף — מתקיימים מגעים בדרג מדיני
ומסחרי, ובהם אנו תובעים מהשוק לקיים את הת-
חייבויותיו לישראל ולמנוע כל פגיעה בענף ההדרים
כתוצאה מההצטרפות האמורה. שר החוץ העלה בחדש
שעבר, בנסיעתו לאירופה בענייני השוק האירופי המ-
שותף, את תביעתנו לפתרון גלובלי כמדיניות לטווח
ארוך ליצוא מוצריה החקלאיים של ישראל, מתן גישה
חספית לקהליה למוצרים חקלאיים ישראלים, ואם
הדבר נחוץ — לכלול גם מוצרי חקלאות באזור סחר
חפשי עם השוק.

העלינו שוב בפני מועצת השוק את התביעה להג-
דלת ההנחה במכס על תפוחים וקליפים, מ-60% ל-
80%. התגובה על כך הייתה שלילית, אך לא ניתנה
תשובה שלילית סופית והנושא נשאר פתוח.

אנו עומדים שוב להמשיך ולתבוע את ההנחה
תמובטחת. יש להניח שהגרשא ייכלל במסגרת סעיף
22 להסכם עם השוק, דהיינו שיפור ההסכם שלנו
עם השוק.

דודי'ר. ה. גרופמן:

נעבור להצעה הבאה בסדר-היום: ההסדר עם "גוש
אמונים" והמשך ההתנחלויות. רשות הדיבור לחבר-
הכנסת רון.

אמרי רון (המערך):

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, לכאורה ניתן
היה לעבור לסדר-היום על מיבצעיו האחרונים של "גוש
אמונים" בחסימת כביש שכם—טול-כרם ובמערות-המכ-
פלה. כי מה היא חסימת כביש ראשי בשומרון והת-
כתשות עם נוגים ערבים ושוטרים לעומת כל עלי-

כמריכין עומדים אנו ללחוץ על מועצת השוק להת-
חיל באופן מיידי בשיחות עם ישראל לפתרון בע-
יותיה של ישראל כתוצאה מהרחבת הקהילה. ברצוני
לציין שהממשלה החליטה בתאריך 7 בינואר 1979
על הקמת ועדת שרים לענייני השוק המשותף, ברא-
שותו של שר החוץ, שתחליט בנושאים הקשורים במ-
געים עם הקהילות האירופיות.

החמרת הבעיה של רווחיות הענף הן באופן אב-
סולוטי והן יחסית לגידולים חקלאיים אחרים נדונה
לאחרונה בחוגי הפרדסנות ובמגעים בין משרד החק-
לאות, משרד האוצר והמועצה לשיווק פרי-ההדר.

לצורך מגע שוטף בין הגופים וליבון כל הבעיות
של הפרדסנות, תוך כדי נסיון למצוא פתרונות לבעיות,
הקמתי בתאריך 15 בנובמבר 1978 ועדה לקידום ופיי-
תוח ענף ההדרים, בראשותי, שבה נציגים ממינהל
המחקר החקלאי, הפאקולטה לחקלאות ברחובות, המר-
כו החקלאי, התאחדות האגריים, מועצת ההדרים, משרד
האוצר ונציגות בכירה של משרד החקלאות. הוועדה
התכנסה לישיבה ראשונה בתאריך 14 בדצמבר 1978
והקימה ועדת-משנה בראשותו של מר צבי קינן, מנכ"ל
מועצת פרי-ההדר, שתפקידה להביא לפני הוועדה את
הנושאים לדיון. הוועדה חקיים את ישיבתה השנייה
בקרב.

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת הכלכלה
של הכנסת.

דודי'ר. ה. גרופמן:

אני מבינה שחבר-הכנסת גרופר מסכים להעביר
את הצעתו לוועדת הכלכלה של הכנסת.

פמח גרופר (הליכוד):
מסכים.

דודי'ר. ה. גרופמן:

חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — להעביר את
הנושא לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת. ניגש להצ-
עה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
הכלכלה נתקבלה.

2. ההסדר עם "גוש אמונים" והמשך ההתנחלויות

לוחיו האלימות של ה"גוש" בעבר? "גוש אמונים".
יאמרו הממעיסים במשקלן, כבר גילה לעיני כול את
ערוותו ההתיישבותית וההפגנתית כאחת. דותן ויתיר
התפרקו, בשילה מחכים עדיין בסקרנות לחוקר שיגלה
סוף סוף את עקבות ארון-הברית, ורק גרעין אלון-מורה
מקדים מתרגל התנחלויות וקופץ כמו חרגול מתנני-
חלות לחסימה ומחסימה להתנחלות. זה יותר משנה,
מאז יומת סאדאת, מאז הוברר שיש עם מי לדבר,
השתבשה קשות גם יכולתו ההפגנתית של ה"גוש".
20" הקצינים", שדיברו אמת על השלום, מצליחים
לרכו לקריאתם מאות אלפי תומכים, כש"גוש אמונים"

אט אט מתחזק הרושם כי הממשלה פועלת לאורך כל השנה בשתי אופציות בריזומית: האחת — הנסיון בלבוש את יומת השלום על-ידי פרובוקציות למיניהן, על-ידי משיכת המשא-ומתן עד אין קץ, תוך שילפולים משפטיים, עד סאדאט יתייאש, עד שחזית הסירוב תתחזק או עד שקארטר יוחלף; השנייה — חתירה להסדר נפרד לחלוטין עם מצרים, שיסאיר לישראל את האופציה המיוחלת של שליטה ביהודה ובשומרון ובעזה. אבל, רבותי חברי הכנסת, שתי הדרכים הללו התנפצו כבר בקמפ-דייוויד. מה שלא ברור לממשלה ול"גוש אמונים", צריך שיהיה ברור לעם ישראל: אין דרך להגיע להסדר שלום מבלי לוותר על רוב רובם של יהודה, שומרון ועזה, גם אם זה כואב. הלינקג' חי וקיים, גם אם גדול המשפטנים יכחישוהו באותות ובמופתים. וסופה של ממשלה זאת, שוויתרה כבר מרצונה על אזורי בטחון בסיני, שתותר גם על הסדרי בטחון חיוניים ביהודה ובשומרון, ומהשאיתה להכול — יישאר לא כלום.

חברי הכנסת, באישור הסכמי קמפ-דייוויד ויתרה הכנסת וויתרה הממשלה על ריבונות ישראלית לטובת שלטון עצמי ערבי ביהודה ובשומרון. מה שנשאר כעת הוא לחתום על ההסכם ולהיאבק על הגדרת אזורי הבטחון והסדרי הבטחון הפנימיים והחיצוניים. אולם הממשלה עושה דבר והיפוכו בכך שהיא מאשרת התנחלויות בלב יהודה ושומרון, מקציבה שלוש-רבעי מיליארד לירות — רק היום, בוועדת הכספים — להתנחלויות של "גוש אמונים" ולפעולות המר-אות קבל עם ועולם שאין ככוונתה לכבד את ההסכם ושוכנת נצחית ומיסטית עדיפה על הסדרי בטחון. ובימגמתה זו, המבלבלת ומטעה את העולם, את הציבור היהודי ואת העם בישראל, "גוש אמונים" הוא שותף ועוזר נאמן.

אל יתיימר "גוש אמונים" לשאת את התואר של "תנועת ההתיישבות", "גוש אמונים" הוא סכנה לתנועות ההתיישבותיות החלוציות כולן.

משה שמיר (הליכוד):

דיבורים כמו שלך הם סכנה להתיישבות. אמרי, אתה צריך להיות קצת בוש בדברים כאלה על תנועות התיישבות, שאתה עצמך יודע את הערכים החלוציים שלה ואחאה עצמך מעריך את הדבקות שלה והשיטות שלה.

(קריאה: הרב לוינגר — — —)

ד"ר שריר (המערך):

הוא לא צריך להיות בוש כי הוא איש ההתיישבות. קודם-כול תלך אתה להתיישבות, ואז תהיה בוש לא בוש.

משה שמיר (הליכוד):

הוא צריך להתבייש בהשמצה של תנועת התיישבות.

יוסף שריר (המערך):

אדוני, אתה יושב בבית נוח בירושלים. קודם-כול תתיישב אתה. אתה כמו כל אלה היושבים בחוץ-לארץ ושולחים את העולים לארץ.

במלוא המאמץ יכול לרכז בקושי משמרת מחאה עלובה של כמה עשרות מתומכיו הוותיקים.

ואף-על-פי-כן, ראוי שהכנסת תיתן דעתה על-התארים המופלא בין הממשלה ל"גוש אמונים" ועל הסתירה המופלאה שבין ההסכמה להסדר שלום לבין השימוש המתוחכם בהתנחלויות-הדמה הסותר ההסכמה. כי מאז יומת סאדאט, ותמיד לקראת חתימת ההסכם, וכמעט תמיד באותו סדר: שר החוץ או ראש הממשלה מכריזים את ההכרזה המתאימה, "גוש אמונים" מבצע הפגנה התנחלויות, ואחר-כך באה הפרשה — תוך הצהרת הסתייגויות... החל משיחות איסמאעיליה בצל עשרים מאחזי-הדמה, עבור למשא-ומתן על נוסחת אסון, אן, בצל התנחלות שילה, דרך הפאטנט של דיין להלביש עירומים במדי צה"ל במחנות צה"ל כהכנה להסכמי קמפ-דייוויד. כך גם כעת: ערב ביקורו של אתרטרון, ב-27 בדצמבר, מכריז שר החוץ: "אין לי-ש-ראל כוונה לעזוב את יהודה ושומרון. לא נפסיק את ההתנחלויות ביהודה ושומרון. את הישובים בסיני נז-רי, אך ביהודה ושומרון — לא." "גוש אמונים" קולט את הרמז היטב ומטיל על קבוצת אלון-מורה לבצע בפעם ה-18 התנחלות הפגנתית בלתי-חוקית, והפעם התנחלות על הכביש כ"אתחלתא דגאולה" לכיבוש שכם. והמתנחלים, שקצה נפשם בתרגילי התנחלות יבשים, הופכים את התרגיל ל"תרגיל אש רטוב". חוסמים את התנועה, מתכתשים עם נהגים ערבים ממורמרים, עם המשטרה ועם צה"ל — עד שבאה פשרה, בהתערבות הממשלה, ורק לאחר מכן מכריז שר החוץ ש"גרעין זה ראוי להתיישבות לפי העיתוי שתקבע הממשלה ובהתאם לשיפוטיות".

השקפתה הפוליטית של הממשלה חופפת את זו של "גוש אמונים", ואין היא מנוגדת לה. ההעדפה הבולטת של יהודה ושומרון ועזה על פני אזורי בטחון ברמת-הגולן וסיני, העדפת השליטה על מיליון ערבים ב"גבולות ההבטחה" על פני נסיון למאבק על "גבולות בטחון", הפקרת האופי היהודי של מדינת ישראל, ציונות של זכויות משפטיות ודמוקרטיות ולא של הניתוח והמעשה הראצינאלי — כל אלה משותפים לממשלה ול"גוש אמונים". "גוש אמונים" אינו צריך לפלוש היום לביתו של שר החוץ על-מנת לשכנע אותו לנטוש את "תכנית-אלון הבוגדנית", כי שר החוץ דהיום מסכים שאין לתת חלקי יהודה ושומרון לשלטון זר. "גוש אמונים" אינו צריך להיאבק היום נגד "ראש ממשלת הודון והספר-הלבן", כפי שנאבק בזמן החתימה על הסדר-הביניים עם מצרים, מפני שראש הממשלה דהיום מכריז ש"יהי הרבה אלוגי-מורה, ואיש לא יפקיע מאתנו את הזכות להתנחלות בכל יהודה ושומרון".

גם זבולון המר לא צריך לבוא כנגב בלילה להודות עם פורקי חוק, כאילו היתה זו ממשלה תורכית או מאנדאטורית וכאילו אינו חבר בה. היום הוא עושה זאת לאור היום מצלמות הטלוויזיה. שר הקלאות, חברי הכנסת ואיש ציבור שעודדו את "גוש אמונים" בהתעללותו בדמוקראטיה הישראלית והזיהו עם פעולותיו, ואולי לא במעט בזכותו הם יושבים היום בשלטון, אל-נא יתחלחלו אם לעתים הגולם עולה קצת על יוצרו שהרי, בסך-הכול, ה"סימביוזה" בהשקפה ובפעולה בין "גוש אמונים" והממשלה היא כמעט מושלמת.

אמרי רון (המערך):

אני מצטער על שאני לא יכול לעזור לך. לדעתי זו תנועה הפגנתית פוליטית ולא תנועת התיישבות.

משה שמיר (הליכוד):

הוא פאר התנועות החלוציות בימינו. הוא נושא הדגל של אבותינו במשמרה-העמק. אילולא הוא, לא היה המשך להתיישבות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

האמת היא שהם נושאי הדגל רק של שבתאי צבי.

אמרי רון (המערך):

"גוש אמונים" מהווה סכנה לתנועות ההתיישבות החלוציות כולן ולכל הערכים שהן מייצגות, דווקא מפני הסמלים השאולים שהוא משתמש בהם והמיתוס המ' ווייף.

משה שמיר (הליכוד):

אין עוד מוקד לחינוך הנוער היום וזוהי "גוש אמונים". הם מגשימי הציונות החלוצית היום. אלה דברי בלע.

אמרי רון (המערך):

ממש כשם שהריביוניסטים המליצו לנטוש את תל-חי והפכו את י"א באדר לסמל שלהם, כך הופך "גוש אמונים" את סמלי ההתיישבות לסמליו, ובכך הסכנה לנוער, לחינוך ולערכים הציוניים שבזכותם הוקמה התשתית למדינה.

מה למייסדי טירת-צבי, עין-חרוד ודגניה ולתור-רתו הכוזבת של ה"גוש"? האם קריית-ארבע, עם 70% עבודה ערבית, מחנכת לתורת א.ד. גורדון?

משה שמיר (הליכוד):

כמה עבודה ערבית יש בשדות עמק-ירזעאל? זו מכה של העם היהודי והתנועות היום.

אמרי רון (המערך):

לא שמעתי ש"גוש אמונים" אומר משהו בעניין עבודה עצמית. ובשדות של משמרה-העמק אין עבודה ערבית.

מה למתנחלי "גוש אמונים", של-80% מהם פרי-נסות ודירות בפתח-תקוה — — —

משה שמיר (הליכוד):

אלה דברי כוב שאין להם יסוד. הם חלוצים אמיתיים. הם בוני התעשייה והנקודות.

אמרי רון (המערך):

זה נתון הלקוח ממזכירות "גוש אמונים".

חז"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

חברי-הכנסת שמיר, אתה לא יכול ללוות כל משפט בקריאה שלך.

אמרי רון (המערך):

האם הנישה תנועת "גוש אמונים" אי פעם דגל חברתי או אנושי כלשהו, מלבד דגל הזכות הפוליטית על יהודה ושומרון? האם עסקה אי פעם במצור קוץ עם ישראל?

משה שמיר (הליכוד):

היא עוסקת במצוקה החשובה ביותר של עם ישראל. היא מיישבת, היא בחרה בדרך חלוצית אמיתית — היא מיישבת. היא התנועה המיישבת היחידה היום.

חז"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

חברי-הכנסת שמיר, אני קוראת אותך לסדר.

משה שמיר (הליכוד):

הממשלה הזאת לא היתה עושה זאת.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מדוע קריית-ארבע ריקה?

משה שמיר (הליכוד):

היא איננה ריקה, בקריית-ארבע יש יותר ערכים אנושיים וחלוצים מאשר במחצית תל-אביב.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

איוז מין חלוצים אלה, לבנות שכונה בקרני-שומרון ולעבוד בנתניה?

חז"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

אני מבקשת שיהיה שקט.

אמרי רון (המערך):

האם עסקה אי פעם תנועת "גוש אמונים" בהת-יישבות בגליל ובנגב, במצוקות עם ישראל, בעיירות פיתוח, בשכונות מצוקה ובקליטה?

חברי הכנסת, "גוש אמונים" הוא סכנה — — —

משה שמיר (הליכוד):

הדיבורים שלך הם סכנה. אתה הורס את התנועה החלוצית היחידה הקיימת כיום בישראל. אתה מקוה להרוס אותה, אבל לא תצליח.

רב שילנסקי (הליכוד):

טובי הבחורים של מדינת ישראל הם המגשימים את זה.

מיכאל חריש (המערך):

על-ידי הסתה נגד הפעולות של צה"ל.

חז"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

הוא זכאי לומר מה שהוא רוצה.

אמרי רון (המערך):

"גוש אמונים" הוא סכנה לכל התשתית המור-סרית והערכית שעליה קם המפעל הציוני. ואם הממ"שלה משתמשת בשירותיו ליעדיה הפוליטיים המסוכנים לא פחות, אם היא עושה אתו "הסדר שלום" במקום שתעשה את ההסדר עם מצרים, ראוי שהכנסת תעלה זאת על סדרי-יומנה.

חז"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת פעיל, באותו נושא.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לה-עלות אותו נושא שהעלה חברי-הכנסת אמרי רון, על מישור אחר, והוא על המישור הממשלתי הפוליטי.

שלך עם מגדלי הפלאסטיק. כל ילד מלוויין או ממ-
טוס רואה שזה צחוק.

הבוקר, כשאני פותח את הראדיי — אנחנו לא
חברי ועדת הכספים, כי אנחנו לא נבונים דיינו להיות
שם — אני שומע שוועדת הכספים, ברוב שאני מנחש
מהו, החליטה להעניק 750 מיליון לירות כדי לבנות
300 יחידות דיור בערי השומרון — חארס, גבעון
ואולי עוד בכמה מקומות. כל זה, תבדקו למי? כמ-
עט מיליארד לירות, וגם השקעה של 60 מיליון לירות
בכביש חוצה שומרון. הכול כבר יש לנו, לא נותר
עתה אלא לחצות את השומרון באמצעות כביש נוסף.

(קריאה: ועוד כביש.)

הנה הודאת בעל-דבר. בסופו-של-דבר הכבישים ה-
אלה יהיו נגדו.

יוסף רום (הליכוד):

חס-יחלילה, השומרון יהיה מלא יהודים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הלא אתם, אנשי הליכוד, מחזירים את כל סיני
לאחר שהשקענו בו 8 מיליארד דולר. כל מה שאתם
משקיעים עכשיו בשומרון, כל ההשקעה הזאת היא
"ארויסגעווארפענע געלט".

רב שילנסקי (הליכוד):

אנחנו מדברים על מולדת. אצלכם נמדד הכול
בדולרים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

תיכף נדבר מה אתם עושים במולדת. ירושלים
היא לא מולדת? מצפה-רמון היא לא מולדת? מו-
לדת יש רק במקום אחד — בשומרון. כל השאר כבר
אינו מולדת. מדוע "גוש אמונים" לא מתחל במצ-
פה-רמון? כי זה רחוק מתל-אביב. מקרני-שומרון אפי-
שר להגיע בקלות לתל-אביב.

משה שמיר (הליכוד):

"גוש אמונים" יושב בגולן, בסיני. זה שקר וכזב.

רב שילנסקי (הליכוד):

ראית את התנאים שבהם הם חיים?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הוויכוח שלי עם הממשלה, לא עם "גוש אמו-
נים". אני מוכן להסכים שהם בחורים טובים ויש להם
כוונות טובות.

יוסי שריר (המערך):

למה תסכים לזה?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מוכן להסכים לצרכי הדיון. עכשיו, מה עושה
ממשלת ישראל? מההחלטה של ועדת השרים לענייני
בטחון על שלושה מאחזים עשו "שווייג", שקט. נדמה
לי שלא קם אף מאחז מזה. אבל בדברים אחרים
אנו רואים ממשלה של גוברין יהודאין, כל אחד יותר
אבו-עלי מחברו, המדברים על ממשל ומשוקים מח-
בואים מאחורי גבו של אריק שרון: הוא ילד רע,
אנחנו שרים טובים ובחורים טובים. אני מכיר את
אריק שרון, הוא לא גיבור כזה שיפעל בניגוד לממ-
שלה. אם כי הוא אוהב לעשות רושם; הוא אוהב

ברשותכם אנסה לתמצת את העובדות הצריכות להד-
איג אותנו.

מאז דצמבר 1978 ועד היום העובדות הבאות
מתרחשות, בינתיים מילולית, אבל עם ראשית מעשה
בשטח, ואלו הן:

בדצמבר החליטה ועדת השרים לענייני בטחון
להקים שלושה מאחזים צבאיים, שניים בבקעת-הירדן
ואחד בדרום רצועת-עזה. בשבוע שעבר, לאחר הפגנה
של "גוש אמונים" על הכביש בואכה שכם עשתה
הממשלה הסדר שממנו נודף הריח הנקרא חווארה,
חווארה. יש שם משהו. הבטיחו "גוש אמונים" משהו
בבסיס הצבאי בחווארה, חווארה.

ביום ראשון זה נודע שוועדת השרים לענייני
התיישבות, יחד עם אלמנטים של מחלקת ההתיישבות
של הסוכנות היהודית, בראשותו של שר החקלאות,
החליטה על ארבע הרחבות, ובלשון אחרת — ארבעה
עיבויים. לאמור, מחולה ב', מעלה-אדומים ב', בית-
אל ב' וקרני-שומרון ב'.

יוסי שריר (המערך):

בשפת הבית.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לפי א-ב-ג-ני-בי. הם לא ישובים חדשים, רק
עיבויים.

יוסי שריר (המערך):

כל גוף בתקופת האינפאנטיליות שלו מדבר
בשפת הבית.

זלמן שזר (הליכוד):

כמו מעונות עובדים ב' והרצליה ב' וג'.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אפשר לכנותם "מחולה-פיתוח", "מעלה-אדומים-פי-
תוח". כל הרעיונות של החלוצים הגדולים שחבר-
הכנסת שמיר מדבר בשבחים, להקים את קרני שומ-
רון, או חארס — מה זה? זה סביון דשומרון. זו
האמת האמת.

חיים קופמן (הליכוד):

ואתה סאלון-קימוניסט.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

נמשיך להתייחס לעניין הזה, כי זו האמת.

עוד שמעיה אומרת שרוצים במקום הנקרא נבי-
צאלח, שמצאו לו שם עברי — נווה-צוף, לבנות עוד
אשכול של שלושה נוו-צוף, שלוש קהילות.

שרי-חקלאות א. שרון:

יהיה אשכול של שמונה נוו-צוף.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הנה אומר השר בכבודו ובעצמו: יהיה אשכול
של שמונה נוו-צוף.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

יש אשכול העושה ענבים ויוצאים באושים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אתה רוצה לעשות ענבים ואתה עושה לכולנו
באושים. ראינו את הנקודות שהקמת עלי-ידי מחלקת
ההתיישבות בקדמת-סיני, ראינו את "כפרי-פוטיומקין"

להפגין בנוסח "אני, אני, עקיבא", נגד כולם ולהי-
ראות כחלוצ הראשי, כמתנחל הראשי. בסדר, הם נות-
נים לו. הם מנסים להתחבא מאחוריו. יש פה משהו,
אינני יודע אם הוא כל-כך חכם, אינני מחשיד את
ממשלת ישראל בעודף שכל, זה אין לה. אבל מת-
קבל הרושם כי בכל פעם שמתחיל משהו לדחוף
קמעה את יומת השלום, לשם הידברות או חידוש
הידברות עם מצרים, דואג משהו לתת בעיטה ולהי-
פוך את הדלי. יש רגל קבועה לעניין זה; כמעט תמיד
זו רגלו של "פוטיומקין דה-שרון". הוא בא. ברגל
ימין יבעט בדלי. יש גם קנאים, אנשי "גוש אמונים"
והכריהם, העושים קצת מהומה.

מיכאל דקל (הליכוד):
זו הצגה יפה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
כן, זו הצגה יפה.

מיכאל דקל (הליכוד):
מישהו אמר כאן משפט וביקשו ממנו לחזור בו.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אני בסדר בינתיים.

משה שמיר (הליכוד):
לא היית וגם לא תהיה בסדר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לא ממך אני דורש הכשר להיות בסדר. אילו היית
מסיים עבודתך הרוחנית ב"מלך בשר ודם" היית סופר
גדול בישראל. מימי "כבשת הרש" עד ימינו אמה
הולך ומידרדר ותגיע לתהום.

משה שמיר (הליכוד):
גם בזה אינך מבין.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

עכשיו, יש כאן משהו שיש לו מחשבה פוליטית
לאמור: הנה עומד להגיע אדון אתרטון, במוקדם או
במאוחר ייתכן שתתחדש יומת השלום, לכן צריך
ליצור עובדות. אולי הרעיון הוא להראות לאמרי-
קנים שהעם בישראל עורג להתנחלויות וקשה קשה
לנו לעצור בעדו.

מיכאל דקל (הליכוד):

אתה מדבר בשם העם?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מנסה להסביר מה עושה הממשלה. העם חשב
כמוכם והעלה אתכם לשלטון, ואתם מסכנים, בלחץ
האמריקנים, עושים מה שאני אומר. מדוע אתם מת-
בטלים? היו בריאים, וגימרו זאת כבר, מה יצא מכל
התרגילים האלה? אחת מהשתים — שתי התוצאות
גרועות: אם, חסידולילה, המשימה הזאת תצליח וכי-
תוצאת מהתתיישבות הזאת המצרים יגידו "לא רוצים
לתתם על הסכם", והאמריקנים יגידו "חלכו לעזאזל
ויישאר הסטאטוס-קוו" — — —

משה שמיר (הליכוד):

המצרים הם הצדיקים שלך? אין להם סיבות
אחרות? אנחנו הגורמים?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

משה שמיר וסאדאת הם אותו הדבר.

משה שמיר (הליכוד):

תמשיך בהגיון שלך, מוח עקום.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
תודה רבה.

חרי"ר ש. אריבלי-אלמזלני:
צריך להתייחס בכבוד אל חברי הכנסת.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

ממנו לשמוע "מוח עקום" זו מחמאה ממדרגה
ראשונה.

יוסי שריר (המערך):

גברתי היושב-ראש, האם תמו כבר החודשיים
של איסור הביקור באולם המליאה על חברי-הכנסת
משה שמיר?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אם חסידולילה, זה יצליח והמאמצים להשגת שלום
עם מצרים ייכשלו — תהיה מלחמה, ננצח בקרב וא-
חרי"ך ילחצו המעצמות, ואנחנו נפנה באבוה (באבי-
אבינו).

חרי"ר ש. אריבלי-אלמזלני:

דבר במלים עבריות.

יוסי שריר (המערך):

זו שפה רשמית בכנסת. "באבוה" היא מלה בער-
בית.

חרי"ר ש. אריבלי-אלמזלני:

ערבית מתרגמים פה: כולם צריכים להבין כמה
מדובר. צריך להסביר מה משמעותן של מלים.

משה שמיר (הליכוד):

הוא אינו מבין שום דבר בערבית. גם מה שהוא
אומר הוא אינו מבין.

משה שחל (המערך):

הוא אמר דברים ביידיש שלא הבינתי ולא אמרתי
כלום.

חרי"ר ש. אריבלי-אלמזלני:

הוא לא דיבר יידיש. אולי פעם אחרת, אבל לא
היום.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

גברתי היושב-ראש, מה שדיבר בעברית את כבר
מבינה?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אם הם יצליחו — — —

פנח גרופר (הליכוד):

האם לא נגמר זמנו של חבר הכנסת המכובד?

חרי"ר ש. אריבלי-אלמזלני:

מוחר לו לדבר רבע שעה. נא לא להעיר בקשר
לזמן. אם לא תקראו קריאות-ביניים יוכל לסיים בזמן.

(קריאה: חברים, שקט. אלוף הנאומים בכנסת
נואם עכשיו.)

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אם תצליחו, ייפסקו השיחות, תהיה מלחמה, וא-
חרי"ך יבואו להצים. אם לא תצליחו — מה זה נקרא

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

רשות הדיבור לשר החקלאות, לתשובה.

שר-החקלאות א. שרון :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בחאריך 23 באוקטובר 1977 קיבלה ועדת השרים להתנחלות —

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

להתנחלות? יש ועדת שרים להתנחלות?

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

חבר-הכנסת פעיל, זה עתה סיימת את נאומך, ואני מבקשת לשבת בשקט.

חיים קורפו (הליכוד) :

שב בשקט.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
מי עומד בראש הוועדה?

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

חבר-הכנסת וילנר — —

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
אני מבקש אינפורמציה.

שר-החקלאות א. שרון :

יש הרבה אינפורמציות שאי-אפשר שתדע, ואחה בוודאי יודע את הסיבות מדוע.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
מי עומד בראש הוועדה?

שר-החקלאות א. שרון :

יש מוסד שאילתות בכנסת. הגש שאילתה ותקבל תשובה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
זה דבר סודי, מי עומד בראש ועדת ההתנחלות?

שר-החקלאות א. שרון :

התחכמות לא תועיל.

כבוד היושבת-ראש, אני מקווה שתאפשר לי לענות על מקצת מדברי הבלע שהושמעו פה.

יופי שריר (המערך) :

אבל בשנינות.

שר-החקלאות א. שרון :

— בחאריך 23 באוקטובר 1977 קיבלה ועדת השרים להתנחלות החלטה על הקמת ישוב ומני במחנה חורון הנמצא דרומית-מזרחית לשכם. מקום הקבע של הישוב לעתיד לבוא היה צריך להיות אחד האתרים הנמצאים קילומטרים אחדים מזרחה יותר. האזור הוא בעל חשיבות רבה מבחינה טופוגרפית-בטחונית, וצריך היה להימצא מצדו הצפוני של ציר חוצה שומרון, ציר המנווה את דרך החיבור העיקרית בין ישובי בקעת-הירדן, המאבטחים את גבולנו עם החזית המזרחית, לבין שפלת החוף.

להתיישבות זו נועד גרעין אלון-מורה, המתגורר במבנים זמניים בקדום זה שלוש שנים. בקדום שני גרעינים. אחד מהם "קדומים", בנה את ביתו הקבוע במקום ו-60% מאנשיו מתפרנסים כבר במקום; ונוכח קריאות-הביניים שהיו פה, היתר רוצה לציין — ללא

"לא תצליח" ? מה שתעשו ינקר את עיני העולם, וארצות-הברית תלחץ יותר חזק, וההסכם ייחתם. זאת האפשרות השנייה. המעשים החמורים האלה שעושה הממשלה, שהשלוח הקדמי שלה הוא שר החקלאות, אם, הסיוח-לילה, יצליח — אוי לנו; ואוי לנו, אם הם, הלוואי, ייכשלו. המסקנה היא שהתהליך שנעשה מזה כמה שבועות בשומרון, בהנחייתם האידיאולוגית של "השבתאים" בממשלה ובליכוד, כדי לטרפד את ההתקרבות הפוליטית — אם אתם רוצים לשמוע את דעתי — זו מכה לאינטרס הישראלי מתחת לחגורה, לא אגיד עד הוועדה. הסגנון והמעשים של הממשלה בפרשת ההתנחלויות בימים אלה הם המעללים האנטי-לאומיים ביותר ונוגדים את האינטרס הישראלי. לכן מן הראוי לקיים על כך דיון בכנסת, להעמיד את הממשלה במקומה, לדחוף אותה לפינה ולכפות עליה לבטל התנחלויות אלה, לכפות עליה להיעתר לאתגר השלום ולא לתת לשרון להשתולל.

שר-הבריאות א. שושנק :

איזה ביטוי הוא זה?

מיכאל דקל (הליכוד) :

אולי אתה יכול לומר דבר-יך בצורה מכובדת?

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

"המוח העקום" שלי אומר שלא ישתולל. שילך לחווה שלו ויתן את משרד החקלאות בהחזרה למישהו, נאמר, ש"בועט פחות בדליים".

מיכאל דקל (הליכוד) :

דיברת על התנחלויות, ובמה גמרת?

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

גמרת בכך שמשום נימוקים פוליטיים, אם לממשי שלם כוונות להמשיך במהלך הפוליטי של ההסכם עם מצרים ושל עשיית שלום, הסימן המובהק לכך הוא לא רק לדבר עם אתרסון אלא גם לגרש את אריק שרון.

הי"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

שר-החקלאות אריק שרון.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

את כבוד שר-החקלאות חבר-הכנסת אריק שרון. יש לומר לו: מר שרון הנחמד, אתה אוהב ישראל, כנראה, סריגא מן הממשלה ולך אל חותך. גמנה שר חקלאות אחר במקום, שיטרפד פחות את ההסכם השלום. אם הממשלה אינה — — —

חיים קורפו (הליכוד) :

אתה מתכוון לכבד את ההסכם עם מרציאנו?

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

נשקול את זה ונודיע לך. עד מתי אתה רוצה תשובה? אני מבטיח לתת לך תשובה מסודרת וכתובה. אם מרציאנו יתה פה, הוא יגיד לכם אותו הדבר.

נחזור למה שאני רוצה לומר. אם הממשלה אינה מספרת, אינה שולחת אחר כבוד את אריק שרון, אין כאן אלא "מחשבת חושב", לא כל-כך מתוחה כמה, לא כל-כך מועילה לאינטרס של מדינת ישראל, "מחשבת חושב" ממשלתית. לממשלה כזאת אסור לתת לעשות מעשים כאלה בשתיקה.

ב"קדומים" חיים היום 500 איש וההשקעה פחותה בהרבה, ללא כל השוואה.

יש לנו ישוב ששמו נערן, של תנועה מכובדת שאני מלא כבוד והערכה לה על כל מה שעשתה ותרמה; חבריה מונים רבבות אנשים, ויש לה עשרות ישובים. נערן, עם כל הכבוד למאמצי התנועה, והמאמצים שלי וכולנו יחד, הצלחנו להגיע ל-56 איש. אבל בעפרה, ללא מאמץ של הממשלה, תוך התנכרות מוחלטת, ללא הקצאת אמצעי ייצור — 310 איש.

דפי שריר (המערך):

"ל"גוש אמונים" יש 4 ישובים, ולקיבוץ הארצי — 120.

(חברי-הכנסת מ. שמיר וי. כהן קוראים קריאות ביניים)

שר-החקלאות א. שרון:

חברי-הכנסת שריר, אני אומר את הדברים בכאב. אתה יודע מדוע? — כי בניגוד לך אינני ניגש להת-יישובות. בנישה פוליטית או מפלגתית.

דפי שריר (המערך):

אתה איש אפוליטי.

שר-החקלאות א. שרון:

לא, אינני איש אפוליטי; אני בהחלט איש פוליטי. אבל לנושא מצב ההתיישבות והישובים אינני ניגש בגישה פוליטית. ומצב הישובים בנגב מכאיב לי יותר מאשר לך. ויש צורך להוציא אותם מהמצב שאתם הכנסתם אותם לתוכו.

ובכן, יש כאלה ויש כאלה, ולצערנו אין מה לעשות. ובין קרוב ל-800 ישובים חקלאיים בארץ יש לנו, לצערנו, יותר מ-100 ישובים שהם פרובלמאטיים. אז יש גם פה ישובים פרובלמאטיים. אף אחד לא אמר שאין ישובים פרובלמאטיים. אבל בכלל-זאת, יש לנו ישוב קלילה. אינני רוצה להודיע פה כמה משפחות יושבות שם, כל מי שהיה שם יודע בדיוק, אבל מספר האנשים היושבים שם הוא קצת יותר מ-100. יש לנו חארס. נכון, עוד אין שם תשתית תעשייתית. תהיה. המשפחות הראשונות עלו לשם בחודש אוגוסט. אין שם בית ריק אחד. כל בית, ברגע שהוא נבנה, עוד בטרם הוכנס לשם חשמל ובטרם חוברו מים, מתמלא על-ידי משפחה. בחארס יש היום 500 איש.

בשנה האחרונה עברו לגור בשומרון יותר מ-3,000 איש. אני רוצה לציין בכאב — כי זה נושא שאני מטפל בו ואינני אומר זאת כדי להתנצח — שמי שדיבר פה על ערווה, אני מציע שיבדוק, אני מציע להשתחרר, בואו נשתחרר מהמושגים האלה, בואו נשתחרר מהעוורון, מהאיבה ומהשנאה הזאת שאינם תורמים שום דבר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אתה מודה, איפוא, שמאז ביקור סאדאט אתם דוחפים במודע מתיישבים לשומרון? אתה מודה בזה? חשוב לדעת זאת. אתה מודה שאתה מטרפד את ההיברות.

(חברי-הכנסת מ. שמיר קורא קריאת-ביניים)

סיוע ממשלתי, ללא אשראי מרוכז וללא אשראי מוכוון וללא עוד 100 גורמי הזרמת כספים שהורישו כספים עד לפני שנה-יוצא ליישובים מבוססים שיכולים לסייע למרבית הישובים בארץ. גרעין "קדומים" הגיע בכוחות עצמו לכך ו-60% מאנשיו מתפרנסים במקום. והגרעין השני, גרעין אלון-מורה, אנשיו מתגוררים בקאראואנים סתנים — זה לא סביון, בשום-פנים-ואופן לא סביון — וממתנינים לתורם להתנחל. כתוצאה מאילוצים מדוניים וסדר קדימויות לא נכלל גרעין אלון-מורה, חרף פניותיו הבלתי-פוסקות לממשלה, בין הגרעינים שהת-נחלו.

בתאריך 7 בינואר 1979 קיבלה הממשלה את ההחלטה הבאה: 1. הממשלה רואה בגרעין אלון-מורה מועמד להתנחלות בעתיד הקרוב; 2. על מועד ההתנחלות ומקומה תחליט הממשלה בהתאם לשיקולים הנאותים; 3. בעת קביעת אזור ההתנחלות לאלון-מורה תתחשב הממשלה, ככל האפשר, במשאלותיו של גרעין זה; 4. על אנשי אלון-מורה לחזור עתה למ-חנה אשר ממנו יצאו.

לפי החלטת הממשלה הוטל עלי למסור לנציגי אלון-מורה את ההחלטה. עוד באותו יום הומנתי נציגי הגרעין למוכירות הממשלה ומסרתי להם את החלטת הממשלה, כרוחה וכלשונה. לא היה "כל הסדר ש-לום" עם "גוש אמונים", כדברי חברי-הכנסת אמרי רון, או "כניעה", כדברי חברי-הכנסת פעיל. הסדר שלום או כניעה נעשים עם יריבים ואויבים, אך אין כל סיבה לעשותם עם תנועה חלוצית אידיאליסטית. אי-אפשר שלא להודות, ש"גוש אמונים" — אפילו פעולותיו נעשות לפעמים בניגוד לדעת הממשלה — הוא תנועה יהודית אידיאליסטית, בעלת תודעה לא-מית עמוקה ורוח חלוצית שכמותה פיעמה בתוך הישוב רק לפני שנים רבות.

בעת ביקורה של לשכת מפלגת העבודה בבקעת-הירדן — ורציתי לברכם על יומה ברוכה זו — שמעו חבריה מפי אחת מחברותיו הרציניות של מרשב פצאל את הדברים הבאים: "אני יושבת בוועדת קליטה ושר-מעת שהאידיאולוגיה היא היום הדבר האחרון. מי שיש לו אידיאולוגיה הולך ל'גוש אמונים'."

מה שנוגע ל"ערוות" 'גוש אמונים' — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):
זה תנא דמסייע?

שר-החקלאות א. שרון:

מה שאומר עכשיו אומר בכאב רב כי אם יש דבר שאני מעריך אותו ויודע את תרומתו לכל מה שנעשה בארץ במאה השנים האחרונות, דבר זה הוא ההתיישבות. מי שמוכן לעמוד פה, על הכמה הזאת, ובעזרת-מצח ממש לדבר על מה שהוא קרא "ערוות" 'גוש אמונים' אינני יכול שלא לענות לו בעובדות מספר.

יש לנו ישוב הנקרא שניר. אני מאחל לו הצלחה רבה. אני מברך על כל יום שהוא יושב במקום. הוא בוודאי מוכר לך, חברי-הכנסת רון. מספר האנשים בשניר הוא 108. אינני מוכן לפרט מה השקענו, והשקענו הרבה, ואנו מוכנים להשקיע גם בעתיד. אבל

שר-החקלאות א. שרון:

אני רוצה לציין בכאב עמוק שמול כ-3,000 איש שעברו להתיישב בשומרון — והדבר אינו קשור בבי"קור סאדא, אלא פשוט צריך לזכור שביקור סאדא קרה סמוך לעליית הממשלה הזאת —, ליישובי בקעת-הירדן הצלחנו לצרף מספר של בין 200 ל-300 איש.

לממשלה הזאת יש תפיסה אחרת. פעם היתה תכנית-אלון; זו היתה תפיסה מסוימת, היו בה דב-רים חיוביים אך, לדעתי, היא לא הספיקה. והיא ביצ-עה. אני אומר בכאב שמול 3,000 איש שעברו לחיות בשומרון, ליישובי בקעת-הירדן הצלחנו לצרף בשנה האחרונה, במאמצים נואשים של כולנו, בין 200—300 איש. לכן הייתי מציע לכל המשתמשים בסיסמאות קודם-כול לבחון את עצמם.

אין כל יסוד לטענה שהממשלה מוציאה סכומים של מאות מיליוני לירות להתנחלות בגבולות ההבטחה, תוך שהיא מפקירה, כביכול, את ההתיישבות בגבולות הבטחון. להלן כמה עובדות: בהתיישבות הבטחונית, לפי הגדרתו של חבר-הכנסת רון, הושקע בשנת 1978 550.2 מיליון לירות בהשוואה ל-260 מיליון לירות ב-1977. זה היה התקציב של הממשלה הקודמת. בעוד שבהתיישבות הבלתי בטחונית בשומרון, כפי שאתה מגדיר אותה, הושקע ב-1978 294.8 מיליון לירות.

אמרי רון (המערך):

אבל היום אישרנו בוועדת הכספים שלושת-רבעי מיליארד לירות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

זאת אומרת שביובותם מיליארד לירות. אתה מודה בזה.

שר-החקלאות א. שרון:

חבר-הכנסת רון, תהיה ישר עם עצמך. אתה יודע שוועדת הכספים ישבה ודיברה היום על הסכום של 720 מיליון לירות והיא דיברה על מבנים ברמת-הגולן, בבקעת-הירדן, בחבל-עזה ובשומרון.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הצלחתם לבזבז עוד מיליארד לירות.

אמרי רון (המערך):

היא אישרה היום 504 מיליון לירות לשומרון בלבד. אינני מדבר על עשר יחידות בקליה ועשר יחידות במבוא-חמה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מדבר גם על זה.

שר-החקלאות א. שרון:

שמעתי את הוועדת של מזכרי התנועות על כך שלא משקיעים בבקעה ובמקומות אחרים. אם אתה רוצה פרטים אתה יכול לקבל פרטים ברורים. ההש-קעה היא בדייק יחסית למספר הישובים, וזה בדיק-המצב.

יגאל כהן (הליכוד):

לפני עשר שנים היו 12 יחידות, ועכשיו — — —

אמרי רון (המערך):

אבל הוויכוח היה על 700 מיליון לירות לשומרון.

יגאל כהן (הליכוד):

קצת יושר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

תשאירו את הנתונים לשר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

נתונים חשובים מאוד. מיליארד לירות לשנה. מבז-בזים את כספי האומה להבל. את כל זה נחזיר, בסו-פר-של-דבר, ואחרי-כך תרוצו על ארבע לאמריקנים לבקש כסף.

יופי שריר (המערך):

מה שביור הוא שבכל מקרה אישרתם היום יותר מדי. לא חשובים הפרטים.

שר-החקלאות א. שרון:

נראה לי שלא ניתן לסיים את תשובתי על הצ-עתו של חבר-הכנסת אמרי רון מבלי לצטט את דברי אלון פיקוד המרכז שנאמרו בפגישה עם ראשי מפ-לגת העבודה בקיבוץ גלגל בבקעת-הירדן לפני ימים מספר: "ישובי 'גוש אמונים' — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):

עוד תנו רבנו.

שר-החקלאות א. שרון:

לא כל ההכמה הצבאית היא אצלך.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לא, חלק מההכמה נמצא גם אצלך.

שר-החקלאות א. שרון:

אצלי אין, אני סתם אורח.

אלון פיקוד המרכז אמר: "ישובי 'גוש אמונים', כמו ישובי בקעת-הירדן, קיבלו מעמד של ישובי קו העימות, וזה כוח היכול להביא סיוע ממדרגה ראשו-נה." אולי דברים אלה של בעל סמכות בטחונית כה רבה יביאו סוף סוף — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אז מדוע שולחים את חיילי "גולני" לשמור על ההתנחלות בשילה?

שר-החקלאות א. שרון:

יש לי חדשות בשבילך, גם בכרם-שלום שומרים חיילי צה"ל.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

יש לי חדשות בשבילך, בכרם-שלום לא שומר אף חייל צה"ל אחד, אתה יכול לבדוק זאת.

יוסף רום (הליכוד):

לפני 1967 ישבו שם הרבה חיילי צה"ל. שכחת.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

חבר-הכנסת פעיל, יש גבול גם לקריאות-ביניים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

יש גבול בטחון.

(קריאה: אלון הנאומים בכנסת הוא גם אלון קריאות-הביניים — — —)

שר-החקלאות א. שרון:

— — — אולי דברים אלה של בעל סמכות בט-

ד"ר ש. ארבל-אלמזוליני:
אדוני השר, אתה לא מוכרח להשיב על כל קריי-
את-ביניים של חבר-הכנסת פעיל.

יצחק ברמן (הליכוד):
אדוני השר, כמה עין-חרוד יש?

שר-החקלאות א. שרון:
אני-אפשר למשוך אותי בלשוני לומר מלה רעה
אחת על עין-חרוד. אינני רוצה להיכנס לנושא הזה,
והוא גם לא חשוב כרגע. כולנו יודעים, היו דברים
מעולם. אגב, חבר-הכנסת פעיל, אתה עצמך יודע על
ישובים שהתפצלו והתפלגו והקימו אחד על-יד השני.
אתה יודע בדיוק איך הוקם קיבוץ יפעת ואיך הת-
פלג קיבוץ עין-חרוד ועוד.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
כפי שאתה יודע בדיוק איך הוקם מעלה-אדומים
א', מעלה-אדומים ב' ומעלה-אדומים ג'.

שר-החקלאות א. שרון:
אתה שאלת שאלה ואני מנסה להשיב לך. אתה
דיברת על בית-אל ב', ובכן שם קיים ישוב קהי-
לתי. אתה שואל אותי מה יהיה שם בעתיד? בוודאי
תתפתח שם עיר קטנה, אני משוכנע, של אלפי נפשות,
בעתיד.

ד"ר ש. ארבל-אלמזוליני:
אדוני השר, האם אפשר לשאול אותך מה אתה
מציע לעשות בהצעות? רציתי פשוט לדעת מבחינת
הזמן. אם אתה מציע להעביר אותן לוועדה הרי יש
הגבלת זמן.

שר-החקלאות א. שרון:
גברתי היושבת-ראש, אני מודה לך, ואני יודע
שזה תפקידך, אבל אני מקווה שגם שמת לב לכך
שלא מעט מהזמן נגזל על-ידי קריאות-ביניים.

אני רוצה פשוט להמשיך ולהבהיר את הדברים.
אני מציע לך, חבר-הכנסת פעיל, לבקר בבית-אל.
תמצא שם לא מעט מחנכים לשעבר, מקורס קצינים
וכדומה, שיושבים שם ואשר ספגו מהצד החיובי שב-
אידיאולוגיה שלך.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
יפה, יפה.

שר-החקלאות א. שרון:
כן, כן. וכשהם הקימו את המקום, מלכתחילה
הוקם המקום הזה בשני חלקים: יש שם ישיבה העו-
מדת להיות ישיבת הסדר — חבר-הכנסת פעיל, הרי
שאלת שאלה, אינך רוצה להקשיב לתשובה?

ד"ר ש. ארבל-אלמזוליני:
חבר-הכנסת פעיל, הרי שאלת שאלה.

שר-החקלאות א. שרון:
לא חשוב, אותך על התשובה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
אני שומע, אני מקשיב לכל מלה. בינתיים אתם
רואים שמה שאני אומר הוא נכון. כשאני אומר שיש
בית-אל ב' — יש בית-אל ב'.

חזית כה רבה יביאו סוף קץ להפרדה הצניגת
בין דם לדם, שהיתה כה אופיינית למרכיבי המערך
השונים במשך עשרות שנים.

להדעתו של חבר-הכנסת פעיל על החלטת כלשהי
להוסיף ארבע התחלואות חדשות בשמרון אין כל
יסוד. לא נתקבלה כל החלטה כזאת. החלטות בעניין
התיישבות אינן נחלתו של שר אחד. כל ההחלטות
בעניין התיישבות, מאז כינונה של הממשלה הנור-
כחית, כולן, בקשר לכל מעשי התיישבות ללא יוצא
מן הכלל, הן החלטות הממשלה כולה. עם פירסום
הידיעה, כששמעתי אותה בדרכי, מייד פירסמתי הכי-
חשה. עשיתי זאת מטלפון ציבורי. ההכחשה הזאת
פורסמה שוב ושוב במשך כל היום.

רציתי להזכיר לחבר-הכנסת פעיל שהחלטת הכי-
נסת לקבל את הסכמי קמפ-דייוויד באה ביזמת הממ-
שלה הנוכחית. לא הכנסת היא שיוזמה; הממשלה היא
שיוזמה והיא שהביאה זאת לכנסת.

מאיר פעיל (מחנה שלי):
או למה היא לא מבצעת את זה? אני רוצה
לדעת האם יש מחולה ב' או אין מחולה ב'. אנשי
מחולה אומרים שיש מחולה ב'. מחולה א' היא מושב
שיתופי, מחולה ב' איננה מושב שיתופי.

שר-החקלאות א. שרון:
אף שאתה צועק ללא הרף באמצע דברי אני
חושב שאולי באמת חשוב שתדע. ובכן במחולה קיים
מושב של איגוד המושבים של הפועל-המזרחי, אחד
הישובים הראשונים בבקעה, מושב חקלאי רציני מכל
הבחינות. המושב הזה הוקם כמושב שיתופי. אני
עצמי היום, במגע עם גרעיני התיישבות, תמיד אומר
להם: תראו, אל תלכו למושבים שיתופיים; לא מפני
שאינן מוצלחים כאלה בארץ, אלא כי תמיד בא אחר-
כך שלב שני. ובכן, מחולה הוקמה כמושב שיתופי
והחברים בה התחלקו לשתי קבוצות, שווה בשווה —
50% מהם אומרים שהם רוצים להיות במושב שיתופי
ו-50% אומרים שהם רוצים להיות במושב לכל
דבר, מושב רגיל. היתה אפשרות לבוא ולומר כי זה
הוקם כמושב שיתופי; ואז יקומו המשפחות על יל-
דיהן וילכו — וכבר היו דברים מעולם — ויעזבו את
המקום. זוהי אפשרות לפתרון שאולי אתה, חבר-הכ-
נסת פעיל, היית בחור בה, אבל אני לא בחרתי בדרך
הזאת. ניסיון לשכנע אותם במשך שנה ארוכה, בס-
יע התנועה, לעבור לצורה כזו לא לעבור לצורה
אחרת, אבל לפתור את סלע המחלוקת הזאת, ולא
נסתייע בדיננו. לכן עשינו דבר פשוט: מחצית מחברי
המושב פועלים כמושב שיתופי ומחציתם פועלים כ-
מושב רגיל, באותו מקום, באותו שטח, על אותה
משבצת קרקע, באותה כמות מים. מה רצית שנעשה?
— שנוציא אותם ונעביר אותם משם?

מאיר פעיל (מחנה שלי):
עכשיו שאל: האם קיים גם מעלה-אדומים ב'
ומעלה-אדומים ג'?

משה שמיר (הליכוד):
חבר-הכנסת פעיל רוצה שיגרשו אותם משם כדי
שהוא יוכל להמשיך בתכניתו.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעתי היא להעביר את שתי ההצעות לדיון בוועדה. להציע להוריד אותן מסדר-היום — זוהי התגרות בכנסת והתגרות בציבור.

רק היום אושר סכום של 751 מיליון לירות נוספות להתנחלויות.

שרי-החקלאות א. שרון:

וזה רק ההתחלה, חברי-הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

והשר מוסיף שזו רק ההתחלה. תודה בעד העזרה.

יופי שריד (המערך):

השר אמר זאת כבר פעמיים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

בכל שנה מוציאים על ההתנחלויות בשטחים הכבושים מיליארד, ויותר ממיליארד, לירות. יש לזה אספקטים כלכליים ואספקטים פוליטיים. האספקט הכלכלי — הסוף של כל ההתנחלויות האלה יהיה כמו של ימית וכמו של יתר ההתגרויות בשלום. זהו ביזיון. בזמן שאין כספים לדברים אלמנטאריים, לשיירותם, לציבוריים, לחינוך, כאשר מגדילים את התשלום לגני-הילדים, בזמן שבעיריית אילת ובעיריית נצרת אין במה לשלם לעובדים, בזמן שיש אינפלציה כזאת — מגבירים אותה עליידי ההקצבות להתנחלויות.

אבל יש לזה גם אספקט פוליטי. ההתנחלויות החדשות, הכביש למה שקוראים "שומרון" בגדה המערבית — זוהי חבלה מכוונת. הממשלה הזאת אינה רוצה בשלום. מדברים כל-כך הרבה על "גוש אמונים". שר החקלאות אמר שאלה אידיאליסטים. חברי-הכנסת שמיר ואומר שבשבילם זוהי מולדת.

משה שמיר (הליכוד):

נכון.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אבל מי שרוצה לקחת מולדת מעם שני, וקורא לזה מולדת שלו, הוא גזען, הוא קולוניאליסט. כך עושים הגרועים ביותר בין הקולוניאליסטים.

פנן שר האוצר י. פלומצן:

איך אומרים זאת בלטינית?

זלמן שזבל (הליכוד):

איך קוראים לזה בקאמבודית?

מיכאל דקל (הליכוד):

איך קוראים לזה ברוסית?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

יש עם ערבי פלשתינאי בשכם, בטול-כרם, במזרח-ירושלים. זו המולדת שלו, והעם הזה מסכים לשלום.

קריתא: הוא רוצה גם את תל-אביב ויפו.

העם הזה מסכים לשלום אתנו, לדו-קיום עם מדינת ישראל ריבונית, אבל אתם רוצים לנשל אותו.

(קריאה: את עצמך כבר שיבעת).

(קריאה: חברי-הכנסת מאיר פעיל מקבל יחס מיוחד משר החקלאות.)

(קריאה: אחוות לוחמים.)

שרי-החקלאות א. שרון:

חברי-הכנסת פעיל, אילו היית מבקר במקום היה מתברר לך — — —

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני השר, אנו חשים עלבון כאשר אתה מקדיש כל-כך הרבה זמן לחברי-הכנסת פעיל.

שרי-החקלאות א. שרון:

אני מקווה שלא תיעלב ארוכות, אני כבר מסיים את דברי.

חברי-הכנסת פעיל, האם אתה מוכן להקשיב?

היורץ ש. ארבל-אלמזוליני:

חברי-הכנסת פעיל, אתה שואל שאלות ואינך משיב לתשובות. מספיק, חברי-הכנסת פעיל. אני קוראת אותך לסדר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

סלחי לי, גברתי, אני מקשיב לכל מלה, אני שומע ומה שאני שומע רק מאשר את כל מה שאני א-מיתי.

היורץ ש. ארבל-אלמזוליני:

מספיק, חברי-הכנסת פעיל, יש גבול גם לקריאות ביניים.

שרי-החקלאות א. שרון:

בבית-אל מלכתחילה יש ישוב ויש מוסד חינוכי. כך הם בנויים, האחד ליד השני, במרחק של קילומטר. כך הם עומדים מהיום הראשון. זה מה שקיים שם.

רציתי להזכיר לחברי-הכנסת מאיר פעיל שהחלטת הכנסת לגבי הסכמי קמפ-דייוויד באה ביזמת הממשלה הנוכחית, אשר פרצה לראשונה את הדרך לשלום. החבלה בשלום היא לא בעצם קבלת ההחלטות על התיישבות וביצוען של ההחלטות, אלא בפירסום הודוני חסר האחריות שנועד להרוס ולפגוע, והוא חלק ממערכת ההרס העצמי שלנו.

בגלל האופי הקנטרני של שתי ההצעות, שנועדו לפגוע במעשה ציוני, אני מבקש להסירן מסדר-היום.

יופי שריד (המערך):

לפי מיתב זכרוני היה זה דווקא שר החקלאות שהופיע עם סרגל בטלוויזיה. מה שייך חברי-הכנסת מאיר פעיל לעניין זה?

חייקה גרוסמן (המערך):

שכתתם את שכם. מה על שכם?

(חברי-הכנסת י. כהן קורא קריאת-ביניים)

מיכאל חריש (המערך):

עובדה שהמערך הצליח להגיע להסכם עם פיתח-תת-רפיה.

היורץ ש. ארבל-אלמזוליני:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת וילנר, להצעת.

הי"ר ש. ארבל-אלמזלינו :
חברי-הכנסת פעיל ?

מאיר פקיל (מחנה שלי) :
גם אני מעדיף דיון במליאה.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :
גם אני מעדיף דיון במליאה.
(צחוק באולם)

הי"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

חברי הכנסת, קודם-כול אעמיד להצבעה אם לכ-
לול או שלא לכלול את הנושא בסדר-היום.

(קריאה : נא לספור.)

בבקשה.

ה הצ ב ע

17 — **בד ה הצ ע ה** לכלול את הנושא בסדר-
היום של הכנסת

30 — **בד ה הצ ע ה** שלא לכלול את הנושא
בסדר-היום של הכנסת

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
של הכנסת נתקבלה.

הי"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

לפנינו הצעה להעביר את הנושא לוועדה. אעמיד
הצעה זו להצבעה.

שרה שטרן-קפן (חזית דתית לאומית) :
חברי-הכנסת וילנר ויתר עליה.

הי"ר ש. ארבל-אלמזלינו :
ההצעה קיימת, הוא לא חזר בו ממנה. נצביע.

ה הצ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה
לא נתקבלה.

וזו הסיבה עכשיו להעדר השלום. אתם זורעים בהת-
נחלויות האלה את זרע המלחמה הבאה. אתם יכולים
לצחוק בציניות ככל שאתם רוצים, אבל הפוליטיקה
הזאת יכולה לעלות בדם של אלפי צעירים שלנו.
הפוליטיקה של שרון ושל בגין ושל הממשלה הזאת
כולה היא פוליטיקה של מלחמה, של כיבוש כל הארץ
בדם ואש, על חשבון הורדת רמת החיים של העמים
במדינת ישראל. לכן אנחנו מתקוממים נגד מדיניות
זו, בשם השלום, בשם הבטחון, בשם קיומה הבטוח
של מדינת ישראל. אתם הרפתקנים, אתם גזלנים
וקולוניאליסטים, ועלולים להביא אסון על העם שלנו.

**(קריאה : כל ההתרגשות הזאת כדי להעביר את
הנושא לוועדה ?)**

כל פאשיסט הרוצה להשתלט על עם אחר מגדיר
את הדברים שלו כאידיאליסם. זה אידיאליסם ? אי-
דיאליסם — שלא יהיו שכונות עוני בישראל ; אי-
דיאליסם — שלא תהיה אינפלאציה כזאת ; אבל לא
שאתם מקריבים עם שלם אחר. האם הייתם רוצים
שיעשו כך בנו, בעם ישראל, ויגרשו אותנו מה-
ערים שלנו, מהבתים שלנו, כפי שאתם עושים עכשיו
בגדה וברצועה ? עליידי פוליטיקה כזאת אתם דוחפים
אותנו למרחץ דמים חדש. אתם, ולא אחרים, תהיו
אשמים אם תפרוץ שוב מלחמה. ולכן אנחנו מציעים
שלא להוריד את הנושא מסדר-היום אלא לדון בו
בוועדה, לפחות, כי בנפשנו הדבר.

הי"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה, אשאל את
המציעים אם הם מסכימים להצעת חברי-הכנסת וילנר
להעביר את הנושא לוועדה. חברי-הכנסת רון, האם
אתם מסכים ?

אמרי רון (המערך) :
לא.

3. זיהום הכינרת

הי"ר ש. ארבל-אלמזלינו :

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה האחרונה בסדר-
היום : זיהום הכינרת. רשות הדיבור לחברי-הכנסת
האוזנר.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה, מאז ומתמיד
שימשה הכינרת מקור השראה לסופרים, משוררים ומל-
חינים. כיצד שרנו עליה ? — "אליך נכספת כל גפש
מאז, כל קסם מולדת מימך יפיק". היא היתה גם אתר
תיירותי מובהק, יחיד במינו בעולם, ומשכה מבקרים
מכל קצווי תבל. טבריה, השוכנת לחופה, היא מרכז
רפואי ונפתחו בה מעיינות-מרפא לא מכבר בהשקעה
גדולה. הדיג בכינרת הוא מקור פרנסה חשוב וענף
לכלי רב ערך. הגה כך — הכינרת היא גורם רב-
תכליתי בחיי המדינה. כאשר ראינו בשבוע שעבר
בטלוויזיה מה שמשתף לתוכה וכיצד היא הופכת למ-
קום פריקה של זוהמה ופסולת של אוכלוסיה בת
100,000 גפש, התחמץ הלב. ראינו איך אנו, כמו-
ידינו, גורמים לזיהומה של פנינה זאת. זה אינו מע-
שה מידי שמיים אלא מידי אדם.

קיימת מעבדה לחקר הכינרת, והיא טרם צילצלה
בפעמונים וטרם הדליקה את הנורה האדומה. כנראה
לא הגענו עדיין לקו האדום. מימיה של הכינרת, אשר
כולנו שותים אותם, כנראה עדיין אינם מסוכנים
לשתייה, שאם לא כן, אני מניח, היה כבר הדבר
מתפרסם ברבים. אבל אנו מזדהים במשך שנים, הדגה
מתקיימת בו רק כל עוד מצויים תנאי קיום. אם יימשך
המצב הקיים צפויה סכנה לדגה בכינרת.

אני קורא בדיון-חשבון האחרון של השירות לש-
מירת איכות הסביבה במשרד הפנים — פירטום רשמי
— את הדברים הבאים בנושא הכינרת : "טיהור מלא
של שופכי הביוב באגן הכינרת הכרחי וחינוי לשם
מניעת זיהום המים הזורמים, הנחים באגן הכינרת.
לשם כך דידי בטיהור השופכים באגני חימצון אלא
יש צורך בסילוק החמרים שבקולחים אל מחוץ לדרכי
המים והאגם." ולאחר מכן נאמר, ואני חוזר ומצטט :
"ביצוע התכניות לטיהור השופכים ולסילוק הקולחים
מחייב השקעות בגודל של 230 מיליון לירות. במידה
שלא תבוצע התכנית לטיהור ולסילוק השופכים יע-

הכנסת האוונגרדית של 100,000 תושבים שוכנים בסביבה. אני רוצה להזכיר שלפני 2,000 שנה שכנו חצי-מיליון יהודים בסביבת הכינרת. הסיבה השנייה לזיהום הכינרת היא חמרי דשן וחמרי הדברה רעילים מן השדות והמקשים.

יש חמרי דשן רבים, מהם חשובים מאוד ליצור רים חיים, חלקם בכמות ניכרת וחלקם בכמות מזערית. שניים המגיעים לכינרת הם החנקן והזרחן. התורם העיקרי של החנקן הוא השטח המיושב של החולה, וזה אחד האסונות הגדולים ביותר לכינרת. יכול להיות שיש מקום לחשוב — כך שמעתי ממומחים — להפוך את החולה בחזרה לימה. גורם נוסף — המים המזוהמים והמדושנים המורקים מבריכות הדגים. ועוד — אשפה של האוכלוסיה הקבועה ואשפה של מטיילים, גופשים ומתרחצים. בעיה נוספת הם הגזאים הנפלטות ממנועי הסירות וכיוצא באלה. ואחרון — גם המעיינות המינרליים מוסיפים חמרי דשן לימה. כל אחד לחוד וכולם ביחד גורמים לזיהום הכינרת.

כאשר קרה מה שקרה השבוע בטבריה, ו-500 איש הורעלו, נשאלת השאלה איזה גורם מאלה שציינתי גרם להרעלתם, ואם בכלל. אינני חושב שזו אחרייתו של משרד התקלאות או משרד הפנים. אני סבור שזו, קודם-כול, האחריית של העיריות לטפל במקור הזיהום של המים, כי המקור העיקרי למחלה הם מי הביובים. צריך לאתר מה מזוהם את הכינרת. אם מדובר בשש-שבע בעיות, צריך לאתר מה הבעיה העיקרית הגורמת לזיהום הכינרת.

אני רוצה לסיים בבקשה שתיערך בדיקה יסודית, לאיתור מקור הזיהום, ואחר-כך, אם יהיה צורך, נטפל בכל גורם וגורם שהוכרתי קודם לכן.

הד"ר ש. ארבל-אלמזלני:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת בן-מאיר, באותו נושא.

החבר בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, קודמי דיבור בשבתה של הכינרת, ואני שותף לדבריהם.

אני רוצה לציין שחכמינו, זכרונם לברכה, הקדימו אתנו בדברי שבה ובגישה של חביבות מיוחדת אל הכינרת. במסכת מגילה איתנו מוצאים: אמר רבי יוחנן — מדובר על הסיבה וההסבר לשמות מקומות בארץ-ישראל, וענין זה נוגע קצת, גברתי היושבת-ראש, לדיון הקודם שהיה כאן, וחבל שכל חברי הכנסת שנטלו בו חלק עזבו את האולם, כי היה כדאי שהם ילמדו — ובכן כתוב: אמר רבי יוחנן למה נקרא שמה כינרת? דמתיקי פירא כקלא דכינרת. ובבריכות נאמר: ומי איכל מידי דהוי מליח עיקר ופת טפלה? — איך יכול להיות שפת הלחם היא הטפלה ומה שאוכלים עם הלחם הוא העיקר, כשברדך-כלל הלחם הוא העיקר ומי שמברך ברכת המוציא לחם מן הארץ יוצא ידי חובה? אומרת הגמרא: יכול להיות אחרת, "באוכלי פירות גינסור שני", מי שאוכל פירות גינסור, זה העיקר, והלחם הוא הטפלה. ורש"י מפרש "שפירות גינסור, פירות ארץ ים-כינרת, חשובים מן הפת".

כאן אפשר לראות את המשמעות שניתנה לכינרת,

מידו מטרדי הבריאות והזיהום בסכנה את חיי התושבים באזור ובארץ כולה.

בדקתי אם התכנית לטיהור וסילוק השופכים הוגשמה כפי שהוחלט לפי תכנית-אג משנת 1974. היא לא הוגשמה. בדקתי אם סילוק השופכים עובר טיהור מלא. הוא אינו עובר. לשון אחרת: לפי פירסום רשמי של משרד הפנים מתרבים והולכים מטרדי הבריאות והזיהום, ויש בהם כדי להעמיד בסכנה את חיי התושבים באזור ובארץ כולה. כך נקבע בפירסום ממלכתי.

דרושות פעולות מקיפות בתחומי פעילות שונים כדי לשמור על הכינרת. כיום, כאשר רשות הניקוז היא מינהלת הכינרת, אין טיפול מתאים מכל נקודות-הראות ההכרחיות כדי לשמור על הכינרת לבל תיפגע לאגם גווע. דרושה רשות מרכזית, שתהיה ממונה על אגם התיקנות של הכינרת ושחפציל בעניין זה את חוק הנחלים והמעיינות שאיננו מופעל. מכונה טיהור לשפכים באגם ההיקוות בצפת, בקריית-שמונה ובמקומות אחרים הכרחיים כדי שהכינרת לא תזדהם. יש צורך לתאם את התכניות, כמו פרויקט הכבול, תכנית לתחנה הידרואלקטרית ושאר התכניות הקשורות באגם המים המרכזי של המדינה.

גברתי היושבת-ראש, הממשלה חייבת להגן על הכינרת. היא חייבת לשמור עליה. היא חייבת להציל לנו את פנינת-החן הזאת ולשמור על מי השתייה של אוכלוסית המדינה. היא צריכה להימנע מחוזים כמו חוזה עם חברה מסחרית, שפורסם לפני זמן בעתה, נותן ולפי קיבלה אותה חברה זכיון לניצול חלק מן האזור, ואת הפסולת של הבניין שפכה החברה לתוך הכינרת עצמה.

אני מבקש לקיים דיון בנושא זה, שהוא חיוני לצפון המדינה ולכל הארץ כולה.

הד"ר ש. ארבל-אלמזלני:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יצחקי, באותו נושא.

יצחקי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אקצ' בדברי משתי סיבות: (1) מופיעים שלושה מציעים, והם ציע שדיבר לפני כבר סיפר מה קרה בכינרת; (2) מפאת השעה המאוחרת.

סגולות טבע נדירות ועבר היסטורי עשיר חברו יחד בכינרת ועשו אותה לימה מופלאה, פנינת גוף, אוצר כלכלי, מרכז מרפא ונופש, מקור דגה, מוקד להתעניינות מדעית, מרכז העם היהודי לאחר חורבן בית שני ונקודת משיכה לחיירות, אזור התיישבות, ומלפני כעשור שנים — מקור המים העיקרי של מדינת ישראל.

אפסח על כל הנאום שהכנתי ואגיע ישר לעניין. מה הם מקורות הזיהום של הכינרת? ובכן, שני מקורות לזיהום הכינרת: האחד — חמרי הטבע ומה ש"קורה בטבע, והשני — מן האדם. הראשון הוא הביוב הביתי ושפכים תעשייתיים. אין זה סוד שלכינרת נשפכים כל הביובים, לא רק של טבריה אלא גם של כל הקיבוצים והישובים בסביבה. גם הביוב של צפת זורם לוואדי-עמוד בואכה הכינרת. כבר הזכיר חבר-

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):
יש סמכויות בלתי-מוגבלות לנציב המים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

הבעיה היא של מינהלת הכינרת. הכינרת היא בתחום הסמכות של מינהל מקרקעי ישראל, הנותן אישורי חכירה. מינהל מקרקעי ישראל הוא בעל-הבית הממונה על הכינרת, ואין בכוחו לשמור עליה. אני חושב שצריך לשנות זאת.

אני רוצה לומר שבעקבות הדיון שיתקיים בכנסת — ואם השר יציע להעביר את הנושא לוועדה, אקבל את הצעתו — אנו חייבים להביא לחקיקת-חוק. אין דרך אחרת. החוק חייב לקבוע רשות, כמו רשות הגמלים, רשות השידור. צריכה להיות רשות הכינרת. המינהל חולש על 90% מקרקעות המדינה; אינני חושב שהוא צריך להיות שליט על הכול. אינני חושב שהוא צריך להיות ממונה על הכינרת. אינני חושב שיש לו כלים ואפשרויות לטפל בנושא. הכינרת היא אגם מים, לא קרקע. אגם מים איננו צריך להיות בטי-פולו של מינהל מקרקעי ישראל, שאיננו מתמצא בבעיות המיוחדות של הכינרת וגם איננו ערוך לטפל בהן. צריך להעביר את כל הסמכויות הקשורות לכינרת, לרבות הפס לרחבה, למינהלת הכינרת; גם לא לנציבות המים, העוסקת בדברים אחרים.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויוזמה):

יש סמכויות חוקיות לגבי נושאים רבים ושונים. צריך רק להפעיל את הסמכויות האלה ולבצע את החוקים. אני רצון לבצע חוקים.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

חבר-הכנסת וירשובסקי, אני מניח שיתקיים דיון בוועדה ושם נשמע את דעתך. יכול להיות שאשתכנע שסמכויות קיימות. אני, בכל-זאת, חושב שצריך לרכז את כל הסמכויות במסגרת רשות אחת. חברי-הכנסת וירשובסקי, אין זו רק בעיה של מים, זו גם בעיה של הכביש וכל האזור ליד הכביש. זו בעיה של גופים פרטיים שיש להם חוקה על החוף. אני חושב שנציבות המים יכולה למנוע מ-90,000 נופשים לבוא לכינרת. קשה לי להאמין שיש לנציב המים סמכויות כאלה.

אני מציע לקחת את כל האזור, עם הסובב אותו, ולהקים רשות מיוחדת בעלת סמכויות רציניות, לרבות בנושא השיטור וכל מה שדרוש. אני חושב. שזהו אינטרס לאומי ממדרגה ראשונה.

יש עוד נושאים, ולא אכנס אליהם בגלל קוצר הזמן, כמו הנושא של בניית מאגר ניקוז לכל ישובי הגליל המזרחי. היתה בעיה של מובילת, הקימו רשות אחת, והבעיה באה על פתרינה. אין ספק של-בעיות הביוב והניקוז צריך להקים רשות אחת. יש בעיה של דיג. הרשות שאני מציע להקים תפקד על הדיג ותשליט בכך סדר.

אני מקווה שבאמצעות דיון בכנסת ובוועדה נוכל להגיע לפתרון הבעיה. אין זה ויכוח פוליטי, אין זה נושא החוצה את המפלגות. זהו נושא מובחן שהכנסת המייצגת את העם צריכה להתלבש עליו. הממשלה עוסקת בעניינים רבים ושונים. אני צריכים

אחת מינהל-חדש שיש לנו בארץ-ישראל, שגם חז"ל דיברו בשבחה וגם משוררים שרו לה, כפי שציין זאת חבר-הכנסת האוזנר וכפי שאנחנו מכירים ויודעים. אבל מ"עבר למשמעות הרוחנית ולנופה יש לכינרת גם משמעות מעשית, כלכלית וחברתית ממדרגה ראשונה. הכינרת היא מרכז המים של מדינת ישראל, אגם המים המתוקים היחיד שלנו. 75% ממי השתייה של מדינת ישראל באים מהכינרת. אני חושב שהיינו צריכים לנקוט צעדים — ואני מציע לנקוט צעדים — כדי להבטיח את שלומה של הכינרת. אני מסכים עם חבר-הכנסת האוזנר, שתפקידה של המדינה, באמצעות ה"ממשלה, לשמור על הכינרת. ואנו איננו שומרים עליה. אילו ידעו אזרחי המדינה מה מגיע וזו-רם לכינרת, שממנה באים 75% של מי השתייה שלנו, יכול להיות שהם היו מפסיקים לשתות מים, אם-כי אי-אפשר לחיות בלי לשתות מים.

לצערנו זורמים אל הכינרת באופן חפשי, ללא טיהור, מי הביוב של צפת, של קריית-שמונה, ושל כל היישובים של המועצות האזוריות בכל האזור של הגליל המזרחי. זה פשוט לא מתקבל על הדעת. קשה להאמין שעדיין בשנת 1979 אנו מרשים קיומה של תופעה מדהימה כזו, של זרימת מי ביוב באין מפ"רע לאותה כינרת, לא רק לאותה כינרת יפה אלא לכינרת שהיא מקור מי השתייה והמים של מדינת ישראל. גם הביוב זורם לכינרת. נכון, שם יש מיתקני טיהור, אבל הם פועלים רק במחצית הזמן, וכך מגיע הביוב של טבריה לכינרת בין שהי-מיתקנים פועלים ובין שלא. זוהי בעיה אחת.

הבעיה השנייה נעוצה בעובדה שכל מיני אנשים פרטיים יש להם חוקה על חלק מהחוף והם עושים בו כבתוך שלהם. חברה פרטית חכרה קטע של חוף הכינרת הקרוי חוף-התחלת, והרשתה לעצמה להוביל לשם משאיות, לשפוך פסולת של חמרי בניין ועפר עם רעלים לתוך הכינרת. הדבר מביא להגברת האצות ומפר את האיוון הטבעי בכינרת.

יש 22 חניוני נופש לאורך הכינרת, התופסים 55 קילומטר של החוף. 15 גורמים מסחריים יש חוקה על קטעי החוף. נקבע קו אדום של 90,000 נופש-שים ביום אחד, אך איש איננו מקפיד על כך, איש איננו שומר, איננו מבקר ואיננו מפקח על מספר הנופשים, ובימים מסוימים מגיע מספר כפול של נופשים, על כל הנזק והסיכון לכינרת הכרוכים בכך.

קיימת בעיה של דיג בכינרת. במסגרת דיג בל-תי-מבוקר של דיג אמנותי — שטעמם הולך לפניהם, ואנו נהנים כאשר אנו אוכלים אותם — מוסר האי-זון, דגי האמנון בולעים את האצות וכך שומרים על האיוון. כאשר דגים איתם באופן בלתי-מבוקר מת-רבות האצות ומתערער האיוון העדין של הכינרת.

גברתי היושבת-ראש, אני מגיע לנקודה האחרונה. אני חושב שהבעיה, בעיקרה, טמונה בסמכויות לגבי הכינרת. קיימת מינהלת הכינרת, אבל היא חסרת סמכויות, אין לה שיניים. היא קשורה למשרד הפנים. לעומת זאת הכינרת שייכת למינהל מקרקעי ישראל. אני חושב שצריך לשנות זאת.

זיהום מסוכן של מי הכינרת על-ידי ביוב הוא מופרך מעיקרו, אם לא יותר מזה.

עם זאת נעשו על-ידי משרד הפנים ונציבות המים הפעולות הבאות לצימצום זרימת הביוב לכינרת: מית-קן הטיהור של טבריה; האשלם; מיתקן הטיהור של צפת נמצא בבנייה; למיתקן טיהור של קריית-שמונה יצא מכרז; וכמו-כן מוקמים מתקני טיהור ליישובים הכפריים.

מאחר שהנושא קרוב ללב כלנו — אני בהחלט מכבד את הדברים שהשמיעו שלושת חברי הכנסת שהעלו את ההצעה — אני מציע להעביר אותו לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת.

הד"ר ש. ארבל-אלמזלני:
אני שואלת את חברי-הכנסת האוזנר: האם אתם מסכים להצעת השר להעביר את הנושא לוועדה?

גדעון האוזנר (המסלוגה הליברלית העצמאית):
מסכים.

הד"ר ש. ארבל-אלמזלני:
האם חברי-הכנסת יצחקי מסכים?

יצחקי (הליכוד):
מסכים.

הד"ר ש. ארבל-אלמזלני:
חברי-הכנסת בן-מאיר?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
מסכים.

הד"ר ש. ארבל-אלמזלני:
חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת — להעביר את נושא זיהום הכינרת לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה. נצביע.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

הד"ר ש. ארבל-אלמזלני:
חברי הכנסת, תם סדר-היום. הישיבה הבאה ביום שני, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

להיות הדוחפים למתן כלים מתאימים אשר ישמרו על הכינרת כפינת-חמד של המדינה, שצריך לטפח אותה ולא להמשיך לזהם אותה כפי שנעשה עד כה.

אני מציע שהכנסת תדון בנושא כדי שנוכל יהד לטכס עצה ולהכין את הכלים והתכניות שיאפשרו לנו לשמור על כינרת יפה.

הד"ר ש. ארבל-אלמזלני:

רשות הדיבור לשר החקלאות, לתשובה.

שר-החקלאות א. שרון:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני שמח על העלאת הנושא על סדר-יומנה של הכנסת, על שום האפשרות הניתנת לי להפריך הודעות שווא ולדווח לחברי הכנסת ולציבור הרחב אינפורמציה מלאה, מקיפה ומהימנה על איכות המים במוביל הארצי.

תקנות בריאות העם, תשל"ד, קובעות תקנים לאי-כות מים, ואלה נשמרים במלואם ובקפדנות במי המוביל הארצי.

להלן הפעולות הננקטות בנקודות הבאות: אתר ספיר (טבח), אתר צלמון, אתר אשכול (בית-גטור-פה), תחנת-מנשה (אזור מגידו) ואתר ראש-העין: ה-מים נבדקים בדיקה באקטריולוגית, כימית, פסיקאלית וביולוגית. הבדיקות מתבצעות על-פי הנושא הנבדק אחת לשבוע, אחת ליום, אחת לשעה ובדיקה רצופה בלתי-נפסקת.

מי המוביל עוברים טיפול וחיטוי, המביאים אותם לרמת האיכות הנדרשת על-פי החוק. הטיפולים כול-לים: סינון בכניסה לאתר ספיר; כלוריאציה נגד אצות באתר ספיר; סינון בין אתר ספיר למוביל; כלוריאציה נגד אצות באתר צלמון; כלוריאציה קבועה באתר אשכול; כלוריאציה קבועה בראש-העין; שיקוע (לא-רוטיני) על-ידי אלום בבית-גטורפה.

כל הפעולות שמנתי מבטוחות הלכה למעשה אי-כות בריאותית מירבית. אך בכך לא מוצה הנושא. חשוב לזכור כי בסך-הכול כמות הביוב היומית הנגר-צת באגן ההיקוות של הכינרת מגיעה לכ-50,000 מ"ק. מכמות זו מגיעה רק כמחצית לכינרת וגמהלת בכמות מים בת 4,000 מיליון מ"ק. לכן כל דיבור על

הישיבה ננעלה בשעה 18:02.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות קע"ט-קפ"א

- א. מצב החינוך הגבוה והמחקר המדעי במדינת ישראל — הצעת חבר-הכנסת א. אבן.
- ב. הצורך בהמשך הייעול ושיפור המינהל בממשלה וברשויות המקומיות — הצעת חבר-הכנסת י. רום.
- ג. הצורך בשינוי נוהגים במרוקראטיים בשירותים הממשלתיים והציבוריים — הצעת חבר-הכנסת א. רורבינשטיין.
- ד. חוק העונשין (תיקון מס' 6), תשל"ט-1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ה. חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ו. חוק בתי-דין דתיים (מניעת הפרעה) (תיקון), תשל"ט-1979 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ז. אי ביצוע מדיניות פיזור, האוכלוסיה — הצעת חבר-הכנסת מ. קצב.
- ח. חוק האחריות למוצרים פגומים, תשל"ט-1978 (קריאה ראשונה).
- ט. הצעות לסדר-היום.
- י. שאלות ותשובות.
- יא. חוק יסודות המשפט, תשל"ח-1978 (קריאה ראשונה).
- יב. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- יג. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ח-1978 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק יסוד: בתי-המשפט (קריאה ראשונה).
- טו. חוק בתי-המשפט (הוראות מעבר), תשל"ח-1978 (קריאה ראשונה).
- טז. חוק העונשין (תיקון מס' 5), תשל"ח-1978 (קריאה ראשונה).
- יז. חוק הספנות (ימאים) (תיקון מס' 3), תשל"ט-1978 (קריאה ראשונה).
- יח. חוק שכר מינימום, תשל"ח-1978 (קריאה ראשונה).
- יט. חוק הצלילה הספורטיבית, תשל"ט-1979 (קריאה ראשונה).
- כ. הצורך בהגברת פעילות תנועות הנוער בארץ — הצעת חבר-הכנסת מ. סבידור.
- כא. העדר רופאים בירוחם — הצעת חבר-הכנסת י. ז. אמיר, ת. טובי, ר. מילוא וש. שטרן-קטן.
- כב. השביתה בצי הסוחר — הצעת חבר-הכנסת מ. אלגרבלי, י. ז. אמיר, מ. כהן, מ. פעיל וש. שטרן-קטן.
- כג. הקמת רשות לפיתוח הגליל — הצעת חבר-הכנסת י. כהן.
- כד. הדרכים לסיום שביתת המורים העל-יסודיים — הצעת חבר-הכנסת א. כץ.
- כה. הצורך בייעול גביית מס הכנסה ומס ערך מוסף — הצעת חבר-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו, ג. האוזנר, ד. גולומב וש. אליהו.
- כו. הצמדה לשכר המהנדסים — הצעת חבר-הכנסת א. (ג.) בדיאן.
- כז. השתלבות הפנסיונרים בחיי התרבות והמשק ועידוד גיל פרישה גמיש — הצעת חבר-הכנסת ח. קופמן וא. רובינשטיין.
- כח. מגמה להעלאת תעריפי פרמיות הביטוח — הצעת חבר-הכנסת מ. עמאר, מ. פעיל, מ. וירשובסקי, א. אבטבי וד. שלנסקי.
- כט. מעמד של עובדי המדינה — הצעת חבר-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו וא. מלמד.
- ל. חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תשל"ח-1978 (קריאה ראשונה).
- לא. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז-1977 (קריאה ראשונה).
- לב. הודעת הממשלה על שינוי בחלוקת התפקידים בין השרים — דיון.
- לג. הצעות חוק של חברי כנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות קע"ט-קפ"א

475. י. רבינוביץ (המערך): הצורך בבלימת האינפלציה.
476. ש. הלל (המערך): תחנת הכוח באילת.
- 477-181. הבריחה מכלא רמלה — הצעות חבר-הכנסת ג. האוזנר, א. יגורי, מ. עמאר, ד. שינסקי וז. עטשי.
482. ת. טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): מצבן הבריאותי של כמה אסירות ערביות בבי"ח-סוחר בישראל.
- 483-486. השתתפות הממשלה בתקציב קופת-החולים — הצעות חבר-הכנסת מ. וילנר, ש. ארבלי-אלמוזלינו, א. אבטבי וז. ויידל.
487. פ. גרופר (הליכוד): המצב בענף הפרדסנות.

489—488. ההסדר עם "גוש אמונים" והמשך ההתנח-
לויות — הצעות חברי-הכנסת א. רון ומ. פעיל.
490—492. זיהום הכינרת — הצעות חברי-הכנסת ג.
האונגר, י. יצחקי וי. בן-מאיר.

ג. הצעת חוק איסור אפליה, תשל"ח—1978

(הצעת חברי-הכנסת א. אליאב ומ. פעיל)

3. עונשי

כל העובר על הוראות חוק זה יענש ויוטל עליו
עונש מאסר עד 12 חודשים וקנס עד לשיעור של
10,000 לירות.

1. אפליה

כל אבחנה שלא על-פי כשרונו של האדם ותכונות
פוליטיות או אחרת אסורה וחסרת תוקף.

2. אבחנה פסולה

כל אבחנה שלא על-פי כשרונו של האדם ותכונות
נאות האישיות — פסולה.

דברי הסבר

פסקי-דין כי הכרזה זו אמנם אינה מחייבת את
המשפט הפנימי של הארץ, אך ניתן להיעזר בה.

כדי שיהיה גיבוש העקרון במשפט הארץ מוצע
חוק זה כדי למנוע איסור אפליה הן על רשות
ציבורית והן על גופים או אנשים פרטיים.

בבג"צ 427/71, יפאורה בע"מ נגד רשות השי-
דור (פד"י כרך כה (2), עמ' 741) נאמר מפי כבוד
השופט חיים כהן: "אמנם דין הוא (אם כי לעת
עתה בלתי-כתוב) שכל אפליה מטעמי מין, דת,
אמונה, דעה פוליטית וכיוצא בזה אסורה לרשות
ציבורית".

הגיע הזמן שהדין הלא כתוב הזה יוכנס בצורת
חקיקה.

על-פי הכרזת העצמאות נקבע כי "מדינת יש-
ראל... תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תו-
ביה, תהא מושחתת על יסודות החירות, הצדק
ההשלום לאור חזונו של נביאי ישראל, תקיים שוויון
זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה, בלי
הבדל דת, גזע ומין".

הכרזה זו קיבלה תוקף משפטי בשמשה כלי
עזר לפרשנות, אך עד עתה לא נחקק חוק המ-
חייב את שוויון הזכויות של כל התושבים
ואיסור האפליה.

גם ההכרזה האוניברסאלית של האומות המ-
אוחדות בדבר זכויות האדם משנת 1948 הכירה
בעקרון זה, ובתת-המשפט בישראל פסקו במספר

ד. הודעת השר לקליטת העלייה בעקבות מסקנות ועדת העלייה והקליטה בנושא הצורך הדחוף להחליט על ברית בין ערים בישראל לבין קהילות יהודיות בערים ברוסיה *

הקווים העיקריים של התכנית הם:

א. קביעת ערים שיפתחו בפעולות אימוץ של מספר
מקביל של ריכוזי יהודים בברית-המועצות;

ב. הפעלת ועדי הקליטה ברשויות המקומיות;

ג. אימוץ אסירי ציון ואירגון עצרות הזדהות ות-
מיכה בהם;

ד. אירגון משפחות ישראליות אשר תתכבנה עם
משפחות יהודיות בברית-המועצות, בעיקר פעילי
ומסורבי עלייה;

ה. הפעלת נוער במסגרת בתי-הספר ותנועות ה-
נוער;

עד כה נעשו פעולות האימוץ הבאות:

(1) ראשון-לציון — אימצה את קהילת צ'ר-
נוביץ אסיר ציון אנטולי אלטמן.

(2) נתניה — אימצה את קהילת קשינוב ואת
אסיר ציון בוריס פנסון.

לכבוד

מר יצחק שמיר

יושב-ראש הכנסת

הכנסת

ירושלים

מר שמיר הנכבד,

הנחז: יישום מסקנות ועדת העלייה והקליטה

בדבר הצורך הדחוף להחליט על ברית
בין ערים בישראל לבין קהילות יהו-
דיות בערים ברוסיה

משרדי, בשיתוף פעולה עם גורמים ומוסדות נוס-
פים — משרד החוץ, הסוכנות היהודית, מרכז השלטון
המקומי וגופים וולונטאריים — גיבש תכנית להקמת קשר
קבוע עם יהודי ברית-המועצות באמצעות אימוץ קהי-
לות ברית-המועצות על-ידי ערים ומשפחות במדינת
ישראל.

בכדי להעניק לתכנית תאוצה נוספת יום משרדי פגישת בתאריך 11 בינואר 1979 עם כל הגורמים הציבוריים הנוטלים חלק בתכנית.

בברכה

דוד לוי

(3) הרצליה — אימצה את קהילת ריגה ואת אסיר ציון אריה חנוך.

(4) חיפה — אימצה את קהילת לנינגרד ואת אסיר ציון הלל ביטמן.

(5) רמת-גן — אימצה את קהילת מינסק ואת אסיר ציון זאב זלמנסון.

(6) ירושלים — אימצה את קהילת מוסקבה ואת אסיר ציון מארק דימשץ.

ה. הודעת שר החוץ בעקבות מסקנות ועדת העלייה והקליטה בנושא ברית בין ערים בישראל ובין קהילות יהודיות בברית המועצות *

יוכה הרעיון בהצלחה, אולי יצומצמו ממדי נשירת העולים מברית-המועצות וייקלו חבלי קליטתם בארץ.

עיקר הוצאתו למעל של הרעיון, מטבע הדברים, צריך שיהל על הרשויות המקומיות. אין כאן מקום לפעילות משרדנו כשלעצמו, אף כי נעקוב אחר התפתחות העניין.

הגופים המוסמכים המטפלים בנושא יהדות ברית-המועצות יוכלו, ללא ספק, לשמש מקור למידע, לייצוג ענין ולדרכה, ובתור שכאלה סבור משרדנו כי יש צורך לשלבם בטיפול בכל הנושא.

בברכה

משה דיין

אל:

יושב-ראש הכנסת
שלום רב,

תגדון: מסקנות ועדת העלייה והקליטה של הכנסת בנושא ברית בין ערים בישראל ואל ובין קהילות יהודיות בברית-המועצות

תודה על מכתבך שבסמך ומסקנות ועדת העלייה והקליטה שצורפו אליו.

משרדנו מחשיב מאוד את מימוש הרעיון שבמסגרת, העשוי להיות אמצעי טוב להגברת הויקה ההדדית בין יהדות ברית-המועצות ליהודים בישראל. אם

* הונחו על שולחן הכנסת ביום כ"ה באדר ב' תשל"ח (3 באפריל 1978)

1. מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא מעון המפגרים הכפר השבדי

דבר המאלץ את המשרד להקים מוסדות גדולים במחנות מרוחקים ואלה מתקשים להשיג עובדים. גם ההורים מצדם מתקשים להגיע לביקור אצל ילדיהם במקום מרוחק, והמעון איננו יכול ליהנות משירותים קהילתיים שהיו יכולים להקל עליו את הטיפול בחוסים.

מבנים ותקנים

הוועדה שמעה על המצב הקשה במעונות הן מבחינת המבנים והתנאים הפיסיים והן מבחינת תקני כוח-האדם המקצועי ושירותי העזר והאחזקה. המעונות ברובם שוכנים במבנים שיועדו מלכתחילה למטרות אחרות ואולתרו לפני שנים לשמש כמעונות למפגרים. ביניהם הכפר השבדי בירושלים. לטיפול במפגרים תוקצה תקן של מטפלת אחת על 12 חוסים, ללא הבדל בדרגת הפיגור ומידת הטיפול האינדיבידואלי הנדרש בכל דרגה, גם אם מדובר במפגרים "חינוכיים" בדרגת הגבוהה ביותר, "איישקטים" הדורשים פיקוח צמוד ו"סיעודיים" המרותקים למיטותיהם. תקן המטפלות מצומצם עוד יותר בשעות הלילה.

שירותי בריאות

מצב דומה קיים ביחס לתקנים של יוטאים, אחיות ושירותי עזר. לכל מעון גדול יש היום תקן לרופא אחד ו-4 עד 6 אחיות, החייבים לשרת אוכלוסיה של מאות חוסים במשך 24 שעות ביממה, וכל יום בשנה.

מליאת הכנסת העבירה ביום כ"ד באייר תשל"ח (31 במאי 1978) לדיון בוועדת העבודה והרווחה הצעות לסדר-היום שהגישו חברי-הכנסת א. (ג.) בדיאן, ש. ארבל-אלמולינו, מ. אלגרבל וס. שטרן-קטן בנושא הנ"ל.

הוועדה דנה בנושא בשלוש ישיבות, ובמהלכן שמעה את מנהלת המוסד הגברת רחל סלטינסקי, את נציגי ועד ההורים, את נציגי אק"ם, את נציגי עובדי המעונות, את נציגי משרד העבודה והרווחה, נציגי משרד הבריאות ונציגי משרד החינוך והתרבות.

בדיונים חרגה הוועדה מעבר לנושא הספציפי של הכפר השבדי ושמעה על המצב במעונות למפגרים בארץ בכלל. הוועדה שמעה כי מבין 13 אלף מפגרים החיים כיום בארץ נמצאים במעונות כ-4,000. כ-550 ממחניים בתור לסידור מוסדי. בכל שנה נוספים בארץ כ-250 מפגרים.

כללי

בארץ קיימים היום כ-40 מוסדות למפגרים, מהם 17 פרטיים — שהם קטנים ברובם — ו-11 מוסדות ממשלתיים שהם ברובם גדולים ונמצאים במרחק ממרכזים עירוניים. הוועדה שמעה על התנגדותן של הרשויות המקומיות להקמת מעונות למפגרים בתחומיהן,

האדם במעונות, מבנים פסיים, שירותים קהילתיים למוגבל בשכלו, פיתוח כוח-אדם והכשרתו, רכזי איבחון וייעוץ, מעון טללים, מבנה השירות למפגר (יחידת סמך) ומבנים לבתי-ספר. הוועדה שמה לפניה את הנתונים בדבר המחסור במקומות קליטה למפגרים במוסדות. הוועדה סומכת ידיה על עיקרי התכנית וממליצה על יישומה.

2. הוועדה מביעה הערכתה לעובדי המעונות מכל הסוגים ובכל התחומים על עבודתם החשובה והקשה הנעשית בתנאים קשים, פסיים ונפשיים, תוך מסירות ואהבת אדם. הוועדה מביעה הערכתה לגורמים המעורבים הפרטיים. הוועדה ממליצה להחיל את כל פגרים וקוראת להם להגביר התנדבותם לעזרה במעונות כדי להקל על מצוקת כוח-האדם ולעזור לחוסים חסרי הישע.

3. הוועדה ממליצה על השלמת תקני כוח-אדם במעונות הממשלתיים, בהתאם לתקנות על-כי חוק הפיקוח על המעונות אשר מופעלות כבר היום במעונות הפרטיים. הוועדה ממליצה להחיל את כל ההוראות של חוק הפיקוח על המעונות גם על המעונות הממשלתיים, ופונה לשר העבודה והרווחה ליוזם חקיקה בנדון.

4. הוועדה ממליצה על הקצאת תקני כוח-אדם להפעלת בתי-ספר במעונות.

5. הוועדה ממליצה שתקני כוח-האדם הטיפוליים סיעודי במעונות ייקבעו בהתאם לרמת הפיגור ויכוי לת התפקוד של המפגר (לפי הסוגים המוגדרים).

6. הוועדה ממליצה להתאים את המבנים הפסיים הקיימים לתקנות חוק הפיקוח על המעונות 1965.

7. הוועדה ממליצה על תוספת בנייה לאור רשימת הממתנים לסידור במעון ותחזית הצרכים בעתיד.

8. הוועדה מסתמכת בנושא זה על המלצות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת העבודה והרווחה מיום 25 ביוני 1978 (סעיף ג(א) (5)). יחד עם זה ממליצה הוועדה על בניית כיתות לימוד של בית-ספר במעונות כדי לאפשר בהם הפעלת מערכת חינוכית לאותם חוסים שלא ניתן להוציאם ללימודים מחוץ למוסד, בהתאם להנחיות של משרד החינוך והתרבות להפנות מורה לכל מעון שיש בו כיתת לימוד, וכן עזרות פדאגוגיות ושירותי חינוך.

9. הוועדה מאמצת את הגישה שמצאה ביטוי במסגרת קנות הוועדה המשותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת העבודה והרווחה מיום 25 ביוני 1978 ול- פיהן יש להעדיף ככל האפשר את הטיפול במפגר רים במסגרת קהילתית, גישה המקובלת היום במדינת האו"ם. הראות את המוגבלים בשכלם כמרכיב טבעי בכל אוכלוסיה והראויים לתנאי חיים רגילים ככל האפשר. פיתוח השירותים הקהילתיים יאפשר במידה רבה יותר אינטגרציה של המפגר בקהילה, תוך כדי מגורים בבית או במסגרות קטנות שתוחות.

אי לכך ממליצה הוועדה על הקמת מעונות יום והוסטלים שיאפשרו שילובם בתעסוקה ובחינוך

המצב תמור יותר משום שחלק מן התקנים המ- אושרים אינם מאוישים מחוסר נכונות של עובדים לעבוד עם מפגרים ומפאת המעמסה הכבדה המוטלת על עובדים אלה. התקנים של עובדים בשירותי הפי- זוטראפיה, הטיפול הפסיכולוגי והטיפול הסוציאלי אינם מאפשרים יותר מעובד אחד על מאות חוסים. התוצאה — שרק חלק מן הזקוקים לשירותים אלה מקבלים אותם. והוא הדין בשירותי האחזקה.

שירותי חינוך

בעיה נוספת במעונות היא בעיית החינוך. משרד החינוך והתרבות מספק מורה במוסד רק בתנאי שיש במוסד כיתת-לימוד ועוזרת פדאגוגית, ואילו ברוב המ- עונות אלה חסרים. קיימת גם בעיה של גיהל שתי מסגרות אוטונומיות בכפיפה אחת — דבר היוצר קשיים באחריות, תחזוקה, פיקוח והכוונה. נוסף לכך, שי- רותי החינוך מקיפים חוסים עד גיל 21 בלבד, ואילו מפגרים בוגרים נשארים מחוץ למסגרת החינוכית.

נוכח כל אלה באת הוועדה לידי המסקנות ה- באות:

הכפר השבדי

1. הוועדה מביעה הערכתה למנהלת הכפר השבדי הגברת רחל סלטינסקי ולצוות העובדים במוסד על העבודה המסורה והטובה שהם עושים למרות התנ- אים הפסיים הקשים שבהם נתון המוסד.

2. הוועדה מצאה כי למרות התנאים הפסיים הק- שים והמחסור החמור בתקנים התנאים המקצועיים של המוסד טובים, והחוסים מקבלים את הטיפול המירבי בתנאים הנתונים.

3. הוועדה שמעה שלאחרונה וחל בביצוע תכנית הבנייה בכפר השבדי, ואף הוקצבו לכך המשאבים הכספיים הדרושים. הוועדה מביעה את צערה על כי הבנייה לא התנהלה עד כה בקצב הדרוש. הו- עדה קוראת לזירוז הבנייה וסיימה במועד שנקבע תוך 18 חודש, מחודש יוני 1978.

4. עד להשלמת הבנייה החדשה ממליצה הוועדה על שיפור בתנאי הפיקוח על התחזוקה השוטפת במבנים הקיימים.

5. הוועדה שמעה על המספר הבלתי-מספיק של תקני כוח-אדם טיפולי וסיעודי בכפר השבדי. הו- עדה מביעה את צערה על כי לא הוצעו המלצות ועדת השירותים הציבוריים של הכנסת מיום 8 בפברואר 1977 בדבר הגדלת התקנים, וממליצה על יישומן לאלתר.

6. הוועדה מבקשת ממשרד העבודה והרווחה לה- גיש לה כעבור 3 חודשים דין-יחשובון על התקדמות הבנייה בכפר השבדי.

7. הוועדה ממליצה לפני שר העבודה והרווחה לפתור את בעיית המבנים לכיתות הלימוד בכפר השבדי בתוך המוסד או מחוצה לו.

כלל

1. הוועדה רשמה לפני את התכנית הארבע-שנ- תית שהכין באוגוסט 1978 השירות למפגר שבמשרד העבודה והרווחה בנושאים הבאים: מערך כוח-

שכל המטפלים במעונות יהיו בעלי הכשרה והסמכה לטיפול במפגרים.

13. הוועדה ממליצה על פיתוח מערכת של בתי-מלאכה ותעסוקה יצרנית ליד המעונות במגמה לשלב ככל האפשר את החוסים במערכת העבודה היצרנית בישראל. הוועדה ממליצה על הקצאת תקציב כוח-אדם מתאימים לפיתוח מערכת התעסוקה (מד"רי שיכון ומדריכי תעסוקה), תוך בניית תכנית טיפולית מרכזית לתעסוקה ושיכון במסודות.

14. הוועדה ערה לעובדה כי יישום המסקנות כרוך בהבטחת משאבים כסעיים. הוועדה ממליצה לפני שר העבודה והרווחה לדאוג להבטחת התקציבים להרחבת הפעולה, לשיפור רמת השירותים, להעלאת רמת העובדים ולהגדלת התקנים.

15. הוועדה מבקשת לדווח לה תוך שישה חודשים על ההתקדמות בביצוע ההמלצות דלעיל.

בקהילה של מפגרים שניתן להשאירם בתוך ה-משפחה.

10. הוועדה ממליצה על הגדלת מספרן של תחנות האיבחון ופיתוח שירותי עזר קהילתיים של טיפול, מניעה, שיכון, ייעוץ והדרכה.

11. (א) הוועדה פונה לרשויות המקומיות שיגבירו את עירנותן לנושא המעונות למפגרים וייענו לפניות להקמת מעונות בתחומיהן.

(ב) הוועדה קוראת להגברת מודעות הציבור לחיוב שבפיתוח הטיפול הקהילתי במפגרים.

(ג) הוועדה ממליצה כי יוקפד שהגורמים הנוגעים בדבר בקהילה יכשירו כוח-אדם מיומן לטיפול במפגרים.

12. הוועדה שמעה על מערכת ההכשרה הנעשית כיום על-ידי המדרשה להכשרת עובדים סוציאליים חינוכיים. הוועדה סבורה כי רצוי להגיע למצב